

Na temelju članka 14. stavka 2. Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj 153/09), članka 10. stavka 2. Pravilnika o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja županijskih razvojnih strategija („Narodne novine“ broj 53/10), članka 22. Statuta Dubrovačko - neretvanske županije („Službeni glasnik Dubrovačko - neretvanske županije“, broj 7/09. i 10/10.), Županijska skupština Dubrovačko - neretvanske županije, na 14. sjednici, održanoj 19. travnja 2011. godine, donijela je

RAZVOJNU STRATEGIJU Dubrovačko - neretvanske županije 2011.-2013.

UVODNA RIJEČ

Razvojna strategija Dubrovačko-neretvanske županije za razdoblje 2011.-2013. koja je pred vama, temeljni je dokument za utvrđivanje i provedbu gospodarskog i društvenog razvoja. Izrađena je u skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske koji je usvojen 29. prosinca 2009. godine, a prema zahtjevima i metodologiji kojom se koristi i EU u pripremi programsko-planske dokumentacije.

Strategiju shvaćamo i koristimo kao sredstvo koje bi trebalo pomoći pri usmjeravanju razvojnih procesa u našoj županiji kako bismo poboljšali uvjete za održivi razvoj, za povećanje konkurentnosti i u konačnici za postizanje više kvalitete života i zadovoljstva svih naših građana.

Polazeći od razvojnih potreba, ali i mogućnosti naše županije, ovom se strategijom utvrđuju vizija, strateški ciljevi, prioriteti i mjere, što predstavlja okvir i neophodnu osnovu za pripremu, financiranje i provedbu razvojnih projekata, koji su ključni pokretač promjena u gospodarstvu i društvu u cjelini.

S obzirom da procjene razvojnih potreba, iskazane u mjerama za provedbu utvrđenih ciljeva, u velikoj mjeri nadmašuju financijske mogućnosti i Dubrovačko-neretvanske županije i njezinih gradova i općina, priliku za financiranje razvojnih projekata predstavljaju i fondovi EU koji su već sada na raspolaganju, ali i puno veće mogućnosti koje će Republika Hrvatska imati kada postane članicom EU. Da bi se ta sredstva, ali sve više i sredstva iz državnih programa Republike Hrvatske, mogla koristiti, neophodno je da svi projekti budu usklađeni sa županijskom razvojnom strategijom, tj. s utvrđenim mjerama i ciljevima.

Osobito važan dio ove razvojne strategije predstavlja sustav za praćenje i vrednovanje provedbe, za ocjenu razvojnih rezultata i učinaka svakog razvojnog projekta, a time i uspješnosti i učinkovitosti ostvarivanja strategije. Ovaj sustav omogućuje da se strategija kontinuirano preispituje i revidira, kako bi se moglo brzo odgovoriti na promjene u bližem i širem okružju.

Budući da razvojna strategija nije samo dokument nego je to proces, način mišljenja i djelovanja svih uključenih u razvoj naše županije, njezino usvajanje nije završetak jednog pothvata, nego tek prvi korak u zajedničkom naporu prema ostvarivanju ciljeva koje želimo, koje možemo i koje trebamo ostvariti. U tome, osim nositelja razvoja, predstavnika javnog, privatnog i civilnog sektora okupljenih u Partnerskom vijeću, izuzetno važnu ulogu imaju i svi građani naše županije.

PROCES IZRADE

Izrada Razvojne strategije Dubrovačko-neretvanske županije utemeljena je na propisanoj metodologiji sukladno sljedećim dokumentima:

- Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 153/09), koji je donesen na sjednici Hrvatskog sabora 11. prosinca 2009. godine – temeljem članaka broj 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 i 11. Pri izradi Strategije poštivana su načela koja su navedena u istaknutim člancima, a pri planiranju i organiziranju rada na Strategiji, radni tim oslonio se na definiciju županijske razvojne strategije koja je navedena u Članku 14. – (1) *Županijska razvojna strategija je dokument jedinice područne (regionalne) samouprave u kojem se određuju ciljevi i prioriteti razvoja jedinice područne (regionalne) samouprave te (2) Županijsku razvojnu strategiju donosi jedinica područne (regionalne) samouprave u skladu s načelom Partnerstva i suradnje.*
- Pravilniku o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja županijskih razvojnih strategija koji propisuje način izrade i zahtjeve koji moraju biti zadovoljeni s ciljem da strategija ispuni svoj glavni cilj odnosno postane strateški dokument za planiranje razvoja.

Proces izrade Razvojne strategije Dubrovačko-neretvanske županije obuhvaćao je temeljnu analizu stanja, SWOT analizu, izradu vizije razvoja do 2013. godine, strateške ciljeve, razvojne prioritete i mjere uz naznaku okvirnih projekata prema horizontalnim načelima EU-a. Osim navedenog, dokument sadrži plan i principe provedbe strategije te pokazatelje mjerenja uspjeha pri postizanju zadanih ciljeva. U planu provedbe sadržani su i opisi institucija uključenih u provedbu te okvirna sredstva potrebna za provedbu. Komunikacijska strategija, koja je sastavni dio strategije, ima za cilj približiti viziju, misiju, ciljeve i prioritete definirane strategijom identificiranim ciljnim skupinama.

Pri izradi su primjenjivani sveobuhvatni kriteriji uz participaciju lokalne zajednice radi osmišljavanja županijske razvojne vizije, strateških ciljeva, prioriteta i mjera za razdoblje do 2013. godine. Pritom je postignut visok stupanj korelacije s nacionalnim smjernicama i razvojnim ciljevima i onima EU-a. Jedan od prioritetnih ciljeva je unapređenje baze projekata, koji su objedinjeni na jednome mjestu radi što lakšeg praćenja županijskih razvojnih projekata.

Provedena su *ex ante* vrednovanja, pri čemu je primijenjena metodologija koja je u skladu s postupkom i standardima koji se primjenjuju u EU-u.

Tijekom izrade Strategije održano je 8 radionica Radne skupine, niz sastanaka i konzultacija putem kojih su bili uključeni razni dionici u proces izrade.

Radionice za izradu strategije Dubrovačko-neretvanske županije:

1. radionica. uvod u RS, analiza
2. radionica osnovna analiza, SWOT analiza
3. radionica vizija, strateški ciljevi
4. radionica prioriteti i mjere
5. radionica razrada mjera
6. radionica razrada mjera, financijski okvir
7. radionica nacrt strategije

8. radionica nacrt strategije

Partnersko vijeće je održalo 2 sastanka na kojima je cjelovito raspravljena strategija Dubrovačko-neretvanske županije te su prihvaćene brojne sugestije. Obavljen je niz konzultacija s članovima Partnerskog vijeća i dobiveni su komentari i prijedlozi.

SUDIONICI IZRADE

Izradu Strategije razvoja Dubrovačko-neretvanske županije 2011.–2013. vodila je regionalna razvojna agencija DUNEA uz konzultacije Instituta za međunarodne odnose (IMO) iz Zagreba te uz usuglašavanje sa županijskim Partnerskim vijećem.

Razvojnu strategiju Dubrovačko-neretvanske županije izradila je Radna skupina sastavljena od stručnjaka iz županijske uprave i drugih županijskih institucija te iz regionalne razvojne agencije DUNEA (popis je u Prilogu 1.).

Regionalna razvojna agencija DUNEA također je koordinirala čitavu pripremu i sam rad. Savjetničku potporu pri izradi pružio je Institut za međunarodne odnose iz Zagreba (IMO).

Sukladno postavljenim smjernicama za izradu županijskih razvojnih strategija, Dubrovačko-neretvanska je županija imenovala i članove Partnerskog vijeća. Vijeće je sastavljeno od stručnjaka iz različitih institucija Dubrovačko-neretvanske županije, predstavnika javnog i privatnog sektora te nevladinih udruga (popis članova je u Prilogu 2.).

Ex ante evaluaciju Strategije proveli su stručnjaci Sveučilišta u Dubrovniku na čelu s prof. Ivom Banom. Proces evaluacije slijedio je tijekom izrade strategije tako da je prva prethodna ocjena s izvršena nakon što je načinjena osnovan analiza i SWOT analiza, a druga ocjena nakon razrade ciljeva i mjera. Svaka ocjena je uz komentare i prijedloge dostavljena koordinatoru izrade koji je onda izvršio određene dopune strategije.

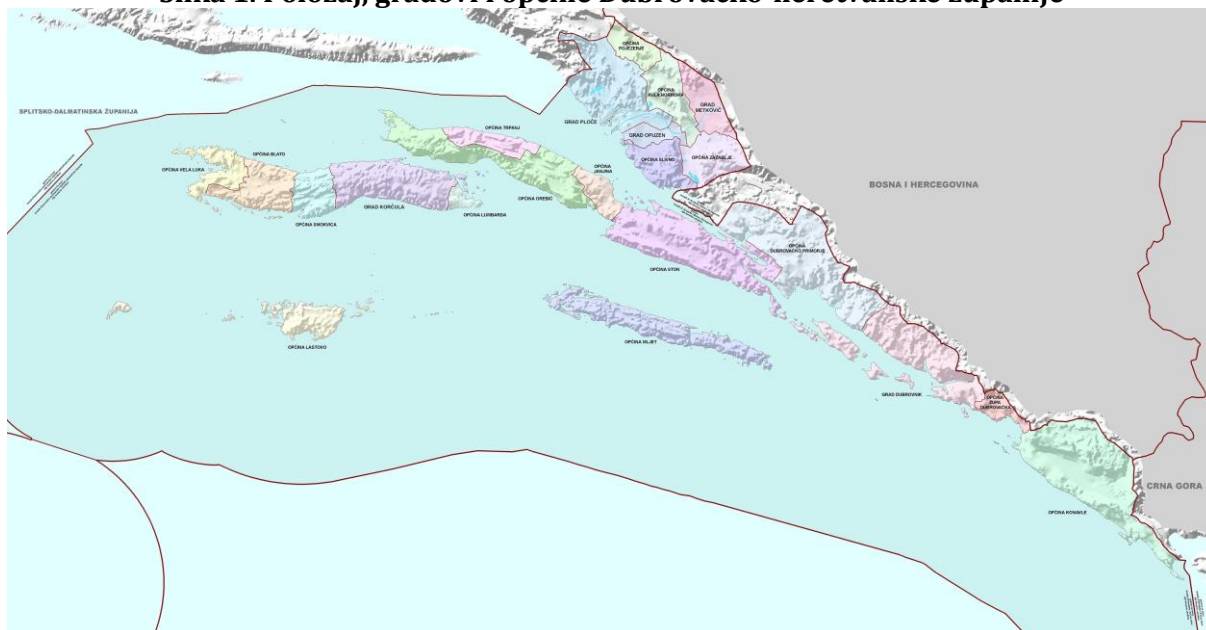
I OSNOVNA ANALIZA

1. PROSTORNA OBILJEŽJA

1.1. Položaj i osnovna prostorna obilježja Dubrovačko-neretvanske županije

- Dubrovačko-neretvanska županija najjužnija je županija u Republici Hrvatskoj, smještena periferno i najudaljenija od središta, Grada Zagreba.
- Obalni pojas je uzak i nehomogen te planinskim masivom odvojen od unutrašnjosti. Na području Neum – Klek kopnena teritorij DNŽ razdvojen je državnom granicom s Bosnom i Hercegovinom, a samo na području Donjoneretvanske doline ima prirodnu vezu s unutrašnjošću i spoj prema sjeveru sve do panonskoga dijela Hrvatske.
- Današnji teritorij Županije velikim je dijelom područje uz državnu kopnenu ili morsku granicu. Teritorijalno more koje pripada Županiji gotovo je dvostruko veće od kopnenog dijela, ali s obzirom na to da se gospodarska zona na moru proteže do središnjeg dijela Jadrana, površina je akvatorija DNŽ i znatno veća, tj. čini oko 80% ukupnog područja Županije.
- DNŽ graniči u kopnenom dijelu s Bosnom i Hercegovinom (većina teritorija) te Crnom Gorom.
- Državna je granica teritorijalnoga mora (morska granica) s Crnom Gorom (u općini Konavle), Bosnom i Hercegovinom (područje oko Neuma) te Italijom. Dubrovačko-neretvanska županija kopnom i morem graniči sa Splitsko-dalmatinskom županijom.

Slika 1. Položaj, gradovi i općine Dubrovačko-neretvanske županije

Izvor: Izmjene i dopune Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije, Županijski zavod za prostorno uređenje Dubrovnik, 2010.

1.2. Površina

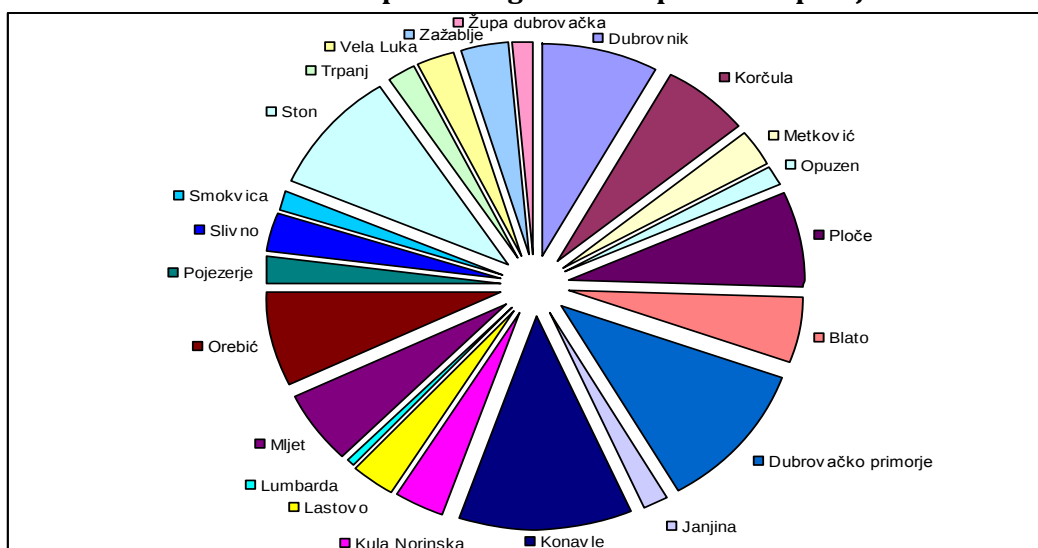
- Dubrovačko-neretvanska županija ukupne je površine 9.272,37 km² (10,32% ukupne površine Hrvatske), od čega je 1.782,49 km² (3,1% površine RH) kopneni dio, a 7.489,88 km (80,78% površine Županije ili 23% mora Republike Hrvatske) morski dio. Obalna je duljina Županije 1.024,63 km.

Tablica 1. Prikaz vrsta površine Dubrovačko-neretvanske županije u odnosu na iste površine u RH

Vrsta površine	Površina RH, km ²	Dužina državne granice, km	Površina Županije, km ²	Duljina državne granice u Županiji, km	Duljina granice DNŽ ukupno, km	% površine u odnosu na Republiku Hrvatsku
Kopneni dio	56.609	950	1.782	164	189	3,15
Morski dio	33.200	2.028	7.489,	253	372	22,56
Ukupno	89.809	2.978	9.272	417	561	10,32

- DNŽ je teritorijalno organizirana u 22 jedinice lokalne uprave i samouprave, odnosno 5 gradova (Dubrovnik, Korčula, Ploče, Metković i Opuzen) i 17 općina (Blato, Dubrovačko Primorje, Janjina, Konavle, Kula Norinska, Lastovo, Lumbarda, Mljet, Orebić, Pojezerje, Slivno, Smokvica, Ston, Trpanj, Vela Luka, Zažablje i Župa dubrovačka). Županijsko središte nalazi se u Gradu Dubrovniku.
- Najveću površinu među gradovima Županije imaju Dubrovnik (8,03%) i Ploče (7,27%), a najmanju Opuzen (1,35% površine DNŽ).
- Od 17 općina, najveću površinu u DNŽ imaju Konavle (11,79%) i Ston (9,52%), a najmanju Lumbarda (0,60%) i Župa dubrovačka (1,28% površine DNŽ). Odnos veličine površine ostalih gradova i općina dan je u grafičkom prikazu koji slijedi.

Slika 2. Odnos površina gradova i općina u Županiji

Izvor: Izmjene i dopune Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije, Županijski zavod za prostorno uređenje Dubrovnik, 2010.

Tablica 2. Površina gradova i općina

GRAD / OPĆINA	POVRŠINA U ODNOSU NA ŽUPANIJU (%)
Dubrovnik	8,03
Korčula	6,31
Metković	2,86
Opuzen	1,35
Ploče	7,27
Blato	3,74
Dubrovačko primorje	11,09
Janjina	1,69
Konavle	11,79
Kula Norinska	3,41
Lastovo	2,96
Lumbarda	0,60
Mljet	5,58
Orebić	7,35
Pojezerje	1,88
Slivno	2,96
Smokvica	2,45
Ston	9,52
Trpanj	2,02
Vela Luka	2,41
Zažablje	3,42
Župa dubrovačka	1,28

Izvor: Izmjene i dopune Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije, Županijski zavod za prostorno uređenje Dubrovnik, 2010.

- Osnovne su prostorne cjeline (područja) Županije, priobalno te otočno područje. Svako od njih znatno se razlikuje prema osnovnim prirodnim te gospodarskim i kulturnim obilježjima.
- U Županiji se nalaze 223 otoka, otočića, hridi i grebena.

1.3. Osnovne geološke osobine te karakteristike tla, vegetacije i faune

Geološke osobine i tlo

- Osnovne geološke osobine. Na obalnom području prisutna je vrlo složena tektonska građa. Razlikuje se nekoliko tektonskih jedinica: paraautohton krš, visoki krš i dalmatinski otoci. Osnovna značajka je velika tektonska aktivnost – boranje, rasjedanje, navlačenje i ljuskanje što uzrokuje jake i razorne potrese.
- Delta Neretve izgrađena je od aluvijalnih nanosa. Zbog visoke razine podzemne vode velike površine još uvijek pokrivaju zamuljeni močvarni, povremeno plavljeni tereni. Zaštitom tla od plavljenja i melioracijskom odvodnjom stvorene su velike površine obradivoga tla.
- Vapnenačko-dolomitski sastav otoka prouzročio je poroznost terena pa na njima nema površinskih tokova ni izvora. Atmosferska voda ponire u dubinu, a zbog antiklinalne građe otoka ponovno se pojavljuje uz obalu i ispod površine mora u obliku podmorskih izvora ili vrulja.

- Analize i ispitivanja svojstava tla, kao temelj za sanaciju i druge potrebne mjere, ne obavljaju se sustavno i redovito.
- Korišteno poljoprivredno zemljište Županije iznosi 7.243,73ha ili 0,7% ukupnog iskoristivog poljoprivrednog zemljišta Hrvatske. Usprkos maloj površini iskoristivog zemljišta Županija ima odlične mogućnosti za proizvodnju određenih poljoprivrednih kultura (osobito u području doline Neretve), prije svega onih koje ne traže izrazito velike površine za sadnju (voće i povrće, vinova loza, masline).

Vegetacija

- Prema vegetacijskim obilježjima, područje DNŽ pripada eumediteranskoj zoni jadranske provincije mediteranske regije u kojoj se, kao klimazonalna vegetacija, razvija šumska zajednica hrasta crnike (česvine) i crnoga jasena. Neka su mjesta niske obale prekrivena bujnim sastojinama šuma alepeskog bora. Vazdazelena klimazonalna šumska vegetacija na tom je području obično razvijena na dubokim i slabo posmeđenim crvenicama. Na područjima više nadmorske visine zastupljeniji su listopadni elementi pa prethodno spomenutu zajednicu postupno smjenjuje šuma hrasta i graba, koja uglavnom nigdje nije sačuvana kao visoka šuma.
- Degradacijom šuma crnike nastaje prvo istoimena zajednica makije crnike, a zatim i heliofilne zajednice gariga (bušika). Većinom se razvijaju na plićoj podlozi, neznatno na dubljim tlima. Pretežan dio gariga tog područja pripada zajednicama resike i kapinike te vazdazelenim garizima ružmarina i sivog bušinka.
- Prostrano područje visoke obale uvjetuje svojstvene biljne zajednice. Halofilna vegetacija obrubljuje gotovo čitavu obalu, a izostaje u nekim naseljenim mjestima (Luka Šipanska, Suđurađ). Na istočnoj, blagoj i niskoj obali većine otoka taj je rub širok tek 2-3 m, a na zapadnoj, najčešće strmoj i visokoj, zauzima desetak i više metara. Unutrašnjost otoka Lopuda, poglavito Šipana, prekrivena je travnjačkom vegetacijom, bilo da predstavlja kamenjarski pašnjak, travnati pokrov u masliniku ili livadu košanicu. Na južnim, visokim stijenama uz more otoka Lokruma, Koločepa, Lopuda i Šipana, u vegetacijskoj zoni divlje masline, prevladava uglavnom drvenasta mlječika.

Fauna

- Među kopnenom faunom prednjače ptice sa zabilježenih 308 vrsta, koliko ih otprilike nastanjuje i donji dio rijeke Neretve. Zbog blage klime ondje obitava velik broj stanarica, čak 115 gnjezdarica. Pretpostavlja se da je područje Županije zbog povoljnih ekoloških uvjeta, vodenih područja i udaljenih pučinskih otoka jedan od najvažnijih putova za selidbu ptica iz srednje i sjeveroistočne Europe prema Africi. Neretvansko je područje stoga uvršteno u Ramsarski popis močvara međunarodne važnosti i u projekt *Bird Life International: Important Bird Areas in Europe*. Također, otoci Mrkan, Bobara i Supetar zaštićeni su još od 1975. kao specijalni ornitološki rezervat.

1.4. Klimatska obilježja

- Dubrovačko-neretvanska županija ima sve značajke sredozemne klime. Ljeta su vruća s razdobljima suše, a ostala godišnja doba s obilnijim oborinama i umjerenim temperaturama. Prosječna je godišnja temperatura u Županiji 16,5 °C. U srpnju i kolovozu penje se do 34 °C, a zimi temperatura rijetko padne ispod 0° C, osim katkada na područjima izloženim jakoj buri.
- Godišnji hod oborina je suptropski, s najviše oborina krajem jeseni i početkom zime (za prosinac je prosjek oko 200 mm/m²), sa sušnim ljetnim mjesecima.
- Sunčanih je dana prosječno godišnje 106-111, a oblačnih 87-101.
- Najučestaliji su vjetrovi jugo (do 30%), bura (do 29%), maestral (do 24%) i levant (do 15%).

Tablica 3. Osnovni razvojni problemi i potrebe

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- Analize i ispitivanja svojstava tla kao temelj za razvoj poljoprivrede, sanacija i druge potrebne mjere ne obavljaju se sustavno i redovito. - Ugroženost vegetacije, najviše kao posljedica čestih požara ali i naglašene erozije tla.	- Sustavno provoditi analizu kvalitete tla kao razvojnog resursa DNŽ. - Predložiti i provesti mjere za poboljšavanje kvalitete tla na održiv način. - Sustavno pošumljavati i obnavljati vegetaciju opožarenih tala te kao preventivu eroziji.

2. STANOVNIŠTVO

2.1. Broj i prirodni prirast stanovništva

- Sa 122.870 stanovnika prema popisu stanovništva iz 2001.godine, odnosno 2,8% ukupnog stanovništva RH, Dubrovačko-neretvanska županija veličinom je petnaesta od dvadeset županija i Grada Zagreba. U odnosu na popis stanovništva iz 1991. broj stanovnika smanjio se za 2,7% što se prvenstveno može pripisati posljedicama ratnih stradanja.
- Procjena trenda kretanja broja stanovnika nakon 2001. u DNŽ je pozitivna. Prema podacima DZS-a u 2009. se u odnosu na 2001. broj stanovnika povećao za 3,7%. Prema tim rezultatima, DNŽ bilježi znatno povoljnije trendove u odnosu na većinu drugih županija. Naime, u 14 županija zabilježen je pad broja stanovnika u 2008. u odnosu na 2001. godinu. DNŽ se nalazi među 7 županija (uključujući Grad Zagreb) u kojima je zabilježen porast broja stanovnika.
- No kada je riječ o podacima o broju stanovnika DNŽ treba biti oprezan jer je vrlo velik utjecaj na procjenu broja stanovnika imao visok prirodni prirast zabilježen u Metkoviću te u manjoj mjeri u Pločama tijekom cijelog razdoblja od 2001. naovamo. Budući da je tako velik prirodni prirast u tim jedinicama dobrim dijelom posljedica velikog broja rođenih s prebivalištem u susjednim hercegovačkim općinama, dobiva se statistička slika koja je povoljnija od stvarnih demografskih trendova. Konačna ocjena demografskih trendova stoga će se moći dati tek nakon što budu objavljeni rezultati popisa stanovništva 2011.

- Pozitivni demografski trendovi karakteristični su za većinu primorskih županija (vidi Tablicu 4) čime se DNŽ uklapa u širi trend povećanja broja stanovnika u jadranskom dijelu Hrvatske.

Tablica 4. Broj stanovnika u primorskim županijama 2001.-2009.

	2001.	2005.*	2009.*	Promjena 2009./2001. (u %)
Dubrovačko-neretvanska	122.870	124.789	127.473	3,7
Splitsko-dalmatinska	463.676	477.382	482.501	4,1
Šibensko-kninska	112.891	113.960	114.122	1,1
Zadarska	162.045	169.151	175.682	8,4
Istarska	206.344	210.741	214.991	4,2
Primorsko-goranska	305.505	305.109	304.228	-0,4
HRVATSKA	4.437.460	4.441.989	4.435.056	-0,1

* procjena. Izvor: DZS

- U pet gradova Županije živjelo je prema procjeni krajem 2008. 79.119 stanovnika, odnosno 64,4% ukupnoga broja stanovnika Županije, a preostalih 35,6% stanovnika živjelo je u 17 općina. Najveće je mjesto Grad Dubrovnik, u kojem živi 44.200 stanovnika (procjena 2008.) odnosno 36% ukupnog stanovništva. Najveća općina su Konavle sa 8.553 stanovnika, a najmanje stanovnika ima općina Janjina, svega 661.
- Od 22 lokalne jedinice njih čak 9 ima manje od 2000 stanovnika što upućuje na znatnu usitnjenost administrativnog ustroja na lokalnoj razini. Posljedica su takve strukture vrlo ograničeni ljudski resursi u mnogim lokalnim jedinicama što otežava pokretanje razvojnih inicijativa.

Tablica 5. Broj stanovnika u lokalnim jedinicama krajem 2008.

Ime	Procjena broja stanovnika krajem 2008.	Udio u ukupnom broju DNŽ
Dubrovnik	44.200	34,7%
Metković	17.024	13,4%
Ploče	10.692	8,4%
Konavle	8.553	6,7%
Župa dubrovačka	8.423	6,6%
Korčula	5.827	4,6%
Orebić	4.435	3,5%
Vela Luka	4.300	3,4%
Blato	3.730	2,9%
Opuzen	3.223	2,5%
Ston	2.680	2,1%
Slivno	2.212	1,7%
Dubrovačko primorje	2.194	1,7%
Kula Norinska	1.857	1,5%
Lumbarda	1.258	1,0%
Pojezerje	1.173	0,9%
Mljet	1.138	0,9%
Smokvica	1.015	0,8%
Trpanj	925	0,7%
Lastovo	901	0,7%
Zažablje	816	0,6%
Janjina	661	0,5%
Ukupno	127.237	100%

Izvor: DZS

- Prirodni prirast u DNŽ posljednjih je pet godina pozitivan (osim 2005.) i Županija u tom pogledu ima bolje pokazatelje u usporedbi s prirodnim prirastom na razini RH (kontinuirano negativni pokazatelji). Ipak uzmu li se u obzir prethodno opisani problemi vezani za točnost podataka o prirodnom prirastu u Metkoviću, stvarno stanje nešto je lošije od prikazanog u Tablici 6.

Tablica 6. Prirodno kretanje stanovništva u DNŽ od 2005. do 2009.

	Rođeni	Umrli	Prirodni prirast	Vitalni indeks DNŽ*	Vitalni indeks RH
2005.	1259	1256	-5	99,6	82,0
2006.	1352	1216	124	110,2	82,3
2007.	1313	1238	70	105,7	80,0
2008.	1468	1323	139	110,5	83,9
2009.	1388	1239	142	111,5	85,0
2005-09	6.780	6.272	470	108,1	82,6

Izvor: DZS

*Vitalni indeks - broj živorođenih na 100 umrlih stanovnika

2.2. Gustoća i dobna struktura stanovništva

- Gustoća naseljenosti u DNŽ je 71 stanovnika/km² što je ispod prosjeka RH (78 st./km²). Najveću gustoću, više od 300 stanovnika/km², bilježe Župa dubrovačka, Dubrovnik i Metković. S druge strane, postoje jedinice koje bilježe ekstremno malu gustoću, manju od 15 st./km², kao što su Dubrovačko primorje, Mljet i Zažablje. Ukupno, čak 13 lokalnih jedinica ima gustoću manju od 50 st./km² što potvrđuje da dobar dio Županije ima znatnih demografskih problema.
- Pokazatelji dobne struktura stanovništva upućuju na trend postupnog starenja stanovništva što je u skladu s trendom na nacionalnoj razini. Ipak, zabrinjava što stanovništvo na području Županije stari brže nego stanovništvo na nacionalnoj razini.

Tablica 7. Pokazatelji dobne strukture stanovništva

	2001.		2009.	
	Koeficijent starosti	Indeks starenja	Koeficijent starosti	Indeks starenja
DNŽ	21,9	86,9	23,2	104,2
Republika Hrvatska	21,7	91,4	22,7	107,6

Napomena:

Koeficijent starosti - postotni udio osoba starih 60 i više godina u ukupnom stanovništvu.

Indeks starenja - postotni udio osoba starih 60 i više godina prema stanovništvu mlađem od 20 godina.

- Prosječna starost stanovnika prilično je visoka (40,6 godina u 2007.) što upućuje na to da bi u slučaju nastavljanja negativnih trendova demografska struktura mogla postati ozbiljna zapreka razvoju Županije. Usto, prosječna je starost stanovnika u općinama veća nego u gradovima, a prosječna starost na otocima veća nego u ostalom dijelu Županije.
- Udio mlađeg stanovništva (15-24 godine) najveći je u gradovima i razvijenijim općinama, a najmanji u nerazvijenijim općinama i na otocima. Mlađe stanovništvo najbrojnije je u Gradu Dubrovniku i Metkoviću, a najmanje je zastupljeno na Trpnju, Lastovu, Mljetu i u općini Smokvica. To potvrđuje da se mlado stanovništvo radi školovanja i zapošljavanja seli iz nerazvijenih općina, naročito s otoka, u gradove i razvijenije općine što dodatno naglašava regionalne razlike u Županiji.

- Dodatna značajka Županije jest neujednačeno demografsko stanje i nepovoljni demografski procesi zbog izraženih unutaržupanijskih razlika u razvijenosti. Zbog takvog stanja mladi odlaze iz manje razvijenih općina, poglavito s otoka, u razvijenija gradska središta u Županiji te na školovanje i rad u razvijenija područja Hrvatske. Takvi procesi dijelom su posljedica nepostojanja adekvatne demografske politike na razini Županije kao i poticajnih mjera za zadržavanje postojećeg ali i privlačenje mladog školovanog stanovništva iz drugih krajeva Hrvatske. Kao posljedica rata, određena područja u nekim općinama i gradovima gotovo su napuštena što znatno otežava bilo kakve zahvate radi poticanja ravnomjernog regionalnog razvoja.

2.3. Obrazovna struktura

- DNŽ bilježi iznadprosječan udio obrazovanog stanovništva u stanovništvu u dobi od 15 i više godina. Također, Županija bilježi iznadprosječan udio više i visoko obrazovanog stanovništva što samo potvrđuje da ima relativno dobru obrazovnu strukturu u odnosu na ostale Županije. No DNŽ znatno zaostaje prema udjelu osoba s magisterijem i doktoratom znanosti (0,38%, što je osjetno manje od 0,54% na razini Hrvatske).
- Očekivano, među lokalnim jedinicama postoje izrazite razlike u pogledu razine obrazovanosti. Najslabiju razinu obrazovanosti bilježe pojedine otočke jedinice te jedinice u neretvanskoj dolini. S druge strane, najbolju obrazovnu strukturu bilježi, Grad Dubrovnik te neke manje jedinice, poput Trpnja i Korčule. Zanimljivo je da neke veće lokalne jedinice, poput Metkovića, bilježe ispodprosječne udjele visokoobrazovanih osoba.

Tablica 8. Obrazovna struktura u Dubrovačko-neretvanskoj županiji prema popisu stanovništva 2001.

Ime	Udio st. bez škole ili s osnovnom školom u st. starijem od 15 godina	Udio obrazovanog st. u st. starijem od 15 godina (srednja škola i više)	Udio više i visoko obrazovanog st. u st. starijem od 15 godina
Janjina	34,3%	47,5%	13,6%
Kula Norinska	22,1%	49,5%	4,7%
Opuzen	26,2%	59,9%	10,7%
Pojezerje	32,7%	36,7%	2,5%
Slivno	21,3%	50,2%	8,1%
Zažablje	26,5%	42,1%	2,3%
Blato	38,7%	53,6%	9,2%
Dubrovačko primorje	27,5%	44,5%	7,2%
Lastovo	34,4%	56,1%	12,6%
Lumbarda	19,4%	69,6%	10,8%
Metković	22,1%	64,7%	11,1%
Orebić	27,2%	60,6%	12,7%
Ploče	21,2%	64,9%	13,1%
Smokvica	50,8%	48,9%	9,8%
Ston	24,7%	46,6%	7,2%
Trpanj	19,6%	54,3%	15,9%
Vela Luka	24,4%	59,1%	9,6%
Konavle	20,2%	59,6%	10,7%
Korčula	21,9%	65,5%	14,8%
Mljet	24,7%	41,4%	6,5%
Župa dubrovačka	17,3%	68,0%	10,7%
Dubrovnik	16,1%	74,4%	19,5%
Dubrovačko-neretvanska županija	21,0%	65,1%	14,0%
Republika Hrvatska	24,6%	59,0%	11,9%

Izvor: Izračun na temelju podataka DZS-a

- Upisani broj studenata u 2008./2009. akademskoj godini pao je u odnosu na 2003./2004. godinu za 2,6% što zabrinjava osobito ako se usporedi sa stanjem na bilo kojem sveučilištu u RH razini s porastom broja upisanih studenata za 11,1%. Prema udjelu upisanih studenata u referentnoj dobnoj skupini stanovništva međutim Županija još uvijek odskoče od nacionalnog prosjeka. Također je pozitivno što na lokalnoj razini, 15 jedinica bilježi rast broja upisanih studenata, a njih 7 pad. Ukupno negativan rezultat prvenstveno je posljedica izrazito visokog pada broja studenata iz Dubrovnika.

Tablica 9. Broj i udio upisanih studenata prema mjestu prebivališta

Ime	Broj upisanih studenata 2003./2004.	Broj upisanih studenata 2008./2009.	Udio upisanih studenata 2008./2009. u st. 20-24 godina
Dubrovnik	2.002	1.809	57,2%
Metković	474	514	48,1%
Ploče	406	396	48,7%
Konavle	324	284	47,1%
Župa Dubrovačka	240	231	41,1%
Korčula	160	194	47,2%
Vela Luka	97	110	34,6%
Orebić	105	107	39,1%
Opuzen	141	107	40,1%
Blato	104	99	42,2%
Ston	72	76	51,7%
Dubrovačko Primorje	43	59	52,7%
Kula Norinska	28	44	37,0%
Lastovo	19	34	89,4%
Slivno	25	34	28,6%
Smokvica	21	29	42,6%
Mljet	21	25	50,0%
Lumbarda	21	23	29,1%
Trpanj	26	23	56,1%
Pojezerje	10	17	18,7%
Zažablje	7	17	23,6%
Janjina	7	9	50,0%
DNŽ	4.353	4.241	49,0%
RH	117.608	130.617	42,7%

Izvor: DZS

2.4. Migracije stanovništva

- DNŽ kontinuirano bilježi pozitivan saldo migracije što znači da se više stanovništva doseljava nego odseljava.
- Glavni čimbenik pozitivnog salda migracija jesu migracije s inozemstvom, gdje broj doseljenih znatno nadmašuje broj odseljenih osoba. S druge strane, unutarnja migracija, odnosno migracija među županijama, dugo je bila negativna, no posljednje dvije godine bilježe se znatno povoljniji rezultati. Čak je u 2009. prvi put zabilježen pozitivan saldo unutarnjih migracija.
- Zanimljivo je da se poboljšanje migracijskih kretanja bilježi i u recesijskoj 2009. godini, vjerojatno kao posljedica slabljena gospodarstva u DNŽ u odnosu na ostatak RH. Također, valja primijetiti kako je u 2009. zabilježen znatan pad broja osoba koje su se doselile iz inozemstva u odnosu na prethodne godine (gotovo 30% manje nego u 2008.).

- Uspoređujući porast broja stanovnika kroz migracije s podacima o prirodnom prirastu iz Tablice 10. može se zaključiti kako migracije i nadalje ostaju ključan čimbenik povećanja ukupnog broja stanovnika Županije.

Tablica 10. Ukupno doseljeno i odseljeno stanovništvo u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

Godina	Doseljeni			Odseljeni			Saldo ukupne migracije	Saldo migracije među županijama	Saldo migracije s inozemstvom
	ukupno	iz druge županije	iz inozemstva	ukupno	u drugu županiju	u inozemstvo			
2006.	1530	629	901	989	765	224	541	-136	677
2007.	1566	656	910	1.048	803	245	518	-147	665
2008.	1582	643	939	849	683	166	733	-40	773
2009.	1375	693	682	878	692	186	497	1	496

Izvor: DZS

Tablica 11. Osnovni razvojni problemi i potrebe

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- Kontinuiran proces starenja stanovništva. - Prosječna starost stanovnika u općinama veća je nego u gradovima, a prosječna starost na otocima veća nego u ostatku Županije. - Postupan kontinuiran pad prirodnog prirasta stanovništva u proteklom desetljeću. - Izražena je prostorno populacijska neravnoteža, neravnomjerna naseljenost pojedinih dijelova Županije, smanjivanje broja stanovnika poglavito otoka a koncentriranje stanovnika u gradovima i. - Snažna depopulacija otoka i pojedinih dijelova Županije očituje se osobito odlaskom mladih obrazovanih ljudi. - Pad broja upisanih studenata, posebno s područja grada Dubrovnika. - Udio stanovnika s magisterijem i doktoratom znanosti osjetno je niži od prosjeka u Hrvatskoj.	- Donijeti poticajne mjere za povećanje nataliteta na županijskoj i lokalnoj razini (financijski i drugi poticaji). - Mlade obrazovane ljude s obiteljima stimulirati da dođu raditi i živjeti na otoke i u druga demografski ugrožena područja pogodnostima stanovanja - Poboljšati prometnu, gospodarsku i kulturnu povezanost otoka s kopnom državnim subvencijama i osigurati kvalitetu i dostupnost zdravstvenih, obrazovnih, kulturnih i socijalnih usluga. - Mjerama financijske i druge potpore podržati rast broja upisanih studenata u Županiji. - Stvoriti mogućnost zapošljavanja (za vrijeme i nakon studija za studente (osobito za one najbolje). - U suradnji s visokoškolskim ustanovama iz Županije i šire poticati otvaranje stručnih studija i izvan područja Grada Dubrovnika. - Osigurati kvalitete prometne veze za prijevoz učenika i studenata.

3. TRŽIŠTE RADA

3.1. Nezaposlenost

- Županija već niz godina **bilježi ispodprosječnu stopu nezaposlenosti**. Prema podacima HZZ-a za 2009. godinu stopa registrirane nezaposlenosti u Županiji bila je 3,1%, a na razini Hrvatske iznosila je 14,4%.
- Broj registriranih nezaposlenih osoba u Županiji zabilježio je vrhunac u posljednjih 15 godina 2002. godine, kada je prosječan broj nezaposlenih iznosio 10.759 osoba. Nakon

toga zabilježen je kontinuiran pad prosječnog broja nezaposlenih osoba zaključno sa 2008. godinom kada je nezaposlenih bilo 6.112 osoba. U skladu s općim gospodarskim kretanjima u zemlji tijekom 2009. i 2010. bilježi se znatan porast broja nezaposlenih. Kao što pokazuju podaci u tablici 12. **broj nezaposlenih osoba je tijekom 2009. porastao za oko 22%** što je približno slično dinamici nezaposlenosti na nacionalnoj razini.

Tablica 12. Dinamika kretanja broja nezaposlenih u primorskim županijama, 2005.-2010.

	Indeks 12/2008.-12/2005.	Indeks 12/2009.-12/2008.	Indeks 11/2010.-11/2009.
Dubrovačko-neretvanska	121,8	121,6	105,1
Splitsko-dalmatinska	119,9	115,8	110,1
Istarska	112,8	141,7	106,6
Primorsko-goranska	123,3	129,4	112,9
Šibensko-kninska	130,1	116,7	106,6
Zadarska	113,3	113,7	101,7
RH	121,8	121,2	110,4

Izvor: Izračun autora temeljem podataka HZZ-a

- Najnoviji podaci HZZ-a za 2010. pokazuju da Županija i dalje bilježi porast nezaposlenosti na godišnjoj razini. Broj nezaposlenih je u studenom 2010. u odnosu na studeni 2009. povećan za 5,1%. Ipak, **županijski rast nezaposlenosti dvostruko je manji od rasta na nacionalnoj razini (10,4%)** što se može povezati ponajprije s dobrim rezultatima turističke sezone na području DNŽ, gdje su ostvareni bolji rezultati nego na razini RH te s manjim udjelom nekih sektora, poput prerađivačke industrije, gdje su na nacionalnoj razini zabilježena znatna smanjenja radne snage.
- Na lokalnoj razini uočljivo je da **među gradovima i općinama postoje znatne razlike prema razini nezaposlenosti**. Najviše stope nezaposlenosti od gotovo 20% zabilježene su za općinu Janjinu (20,4%) i grad Opuzen (19,4%) kao i neke druge jedinice s područja Neretvanske doline. S druge strane, izrazito niske stope nezaposlenosti bilježe Župa dubrovačka (6,9%) i Dubrovačko primorje (7,7%).

Tablica 13. Stopa i dinamika nezaposlenosti u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

Naziv	Stopa nezaposlenosti 2008.	Promjena prosječnog broja nezaposlenih 2009./2008.
Župa dubrovačka	6,9%	34,9%
Dubrovačko primorje	7,7%	-5,2%
Mljet	8,2%	16,7%
Konavle	8,4%	18,9%
Dubrovnik	8,8%	29,0%
Trpanj	9,4%	-2,9%
Orebić	9,8%	31,1%
Pojezerje	10,3%	-7,0%
Korčula	11,5%	10,6%
Lastovo	11,9%	-13,3%
Ploče	12,8%	10,2%
Blato	13,1%	-9,4%
Vela Luka	13,5%	27,8%
Smokvica	13,6%	1,9%
Ston	14,8%	11,3%
Lumbarda	14,9%	11,9%

Kula Norinska	15,2%	45,6%
Metković	15,9%	27,4%
Slivno	16,4%	23,9%
Zažablje	17,1%	18,9%
Opuzen	19,4%	18,3%
Janjina	20,4%	-5,9%
DNŽ	11,0%	21,6%
RH	12,1%	21,2%

Izvor: HZZ, baza podataka IMO-a

- Povećanje nezaposlenosti rezultat je s jedne strane slabije zapošljivosti osoba nakon završetka formalnog obrazovanja, a s druge povećanog otpuštanja zaposlenih osoba. U pogledu zaposlenosti, najveći relativni pad u 2009. u odnosu na 2008. bilježi se među zaposlenima kod fizičkih osoba te kod individualnih poljoprivrednika, a samostalne djelatnosti jedine bilježe povećanje broja zaposlenih osoba i to za čak 25,3%. Gleda li se apsolutno, najveće smanjenje broja zaposlenih bilježi se kod pravnih osoba.

Tablica 14. Zaposleni u Dubrovačko-neretvanskoj županiji u 2008. i 2009. godini

	2008.	2009.	% promjena
Radnici zaposleni kod pravnih osoba	34.736	33.721	-3,0
Radnici zaposleni kod fizičkih osoba	4.275	3.804	-11,0
Obrtnici	2.204	2.126	-3,5
Individualni poljoprivrednici	708	615	-13,1
Samostalne djelatnosti	1.202	1.506	+25,3
Ukupno zaposleni (HZMO)	43.125	41.772	-3,1

Izvor: HZZ – područna služba Dubrovnik

- U pogledu **obrazovne strukture nezaposlenih** Županija bilježi iznadprosječan udio visoko obrazovanih osoba a ispodprosječan udio neobrazovanih osoba, što je svakako povoljno obilježje i u skladu je s odstupanjima Županije od nacionalnog prosjeka u pogledu obrazovne strukture stanovništva. Kao i kod većine županija **najveći udio među nezaposlenima imaju osobe sa srednjom stručnom spremom.**
- Kao što se može vidjeti u Tablici 15. od svih obrazovnih skupina **najveći porast udjela u ukupnom broju nezaposlenih bilježe više i visoko obrazovane osobe** što je najvjerojatnije posljedica otežanog zapošljavanja novodiplomiranih. Tako se, gotovo paradoksalno, pokazalo da je upravo kategorija najobrazovanijih osoba najranjivija skupina u vremenu recesije. Ipak, DNŽ bilježi nešto manji porast udjela više i visoko obrazovanih osoba u odnosu na ostale primorske županije.
- U pogledu usklađenosti strukture obrazovanosti nezaposlenih s potrebama tržišta rada, posljednjih je godina (prije krize) izražen nedostatak pojedinih stručnih profila u ugostiteljstvu (konobar, kuhar, slastičar) i graditeljstvu (zidar, tesar, armirač). Jedan od izraženih problema u pogledu obrazovanja, u Gradu Dubrovniku osobito, jest smanjen interes za srednjoškolsko obrazovanje u području turizma i brodarstva, gdje postoje veće mogućnosti zapošljavanja.

Tablica 15. Struktura nezaposlenih osoba prema razini obrazovanosti

	Osnovna škola i niže		Srednja škola		Više i visoko obrazovanje	
	1/2009.	11/2010.	1/2009.	11/2010.	1/2009.	11/2010.
Dubrovačko-neretvanska	18,4	19,1	69,7	67,6	11,9	13,3
Splitsko-dalmatinska	20,3	18,5	68,5	67,6	11,2	13,9
Istarska	32,1	31,0	59,5	58,1	8,4	10,9
Primorsko-goranska	24,0	23,8	64,6	61,6	11,3	14,6
Šibensko-kninska	28,0	27,9	64,1	62,3	7,9	9,8
Zadarska	31,4	28,1	60,9	60,8	7,7	11,1
RH	31,8	29,5	60,1	61,0	7,1	9,5

Izvor: HZZ

- Kod **dobne strukture** nezaposlenih osoba značajan je problem starijih, koji su nekonkurentni na tržištu rada i ujedno se teško odlučuju za dodatno obrazovanje, doškoloavanje ili prekvalifikaciju. Prema podacima HZZ-a za studeni 2010. oko 26% nezaposlenih osoba ima više od 50 godina. Budući da je riječ o najteže zapošljivoj dobnoj skupini, očiti su razmjeri tog problema.
- Poseban je problem **visoka sezonalnost zapošljavanja** (70% ukupno novozaposlenih), posljedica čega je vrlo izraženo zapošljavanje na određeno vrijeme (85% u odnosu na ukupan broj novozaposlenih).

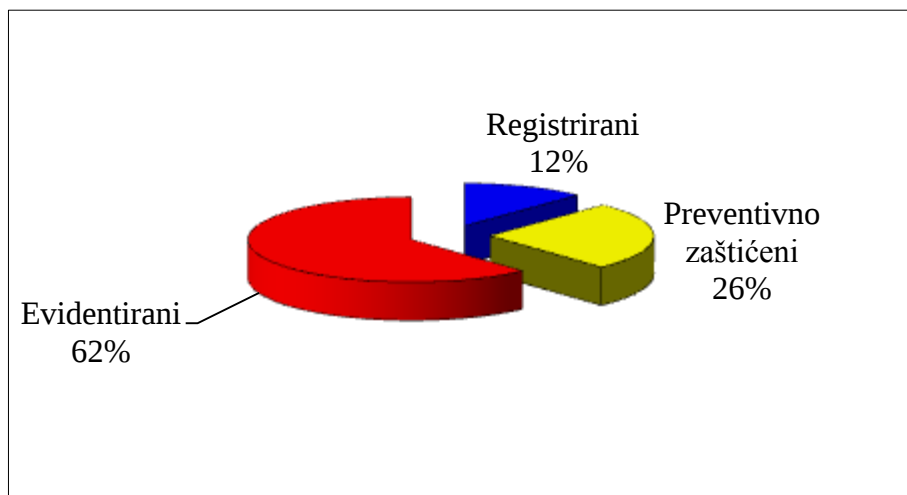
Tablica 16. Osnovni razvojni problemi i potrebe

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- Izražena strukturna nezaposlenost, kvalifikacijska struktura nezaposlene radne snage u mnogim slučajevima ne odgovara potrebama tržišta rada. - Nezainteresiranost srednjoškolske populacije za obrazovanje za neka vrlo tražena, zanimanja. - Velik je udio nezaposlenih starije dobi koji se teško prilagođavaju zahtjevima tržišta. - Izražena je sezonalnost potražnje za radnom snagom, a posljedica je vrlo velik udio zaposlenih na određeno vrijeme. - Poteškoće sa zapošljavanjem visoko obrazovanih kadrova zbog niske konkurentnosti gospodarstva i poslodavaca. - Nedovoljna je povezanost poslodavaca, obrazovnih ustanova i Zavoda za zapošljavanje u analiziranju potreba tržišta rada i procjeni budućih kretanja. - Nedovoljna je uključenost gradova i općina u programe za obrazovanje radne snage, stipendiranje deficitarnih zanimanja i sl. - Politika izdavanja radnih dozvola (na državnoj razini), nedovoljno uvažava županijske i lokalne posebnosti i potrebe za sezonskom radnom snagom.	- Prekvalificirati/dokvalificirati dio radnog stanovništva te učinkovitije upravljati ljudskim resursima u skladu s potrebama gospodarstva. - Poticati povoljnije socio-ekonomske uvjete života (stambene, zdravstvene, skrb o djeci, kulturne i rekreativne) radi smanjivanja migracijskih kretanja stanovnika. - Nastaviti provoditi istraživanje potreba poslodavaca u Županiji i analize tržišta rada. - Jačati lokalno partnerstvo poslodavaca, zavoda za zapošljavanje i obrazovnih ustanova radi razvoja ljudskih resursa u Županiji i povećanja zaposlenosti. - Izraditi prijedlog mjera za zapošljavanje mladih u skladu s potrebama gospodarstva Županije, te poticanja gospodarske konkurentnosti Županije (kroz dodatna ulaganja u školovanje i doškoloavanje, cjeloživotno učenje, prekvalificiranje, u skladu s gospodarskim razvojnim potrebama Županije). - Osnaživati uključivanje gradova i općina u programe stipendiranja deficitarnih zanimanja, (promocije programa po školama, programe Stipendius, poslovne sajmove i dr.). - Intenzivirati uključivanje DUNE-a kao spona između županijskih institucija pri realizaciji postojećih i novih programa razvoja ljudskih resursa i zapošljavanja (Sajam poslova i dr.).

4. KULTURNO-POVIJESNA BAŠTINA

- U Županiji se nalazi iznimno mnogo registriranih i evidentiranih spomenika kulture, s posebnim naglaskom na vrlo vrijedne urbane cjeline. Evidentirana su ukupno 1893 spomenika kulture; od toga je 259 registriranih, 486 preventivno zaštićenih te 1145 evidentiranih spomenika. Ističu se i brojna jedinstvena prostorna, urbanistička i arhitektonska rješenja. Odnos registriranih, preventivno zaštićenih i evidentiranih objekata kulturne baštine na području Županije vidljiv je iz sljedećeg grafikona.

Slika 3. Odnos registriranih, preventivno zaštićenih i evidentiranih objekata kulturne baštine na području Dubrovačko-neretvanske županije

Izvor: Izmjene i dopune Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije, Županijski zavod za prostorno uređenje Dubrovnik, 2010.

- Longitudinalni obalni pojas s otocima organski je urastao u prirodni prostor iznimnih vrijednosti – izrazito bogat spomenicima kulture, pokriven mrežom obalnih naselja s vrlo vrijednim povijesnim urbanim cjelinama. Ističu se ponajprije Grad Dubrovnik, koji je pod zaštitom UNESCO-a, Korčula i Ston – koji su predloženi za zaštitu UNESCO-a te Cavtat, Orebić, Slano i Lumbarda.
- Iako je prema važnosti ili prema zastupljenosti spomeničke baštine teško izdvojiti pojedina područja zato što nisu dovoljno istražena ni valorizirana, s aspekta važnosti lokaliteta moguće je izdvojiti prostor doline Neretve, koji je uvršten u Ramsarsku konvenciju (kao vrlo važno močvarno područje) prema važnosti nalaza (iz doba grčke i rimske antike) kao i prostor nekadašnje Dubrovačke Republike.
- Od posebnog je značaja zona sela Vida, za koju se pretpostavlja da je šira lokacija rimske metropole Narone, te šira zona Grada Dubrovnika, dragulja graditeljstva i civilizacije europskoga i mediteranskog kulturnoga kruga od 15. do 18. stoljeća. Stara jezgra Dubrovnika spomenik je nulte kategorije.
- Također treba istaknuti važnost nematerijalne baštine. Ističe se ponajprije festa Sv. Vlah, manifestacija od posebnog lokalnog i županijskog značaja koja je i potencijalno važan turistički proizvod, a vrijednost joj je to veća što se događa izvan glavne sezone.

Tablica 17. Osnovni razvojni problemi i potrebe

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- Spomenička baština, jedan od ključnih razvojnih resursa Županije, nije dovoljno mjeri istražena ni valorizirana. - Zaštita spomenika kulture u Županiji nije dovoljna s obzirom na količinu i raznovrsnost baštine. - Najznačajnija kulturna baština nije primjereno zastupljena u turističkoj ponudi DNŽ. - Nedostatna istraživanja, praćenja i vrednovanja kulturne baštine i njezino prezentiranje.	- Provesti reviziju oštećenih objekata kulturne baštine i zaštititi ih od daljnjeg propadanja dio zapuštenih objekata. - Redovito održavati i obnavljati spomenike kulture, poglavito u povijesnoj jezgri Dubrovnika i kontaktnoj zoni povijesne jezgre. - Unaprijediti programe za korištenje kulturne baštine u turizmu i za razvoj kreativnih industrija, na načelima održivog razvoja. - Zadržati postojeće te privlačiti nove kvalitetne kadrove radi podizanja svijesti o kulturi, očuvanju i korištenju kulturne baštine Županije. - Očuvanje kulturne baštine provoditi usporedno s očuvanjem i razvojem identiteta Županije.

5. KOMUNALNA INFRASTRUKTURA

5.1. Vodni resursi

Vodotoci

- Neretva je najduža rijeka jadranskoga sliva i ujedno se najvećom deltom ulijeva u Jadransko more. Osim glavnoga toka, koji je plovao do Metkovića (21 km), osnovicu tekućica tvori i Mala Neretva. Ona se odvaja od glavnoga toka s lijeve strane kod Opuzena. Zatvorena je branama kod Opuzena i na ušću zapadno od naselja Blace. Plovna je za manja plovila.
- Vodotoci su lijevoga zaobalja Neretve Mislina i Jezerača s izvorom u jezeru Kutu, koji nakon sastava prelaze u Prunjak koji se ulijeva u Malu Neretvu kod Opuzena.
- Vodotoci su desnoga zaobalja Glibuša, Norin, Matica, Desanka i Crna rijeka. Desne su kotlina koja je izvorska zona gornjih horizonata (Vrgorskoga polja i Rastoka). Niz vrela smješten je na kontaktu doline s krašom, od kojih je najznačajniji Modro oko. Cijeli sliv sakuplja se u središnjem dijelu doline u Desanskom jezeru, a odatle otječe u Neretvu kroz rječicu Desanku i u luku Ploče (jezero Vranjak) kroz Crnu rijeku. Novi kanal luke Ploče smanjio je protok Crne rijeke, koja sada još manje osvježava jezero Birinu, pored koga se ulijeva u more.
- Ostali važniji vodotoci u Županiji su:
 - Rijeka dubrovačka – Ombla – izvire u Komolcu, dužina toka je 5,5 km nakon čega utječe u more sjeverno od Gruške luke.
 - Rijeka Ljuta – izvire pokraj Arbanasa u sjevernom dijelu Konavoskoga polja, duga je 6 km i ponire u južnom dijelu toga polja.
 - Rijeka Matica – vodotok Vrgorskoga polja.

Jezera

- Regulacijski radovi na toku Neretve pred kraj 20. stoljeća te suvremeni melioracijski zahvati znatno su promijenili broj i prostorni raspored jezera. Površina jezera hrvatskoga dijela delte prije melioracije iznosila je 1404 ha, a nakon melioracije 635 ha.
- Najvažnija jezera prije melioracije bila su: Modrič, Glogačko jezero, Životina, Dragače, Timenica i Palinić. Danas još postoje Desansko jezero, jezero Vlaška, Parila i Kutu. Izvan aluvijalne ravnice pozornost privlače Baćinska jezera. Baćinska su jezera kriptodepresija, a sastoje se od pet povezanih jezera: Plitkoga jezera, Podgore, Očuše, Sladinca, Crniševa i odvojenoga jezera Vrbnika. Najprostranije je jezero Očuša (55,4 ha), a najveća dubina izmjerena je u Crniševu (31 m).
- Unatoč blizini mora i propusnom kraškom terenu jezera su ispunjena slatkom vodom.

Podzemne vode

- Pretežan dio županijskoga tla izgrađuju karbonatne stijene s dominantnom ulogom vapnenaca. Glavna je karakteristika kraškoga područja da sva oborinska voda koja padne na njih odmah ponire u podzemlje.
- Poznata velika kraška vrela u Konavlima, Dubrovačkom primorju i dolini Neretve dobivaju vodu kroz propusno karbonatno zaleđe iz Popova polja i doline Trebišnjice. Osobito velike količine vode ističu se na tim vrelima tijekom vlažnoga razdoblja, kad se aktiviraju i brojne vrulje, osobito u Malostonskom zaljevu, u uvali Bistrini, na području između Dola i Slanoga te na području Konavala.
- Najznačajnija vrela, koja su kaptirana za vodoopskrbu naselja i na kojima će se temeljiti vodoopskrba i u budućnosti, jesu: izvor Omble, izvor rijeke Norin u Prudu, Klokun, Modro oko, Duboka ljuta, Slano, Konavoska ljuta i Palata u Malom Zatonu.

5.2. Vodnogospodarski sustav

Vodoopskrba

- Vodni resursi u praksi još uvijek nisu dovoljno prepoznati kao važan razvojni resurs Županije (uz opskrbu stanovništva vodom, za potrebe navodnjavanja, turizma, rekreacije i dr.).
- Opskrbljenost je stanovništva vodom na području Županije 85-90%. S obzirom na to da su vodoopskrbni sustavi vezani za gradove i veća naselja, sljedeća područja Županije ostala su nepokrivena vodoopskrbnim sustavom – Konavoska brda, Dubrovačko primorje, središnji dio otoka Pelješca, središnji dio otoka Korčule, otoci Mljet i Lastovo, naselje Barbiri, Plina -Jezero-Grad Ploče.
- Hidrogeološki odnosi uvjetovali su da na području istočnog dijela Županije postoje vrela dovoljnog kapaciteta (Ombla kod Dubrovnika, Ljuta u Konavlima, Duboka ljuta u Župi dubrovačkoj, Palata u Malom Zatonu) na koje se vežu grupni vodovodni sustavi, a središnji i otočni dio, kojemu pripadaju područje poluotoka Pelješca i otoci Korčula, Mljet

i Lastovo, siromašan je izvorima pa je vodu bilo potrebno osigurati izgradnjom regionalnog sustava Neretva-Pelješac-Korčula-Lastovo.

- Zapadni dio Županije, koji pripada neretvanskom slivu, opskrbljuje se s nekoliko izvora (Klokun, Modro oko, Prud, Doljani, Butina).

5.3. Pomorsko dobro

- Pomorsko dobro predstavlja znatan potencijalni razvojni resurs DNŽ, koji do sada nije dovoljno iskorišten. Nedostaje cjelovita i pouzdana inventarizacija stanja u pogledu korištenja pomorskog dobra te analiza procjena mogućih gospodarskih, društvenih i financijskih doprinosa i učinaka razvoju DNŽ.

Tablica 18. Osnovni razvojni problemi i potrebe

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- Dio Županije nepokriven je ili je nezadovoljavajuće pokriven vodoopskrbnim sustavom (Konavoska brda, Dubrovačko primorje, središnji dio otoka Pelješca, središnji dio otoka Korčule, otoci Mljet i Lastovo). - Nezadovoljavajuće je zaštita od poplava. - Vodno gospodarstvo ne gospodari na primjeren način financijskim sredstvima za ulaganje u vodoopskrbni sustav. - Suradnja između lokalnih mreža vodovoda nije odgovarajuća što ograničava razvoj planiranja na razini Županije. - Županija nema ingerencije ni odgovarajuću ulogu u razvoju komunalne infrastrukture (osim za zbrinjavanje otpada) koju oblikuju i vode pojedinačno JLS i državna poduzeća i agencije. - Neučinkovito korištenje i upravljanje pomorskim dobrom za razvoj DNŽ.	- Dovršiti vodoopskrbni sustav kako bi se osigurala vodoopskrba za preostalih 10-15% stanovnika Županije. - Buduće potrebe razvoja stanovništva i gospodarstva zahtijevaju veće uključivanje izvora Modro oko i regionalnog vodovoda u vodoopskrbu tog područja. - Predložiti i provesti mjere za kontinuirano osiguravanje kvalitete županijskih voda te zaustavljanje pada kvalitete površinskih voda. - Osigurati izgradnju cjelovitog sustava odvodnje otpadnih voda za cijelu Županiju s odgovarajućim pročišćavanjem. - Uspostaviti učinkovit sustav zaštite od poplava, osigurati izradu sustava zaštite od poplave, osobito za naselja na desnoj obali Neretve. sustave navodnjavanja, sustave za zaustavljanje pada kvalitete površinskih voda. - Osigurati efektivno korištenje raspoloživih vodnih resursa te provoditi istraživanje novih vodonosnika. - Dovršiti izgradnju Neretvansko-pelješko-korčulansko-lastovsko-mljetskog vodovoda. - Izraditi program zajedničkog razvoja komunalne infrastrukture na razini Županije i JLS i uz pomoć DUNE-a, Baze projekta i PUR-ova osigurati međuopćinsku suradnju i koordinaciju pripreme i realizacije komunalnih projekata. - Izraditi analize stanja i procjena korištenja pomorskog dobra te mogućih rezultata i učinaka na razvoj DNŽ te početi s iskorištavanjem.

6. PROMETNA INFRASTRUKTURA

- U sklopu državne cestovne prometne mreže Županija se nalazi na kraju Jadranske turističke ceste (D8), koja je u nezadovoljavajućem stanju zbog neredovitog održavanja te loših prometno-tehničkih elemenata s malim radijusima i velikim uzdužnim nagibima.

- Nisu adekvatno riješeni prolazi kroz naselja, poglavito na području doline Neretve, Grada Dubrovnika te Općine Župa dubrovačka.
- S obzirom na povezanost Županije s ostalim dijelovima Hrvatske i izvan nje pomorskim prometnim sustavom, postoji pomorska infrastruktura koja bi, uz odgovarajuće intervencije i uvođenje brzih brodskih (brzina kretanja plovila najmanje 30 nautičkih milja) te trajektnih linija mogla na primjeren način povezati Županiju.
- S obzirom na broj prevezenih putnika, zračni je promet najvažniji oblik prometa koji Županiju povezuje s ostatkom Hrvatske i svijetom preko zračne luke Dubrovnik.

6.1. Cestovni prometni sustav

- Cestovna prometna mreža na području Dubrovačko-neretvanske županije sastoji se od 17 državnih cesta, 33 županijske ceste i 72 lokalne ceste.

Tablica 19. Državne ceste koje prolaze kroz Županiju

D-8	Ploče – G.P. Klek (granica R. BiH) – G.P. Zaton Doli – (granica R. BiH) - Dubrovnik – G.P. Karasovići (gr. Crne Gora)	D-413	Ploče (D8) – Luka Ploče
D-9	G.P. Metković (granica BiH) – Opuzen – D8	D-414	Trajektna luka Orebić – Ston – Zaton Doli (D8)
D-62	Mali Prolog – Kula Norinska – Metković (D9)	D-415	Trajektna luka Trpanj – D. Banda (D414)
D-118	Vela Luka – Kapja – Dubovo – Korčula	D-416	Prapratno (D414) – trajektna luka Prapratno
D-119	Ubli – Lastovo	D-420	Sustjepan (D 8) – luka Gruž
D-120	Pomena – Polače – Sobra – Saplnara	D-425	Karamatići (D513) – čvor Čeveljuša
D-123	Trajektna luka Sobra – D 120	D-513	M. Prolog (D62) – Ploče (D8)
D-222	G.P. Mali Prolog (granica R. BiH) - D62	D-516	Karasovići (D8) – G.P. Konfin (granica Crne Gore)
D-223	G.P. Gornji Brgat (granica BiH) – Dubac (D8)		

Izvor: Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije, Županijski zavod za prostorno uređenje Dubrovnik, 2010.

- Većina lokalnih i županijskih cesta u lošem je stanju. Sve su većinom u funkciji internoga županijskog povezivanja te u nadležnosti Županijske uprave za ceste.
- Nema dovoljno parkirališta, biciklističkih i pješačkih staza što je iznimno važno za sigurnost kretanja i razvoj turizma.

Tablica 20. Županijske ceste na području Županije

Ž-6208	Vrgorac (D 62) – Staševica – D 513	Ž-6229	Ošlje – Ž 6228
Ž-6211	Ž 6208 – Dusina – Otrči seoci – D 513	Ž-6230	Pasadur (L69063) – Ubli (D 119)
Ž-6215	Lovište – Viganj – Orebić (D414)	Ž-6231	Luka – Hodilje – Ston (D 414)
Ž-6216	D 8 – Ploče (D 413)	Ž-6232	Granica BiH – Slano (Ž 6228)
Ž-6217	Rogotin (D8) – Komin – Krvavac – Kula Norinska (D62)	Ž-6235	Osojnik – Ž6254
Ž-6218	Granica R. BiH – Prud – Metković (D62)	Ž-6238	Cavtat – Zvekovica (D 8)
Ž-6219	Buk Vlaka (L69010) – Podgradina – Opuzen (D9)	Ž-6239	Zvakovica (D 8) – Drvenik – Ž 6241
Ž-6220	Metković (D9) – Mlinište – gr. BiH	Ž-6240	D 8 – Radovčići – Mikulići – D 516
Ž-6221	Vela Luka (Plitvine) (L69060) – D118	Ž-6241	Dubravka – Gruđa (D 8)
Ž-6222	D 118 – Blato – D 118	Ž-6242	Ž 6240 – Molunat
Ž-6223	Blato (Ž 6222) – Prižba – Brna – Smokvica (Ž6268)	Ž-6243	Brgat (D223) – Grbavac – Petrača – D 8
Ž-6224	Račišće – Korčula (D 118)	Ž6254	Lozica (D8) – Mokošica – Komolac –

			Sustjepan (D420)
Ž-6225	D118 – Lumbarda	Ž6255	Prigradica (L69018) – Blato (Ž6222)
Ž-6226	Žuljana (L69028) – Dubrava (D 414)	Ž6265	Ž6242 – Molunat
Ž-6227	Sv. Nikola (Ž 6228) – Most Bistrina (D 8)	Ž6266	Zvekovica (D8) – Vučje Ždrijelo
Ž-6228	Granica R. BiH – Rudine – Slano – Trsteno (D8)	Ž6268	Kapja (D118) – Smokvica – Čara – Dubovo (D118)
Ž-6244	Korčula: D 118 – luka		

Izvor: Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije, Županijski zavod za prostorno uređenje Dubrovnik, 2010.

Tablica 20a. Lokalne ceste na području Županije

L69002	Duba Pelješka – D. Vručica – G. Vručica (D415)	L69039	Česvinica – Ston (Ž6231)
L69003	Peračko Blato – D513	L69040	Ž6228 – Mjenovići – Tunjica – Smokovljani – Ž6228
L69005	D8 – željeznički kolodvor Rogotin	L69041	Visočani – Ž6228
L69006	Kamp Višnjican – L69007	L69042	L69043 – Čepikuće – Trnovica – granica BiH
L69007	D8 – Trn – L 69010	L69043	Ž6228 – Lisac – Mravinca (Ž6228)
L69008	Nova Sela (D62) – D62	L69044	Ž6228 – Rudine – D8
L69009	Banja (Ž6217) – Desne – Kula Norinska (Ž6217)	L69045	D8 – Doli
L69010	D8 – Blace – Mihalj – Tuštevica – Lovorje – D8	L69046	Ž6228 – Mravinjac – Mrčevo – Kliševo – Ljubač
L69011	Opuzen (D9) – Podgradina	L69047	Gromača – Orašac (D8)
L69012	D9 – Krvavac – Metković (Ž6220)	L69048	Komolac (D8) – Šumet – Brgat (D223)
L69013	D9 – Ž6220	L69049	Bosanka – Brgat (D223)
L69014	Pologoša (Ž6220) – Glušci	L69050	D8 – Čelopeci – 8
L69015	Bijeli Vir (Ž6220) – Dobranje	L69051	Zvekovica (Ž6239) – Stravča – Duba Konavoska
L69016	Vela Luka (Ž6221) – Blato (Ž6222)	L69052	Kuna – Lovorno (Ž6239)
L69017	Tri Luke – Potirna – L69016	L69053	Čilipi (D8) – Ljuta – Ž6241
L69018	D118 – Bristva – Prigradica (Ž6255)	L69054	Komaji (D8) – Ž6240
L69019	Prigradica (L69018) – abina	L69055	Radovčići (Ž6240) – D8
L69020	Blato (Ž6222) – Smokvica (Ž6223)	L69056	Ston (D414) – Broce – Kobaš
L69021	Čara (Ž6268) – Zavalatica	L69057	Ž6241 – Vodovađa – D8
L69022	Čara (Ž6268) – Pupnat (D118)	L69058	Gruda (Ž6241) – L69057
L69023	Podgorje – Orebić (D414)	L69059	Palje Brdo – D8
L69024	Stanković – D414	L69060	Privala – Vela Luka (Ž6221)
L69025	D414 – Postup – Borje – Podobuće	L69062	Prehodišće – Pasadur (Ž6230)
L69026	D415 – Oskorušno – Kuna Pelješka – D414	L69063	Jurjeva Luka – Pasadur (Ž6230)
L69027	Sreser – Janjina (D414)	L69064	Lučica – Lastovo (D119)
L69028	Trstenik – D414	L69065	Lastovo (L69035) – Barje
L69029	Raba – D8	L69066	Ston (D414) – Supavo
L69030	Brijesta – D414	L69067	D8 – Grbljava – Majkovi (Ž6228)
L69031	Mlinište (Ž6220) – Vidonje	L69068	Trnova – Ž6228
L69032	Ž6228 – Imotica – Topolo – Ž6228	L69070	Okuklje – Maranovići (D120)
L69033	Ž6228 – Stupa – Ošlje (Ž6229)	L69071	Smokovljani (L69040) – Visočani (L69041)
L69034	Zaklopatica – Lastovo (D119)	L69072	Zabrežje (D120) – Zadublje (D120)
L69035	Lastovo (D119) – Skrivena Luka	L69073	D118 – Žrnovo – D118
L69036	D120 – Govedari – D120	L69074	Trpanj (D415) – Osobljava – L69027
L69037	Kozarica – Blato – D120	L69076	Trstenik (L69028) – Žuljana (Ž6226)
L69038	Duba Stonska – Luka (Ž6231)	L69078	Šipanska luka – Sudurad

Izvor: Izmjene i dopune Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije, Županijski zavod za prostorno uređenje Dubrovnik, 2010.

- Cestovna mreža nije dovoljno razvijena, a najveći razlog za to što prometna mreža ne pruža pravu razinu usluge svojim korisnicima jest još uvijek nedovršena dionica autoceste do Dubrovnika. Kako je riječ o prioritetu Vlade, najavljeno je kako se očekuje dovršenje dionice autoceste do Ploča koncem 2012. godine.
- Prometna povezanost općina autobusnim linijama nije zadovoljavajuća. Poseban je problem financiranje. Zbog konfiguracije terena i znatne prostorne rastrkanosti naselja, JLS a ni Županija ne mogu osigurati odgovarajuću međuopćinsku povezanost.

6.2. Pomorski promet

- Pomorski promet osobito je važan za Županiju zato što, uz zračni promet, ima najveći potencijal daljnjeg razvoja
- Vrlo izražena razvedenost Županije i znatan broj otoka uz mali broj stanovnika rezultiraju specifičnim problemima za sustavno rješavanje učinkovitog i rentabilnog prometnog povezivanja.
- Izražen je nedostatak brzih brodskih linija sa svih otoka prema središtu Županije, kao i vrlo slaba međuotočna povezanost.
- Luke u DNŽ od osobitog (međunarodnog) značaja za Republiku Hrvatsku jesu putnička luka Gruž i teretna luka Ploče.
- Od županijskog značaja sljedećih je pet putničkih luka: Gradska luka Dubrovnik, luka Korčula, luka Trpanj, luka Vela Luka i luka Orebić te teretna luka Metković.
- 74 luke lokalnog su značaja, a većina luka nije redovito održavana.
- Planira se realizacija novog trajektnog pristaništa u Veloj Luci, izgradnja pristaništa za velike brodove i trajektnog pristaništa Polačišta u sklopu luke Korčula, izgradnja luke Perna kod Orebića, nastavak radova na uređenju luke Gruž.

6.3. Zračni promet

- Preko zračne luke Dubrovnik (koja pripada u sekundarne međunarodne zračne luke kategorije "4E") Županija je najbolje (u odnosu na druge oblike prometa) povezana sa Zagrebom te s Europom i svijetom.
- Planirane zračne luke su Korčula (lokacija Brna u Općini Smokvica), Lisačke Rudine u Općini Dubrovačko primorje i Ploče (planirano izmještanje iz luke Ploče).
- Heliodromi su izgrađeni i osposobljeni za noćno slijetanje u Dubrovniku (lokacija kod Opće bolnice), na otoku Korčuli (lokacije kod doma zdravlja u gradu Korčuli i kod Blata u Blatskom polju) te na poluotoku Pelješcu na lokaciji u blizini Janjine. Na otoku Lastovu koristi se za interventno slijetanje lokacija Zle polje u blizini naselja Ubli, no ona je u lošem stanju.
- U prostornom planu Županije predviđeni su heliodromi na otoku Mljetu, na otoku Lastovu, Elafitima, u gradu Pločama te uz naselja Perna na poluotoku Pelješcu, Slano i Opuzen.
- Važnost zračnoga prometa u prometnom sustavu Županije potvrđuje podatak da preko zračne luke Dubrovnik u Čilipima dolazi više od 60% ukupnoga broja turista na tom području.

6.4. Željeznički promet

- Na području Županije postoji samo jedna željeznička pruga, od Ploča preko Metkovića prema Sarajevu i dalje prema Srednjoj Europi. Pripada prugama prvoga reda, potpuno je rekonstruirana i dio je paneuropskog koridora 5C. Ima veliku važnost zato što

predstavlja najbližu vezu Srednje Europe i Sredozemnoga mora i zapravo jedini prirodni izlaz na more Bosne i Hercegovine.

6.5. Pošta, telekomunikacije i informatičke tehnologije

Pošta

- Postojeća mreža poštanskoga sustava veza na području Županije sastoji se od centra pošta s tri organizacijske jedinice. Centar pošta obuhvaća 35 poštanskih ureda, Organizacijska jedinica Korčula 26 poštanskih ureda, Organizacijska jedinica Metković 9 poštanskih ureda, a Organizacijska jedinica Ploče 5 poštanskih ureda. Mreža poštanskih ureda na području Dubrovačko-neretvanske županije potpuno je izgrađena i optimalna i u odnosu na razmještaj stanovništva i u odnosu na planirane potrebe toga područja

Telekomunikacije

- Na području Dubrovačko-neretvanske županije telekomunikacijski promet odvija se preko 66 područnih centrala i četiri mjesne centrale. Mjesne centrale, na koje se vežu područne centrale, jesu Dubrovnik, Mokošica, Korčula i Ploče.
- Telekomunikacijski promet na dubrovačkom području odvija se preko tranzitne centrale Dubrovnik, na koju su vezane automatske telefonske centrale pojedinih naselja Konavala, Župe dubrovačke, Grada Dubrovnika, Dubrovačkoga primorja, Pelješca, Mljeta i Elafita.
- Modernizacija, koja je u tijeku, teži povezivanju svih centrala i s mjesnim centralama i s ostalim centralama u Hrvatskoj i u svijetu preko svjetlovodnih veza, koje pružaju optimalnu vezu. Dubrovačko područje, kao i cijela županijska mreža, vezano je u državni i međunarodni telekomunikacijski promet preko međunarodne centrale u Splitu.
- Telekomunikacijska infrastruktura na području doline Neretve sastoji se od 14 područnih centrala spojenih na mjesnu centralu u Pločama, koja funkcionira kao čvorna centrala, a ostali su objekti krajnje centrale. To područje povezano je u državni i međunarodni telekomunikacijski sustav.
- Telekomunikacijski sustavi otoka Korčule i Lastova uklopljeni su u državni i međunarodni telekomunikacijski sustav preko tranzitne centrale "Dubrovnik".
- U cjelini, stanje razvijenosti telekomunikacija je dobro i može se uspoređivati sa stanjem u razvijenim zemljama.
- Fiksna telefonska mreža i mobilna telefonija te ostale mreže zadovoljavaju postojeću potražnju korisnika i na razini su razvijenih zemalja. Klasična (žičana) i mobilna telefonija dostupne su u svim mjestima Županije. U gotovo svim većim naseljima u DNŽ dostupna je i mnogo brža računalna komunikacija putem ADSL-veze.

6.6. Energetika

- Nakon izgaranja trafostanice Komolac, Županija je trenutačno suočena s iznimno velikim problemom loše opskrbe električnom energijom, a posljedica su česti kvarovi i prekidi distribucije električne energije. Ipak, skorašnja obnova trafostanice u Komolcu te gradnja

novih trafostanica „Srđ“ i „Plat“ trebala bi znatno povećati sigurnost opskrbe. Osim Grada Dubrovnika, problemi s opskrbom električnom energijom izraženi su i na otocima. Radi optimalne opskrbe Županije planira se uz izgradnju TS 220 kV u Platu gradnja 220 kV dalekovoda za vezu s energetske sustavom Republike Hrvatske.

- Izgradnjom magistralnog plinovoda nakon 2011. stvorit će se mogućnosti i za korištenje plina kao energenta u gospodarstvu i u kućanstvima, a to će uz ostalo biti velik doprinos zaštiti okoliša čitave regije.
- U Županiji postoje prirodni potencijali za proizvodnju električne energije iz alternativnih izvora, vjetra i sunca. Od planiranih 19, u izgradnji su 2 vjetro elektrane.
- Znatne su mogućnosti za provedbu mjera energetske učinkovitosti kako u javnom tako i u privatnom sektoru i u kućanstvima.

6.7. Granični prijelazi

Cestovni granični prijelazi

Granični prijelazi između Republike Hrvatske i Republike Bosne i Hercegovine:

- Cestovni međunarodni granični prijelazi I. kategorije: Metković – Doljani, Klek – Neum 1, Zaton Doli – Neum 2.

Granični prijelaz Zaton Doli – Neum 2 mora preseliti s postojećeg položaja u uvali Bistrini na područje granične crte između Hrvatske i Bosne i Hercegovine oko 5 km zapadnije.

- Cestovni međunarodni granični prijelazi za putnički promet: Mali Prolog – Crveni Grm, Prud – Bijača, Gabela Polje I – Gabela, Gornji Brgat – Ivanica.
- Cestovni granični prijelazi za pogranični promet: Gabela Polje II – Glibuša, Unka – Unka, Vukov Klanac – Radež, Imotica – Duži, Čepikuće – Trebimlja, Slano – Orahov Do.

Granični prijelazi između Republike Hrvatske i Republike Crne Gore:

- Cestovni međunarodni granični prijelaz I. kategorije: Karasovići – Sutorina.
- Cestovni međunarodni granični prijelaz II. kategorije: Vitaljina – Njivice.

Na autocesti A10 (TEM II) planira se međunarodni granični prijelaz I. kategorije Metković/Kula Norinska između Republike Hrvatske i Republike Bosne i Hercegovine.

Zračni granični prijelazi

- Stalni međunarodni granični zračni prijelaz I. kategorije u Republici Hrvatskoj: Dubrovnik.

Pomorski granični prijelazi

- Stalni međunarodni granični prijelaz I. kategorije: Ploče, Dubrovnik, Korčula.
- Međunarodni granični prijelaz II. kategorije: Metković, Vela Luka, Ubli.
- Sezonski međunarodni granični prijelaz: Cavtat, Molunat.

Željeznički granični prijelazi

Granični prijelazi između Republike Hrvatske i Republike Bosne i Hercegovine:

- Željeznički međunarodni granični prijelaz: Metković – Čapljina.

Tablica 21. Osnovni razvojni problemi i potrebe

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- Županija je još uvijek neadekvatno povezana autocestom s ostalim dijelovima Hrvatske i izvan nje. - Pri strateškom planiranju razvoja prometa i prometne infrastrukture ne uzimaju se u obzir druge razvojne dimenzije – ekološke, gospodarske i dr. (prevladava sektorski pristup). - Dio županijskih cesta u lošem je stanju. - Povećavanje zagušenja gradskog prometa u Dubrovniku. - Prometna infrastruktura nije dovoljno prilagođena potrebama osoba s invaliditetom. - Nedostatne su alternativne prometnice koje bi se koristile u slučaju elementarnih nepogoda, požara i sl. - Starost teretnih plovila moguć je izvor ekoloških nesreća. - Obalna plovidba od strateškog značaja za razvoj otoka nije dovoljno razvijena a najkritičnije je stanje u pogledu međutočne povezanosti, osim za Elafite. - Pomorska infrastruktura (pristaništa na otocima i poluotoku Pelješcu) nije adekvatna tj. nije prilagođena nepovoljnim vremenskim uvjetima. - Nedostatni programi razvoja usluga i gospodarskih aktivnosti vezanih za daljnji razvoj željezničkog prometa od Ploča do državne granice. - Potencijalne teškoće u prometu zbog uvođenja schengenskog režima na granici s Bosnom i Hercegovinom.	- Nastaviti s izgradnjom autoceste do Dubrovnika. - Izgraditi obnoviti i modernizirati lokalne i županijske ceste, (u prvom redu hitna obnova asfalta) te osigurati dostatna parkirališta, pješačke i biciklističke staze. - Predvidjeti izgradnju alternativnih prometnica koje bi se koristile u slučaju elementarnih nepogoda. - Započeti s realizacijom brze ceste preko Pelješca i brze ceste Osojnik (Dubrovnik) – Debeli brijeg - Sustavno rješavati gradski promet u Dubrovniku. - Prilagoditi prometnu infrastrukturu za osobe s invaliditetom. - Započeti s aktivnostima na realizaciji planiranih zračnih luka. - Započeti s izgradnjom interventnih heliodroma koji su predviđeni prostornim planom Županije. - Realizirati ulaganja u pomorsku infrastrukturu radi poboljšanja uvjeta i podizanja kvalitete pomorskog prometnog sustava. - Osigurati obnovu i ispravnost dotrajalih postojećih teretnih plovila. - Osigurati daljnji razvoj obalne putničke plovidbe te bitno unaprijediti povezanost otoka i centra, kao i same otoke međusobno. - Uspostaviti sustav intermodalnog prometa prema putničkoj luci Gruž. - Unaprijediti željeznički promet od Ploča do državne granice (izraditi plan razvoja usluga i gospodarskih aktivnosti vezanih za daljnji razvoj željezničkog prometa). - Riješiti problem uvođenja schengenskog režima na granici s Bosnom i Hercegovinom (na primjer, dovršetak izgradnje Pelješkog mosta i pristupnih cesta).

7. ZAŠTITA OKOLIŠA

7.1. Praćenje stanja okoliša, informacijski sustav okoliša, planiranje zaštite okoliša

- Sustavno praćenje je nedostatno, informacijski sustav zagađivača za vodu i otpad postoji, a za zrak, tlo i buku nije kompletan.
- Jedinstven informacijski sustav koji bi omogućio praćenje stanja okoliša i informiranje javnosti o okolišu nalazi se u postupku izrade.
- Program zaštite okoliša za Dubrovačko-neretvansku županiju izrađen je.

- Izvješće o stanju okoliša usvojeno je na Županijskoj skupštini u 2006. godini, a izrada novog izvješća počela je u 2010. godini.

Tablica 22. Osnovni razvojni problemi i potrebe

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
– Nedovršenost cjelovitog informacijskog sustava praćenja i dojavljivanja o stanju u okolišu.	– Uspostava cjelovitog informacijskog sustava praćenja i dojavljivanja o stanju u okolišu.
– Nedovoljno stručnog kadra.	– Zapošljavanje većeg broja stručnog kadra.

7.2. Vode

- Problemi korištenja i zaštite voda prepoznati su na području DNŽ kao jedni od najvažnijih.
- Područje donjeg toka Neretve predstavlja značajno močvarno područje uvršteno na Ramsarsku listu vlažnih staništa.
- U Dubrovačko-neretvanskoj županiji voda za piće je zadovoljavajuće kakvoće (oko 90%). Neispravnost dezinficirane vode uglavnom se odnosi na kemijske pokazatelje koji su uvjetovani porijeklom vode i nisu opasni za zdravlje.
- Dotrajala vodovodna mreža zahtijeva osuvremenjivanje (npr. zamjena zastarjelih cijevi, posebice na otocima, ali druge opreme).
- Voda za vodoopskrbu ne prerađuje se ni na jednom vodocrpilištu, samo se tretira klorom ili klornim preparatima i na taj način dezinficirana pušta u mrežu.
- Niska je razina izgrađenosti sustava javne odvodnje (kanalizacija i uređaji za pročišćavanje). Većina stanovništva koristi septičke jame, koje se grade bez nadzora, neredovito čiste te na taj način zagađuju more i podzemne vode. Postojeći zajednički ispusti u more često nisu dovoljno udaljeni od kopna. Problem ispusta neobrađenih otpadnih voda u more ima za posljedicu pogoršanu kakvoću mora. Također, problemi nastaju kada se novi hoteli ne mogu spojiti na kanalizaciju jer još nije izgrađena.
- Kakvoća mora je visoka ili zadovoljavajuća što je posljedica smanjenja industrijske proizvodnje tijekom ratnog i potom tranzicijskog razdoblja.

Tablica 23. Osnovni razvojni problemi i potrebe

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
– Nedovoljna sanitarna zaštita vode na izvorima.	– Uspostavljanje sustavnog praćenja kakvoće vode na izvorima, vodotocima i jezerima.
– Nedostatna izgrađenost sustava odvodnje.	– Kontrola održavanja cisterni i vodonosnika na otocima.
– Nekontrolirano ispuštanje nepročišćenih otpadnih voda u podzemlje, vodotoke i more.	– Izgradnja sustava odvodnje otpadnih voda i uređaja za pročišćavanje otpadnih voda.
– Nepostojanje plana upravljanja i zaštite riječnog sliva.	– Uspostava katastra septičkih jama.
	– Izrada odgovarajućih županijskih planova zaštite i održivog gospodarenja vodama.

7.3. Tlo

- Tla su izložena onečišćenju od erozijskog djelovanja, intenzivne poljoprivrede, istjecanja netretiranih otpadnih voda iz urbanih sredina te iz objekata gospodarske namjene, odlaganja otpada na nesanitarna odlagališta, divlje gradnje te eksploatacije mineralnih sirovina.
- Glavni su izvori onečišćenja tla prometnice i prometni koridori te zastarjela industrijska postrojenja, sredstva za zaštitu u poljodjelstvu, neuređena odlagališta otpada, bespravna gradnja i šumski požari.
- Korištenje tala onemogućuju minirane površine, koje zauzimaju 115 km² površine DNŽ.
- Nema sustavne kontrole kakvoće tala i nije izrađena agroekološka osnova za potrebe vrednovanja, zaštite i optimalnog gospodarenja tlima.

Tablica 24. Osnovni razvojni problemi i potrebe

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<i>– Onečišćenje tala intenzivnom poljoprivredom, otpadom, otpadnim vodama.</i>	<i>– Izrada karte erozije za područje Županije.</i>
<i>– Gubitak tala erozijom.</i>	<i>– Uspostavljanje praćenja kvalitete tala na poljoprivrednim površinama.</i>
	<i>– Pošumljavanje opožarenih površina kako bi se smanjio učinak erozije tla.</i>
	<i>– Poticanje ekološke poljoprivrede.</i>

7.4. Zrak

- U Gradu Dubrovniku kakvoću zraka prati hidrometeorološka postaja, koja je dio mreže za praćenje klimatskih promjena. U listopadu 2004. puštena je u rad i meteorološka postaja u Pločama. Ostali gradovi i općine ne raspolažu podacima o kakvoći zraka.
- Na području DNŽ danas nema industrijskih pogona koji bi narušavali kakvoću zraka.
- Postojeći su izvori onečišćenja zraka teretna vozila te difuzni izvori (kamena prašina i prašina različitog sastava iz kamenoloma, asfaltne baze, emisije stakleničkih plinova iz neuređena odlagališta otpada i freoni iz rashladnih uređaja).
- Program zaštite i poboljšanja kakvoće zraka na županijskoj razini nije izrađen.

Tablica 25. Osnovni razvojni problemi i potrebe

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<i>– Neuređena odlagališta otpada.</i>	<i>– Uspostaviti mrežu za redovito praćenje kakvoće zraka.</i>
<i>– Onečišćenja zraka od teretnih vozila i difuznih izvora.</i>	<i>– Provesti sanaciju odlagališta otpada.</i>
	<i>– Izgraditi alternativne prometne pravce radi smanjenja zagađenosti zraka i buke i poticati javni prijevoz, naročito u turističkoj sezoni.</i>

7.5. Otpad

- 95% stanovništva Dubrovačko-neretvanske županije pokriveno je organiziranim prikupljanjem otpada (otpad prikuplja 7 komunalnih poduzeća).
- Nema sustava odvojenog prikupljanja otpada na području Županije, osim na području Grada Dubrovnika te općina Blato i Vela Luka (Projekt „IWMA“ – Integrirani pristup upravljanju otpadom, financiran iz programa INTERREG/CARDS-PHARE).
- Otpad se odlaže na osam službenih odlagališta, no samo su dva sanitarno uređena (odlagalište prve kategorije – Grabovica kod Dubrovnika i odlagalište I. kategorije Dubravica kod Metkovića). Općine Ston, Janjina i Orebić komunalni otpad odvoze na odlagalište pokraj Neuma u BiH.
- Donesen je Plan gospodarenja otpadom za Dubrovačko-neretvansku županiju (do 2015. godine).
- Najvažniji dio Plana jest odluka o izgradnji Centra za gospodarenje otpadom za koji se provodi postupak procjene utjecaja na okoliš.

Tablica 26. Osnovni razvojni problemi i potrebe

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<i>– Od osam službenih odlagališta otpada, samo dva zadovoljavaju kriterije sanitarnog odlagališta.</i>	<i>– Uspostava Županijskog centra za gospodarenje otpadom.</i>
<i>– Nepostojanje kulture i sustava odvojenog prikupljanja otpada.</i>	<i>– Sanacija i zatvaranje deponija sukladno zakonskoj regulativi, odnosno do uspostave županijskog centra.</i>
<i>– Odlaganje velikih količina plastike u dolini rijeke Neretve.</i>	<i>– Onemogućivanje obnavljanja već saniranih divljih deponija.</i>
<i>– Nesanirana odlagališta otpada.</i>	<i>– Uspostava sustava odvojenog skupljanja otpada, recikliranja, kompostiranja i sl.</i>
	<i>– Podizanje svijesti i odgovornosti građana u pogledu važnosti i prednosti odvojenog prikupljanja otpada.</i>
	<i>– Uvesti sustav adekvatnog zbrinjavanja plastičnog otpada i otpada koji nastaje u poljoprivrednoj proizvodnji u dolini rijeke Neretve i preventivno djelovati jačanjem svijesti stanovništva o velikoj prirodnoj vrijednosti tog područja.</i>

7.6. Buka

- Na području Dubrovačko-neretvanske županije nema značajnijih izvora buke. Postojeći su izvori buke prometnice (nepostojanje obilaznica naselja), gradilišta (mehanizacija), miniranje u kamenolomima, rad ugostiteljskih objekata, zračna luka Dubrovnik u Čilipima i Ploče u Pločama. Potencijalna je opasnost od buke planiranih zračnih luka Korčula u Brni i Lastovo na Lastovu.
- Karta buke za područje Županije sukladno Zakonu o zaštiti od buke (NN 20/03, članak 9.) nije izrađena.

Tablica 27. Osnovni razvojni problemi i potrebe

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
– Niska razina svijesti o tome da je buka vrlo štetni oblik narušavanja kvalitete životnog prostora. – Neuspostavljen sustav praćenja „onečišćenja bukom“.	– Izrada karata buke i akcijskih planova za dovođenje buke ispod dopuštenih/preporučenih razina, a potom i njihova provedba. – Objekte i postrojenja koji su izvor buke planirati dovoljno daleko od naselja, stambenih i rekreacijskih zona.

7.7. Bioraznolikost

- Na području Županije zaštićeni su dijelovi prirode sljedeći:
 - Nacionalni park Mljet
 - Park prirode Lastovsko otočje
 - 10 posebnih rezervata
 - 8 park-šuma
 - 7 značajnih krajobraza
 - 6 spomenika prirode
 - 10 spomenika parkovne arhitekture.
- Zaštićena i potencijalno vrijedna područja obuhvaćaju površinu od 46.941 ha, od čega 22.277 ha otpada na kopno, a 24.763 ha na more. Relativno gledano, zaštićeni dijelovi prirode obuhvaćaju 29,9% kopnene i 7,75% morske površine Županije. Zaštićena područja su: Nacionalni park Mljet, Strogi rezervat Malostonski zaljev, Park prirode Lastovsko otočje, 10 posebnih rezervata, 8 park-šuma, 7 značajnih krajobraza, 8 zaštićenih krajolika, 6 spomenika prirode, 10 spomenika parkovne arhitekture.
- Dubrovačko-neretvanska županija ima 166 područja Nacionalne ekološke mreže važnih za divlje svojte i staništa te 4 međunarodno važna područja za ptice i 2 koridora (koridor za morske kornjače i koridor Palagruža-Lastovo-Pelješac za ptice).
- Prirodoslovnom podlogom predložena je također zaštita sljedećih prirodnih vrijednosti:
 - 1 park prirode
 - 2 regionalna parka
 - 5+1 posebnih rezervata
 - 4+1 značajna krajobraza
 - 1 spomenik prirode
 - 1 spomenik parkovne arhitekture.
- Najveća su prijetnja zaštiti prirode požari. Neka od zaštićenih područja znatno su devastirana tijekom ratnih razaranja i požarima pa je nužna njihova revizija.
- Dolina Neretve, glavno poljoprivredno područje DNŽ, ujedno je vrlo osjetljivo područje zbog ihtiološko-ornitološkog rezervata u jugoistočnom dijelu delte rijeke. Stoga se predlaže da se proglasi parkom prirode.

- Očuvanjem prirodne baštine na području DNŽ bavi se Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima, osnovana 2005. godine. No još uvijek nedostaju resursi (ljudski i financijski) za sustavno upravljanje prirodom, a tu je i potreba za jačanjem postojećih resursa. Posebne javne ustanove za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima osnovane su za upravljanje NP Mljet, PP Lastovsko otočje te posebnim rezervatom šumske vegetacije Lokrumom. Za zaštitu i upravljanje spomenikom parkovne arhitekture Arboretum Trsteno zadužen je HAZU.
- Specifičnost je DNŽ i visok postotak šuma i šumskog zemljišta u privatnom vlasništvu (60% naspram prosjeka RH, koji je ispod 20%). Takvi su posjedi rascjepkani i malih površina i ne održavaju se sustavno (zbog neriješenih imovinsko-pravnih odnosa).

Tablica 28. Osnovni razvojni problemi i potrebe

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
– Redefiniranje zaštićenih područja radi kvalitetne zaštite vrijednih područja i očuvanje bioraznolikosti. – Nedovoljni resursi (ljudski i financijski) za sustavnu zaštitu prirode. – Nedovoljno razvijena svijest u JLS o važnosti i potencijalnim koristima od zaštite prirode. – Nedosljedna provedba postupka utvrđivanja stanja očuvanosti staništa i vrsta. – Nedostatni planovi revitalizacije degradiranih područja. – Degradacija delte Neretve jer se ne uzima dovoljno u obzir da je to područje velikog poljoprivrednog potencijala, ali ujedno velike bioraznolikosti.	– Edukacija djelatnika za upravljanje zaštitom prirode te kadrovsko i financijsko jačanje Javne ustanove za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Županije. – Uspostava informacijskog sustava biološke i krajobrazne raznolikosti. – Izrada planova upravljanja zaštićenim dijelovima prirode i područjima ekološke mreže te akcijskih planova za zaštićene dijelove prirode. – Jačanje sustava zaštite od požara i razrada metoda njihovog sprečavanja – Ugrađivanje mjera i uvjeta zaštite prirode u prostorne planove nižeg reda te jačanje provedbe postojećih propisanih mjera. – Izraditi planove revitalizacije degradiranih područja. – Unaprijediti poljoprivrednu praksu u području delte Neretve.

8. GOSPODARSTVO

8.1. Bruto domaći proizvod

- Analizu bruto domaćeg proizvoda znatno otežava raspoloživost podataka jer se **posljednji dostupni podaci odnose tek na 2007. godinu.**
- Bruto domaći proizvod Dubrovačko-neretvanske županije iznosio je u 2007. godini u tekućim cijenama 9.280 milijuna kuna ili 3,0% ukupnog BDP-a Hrvatske pa se prema veličini BDP-a Županija nalazi na 10. mjestu. Ako se udio Županije u BDP-u Hrvatske usporedi s udjelom u ukupnom stanovništvu, koji iznosi 2,8%, jasno je da DNŽ bilježi iznadprosječnu razinu BDP-a po stanovniku. Kao što pokazuje sljedeća tablica, DNŽ se nalazi na visokom četvrtom mjestu prema BDP-u po stanovniku u odnosu na ostale županije.

Tablica 29. Bruto domaći proizvod po stanovniku 2003.-2007.

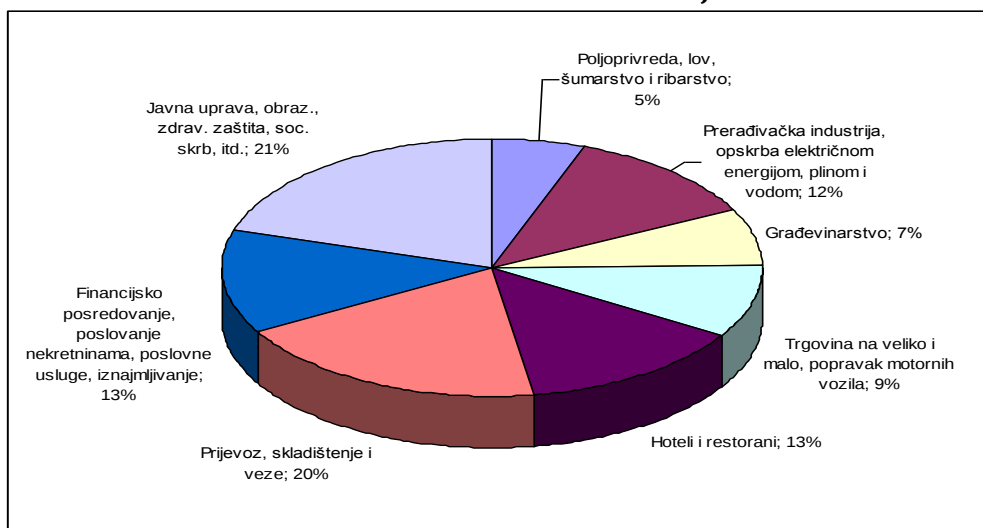
	BDP po stanovniku 2007. prema PKM (EU-27=100) ^a	BDP po stanovniku 2003. (RH=100)	BDP po stanovniku 2007. (RH=100)	Rang prema BDP-u po stanovniku 2007.	Promjena ranga 2007.-2003.
Istarska	77,8	137,2	129,1	2.	0
Primorsko-goranska	69,7	118,3	115,8	3.	0
Dubrovačko-neretvanska	62,6	88,6	104,0	4.	+3
Splitsko-dalmatinska	49,9	76,8	82,9	8.	+6
Zadarska	49,8	85,9	82,6	9.	-1
Šibensko-kninska	48,7	74,3	80,8	12.	+6
Jadranska Hrvatska	59,1	97,3	98,1	2.	0

^aPKM – paritet kupovne moći

Izvor: izračun autora na temelju podataka DZS-a i Eurostata

- U odnosu na ostale jadranske županije DNŽ se prema razini BDP-a po stanovniku nalazi iza Istarske i Primorsko-goranske županije, ali znatno ispred Zadarske, Splitsko-dalmatinske i Šibensko-kninske županije. Također, treba istaknuti da od svih županija koje su zabilježile znatna ratna stradanja DNŽ bilježi najvišu razinu BDP-a po stanovniku. Ti rezultati potvrđuju da se Županija prilično uspješno oporavila od ratnih stradanja i ponovno zauzela položaj jednog od najrazvijenijih područja Hrvatske. U europskim okvirima pripada slabo razvijenim regijama jer za prosjekom EU-27 zaostaje oko 37,4%.
- U razdoblju 2001.-2007. DNŽ je ostvarila iznadprosječne stope rasta BDP-a po stanovniku. U odnosu na ostale primorske županije nalazi se prema prosječnoj stopi rasta na trećem mjestu, iza Šibensko-kninske i Ličko-senjske županije. To znači da DNŽ sustiže dvije vodeće jadranske županije (Istarsku i Primorsko-goransku) prema razini BDP-a po stanovniku.
- Struktura ukupne bruto dodane vrijednosti upućuje na izrazitu dominaciju uslužnog sektora.

Slika 4. Sektorska struktura bruto dodane vrijednosti u 2007.

Izvor: IMO, na temelju podataka DZS-a

- 75% ukupnog BDP-a stvara se u uslužnom sektoru što je udio veći nego u svim drugim županijama, uključujući i Grad Zagreb. S druge strane, Županija ima najmanji udio industrije u ukupnom BDP-u. Najveću važnost imaju sektori javne uprave, obrazovanja, zdravstvene zaštite i ostalih usluga te sektor prijevoza, skladištenja i veza, s udjelima od oko 20%. Udjele veće od 10% bilježe sektori hotela i restorana, financijskog posredovanja te industrije.
- U odnosu na 2001. najveće promjene dogodile su se u javnom sektoru, čiji se udio u ukupnoj bruto dodanoj vrijednosti smanjio za oko 7,5%. Slična se promjena bilježi i u sektoru poljoprivrede, gdje se taj udio smanjio za značajnih 3,6%. Najveći porast udjela bilježe sektori hotela i restorana (4,5%), građevinarstva (2,7%) i trgovine (2%). Porast udjela sektora hotela i restorana nije u skladu s najnovijim podacima FINA-e o poslovanju poduzeća, prema kojima se važnost tog sektora smanjuje. Jedan od razloga za različite rezultate jest to što su podaci FINA-e noviji od podataka DZS-a (prvi se odnose na 2007.).

8.2. Poslovanje poduzeća

- Prema podacima za 2009. poduzeća s područja Županije koja su dostavila godišnje izvješće o poslovanju FINA-i prijavila su ukupne prihode u visini od 9,5 milijardi kuna što je 1,6% ukupnih prihoda poduzeća u Republici Hrvatskoj. Dobit prije oporezivanja iznosila je oko 389 milijuna kuna ili oko 1,2% ukupne dobiti svih poduzeća. Usporede li se ti rezultati s udjelom Županije u ukupnom stanovništvu, koji iznosi 2,8%, može se zaključiti da je županijsko gospodarstvo ispodprosječno razvijeno. To potvrđuju i podaci o gubicima – Županija u njima sudjeluje s visokih 4,3%. Malo bolji položaj županijsko gospodarstvo bilježi prema udjelu u izvozu, broju zaposlenih i aktivni, gdje se nalazi relativno blizu udjelu u broju stanovnika.
- Ukratko, prema većini pokazatelja razvijenosti poduzeća Županija bilježi ispodprosječne rezultate.** To je međutim dijelom posljedica metodologije koju za

prikupljanje podataka primjenjuje FINA.¹ Stoga je usporedba s ostalim primorskim županijama kvalitetna dopuna radi što objektivnijeg sagledavanja relativnog položaja Županije.

- U sljedećoj tablici prikazani su komparativni podaci relativne razvijenosti gospodarstva Županije i ostalih primorskih županija, s iznimkom Ličko-senjske županije. **Najbolje rezultate županijsko gospodarstvo bilježi u pogledu razine izvoza poduzeća i relativne veličine aktive**, gdje se nalazi na drugome mjestu, iza Istarske županije. **Najslabiji su rezultati u pogledu razine prihoda i dobiti poduzeća** što upućuje na još uvijek nezadovoljavajuću razinu ukupne poduzetničke aktivnosti. Također, zabrinjava činjenica da je razina gubitaka poduzeća najveća među jadranskim županijama, koja pokazuje da je kriza ozbiljno ugrozila poslovanje dijela gospodarstva.

Tablica 30. Razvijenost županijskog gospodarstva u 2009. (RH=100)

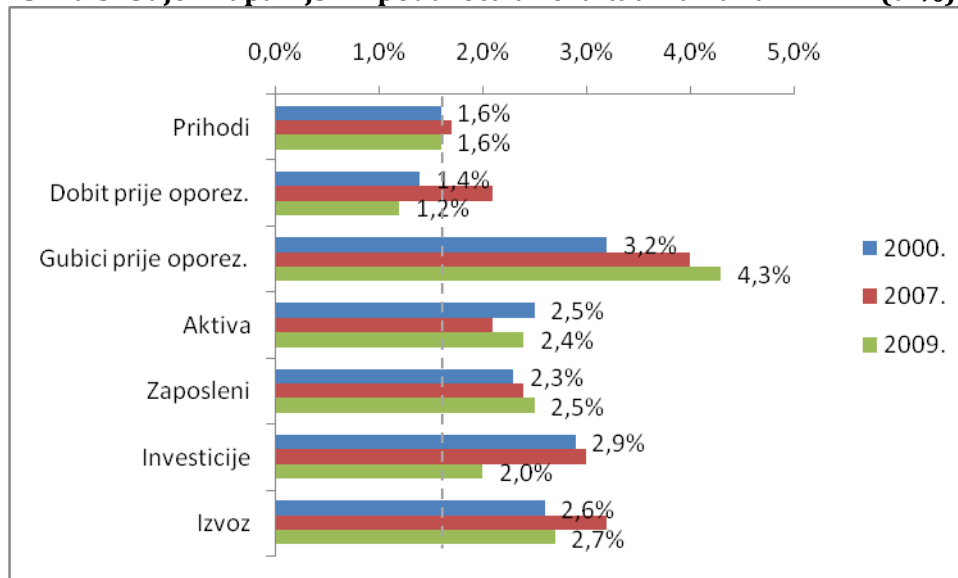
	Prihodi po st. u 2009.	Aktiva po st. u 2009.	Dobit prije oporezivanja po st. 2009.	Gubitak prije oporezivanja po st. 2009.	Investicije po st. 2007.- 2009.	Izvoz po st. u 2009.
Dubrovačko- neretvanska	54	82	42	149	71	95
Primorsko-goranska	83	77	69	116	84	89
Splitsko-dalmatinska	61	61	59	82	39	55
Istarska	99	114	162	80	107	202
Zadarska	45	55	39	66	78	69
Šibensko-kninska	36	45	25	84	55	52

Izvor: IMO, na temelju podataka FINA-e

- Osim same veličine odnosno uspješnosti gospodarstva vrlo je važno ocijeniti i njegovu dinamiku. Slika 5 prikazuje rezultate županijskog gospodarstva u razdoblju 2000.–2009. Usporedba rezultata pokazuje da je značaj Županije u proteklih desetak godina prema većini pokazatelja ostao sličan ili se smanjio (prema gubicima znatno se povećao). Najveće smanjenje udjela Županija bilježi u investicijama, a to je osobito nepovoljno u kontekstu budućeg gospodarskog rasta. Jedino povećanje udjela zabilježeno je u zaposlenosti i izvozi, no ono je vrlo malo (0,2, odnosno za 0,1%).

¹ Treba uzeti u obzir da podaci FINA-e ne uzimaju u obzir poslovne aktivnosti poduzeća sa sjedištem izvan županije, a proizvode odnosno pružaju usluge na području Županije. Stoga ti podaci daju djelomičnu sliku ukupnog županijskog gospodarstva.

Slika 5. Udjeli županijskih poduzeća u rezultatima na razini RH (u %)

Izvor: IMO, na temelju podataka FINA-e

- Podaci FINA-e o izvozu poduzeća prikazani na slici uključuju robe i usluge. No položaj Županije znatno se mijenja ako se analizira samo izvoz roba. Prema podacima DZS-a udio Županije u ukupnom izvozu roba RH u 2009. bio je tek 0,33%. Očekivano, položaj Županije stubokom se mijenja ako se u vanjskotrgovinsku bilancu uključe i usluge, no za njih DZS ne osigurava podatke na županijskoj razini. U pogledu trenda izvoza roba, u razdoblju 2003.–2009. Županija bilježi znatan nominalni rast izvoza od čak 63,8%, što je znatno više od porasta na razini RH, koji je u istom razdoblju bio 33,7%. Treba međutim napomenuti da je pad izvoza u 2009. u odnosu na 2008. iznosio čak 33,1% i premašio pad izvoza na razini RH (-20,1%) što pokazuje da se izvozni sektor u Županiji našao u iznimno velikim poteškoćama nakon izbijanja krize. Tako oštar pad izvoza pokazatelj je slabe konkurentnosti izvoznog sektora, koji nije bio u stanju kompenzirati pad potražnje na postojećim tržištima rastom prodaje na novim tržištima.
- Robni uvoz kontinuirano višestruko nadmašuje vrijednost izvoza (u 2007. izvoz je bio 43,5 mil. USD, uvoz 168,3 mil. USD) pa je saldo robne razmjene konstantno negativan. U posljednje dvije godine dinamika oba segmenta robne razmjene značajno znatno je usporena, no njihov odnos ostaje jednak (u 2009. izvoz je bio 37,3 mil. USD, uvoz 106,0 mil. USD – indeks izvoza 68,2, uvoza 64,9). Prihodi gospodarstva DNŽ ostvareni na inozemnom tržištu značajni su zahvaljujući pomorskim i turističkim aktivnostima. Tako su u razdoblju od siječnja do rujna 2007. iznosili 2,1 milijardu kuna prema 7,7 milijardi kuna ukupno ostvarenih gospodarskih prihoda, a indeks im je u odnosu na isto razdoblje prethodne godine bio 113,5. S obzirom na globalne recesijske probleme od siječnja do rujna 2009. i ti su se prihodi smanjili i iznosili su 1,8 milijardi kuna prema 7,1 milijardi kuna ukupno ostvarenih gospodarskih prihoda, s indeksom u odnosu na prihode ostvarene u razdoblju od siječnja do rujna 2008. od 72,2 milijarde.
- Za cjelovitu ocjenu uspješnosti gospodarstva važno je ocijeniti i njegovu učinkovitost. Dok su se za ocjenu relativne snage gospodarstva koristili per capita pokazatelji i udjeli u nacionalnim vrijednostima, za ocjenu učinkovitosti poslovanja koristit će se pokazatelji po zaposlenom, što je uobičajen način mjerenja učinkovitosti poduzeća.

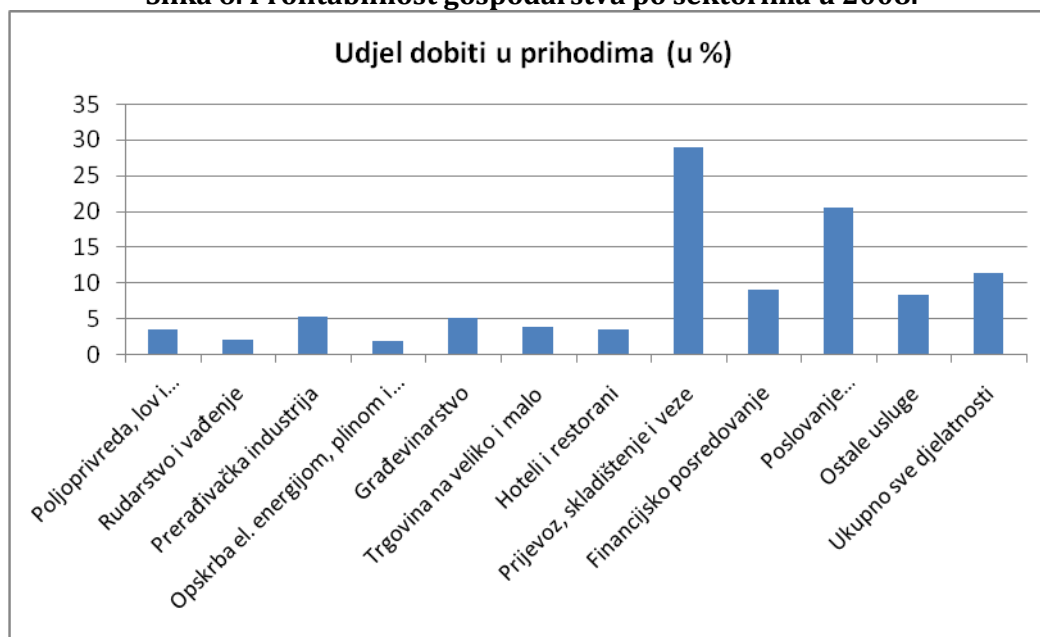
Tablica 31. Učinkovitost poslovanja poduzeća u DNŽ u 2009. (RH=100)

ŽUPANIJA	Prihod po zaposlenom	Dobit po zaposlenom prije oporezivanja	Investicije po zaposlenom	Izvoz po zaposlenom
Dubrovačko-neretvanska	64	50	84	113
Primorsko-goranska	78	65	79	84
Splitsko-dalmatinska	80	77	50	72
Istarska	92	149	99	187
Zadarska	81	71	141	125
Šibensko-kninska	70	49	107	101

Izvor: IMO, na temelju podataka FINA-e

- Pokazatelji učinkovitosti daju malu bolju sliku nego pokazatelji razvijenosti. S jedne strane bilježi se iznadprosječna razina izvoza po zaposlenom te solidna razina investicija po zaposlenom, a s druge je dohodovnost i profitabilnost poduzeća mjerena prihodima i dobiti po zaposlenom među najmanjom od promatranih županija. Takav rezultat može se samo dijelom objasniti činjenicom da se DNŽ više od drugih županija oslanja na radno-intenzivne djelatnosti, poput turizma. No očito je da uzroke treba tražiti i u slabijoj konkurentnosti poduzeća, neovisno o tome u kojem sektoru posluju.
- Važan je pokazatelj profitabilnosti gospodarstva i udio dobiti u ukupnih prihodima. Na sljedećoj slici prikazane su vrijednosti pokazatelja za DNŽ u 2008.

Slika 6. Profitabilnost gospodarstva po sektorima u 2008.

Izvor: HGK, na temelju podataka FINA-e

- Prikazani rezultati potvrđuju da su sektori prijevoza, skladištenja i veza te poslovanja nekretninama daleko najprofitabilniji sektori. U prvom su slučaju dobri rezultati sektora prvenstveno posljedica odličnih rezultata u području prijevoza (odlični rezultati poslovanja Atlantske plovidbe). Svi drugi sektori, osim financijskog posredovanja i ostalih usluga, bilježe relativno niske stope profitabilnosti, uglavnom ispod 5%. Takvi relativno slabi rezultati u još uvijek gospodarski povoljnom okruženju kakvo je bilo tijekom 2008. godine znatno pogoršani u 2009. i 2010.

- Sektorska analiza dinamike zaposlenosti upućuje na „pobjednike“ i „gubitnike“ među sektorima. Tako su od 2003. do 2008. najveći porast udjela u ukupnim prihodima zabilježili sektori građevinarstva, prijevoza, skladištenja i veza te drugih poslovnih usluga. Najveći pad udjela u ukupnim prihodima zabilježio je sektor trgovine te u nešto manjoj mjeri sektor hotela i restorana. Slabljenje važnosti trgovine i jačanje više drugih sektora upućuju na postupno diverzificiranje strukture gospodarstva što je svakako pozitivan smjer razvoja gospodarstva. No podaci ne pokazuju snažnu krizu koja je pogodila djelatnost građevinarstva kako na nacionalnoj tako i na županijskoj razini. Zbog toga se građevinarstvo više ne može smatrati sektorom koji snaži svoj položaj u ukupnom gospodarstvu.
- Razina sektorskih promjena mnogo je slabija u pogledu strukture zaposlenosti. Najveći pad udjela također bilježi trgovina te, u mnogo manjoj mjeri, prerađivačka industrija. Najveći rast udjela bilježi sektor građevinarstva. Porast udjela veći od 1% bilježe još sektori hotela i restorana te poslovanja nekretninama. U pogledu dobiti najveći rast udjela bilježe sektori prijevoza, skladištenja i veza, poslovanja nekretninama i građevinarstva. Daleko najveći pad udjela u ukupnoj dobiti bilježi sektor hotela i restorana, koji je od vodećeg sektora pao na petu poziciju. Opisani rezultati potvrđuju snažan pad važnosti trgovine i hotela i restorana u ukupnom gospodarstvu Županije. Taj pad ne treba tumačiti kao stagnaciju sektora; riječ je o tome da su neki drugi sektori u međuvremenu rasli po znatno bržim stopama.

Tablica 32. Promjene u sektorskoj strukturi županijskog gospodarstva

Sektori	Udio u ukupnom prihodu		Udio u ukupnoj zaposlenosti		Udio u ukupnoj dobiti prije oporezivanja	
	2003.	2008.	2003.	2008.	2003.	2008.
Poljoprivreda, lov, šumarstvo i ribarstvo	2,2%	1,7%	2,4%	2,0%	1,8%	0,5%
Rudarstvo i vađenje	1,3%	2,2%	1,0%	1,6%	0,3%	0,4%
Prerađivačka industrija	7,0%	6,7%	11,9%	9,6%	5,6%	3,0%
Opskrba el. energijom, plinom i vodom	0,9%	2,2%	1,9%	4,2%	0,5%	0,4%
Građevinarstvo	9,7%	12,7%	10,6%	15,7%	4,0%	5,7%
Trgovina na veliko i malo	41,0%	26,6%	26,5%	17,1%	16,3%	9,3%
Hoteli i restorani	16,7%	12,7%	23,0%	22,4%	48,2%	3,9%
Prijevoz, skladištenje i veze	16,8%	23,8%	13,6%	13,2%	18,0%	59,8%
Financijsko posredovanje	0,2%	0,1%	0,2%	0,1%	0,2%	0,1%
Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje, druge poslovne usluge	2,9%	0,9%	5,3%	0,9%	4,5%	1,6%
Ostale usluge	1,2%	10,4%	3,7%	13,2%	0,7%	7,6%

Izvor: HGK, na temelju podataka FINA-e

8.3. Razvijenost informacijsko-tehnološkog sektora (IT)

- Razvijenost IT sektora jedan je važnijih parametara pri ocjenjivanju konkurentnosti država i regija. U slučaju Hrvatske IT sektor, još uvijek ima relativno malu ulogu u ukupnom gospodarstvu.² Slična se ocjena može reći i za Dubrovačko-neretvansku

² Pod IT sektorom u Hrvatskoj misli se na sljedeće djelatnosti: Proizvodnja računala i druge opreme za obradu podataka, Trgovina na veliko računalima, perifernom opremom i softverom, Trgovina na malo računalima i uredskom opremom, Iznajmljivanje uredske strojeva, opreme i računala, Pružanje savjeta o

županiju. Prema podacima FINA-e poduzeća u IT sektoru ostvarila su u 2007. oko **70 milijuna kuna prihoda i zapošljavala oko 200 radnika**, što govori da je još uvijek posrijedi **prilično slab sektor**. Usprkos tome, zbog njegove strateške važnosti, potrebno je ocijeniti dinamiku njegova razvoja i tako dobiti sliku o potencijalnoj perspektivi sektora.

Tablica 33. Razvijenost IT sektora u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

	Broj IT poduzeća na 1000 stanovnika		Broj zaposlenih u IT sektoru na 1000 stanovnika		Prosječan prihod po IT poduzeću (mil. HRK)	
	2007.	Prosječna stopa rasta 2003.-2007.	2007.	Prosječna stopa rasta 2003.-2007.	2007.	Prosječna stopa rasta 2003.-2007.
DNŽ	0,48	12,5%	1,59	5,6%	1,18	-2,9%
RH	0,55	4,6%	2,68	6,9%	4,86	5,5%

Izvor: FINA, obrada autora

- Podaci pokazuju kako **DNŽ uglavnom zaostaje za nacionalnim prosjekom prema razvijenosti IT sektora**. Najmanji je zaostatak u pogledu relativne brojnosti IT poduzeća, a najveći u prosječnom prihodu po poduzeću. Niski prosječni prihodi govore da su postojeća IT poduzeća uglavnom vrlo mali subjekti. S druge strane, stopa rasta broja tih poduzeća višestruko nadmašuje onu na nacionalnoj razini. Očito je da lokalni poduzetnici pokazuju sve veću zainteresiranost za rad u tom sektoru. To znači da su novi poduzetnici prepoznali atraktivnost i budući potencijal sektora. Razina zaposlenosti u sektoru također se povećava, premda slabijom dinamikom u odnosu na nacionalni prosjek. Veliki broj novih poduzeća vjerojatno je glavni razlog padu prosječnih prihoda poduzeća u promatranom razdoblju; na nacionalnoj razini vlada trend rasta prosječnih prihoda.

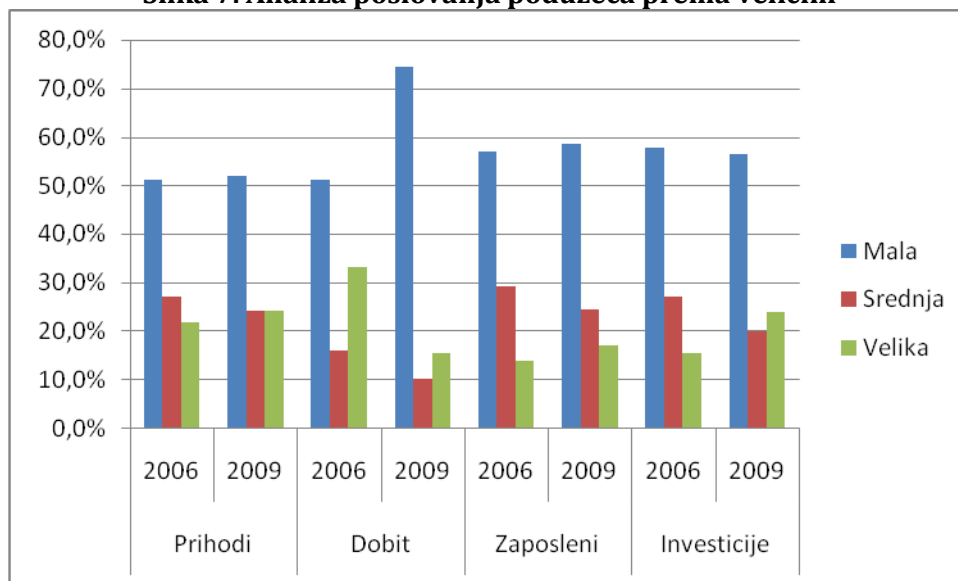
8.4. Poslovanje malih i srednjih poduzeća

- Mala i srednja poduzeća imaju osobito važnu ulogu u gospodarstvu Županije. Prema podacima iz 2009. **malo i srednje gospodarstvo ostvaruje 75% ukupnih županijskih prihoda i zapošljava 83% svih zaposlenih u poduzećima**. Doda li se tome broj zaposlenih u obrtu, ukupan udio zaposlenih u malom i srednjem gospodarstvu bio bi gotovo 90%. Za usporedbu, malo i srednje gospodarstvo na nacionalnoj razini ostvaruje oko 52% ukupnih prihoda i zapošljava oko 63% svih zaposlenih. Ti podaci međutim pokazuju manjak velikih poduzeća na području Županije.
- Nadalje, **mala i srednja poduzeća glavni su generator investicija** jer su u 2009. realizirala oko 85% ukupnih investicija poduzeća. Posve je suprotno na nacionalnoj razini, gdje se na mala i srednja poduzeća odnosi 39% svih investicija.
- Mala i srednja poduzeća međutim znatno zaostaju za velikima u pogledu profitabilnosti. Na njih se naime odnosi tek 52% ukupne dobiti i čak 80% ukupnih gubitaka županijskog gospodarstva. Očito je da brojna mala i srednja poduzeća još uvijek imaju velikih problema s konkurentnosti poslovanja zbog kojih ne uspijevaju ostvariti profitne stope poput onih na nacionalnoj razini. Nažalost, dostupni podaci nisu dovoljni za detaljnu analizu razloga niske profitabilnosti. Ipak se neki uzroci mogu pronaći u rezultatima

računalnoj opremi, Izrada softvera, Obrada podataka, Izrada i upravljanje bazama podataka, Održavanje računalne opreme, Ostale srodne djelatnosti.

studije o konkurentnosti regija u Hrvatskoj, koju je priredilo Nacionalno vijeće za konkurentnost. Premda se rezultati odnose na ukupno gospodarstvo, nedvojbeno dobrim dijelom odražavaju položaj malog i srednjeg gospodarstva upravo zbog njegove iznadprosječne zastupljenosti u gospodarstvu Županije. Među ostalim potrebno je istaknuti loše rezultate poduzeća u pogledu ulaganja u opremu i nove tehnologije, vjerojatno jedan od važnijih uzroka slabije konkurentnosti.

Slika 7. Analiza poslovanja poduzeća prema veličini

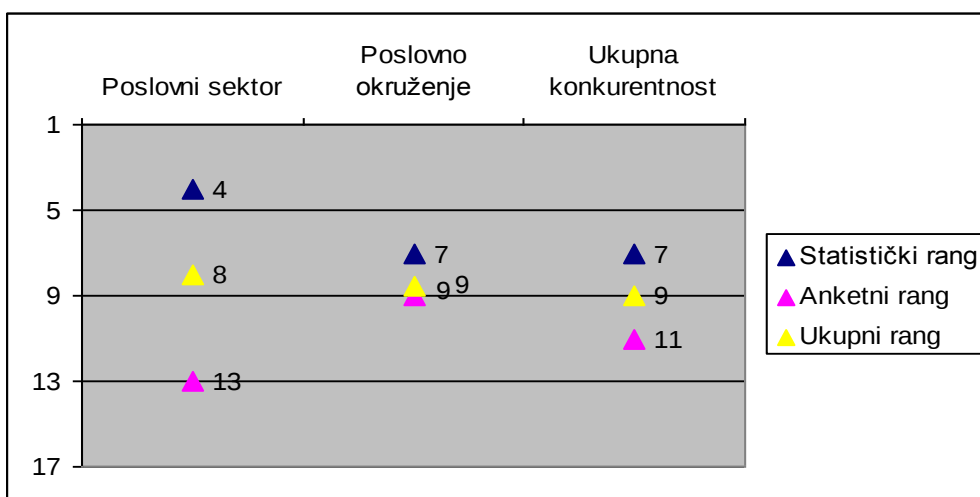

Izvor: IMO, na temelju podataka FINA-e

8.5. Regionalni indeks konkurentnosti

- Studija o konkurentnosti regija u Hrvatskoj pod nazivom „Regionalni indeks konkurentnosti 2007.“ pruža niz korisnih podataka o ključnim dugoročnim čimbenicima konkurentnosti. Analizom je obuhvaćen velik broj čimbenika, ne samo iz poslovnog sektora nego i iz poslovnog okruženja, za koje su prethodne studije dale dokaze da su osobito važni za stjecanje i održavanje konkurentnosti. U nastavku predstavljamo ključne rezultate studije, s posebnim naglaskom na položaj poslovnog sektora.

Slika 8. Rangiranje Dubrovačko-neretvanske županije prema konkurentnosti

Izvor: NVK, Regionalni indeks konkurentnosti

- Prema indeksu konkurentnosti Županija se nalazi na 9. mjestu. To je znatno slabiji položaj u odnosu na rangiranje prema BDP-u po stanovniku i upućuje na **problem dugoročne održivosti sadašnje pozicije prema BDP-u po stanovniku ne dogode li se znatnije promjene u poslovanju poduzeća odnosno u kvaliteti poslovnog okruženja**. Anketni su pokazatelji mnogo slabije ocijenjeni u odnosu na statističke pokazatelje. Ispitanici su **osobito slabe ocjene dali na pitanja o korištenju najmodernijih tehnologija u poslovnim procesima, licencama kao načinu stjecanja tehnologije, delegiranju ovlasti nižim menadžerima, nagrađivanju menadžera prema rezultatima, kvaliteti opskrbe električnom energijom, strogoći standarda kvalitete te strogoći ekoloških propisa**. Vrlo pozitivno izjasnili su se među ostalim o kvaliteti poslovnih škola u Županiji, raspoloživosti znanstvenika i inženjera, razvijenosti zrakoplovnog prijevoza, kvaliteti pravnog okvira, razini korupcije, kvaliteti luka, lokalnoj raspoloživosti strojeva i opreme te zahtjevnosti kupaca.
- Izrazito je zaostajanje prerađivačke industrije u odnosu na ostale županije. Također, bilježi se relativno visok udio visokoobrazovanih u ukupnom broju nezaposlenih. Općenito se može zaključiti da su ispitanici uglavnom kritičniji prema čimbenicima konkurentnosti nego što pokazuju statistički podaci. Ključni rezultati iz studije sažeti su u sljedećoj tablici.

Tablica 34. Ključni rezultati u području poslovnog sektora iz studije o regionalnoj konkurentnosti

Pozitivni aspekti	Negativni aspekti
↑ Dinamika broja poduzeća	↓ Slaba prerađivačka industrija
↑ Razina i dinamika investicija	↓ Niska razina investicija u opremu
↑ Vlastita kontrola izvozne distribucije i marketinga	↓ Slabo korištenje najmodernijih tehnologija
↑ Visoka zapošljivost osoba s evidencije HZZ-a	↓ Slabo korištenje licenci kao načina za stjecanje novih tehnologija
↑ Dinamika izvoza	↓ Znatna udio visoko obrazovanih među nezaposlenima

8.6. Položaj lokalnih gospodarstava

- Premda se sljedeća analiza temelji na relativno starim podacima, njihova je vrijednost i dalje relevantna zato što se relativni odnosi na lokalnoj razini usprkos gospodarskim promjenama i krizi od 2008. nadalje, nisu znatno promijenili. Drugim riječima, realno je pretpostaviti da su vodeća gospodarska središta, kao i ona najslabije razvijena, i dalje zadržala svoju poziciju.
- Analiza pokazatelja na lokalnoj razini pokazuje da su Grad Dubrovnik, Konavle, Metković i Ploče najveća gospodarska središta. Poduzeća u tim jedinicama ostvaruju 83% ukupnih prihoda i zapošljavaju 77,8% svih zaposlenih u pravnim i fizičkim osobama. Konavle se posebno ističu visokom razinom gospodarske razvijenosti. Konavle se prema razini prihoda poduzeća po stanovniku nalaze na prvom mjestu, a bilježe i najveće isplaćene plaće kod pravnih osoba. S druge strane, postoji niz jedinica s vrlo slabim lokalnim poduzećima. Čak 6 jedinica bilježi u 2007. godini prihode lokalnih poduzeća manje od 10 milijuna kuna. Većina najslabijih lokalnih gospodarstava smještena je na Pelješcu i u neretvanskoj dolini.

Tablica 35. Usporedba gospodarskih rezultata na lokalnoj razini u 2007.

Ime grada /općine	Prihodi pravnih osoba	Prihodi pravnih osoba per capita	Prosječna neto plaća kod pravnih osoba	Broj zaposlenih kod pravnih osoba	Broj zaposlenih kod fizičkih osoba
Dubrovnik	6.041.649.930	138.032	4.413	17.558	2.567
Konavle	1.518.395.607	184.048	5.242	2.278	497
Metković	988.802.093	64.275	3.032	3.092	1.424
Ploče	484.274.251	44.699	3.717	3.028	572
Župa dubrovačka	387.841.143	58.208	3.686	745	339
Korčula	313.893.153	53.302	3.924	1.370	492
Opuzen	268.346.095	82.772	2.995	752	211
Orebić	228.846.036	54.945	3.402	453	287
Blato	228.100.585	61.984	3.934	911	265
Vela Luka	136.560.141	31.178	3.344	803	267
Ston	52.356.326	20.098	2.595	259	203
Mljet	42.955.642	38.664	3.112	221	46
Smokvica	42.836.559	42.329	2.950	129	109
Dubrovačko primorje	41.334.631	18.653	3.131	135	123
Lastovo	36.844.717	44.125	3.462	142	46
Lumbarda	17.992.909	14.736	3.110	53	55
Trpanj	9.432.207	10.829	2.727	71	61
Janjina	9.172.688	15.468	3.072	35	45
Slivno	8.719.007	4.196	2.560	30	41
Kula Norinska	5.954.665	3.092	2.321	38	40
Zažablje	5.750.875	6.306	3.865	19	18
Pojezerje	-	-	-	13	29
DNŽ	10.870.059.260	88.468	4.115	32.122	7.737

Izvor: FINA za podatke o prihodima i neto plaći kod pravnih osoba, MIORH

- Jedino Dubrovnik i Konavle bilježe razinu plaća kod pravnih osoba iznad županijskog (4.115 kn) i državnog prosjeka (4.228 kn). Slično je stanje u pogledu prihoda poduzeća

po stanovniku što govori da su relativno dobri gospodarski rezultati Županije zapravo posljedica uspješnosti vrlo malo jedinica. Drugim riječima, unutaržupanijske razlike u uspješnosti lokalnih poduzeća vrlo su značajne. Osobo niske plaće bilježe jedinice u zapadnom dijelu Županije kao što su Kula Norinska, Slivno, Ston itd. No osnovano je pretpostaviti da bi se očite razlike među jedinicama smanjile kad bi se uključili podaci o prihodu u poljoprivredi te o prihodima fizičkih osoba.

- Podaci iz tablice također pokazuju da je znatan dio radne snage zaposlen kod fizičkih osoba. Prema podacima Mirovinsko-invalidskog osiguranja **oko 20% svih zaposlenih radi kod fizičkih osoba što je u skladu s nacionalnim prosjekom**. Postotak je u pravilu veći kod malih lokalnih jedinica, a veće jedinice uglavnom bilježe niže udjele zaposlenih kod fizičkih osoba. Iznimka je donekle Metković, u kojem fizičke osobe zapošljavaju oko 31% svih zaposlenih.
- Najveći relativni porast prihoda u razdoblju 2003.–2007. ostvarila su lokalna poduzeća u općinama Zračblje (1834%) i Slivno (402,3%), gdje je ekstremno visok rast posljedica vrlo niske početne osnovice. Od većih gospodarstava, najveći rast prihoda bilježe poduzeća u Opuzenu (230,8%) i Konavlima (132,3%). S druge strane, poduzeća iz Metkovića (9,0%) i Korčule (11,3%) bilježe vrlo mali rast. Poduzeća iz Dubrovnika povećala su prihode za 52,1%. Prihodi poduzeća kod točno polovice svih lokalnih jedinica u promatranom su razdoblju porasli za više od 40%, a za usporedbu prosjek na nacionalnoj razini iznosio je 45%. Spomenuti rezultat govori o vrlo dobroj dinamici gospodarstva kod znatnog dijela jedinica, ali i o tome da postoji znatan dio jedinica s ispodprosječnom dinamikom lokalnih poduzeća.

8.7. Poduzetničke zone

- Prema podacima Ministarstva gospodarstva iz lipnja 2008. u Dubrovačko-neretvanskoj županiji osnovano je sedam zona (dvije još nisu aktivne). Prema broju osnovanih zona DNŽ se nalazi na pretposljednem mjestu u Hrvatskoj. Manji broj zona bilježi jedino Požeško-slavonska županija. No za razliku od Požeško-slavonske županije, u kojoj se nalazi tek 10 jedinica lokalne samouprave, DNŽ ih ima znatno više pa je rezultat tim lošiji. Prema osnovnim podacima o površini, broju poduzetnika i broju zaposlenih u zonama može se zaključiti da zone još uvijek nemaju osobito važnu ulogu u ukupnom gospodarstvu Županije, odnosno barem u dijelu koji se tiče zaposlenosti. Bitno je plansko određivanje poduzetničkih zona kako radi rezervacije prostora tako i s obzirom na ulaganja u poželjne i prihvatljive gospodarske aktivnosti.
- Tablica 36. Poduzetničke zone u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

R. broj	Grad/Općina	Naziv zone	Površina zemljišta (ha)	Broj aktivnih poduzetnika	Broj zaposlenih
1.	Općina Blato	Poduzetnička zona Krtinja	5	6	19
2.	Općina Vela Luka	Industrijsko-servisna zona Vela Luka	21,2	10	254
3.	Općina Lumbarda	Servisna zona Humac Pudarica	8	0	0
4.	Općina Dubrovačko primorje	Poduzetnička zona Banići	29,6	2	25
5.	Grad Opuzen	Poduzetnička zona Opuzen	5	0	0
6.	Općina Župa dubrovačka	Servisna zona Čibaća	21	5	222

7.	Grad Ploče	Poduzetnička zona Vranjak	38,4	12	143
	Dubrovačko-neretvanska županija		128,2	35	663

Izvor: Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva

- Ukupna je površina zona 128,2 ha. Odnos broja hektara i stanovnika pokazuje da na 1000 stanovnika postoji 1,04 hektara zone što je gotovo dvostruko slabije od nacionalnog prosjeka (1,84 hektara na 1000 stanovnika). Iz pojedinačnih podataka slijedi da je uglavnom riječ o malim i srednje velikim zonama. Četiri zone bilježe površinu veću od 20 hektara, od kojih se najveća nalazi u Pločama (38,4 ha). Samo tri zone međutim bilježe više od 100 zaposlenih kod poduzeća u zoni. Bilježi se tek 35 poduzetnika smještenih u zonama, s ukupno 663 zaposlena. Udio zaposlenih u zonama u ukupnom broju zaposlenih iznosi 2,0%, manje od nacionalne razine od 2,5%. S druge strane, broj zaposlenih po poduzeću u zoni (18,9) malo je povoljniji od omjera na nacionalnoj razini (17,5) što pokazuje da je prosječna veličina poduzeća nešto veća nego na nacionalnoj razini. Navedeni podaci govore da se u Županiji nalazi mali broj aktivnih zona, posebice većih te da prema razvijenosti zona DNŽ zaostaje za drugim županijama.

8.8. Izravna inozemna ulaganja

- Prema podacima HNB-a ukupna vrijednost svih inozemnih ulaganja od 1997. do 2008. bila je 129,7 milijuna eura ili oko 1050 eura po stanovniku. To je za oko 47% manja razina investicija od nacionalnog prosjeka u istom razdoblju. Analiza ulaganja u Županiju pokazuje da su prva ulaganja zabilježena 1997. te da je u idućih nekoliko godina taj iznos bio relativno malen. Tek se posljednjih nekoliko godina bilježe veće investicije. Tako je od 2003. do 2008. na području Županije uloženo oko 109 milijuna eura ili 84,7% svih dosadašnjih ulaganja što pokazuje da Županija postaje sve privlačnija za inozemna ulaganja. Struktura ulaganja govori da je interes ulagača bio prvenstveno u sektoru hotela i restorana te poslovanja nekretnina. Osobito su značajna ulaganja u hotelijerstvo, koja su rezultirala podizanjem hotelske ponude na višu razinu jer se većina ulaganja odnosila na hotele kategorizirane s četiri i pet zvjezdica.

Tablica 37. Osnovni razvojni problemi i potrebe

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- Znatne unutaržupanijske razlike u razvijenosti gospodarstva. - Teško gospodarsko i društveno stanje na otocima. - Niska profitabilnost malog i srednjeg gospodarstva. - Slabo razvijena prerađivačka industrija, osobito u sektoru proizvodnje hrane, zastarjele tehnologije. - Niska kvaliteta poslovnog okruženja, nedovoljno razvijene potporne institucije za poduzetništvo, financiranje poduzetništva. - Slabo razvijene poduzetničke zone, najviše zbog brojnih neriješenih imovinsko-pravnih odnosa i nedostatka prostorno-planske dokumentacije. - Nizak stupanj ulaganja u nove tehnologije i inovacije. - Nedovoljna suradnja gospodarstva i istraživačko	- Razvijati i provoditi programe za jačanje konkurentnosti gospodarstva, posebno malog i srednjeg. - Poticati promjene u poslovanju poduzeća kroz dodatnu edukaciju, savjetovanje i informiranje poduzetnika, uvođenje modernih procesa i ulaganja u razvoj i stvaranje proizvoda i usluga s većom dodanom vrijednosti. - Stvaranje preduvjeta za brži razvoj poduzetničkih zona (brže usvajanje prostorno-planske dokumentacije i rješavanje imovinsko-pravnih odnosa, razvoj poduzetničkih centara i inkubatora te učinkovito upravljanje zonama). - Izraditi i provoditi županijsku strategiju za privlačenje ulaganja. - Sustavno poboljšavati poslovno okruženje, razvijati poduzetničku infrastrukturu i financijske potpore,

<i>razvojnih organizacija.</i>	<i>osobito za malo i srednje poduzetništvo.</i>
- <i>Nedostatak tehnološke infrastrukture.</i>	- <i>Poticati intenzivnije korištenje znanja i tehnologije u gospodarstvu.</i>
- <i>Niska konkurentnost poduzeća, nedosljednost u pružanju kvalitete proizvoda i usluga.</i>	- <i>Razvijati tehnološku infrastrukturu.</i>
-	- <i>Poticati razvijanje klastera radi povećanja konkurentnosti (turizam, prerađivačka industrija i dr.).</i>
	- <i>Poticati razvoj zelenog poduzetništva.</i>
	- <i>Izraditi županijski program za poticanje razvoja slabije razvijenih područja.</i>
	- <i>Donijeti i implementirati mjere i politike za poticanje razvoja otoka (lokalne Agende 21).</i>

8.9. Turizam

- Premda podaci o strukturi BDP-a pokazuju da je sektor hotela i restorana po važnosti tek na trećem mjestu, turizam je svakako najvažnija gospodarska grana Županije. Njegova važnost proizlazi iz utjecaja na poslovanje subjekata u nizu drugih sektora, kao što su građevinarstvo, poslovanje nekretninama, usluge prijevoza, poljoprivreda itd. Stoga se zaključci o važnosti turizma ne mogu donositi isključivo na temelju rezultata sektora hotela i restorana.
- Podaci o profitabilnosti pokazuju da je sektor hotela i restorana ispodprosječno profitabilan u odnosu na nacionalni prosjek. Također, sektor zaostaje za županijskim prosjekom profitabilnosti na razini svih djelatnosti. Navedeni rezultati pokazuju da je **turizam kao strateška grana suočen s ključnim izazovom povećanja profitabilnosti sektora**. Povećanje profitabilnosti potrebno je kako bi se sačuvala atraktivnost za daljnja ulaganja te i u budućnosti osigurao povoljan multiplikativni utjecaj na ostale grane. Budući da je nedovršena privatizacija sigurno jedan od važnih razloga slabije poslovne učinkovitosti na razini sektora, nastavak i kvalitetan završetak privatizacijskih procesa u turizmu od osobite je važnosti.
- Znatn porast investicija u turizmu u proteklom razdoblju pratio je porast fizičkog obujma turističkog prometa (vidi tablicu u nastavku) sve do krizne 2009. godine. U razdoblju od devet godina udvostručio se broj dolazaka turista što se može ocijeniti kao vrlo dobar rezultat. Ipak posljednjih se nekoliko godina, točnije od 2007. godine, bilježi u tom pogledu određena stagnacija.

Tablica 38. Dolasci turista u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

Godina	Dolasci turista ukupno (u 000)	Godišnja promjena	Dolasci stranih turista (u 000)	Godišnja promjena	Dolasci domaćih turista (u 000)	Godišnja promjena
2000.	507,7	-	399,4	-	108,6	-
2001.	563,6	11,0%	459,4	15,0%	104,2	-4%
2002.	597,2	6,0%	500,9	9,0%	96,4	-7,6%
2003.	697,0	16,7%	593,3	18,5%	103,6	7,5%
2004.	796,8	14,3%	698,3	17,7%	98,5	-4,9%

2005.	909,4	14,1%	806,9	15,6%	102,4	3,9%
2006.	928,6	2,1%	819,4	1,5%	109,2	6,6%
2007.	978,4	5,4%	859,2	5,0%	119,2	9,2%
2008.	986,8	0,9%	875,6	1,9%	111,2	-6,7%
2009.	957,2	-3,0%	858,1	-2,0%	99,1	-10,9%

Izvor: DZS

- Podaci o broju noćenja uglavnom su u skladu s kretanjem broja dolazaka. Nakon tri uzastopne godine rasta udjela domaćih gostiju, u 2008. i osobito u 2009. godini bilježi se oštar pad. U 2009. bilježi se manji pad noćenja stranih gostiju. **Najnoviji podaci za 2010. međutim govore o snažnom broju dolazaka i noćenja turista.** Tako se u prvih 10 mjeseci bilježi porast dolazaka za 9,9% i noćenja za 7,5% u odnosu na isto prošlogodišnje razdoblje. Ti podaci pokazuju snagu dubrovačkog turizma i mogu se povezati s intenzivnim investiranjem u turizam u posljednjih desetak godina, koje je rezultiralo proširenjem turističke ponude i podizanjem njene kvalitete.

Tablica 39. Noćenja turista u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

Godina	Noćenja turista ukupno (u 000)	Godišnja promjena	Noćenja stranih turista (u 000)	Godišnja promjena	Udjel noćenja stranih turista	Noćenja domaćih turista (u 000)	Godišnja promjena	Udio noćenja domaćih turista
2000.	2.844,4	-	2.380,2	-	83,7%	460,7	-	16,2%
2001.	3.128,8	10%	2.737,2	15%	87,5%	391,6	-15%	12,5%
2002.	3.260,1	4,2%	2.897,6	5,9%	88,9%	362,6	-7,4%	11,1%
2003.	3.657,0	12,2%	3.280,3	13,2%	89,7%	376,7	3,9%	10,3%
2004.	3.944,6	7,9%	3.613,2	10,1%	91,6%	331,4	-12,0%	8,4%
2005.	4.478,5	13,5%	4.117,4	14%	91,9%	361,1	8,9%	8,1%
2006.	4.385,3	-2,0%	3.985,7	-3,2%	90,8%	399,6	10,6%	9,2%
2007.	4.414,0	0,7%	3.983,2	-0,01%	90,2%	430,7	7,8%	9,8%
2008.	4.452,6	0,9%	4.034,8	1,3%	90,6%	417,8	-3,0%	9,4%
2009.	4.324,5	-2,9%	3.965,9	-1,7%	91,7%	358,6	-14,2%	8,3%

Izvor: DZS

- Podaci o smještajnim kapacitetima pokazuju da su privatne sobe i apartmani još uvijek dominantan oblik ponude kako u samoj Županiji tako i na razini Hrvatske. Pozitivno je što su hoteli, aparthoteli i turistička naselja s udjelom od 31,5% iznadprosječno zastupljeni u odnosu na nacionalni prosjek, koji iznosi 21,1%. Od ostalih tipova smještaja važnu ulogu zauzimaju kampovi.

Tablica 40. Broj kreveta i noćenja po smještajnim kapacitetima u 2009.

Smještajni kapaciteti	Hoteli, aparthoteli, TN i sl.	Kampovi	Kućanstva	Luke NT	Ostalo	Ukupno
Hrvatska	191.025	216.448	404.838	60.958	25.857	899.126
Udio	21,2%	24,1%	45,0%	6,8%	2,9%	100,0%
DNŽ	23.231	8.601	26.760	2.724	276	61.592
Udio	37,7%	14,0%	43,4%	4,4%	0,4%	100,0%
Udio DNŽ u Hrvatskoj	12,2%	4,0%	6,6%	4,5%	1,1%	6,9%
Noćenja						
Hrvatska	20.868.341	13.795.452	18.802.372	1.311.215	1.522.294	56.299.674
Udio	37,1%	24,5%	33,4%	2,3%	2,7%	100,0%

DNŽ	2.543.141	321.943	1.357.553	99.024	2.837	4.324.498
Udio	58,8%	7,4%	31,4%	2,3%	0,1%	100,0%
Udio DNŽ u Hrvatskoj	12,2%	2,3%	7,2%	7,6%	0,2%	7,7%

- Važnost hotelskog smještaja potvrđuju podaci o noćenjima iz kojih se vidi kako se upravo na hotele odnosi daleko najveći dio ukupnih noćenja turista. Tako hoteli bilježe znatno veći udio u ukupnim noćenjima u odnosu na udio prema smještajnim kapacitetima, a svi ostali oblici smještaja bilježe mnogo manji udio u ukupnim noćenjima u odnosu na udio prema broju kreveta. Navedeni podaci samo potvrđuju važnost koju hoteli imaju u ukupnom turističkom prometu, osobito iz aspekta produžetka turističke sezone pri čemu su upravo hoteli i njihova ponuda ključan čimbenik.
- Osim strukture smještajnih kapaciteta važno je ocijeniti kvalitetu postojećeg smještaja. U sljedećoj se tablici nalaze podaci Državnoga zavoda za statistiku o broju i kapacitetima objekata sukladno kategorizaciji objekata.

Tablica 41. Broj i kapaciteti kategoriziranih turističkih objekata u Županiji 2009.

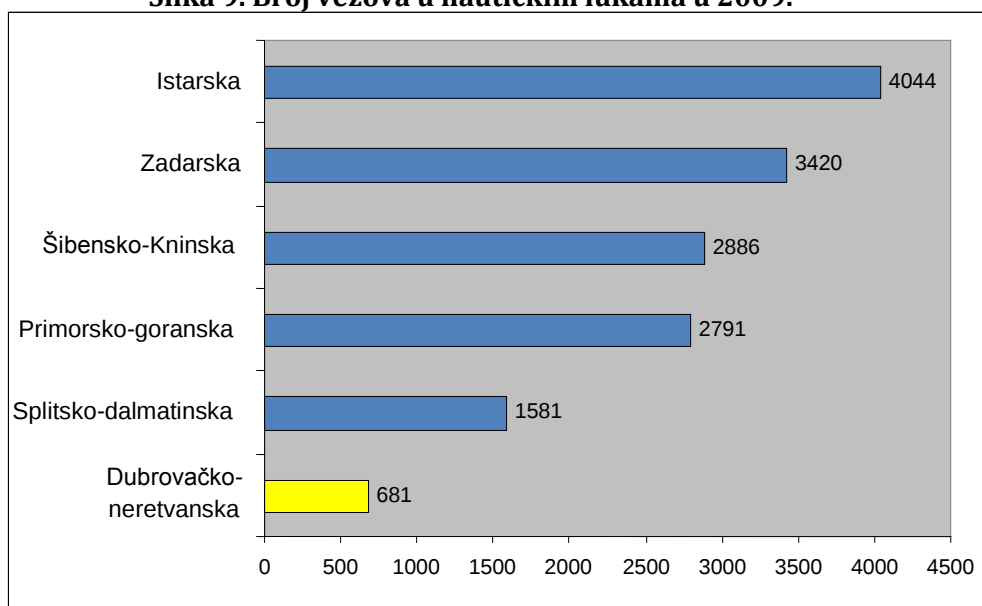
Vrsta objekta		Turistički objekti prema broju zvjezdica				Ukupno
		2	3	4	5	
Hoteli	Broj objekata	11	36	12	13	72
	Broj kreveta	2413	7673	3410	5067	18563
	Udio u broju kreveta	13,0%	41,3%	18,4%	27,3%	100,0%
Turističko naselje	Broj objekata	3	1			4
	Broj kreveta	1326	339			1665
	Udio u broju kreveta	79,6%	20,4%			100,0%
Sobe za iznajmljivanje	Broj objekata	2	26	1		29
	Broj kreveta	378	597	6		981
	Udio u broju kreveta	38,5%	60,9%	0,6%		100,0%
Apartmani	Broj objekata	2	33	10	1	46
	Broj kreveta	62	315	117	62	556
	Udio u broju kreveta	11,2%	56,7%	21,0%	11,2%	100,0%
Ukupno	Broj objekata	22	120	24	14	187
	Broj kreveta	4313	9539	3547	5129	23231
	Udio u broju kreveta	18,6%	41,1%	15,3%	22,1%	100,0%

Izvor: DZS

- Najviše smještajnih kapaciteta nalazi se u objektima s tri zvjezdice (41,1%) i pet zvjezdica (22,1%). Prema udjelu objekata sa 5 zvjezdica Županija je, uz Grad Zagreb, vodeća u Hrvatskoj, a u pogledu **broja kreveta u objektima sa 5 zvjezdica Županija je apsolutni lider**. Primjetan je pad udjela kreveta u smještajnim jedinicama sa 2 zvjezdice. Za usporedbu, još 2008. u tim se objektima nalazilo 29,7% ukupnih smještajnih kapaciteta, a u 2010. njihov udjel je pao na 18,6%. Te kvalitativne promjene u strukturi kapaciteta izravan su rezultat značajnih ulaganja u turizam u proteklom razdoblju u smjeru jačanja položaja Dubrovnika kao elitne destinacije. Ipak uočljiv je relativno **mali udjel objekata sa 4 zvjezdice**, premda se i tu bilježi porast broja objekata (broj hotela povećao se sa 8 na 11 u protekle dvije godine).
- Nautički turizam predstavlja značajan potencijal u ukupnoj turističkoj ponudi Županije kao i cijele jadranske Hrvatske. Prirodne ljepote Jadrana već su odavno prepoznate među

nautičarima pa nautički turizam predstavlja jedan na najbrže rastućih segmenata ukupnog turizma. No **interes nautičara nije praćen odgovarajućom razinom ulaganja u nautičku infrastrukturu**, posebice u slučaju Županije. Prema podacima DZS-a za 2009. u Županiji se nalaze samo tri luke za nautički turizam, od kojih su tek dvije kategorizirane, i to kao marine druge kategorije. To su ACI-jeve marine Dubrovnik-Mokošica i Korčula. Ukupan je broj vezova u te dvije luke 681, što ni izbliza ne zadovoljava potrebe nautičara u sezoni. Prema broju vezova Županija znatno zaostaje za ostalim jadranskim županijama što pokazuje sljedeća slika.

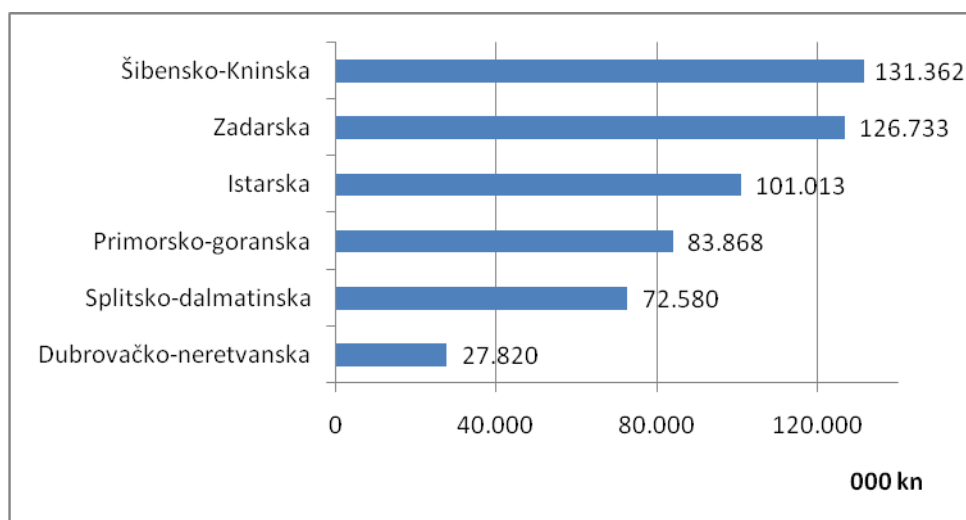
Slika 9. Broj vezova u nautičkim lukama u 2009.

Izvor: DZS

- Prijavljeni prihod koji ostvaruju luke nautičkog turizma još uvijek je relativno mali. Tako je za 2009. prijavljeni prihod iznosio tek 27,8 milijuna kuna, što je daleko manje od 131,4 milijuna kuna koliko su prijavile luke u Šibensko-kninskoj županiji. Pozitivno je barem to što prihod od nautičkog turizma kontinuirano raste. Tako je u 2009. porastao za 49,5% u odnosu na 2005. Za budući razvoj nautičkog turizma najvažnije je povećati kapacitete nautičkih luka. Također, vrlo je važno podići njihovu kvalitetu s obzirom na to da u Županiji nema nijedne luke prve kategorije.

Slika 10. Ostvareni prihodi luka nautičkog turizma po županijama u 2009.

Izvor: DZS

- Bogato povijesno naslijeđe, prirodne ljepote i kulturne manifestacije važni su čimbenici koji pridonose uspješnosti turizma Županije. Podaci DZS-a potvrđuju kako su stari gradovi, a to se prvenstveno odnosi na Dubrovnik, osobito važan segment turističke ponude. Podaci iz Tablice 42 pokazuju međutim da ima još prilično prostora za povećanje posjećenosti drugih turističkih znamenitosti i atrakcija.

Tablica 42. Posjetitelji važnijih turističkih znamenitosti i atrakcija u 2009.

	Ukupno	Domaći posjetitelji	Strani posjetitelji
Gradske zidine Dubrovnik	765.140	291.067	474.073
Posebni rezervat Lokrum	81.893	27.163	54.730
Akvarij Biološkog zavoda Dubrovnik	40.698	11.676	29.022
Dubrovačke ljetne igre	28.705	5.970	22.735
Arboretum Trsteno	22.152	7.401	14.751
Kula Revelin	7.031	1.404	5.627
Mauzolej obitelji Račić	4.450	850	3.600
Dom Marina Držića	1.941	818	1.123
Ukupno	952.010	346.349	605.661

Izvor: DZS

- Dubrovačko-neretvanska županija lider je u segmentu broja posjeta brodova s kružnih putovanja. Od županijskih naselja na prvome je mjestu Dubrovnik, slijede Korčula i Mljet. Dubrovnik je inače u Hrvatskoj prvi prema broju posjeta i na njega se u 2008. odnosilo 46,5% svih posjeta.
- Prema broju turističkih noćenja dominantna su središta Dubrovnik, Konavle i Orebić. Na njih se odnose gotovo dvije trećine (64,0%) svih noćenja u Županiji. S druge strane, u pojedinim jedinicama turizma gotovo uopće nema. Turistički su najnerazvijenije jedinice gradovi i općine u neretvanskoj dolini. Usprkos prirodnim atrakcijama (dolina Neretve i blizina mora), ozbiljnog turizma ondje još nema.

Tablica 43. Noćenja turista po gradovima i općinama u 2009.

	Broj noćenja	Udio (%)		Broj noćenja	Udio (%)
Dubrovnik	1.863.293	42,4%	Trpanj	79.822	1,8%
Orebić	565.314	12,9%	Mljet	69.691	1,6%
Konavle	436.450	9,9%	Lastovo	39.257	0,9%

Korčula	337.741	7,7%	Janjina	32.582	0,7%
Župa dubrovačka	277.840	6,3%	Smokvica	29.181	0,7%
Slivno	147.200	3,4%	Metković	13.231	0,3%
Lumbarda	117.341	2,7%	Ploče	3.582	0,1%
Vela Luka	104.621	2,4%	Kula Norinska	804	0,0%
Dubrovačko primorje	103.767	2,4%	Opuzen	218	0,0%
Ston	90.179	2,1%	Zažablje	-	0,0%
Blato	80.418	1,8%	Pojezerje	-	0,0%
Ukupno				4.392.532	100,0

Izvor: DZS

- Dio koji se ne može naći u podacima službene statistike a vrlo je važan za ukupan razvoj turizma jest kvaliteta upravljanja turizmom. DNŽ još uvijek nema razvijen sustav strateškog upravljanja razvojem turizma (*master plan*) ni potrebnu strukturu za provedbu strateških aktivnosti. Budući da su u tijeku pripreme za izradu strategije razvoja turizma međutim uskoro bi trebalo doći do konsenzusa između poslovne zajednice, građana i lokalnih, regionalnih i nacionalnih vlasti o načinu razvoja turističkog sektora.

Tablica 44. Osnovni razvojni problemi i potrebe

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- Nedostatak strateških razvojnih planova (<i>master plan</i> i <i>provedbeni planovi</i>). - Niska profitabilnost turističkog sektora. - Slabo razvijen turizam u pojedinim lokalnim jedinicama. - Kratka turistička sezona i nepostojanje sadržaja koji bi omogućili produživanje sezone, koncentracija turističke djelatnosti u ograničenom prostoru i vremenu i velik pritisak na okoliš. - Uniformirana i monotona turistička ponuda, nedovoljno razvijeni oblici selektivnog turizma, nedovoljno razvijen nautički turizam, ruralni turizam. - Nedostatna ponuda visoko kvalitetnih objekata u turističkim naseljima. - Nedostatak obrazovane radne snage koja ima razvijene vještine za pružanje usluge visoke kvalitete. - Nedostatan razvoj turističke destinacije, klastera u turizmu. - Nepostojanje zajedničkog nastupa, predstavljanja osuvremenjene ponude na stranim tržištima.	- Dovršiti izradu master plana i izraditi provedbene planove. - Privlačiti investicije usmjerene na podizanje kvalitete u turizmu i na stvaranje veće dodane vrijednosti. - Razvijati turizam u slabije razvijenim područjima Županije. - Izraditi cjelovite programe za produžetak turističke sezone. - Razvijati ruralni turizam, nautički turizam, selektivne oblike turizma. - Povećati ulaganja u turističku infrastrukturu. - Promovirati održiv razvoj turizma u skladu sa zaštitom okoliša (podržavati akcije za zaštitu okoliša, jačanje ekološke svijesti kod lokalnog stanovništva i turista). - Poticati kontinuirano obrazovanje i usavršavanje zaposlenih u turizmu. - Razvoj turizma zasnivati na turističkoj destinaciji, turističkom klasteru. - Nekorištene vojne objekte smještene na atraktivnim lokacijama prenamijeniti i staviti u funkciju razvitka turizma.

9. POLJOPRIVREDA, RIBARSTVO I MARIKULTURA

- S obzirom na povoljne klimatske uvjete DNŽ ima mogućnost uzgoja mnogih vrsta poljoprivrednih kultura (voće, povrće, vinova loza, masline, cvijeće...). No relativno mala

površina Županije i specifičan geografski oblik dijelom **ograničavaju mogućnosti za intenzivniju poljoprivrednu proizvodnju**, osim na području ušća rijeke Neretve.

- Prema popisu poljoprivrede iz 2003. poljoprivredna kućanstava raspolažu sa 22.625 ha, od čega je manje od trećine iskorišteno. Poslovni subjekti raspolažu sa 177 ha; koristi se 124 ha ili samo 70% (prosjeak RH iznosi 95%).
- **Prosječna veličina zemljišta** u posjedu poljoprivrednog gospodarstva u DNŽ iznosi svega 0,9 ha što je gotovo **7 puta manje od prosječne površine na nacionalnoj razini**. Stanje je slično onom u Splitsko-dalmatinskoj (0,8 ha) i Šibensko-kninskoj (0,6 ha), a lošije od onog u Zadarskoj (2,2 ha), Istarskoj (3,3 ha) i Primorsko-goranskoj županiji (3,6 ha). U ukupnom broju gospodarstava prevladavaju ona najmanja, sa zemljištem u posjedu manjim od 3 hektara (obuhvaćaju 79,6% cjelokupnog zemljišta). Udio posjeda od 3 do 20 hektara u ukupnoj veličini zemljišta relativno je mali (16%), naročito ako se uspoređi s udjelom na nacionalnoj razini (41%). Udio poljoprivrednih gospodarstava sa zemljištem većim od 20 hektara u ukupnoj površini vrlo je mali (4,4%), za razliku od nacionalne razine na kojoj ta kategorija dominira (50,5% ukupnog zemljišta).
- Zakup i otkup zemljišta provodi se bez dovoljno osmišljene cjelovite strategije razvoja poljoprivrede DNŽ. To je osobito osjetljivo pitanje s obzirom na brojnost malih nepovezanih poljoprivrednika/proizvođača s malim zemljištem s jedne strane i s velikim i dobro organiziranim otkupiteljima poljoprivrednih proizvoda s druge. U takvoj situaciji razvojne impulse i pravce ulaganja u poljoprivredi sve više određuju veliki trgovački lanci.

Tablica 45. Poljoprivredna gospodarstva i zemljište u posjedu, po razredima, 2007.

	razredi, ha								
	<3		3-20		>20		ukupno PG		
	broj PG	ha	broj PG	ha	broj PG	ha	broj PG*	ha	Ø ha
Dubrovačko-neretvanska županija	6.437	5.196	212	1.048	7	288	7.274	6.532	0,9
Ukupno RH	80.073	89.070	62.731	422.951	6.279	522.525	176.027	1.034.546	5,9

Izvor: MPRRR, Strategija ruralnog razvoja Republike Hrvatske

- Dubrovačko-neretvanska županija ima relativno **brojnu populaciju uključenu u poljoprivrednu proizvodnju**. U upisnik 2008. godine bilo je upisano 7.159 obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava. Prema broju poljoprivrednih gospodarstava na 1000 stanovnika nalazi se na visokom šestom mjestu u Hrvatskoj. Visok stupanj uključenosti stanovništva u poljoprivrednu proizvodnju potvrđuje da u Županiji postoji veliko zanimanje za bavljenje poljoprivredom.
- Prema karakteru poljoprivredne proizvodnje DNŽ je **povrtlarsko-voćarsko-vinogradarsko** područje. Prema rezultatima popisa poljoprivrede u 2003. na županijskim površinama bilo je više od milijun i sto tisuća stabala citrusa (pretežito mandarina) što je više od 90% udjela u ukupnom broju tih stabala u Hrvatskoj i u ukupnom broju rodniha stabala. Većina stabala citrusa u Županiji na području je grada Opuzena i općine Slivno, u kojima se nalaze dvije trećine svih stabala u Županiji zbog

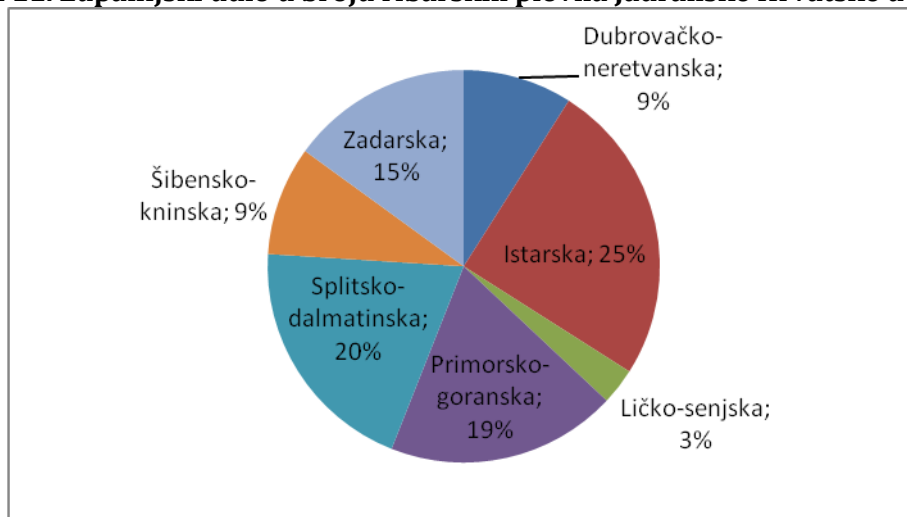
čega su u pogledu uzgoja i proizvodnje dominantni i na državnoj razini. Najveći broj stabala citrusa nalazi se na zemljištu poljoprivrednih kućanstava (više od 1,1 milijun stabala), a manji dio (10.200 stabala) na zemljištima poljoprivrednih subjekata.

- Izrazita je važnost i maslinarstva. Na Županiju se naime odnosi oko **28% ukupne proizvodnje maslina i maslinova ulja u Hrvatskoj**. Rodnih stabala u Županiji ima više od 81%, no samo se kod četvrtine primjenjuje suvremena tehnologija. Područja Vela Luke, Blata i Stona istaknuti su predstavnici maslinarstva u Županiji i obuhvaćaju više od trećine rodnih stabala u Županiji. Važnošću se ističu i smokve; broj stabala masline u Županiji čini 16% ukupnoga broja stabala u Hrvatskoj. Udio Županije u drugim kulturama, poput šljiva, jabuka, krušaka, trešanja, višanja i marelica, uglavnom je zanemariv.
- **U vinogradarstvu Županija ima zamjetno mjesto u Hrvatskoj.** Prema podacima DZS-a u 2006. godini na Županiju se odnosilo 8,5% ukupne proizvodnje grožđa u Hrvatskoj pa je Županija na četvrtom mjestu u zemlji. U vinogradarstvu se osobito ističe vinogorje Pelješca, s najvećom površinom pod vinogradima i najvećim ukupnom brojem trsova u Županiji. U posljednjih desetak godina na Pelješcu se razvio niz uspješnih manjih vinara, koji su vrlo kvalitetnim vinima uspjeli osvojiti mnoga stručna priznanja i izgraditi odličnu reputaciju među ugostiteljima i trgovcima vinom. Vina autohtone sorte plavac mali s položaja Dingača vjerojatno je najpoznatije hrvatsko vino. To je ujedno prvo hrvatsko vino kojem je zaštićen način proizvodnje i podrijetlo.
- **Stočarstvo nije osobito razvijeno.** Na području Županije registrirano je samo 0,1% ukupnoga broja svinja, 0,8% ovaca te 0,45% goveda u RH. Jedini značajniji udio Županija bilježi u kozarstvu (4,3% ukupnog broja koza).
- **Marikultura**, odnosno uzgoj morskih organizama, riba, školjaka, rakova i drugih vrsta, **još je** jedan važan gospodarski segment, posebice za područje Malostonskoga zaljeva, no njegov potencijal nije još dovoljno iskorišten. Zbog gospodarskih teškoća uvjetovanih ratnim zbivanjima, kada većina uzgajališta propada, razvoj je zaustavljen dok je u ostalim sredozemnim zemljama marikultura doživjela velik rast. Danas se u Malostonskom zaljevu uzgajaju samo kamenice i dagnje. S obzirom na to da Hrvatska, osobito na udaljenim otocima i u ruralnim obalnim područjima, ima odlične preduvjete za razvoj marikulture, gospodarski subjekti trebali bi mnogo više koristiti potencijale na tom području.
- Prvi koraci u novom načinu gospodarenja i u razvoju suradnje s poduzetnicima u hrvatskoj marikulturi učinjeni su **osnutkom Tehnološko i poslovno inovacijskog centra za marikulturu, MARIBIC d.o.o.** (ranije RICM) u Bistrini, koji djeluje u sklopu Sveučilišta u Dubrovniku. RICM treba promovirati nove tehnologije uzgoja i nove vrste na ovim prostorima, a već surađuje s uzgajivačima školjakaša u Malostonskom zaljevu. Prema podacima RICM-a broj uzgajivača raste i procjenjuje se da se godišnji uzgoj školjaka kreće oko 1000 tona dagnji te 500.000 komada kamenica. Podaci DZS-a pokazuju da se uzgoj kamenica i ostalih školjakaša vrlo brzo povećava na razini Hrvatske, pa se može pretpostaviti da je porast uzgoja prisutan i na razini Županije.
- Ribarstvo se koristi tek dijelom resursa koji mu stoje na raspolaganju u Dubrovačko-neretvanskoj županiji što je posljedica neadekvatno vođene gospodarske politike. Podaci

o broju ribarskih plovila pokazuju da se Županija nalazi na začelju, zajedno sa Šibensko-kninskom i Ličko-senjskom županijom.

- Pored nedovoljnog broja modernih ribarskih plovila ostali problemi ribarstva uključuju nedovoljno organiziran nadzor nad ribarenjem, lošu provedbu zakonskih mjera i nepostojanje praćenja ribljeg fonda, a posljedica je nekontrolirano i neodgovorno iskorištavanje morskih resursa.

Slika 11. Županijski udio u broju ribarskih plovila Jadranske Hrvatske u 2009.

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, 2010.

Tablica 46. Osnovni razvojni problemi i potrebe

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- Nedostatak cjelovitog plana razvoja poljoprivrede. - Neriješeni imovinsko-pravni odnosi (ne ažurne zemljišno-vlasničke knjige). - Usitnjenost poljoprivrednih posjeda i nepovezanost malih poljoprivrednih proizvođača. - Nedovoljna iskorištenost poljoprivrednih površina. - Neprimjerena rješenja s državne i lokalne razine u raspolaganju i upravljanju poljoprivrednim zemljištem (zakup i otkup zemljišta). - Otkup i plasman poljoprivrednih proizvoda na nezadovoljavajućoj razini. - Neadekvatna poljoprivredno-ribarska infrastruktura. - Nedovoljno lokalno povezivanje i partnerstvo u ruralnom razvoju.	- Izraditi i provoditi plan poticanja razvoja poljoprivrede (uključivo upravljanje poljoprivrednim zemljištem) i prerade te strategiju ruralnog razvoja. - Ispitati i utvrditi dodatne mogućnosti za poticanje iskorištenosti poljoprivrednih površina. - Nastaviti provedbu programa okrupnjivanja zemljišta i uključiti se u nacionalne programe. - Intenzivirati sređivanje imovinsko-pravnih odnosa kod poljoprivrednog zemljišta. - Razvijati poljoprivrednu i ribarsku infrastrukturu. - Poticati udruživanja malih proizvođača (poljoprivreda, marikultura...) radi intenzivnijeg i učinkovitijeg ulaganja u proizvodnju, korištenja znanja i tehnologije i uspješnijeg plasmata. - Izraditi i provoditi programe stalne izobrazbe poljoprivrednika, predstavljanja naprednih i održivih tehnologija. - Unaprijediti sustav navodnjavanja i tako povećati iskoristivost poljoprivrednih zemljišta za više od 40%. - Planiranje dugoročno održivog ribolova i marikulture te modernizacija ribarske flote i

infrastrukture.

- *Dovršiti projekt izgradnje sustava za zaštitu od poplave u području delte Neretve.*
- *Poticati povezivanje i lokalno partnerstvo za ruralni razvoj (LAG).*

10. DRUŠTVENE DJELATNOSTI

- Društvenu infrastrukturu DNŽ čine obrazovanje, znanost, zdravstvo, socijalna skrb te kulturne i športske djelatnosti.

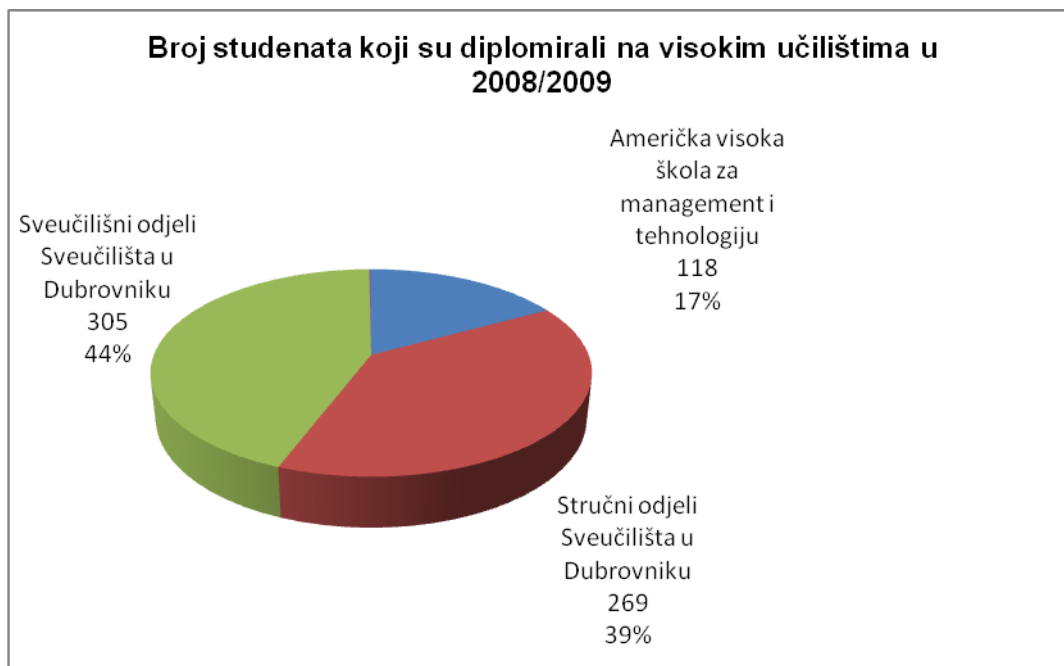
10.1. Obrazovanje

- **Predškolsko obrazovanje** obuhvaća 3283 djece u 23 ustanove sa 47 objekata. Predškolski odgoj i skrb o djeci povjereni su timovima koje čine 290 odgajatelja, 23 stručna suradnika, 16 medicinskih sestara, 27 administrativnih radnika i 72 ostala radnika. Te ustanove uglavnom djeluju u lošim prostornim uvjetima te zbog pomanjkanja novca imaju poteškoće pri postizanju zadane razine pedagoškog standarda.
- **Osnovne škole** pohađa 10.688 učenika i učenica u 31 osnovnoj matičnoj i 35 područnih osnovnih škola. Unatoč relativno velikom broju područnih osnovnih škola, jedna od specifičnosti koja otežava izvođenje nastave jest geografska razvedenost, koja donosi probleme i povećane troškove organizacije prijevoza učenika. Nastavne programe na području Županije provodilo je 980 nastavnika (od ukupno 1411 zaposlenih u osnovnim školama). Stanje nekih objekata zahtijeva ulaganja radi podizanja prostornog standarda za izvođenje kvalitetnog nastavnog procesa.
- **Srednjoškolskim obrazovanjem** obuhvaćeno je 5.892 učenika i učenica u 15 škola i 3 učenička doma. Nastavu izvodi ukupno 598 nastavnika. Športskom dvoranom raspolažu samo 4 srednje škole. Kao i kod osnovnih škola, dio srednjih škola zahtijeva ulaganje u uređenje i povećanje kvalitete prostora.
- Velika većina škola svoj rad organizira u dvije smjene, i to 15 osnovnih i 10 srednjih škola. Organizacija nastave u više smjena predstavlja zapreku postizanju željenih pomaka u kvaliteti odgojno-obrazovnog rada i njegovih postignuća. Rad u dvije smjene ograničava rad u prvoj smjeni, vremenski slijed aktivnosti vrlo je zgusnut, odmori su kratki, slobodne aktivnosti često se „uguraju“ između smjena i ograničena je participacija roditelja i lokalne zajednice.
- Temeljem provedene inventarizacije školskih prostora i detaljne analize, "Program organizacije nastave u jednoj smjeni (cjelodnevna nastava) za škole kojima je osnivač Dubrovačko-neretvanska županija", a koje je Poglavarstvo Dubrovačko-neretvanske županije donijelo na sjednici 4. travnja 2007. godine, može se zaključiti kako je većina školskih objekata na području Županije nije prostorno prilagođena nastavi u jednoj smjeni.
- Analiza stanja temeljem spomenutog programa u tri prostorne cjeline DNŽ – području Dubrovnika, dolini Neretve i otoku Korčuli – upućuje na to da su neophodne određene

strukturne prilagodbe, koje je potrebno uvažiti pri izradi programa uvođenja nastave u jednoj smjeni za osnovne i srednje škole kojima je osnivač DNŽ.

- **Visoko školstvo** na području Dubrovačko-neretvanske odvija se u organizaciji javnog Sveučilišta u Dubrovniku s približno 2500 studenata, privatnog Međunarodnog sveučilišta u Dubrovniku (DIU) s približno 80 studenata i privatne Američke visoke škole za management i tehnologiju (ACMT) s približno 600 studenata.
- Sveučilište u Dubrovniku osnovano je 1. listopada 2003. kao pravni sljednik Veleučilišta u Dubrovniku i Fakulteta za turizam i vanjsku trgovinu iz Dubrovnika. Potpuno je integrirano, ima odjele na kojima se izvodi 12 trogodišnjih sveučilišnih preddiplomskih studija, 1 trogodišnji stručni preddiplomski studij, 10 dvogodišnjih sveučilišnih diplomskih studija, 1 specijalistički poslijediplomski studij i 5 međusveučilišnih poslijediplomskih (doktorskih) studija. Ti studijski programi omogućuju studentima stjecanje znanja i vještina iz ekonomije, poslovne ekonomije (turizam, međunarodna trgovina, marketing), pomorstva (nautike, brodstrojarstvo, pomorske tehnologije jahta i marina), elektrotehnike (elektrotehničke i komunikacijske tehnologije u pomorstvu), računarstva (primijenjeno i poslovno računarstvo), akvakulture, marikulture, komunikologije (mediji i kultura društva, odnosi s javnostima, mediji), restauracije umjetničkih dobara (drvo, papir, metal, tekstil i keramika) i sestrinstva (medicinske sestre).
- **Znanstvena istraživanja** u Dubrovačko-neretvanskoj županiji godinama su se provodila u organizaciji Instituta za oceanografiju i ribarstvo u Dubrovniku (IOR), Interuniverzitetskog centra u Dubrovniku (IUC), Međunarodnog središta hrvatskih sveučilišta u Dubrovniku (MSHS – danas Centar za poslijediplomske studije Sveučilišta u Zagrebu), Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku i Zavoda za istraživanje korozije i desalinizaciju HAZU u Dubrovniku. Osnutkom Sveučilišta u Dubrovniku znanstvena i tehnološka istraživanja odvijaju se i u toj visokoškolskoj i znanstvenoj ustanovi čime su se u ovoj regiji stvorili optimalni uvjeti i za tu djelatnost. Također, Sveučilište u Dubrovniku posebnu pozornost usmjerava na tehnološka istraživanja u marikulturi i akvakulturi pa je radi toga osnovan Poslovno-inovacijski centar za marikulturu na Bistrini (MARIBIC) u Malostonskom zaljevu.

Slika 12. Broj studenata koji su diplomirali na visokoškolskim ustanovama u Dubrovačko-neretvanskoj županiji

Izvor: DZS

- Sveučilište u Dubrovniku osnovano je 1. listopada 2003. Prve studente preddiplomskih studija (po „Bolonji“) upisalo je akademske 2004./2005. godine a tako upisani prvi studenti završili su studij tijekom 2007. godine i dobili svjedodžbe.

Tablica 47. Osnovni razvojni problemi i potrebe

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- Nedovoljna financijska ulaganja u obrazovnu infrastrukturu (neadekvatni prostorni uvjeti te nezadovoljavajuća opremljenost predškolskih ustanova, osnovnih i srednjih škola) i kadrove. - Otežana organizacija i visoki troškovi prijevoza do udaljenih škola. - Nedostatak učeničkih i studentskih domova te sveučilišnog kampusa (nedostatak smještajnih kapaciteta za učenike i studente). - Nedostatak trogodišnjih i četverogodišnjih srednjoškolskih strukovnih obrazovnih programa u skladu s potrebama gospodarstva te stručnih studija u drugim županijskim ili općinskim središtima. - Nedostatak inovativnih i alternativnih obrazovnih programa u skladu s europskim iskustvima. - Nedovoljno razvijena svijest zaposlenika i poslodavaca o značenju i potrebi cjeloživotnog učenja za daljnji razvoj. - Nedostatne institucije i programi za cjeloživotno učenje kao i svijest o važnosti sustavnog uvođenja cjeloživotnog učenja.	- Izgraditi adekvatan broj predškolskih ustanova, poboljšati prostorne uvjete u postojećim predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama te osuvremeniti opremu. - Podići razinu pedagoškog standarda u predškolskim ustanovama. - Osigurati rad manjih škola u seoskim sredinama i nerazvijenijim područjima Županije, poglavito na otocima. - Izraditi dugoročne kadrovske planove i potrebe za srednjoškolskim i visokoškolskim obrazovanjem vezano za potrebe gospodarstva. - Poticati razvoj strukovnih škola izradom adekvatnih obrazovnih programa te povećati broj učenika upisanih u strukovna zanimanja. Osnovati specijalizirane stručne studije za potrebe gospodarstva neretvanske doline. - Provesti strukturne prilagodbe u skladu s "Programom organizacije nastave u jednoj smjeni (cjelodnevna nastava) za škole kojima je osnivač Dubrovačko-neretvanska županija". - Ulagati u izgradnju adekvatnog broja športskih dvorana te podupirati organizaciju izvannastavnih aktivnosti. Obogatiti izvan obrazovne sadržaje za studentsku populaciju.

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
	- Poticati daljnji razvoj Sveučilišta u Dubrovniku. - Poticati brzu izgradnju prve i druge faze sveučilišnog kampusa te izgraditi studentski dom. - Razvijati cjeloživotno obrazovanje uključivanjem obrazovnih i drugih institucija (javnih, privatnih i udruženja, stručnjaka iz gospodarstva i dr.).

10.2. Zdravstvo i socijalna skrb

ZDRAVSTVENA SKRB

- Zdravstvena skrb u Dubrovačko-neretvanskoj županiji organizirana je na primarnoj i sekundarnoj razini.
- Zdravstvena zaštita na primarnoj razini pruža se kroz djelatnosti: obiteljske medicine, dentalne zaštite, zdravstvene zaštite dojenčadi i predškolske djece, zdravstvene zaštite žena, javnog zdravstva, higijensko-epidemiološke službe, medicine rada, zdravstvene zaštite mentalnog zdravlja i prevencije i izvanbolničkog liječenja ovisnosti, patronažne zdravstvene zaštite, zdravstvene njege u kući bolesnika, hitne medicine, sanitetskog prijevoza, ljekarništva i laboratorijske dijagnostike.
- U tijeku je dodjela koncesija za obavljanje javne zdravstvene službe na primarnoj razini za zdravstvene djelatnosti obiteljske medicine, dentalne zaštite, zdravstvene zaštite dojenčadi i predškolske djece, zdravstvene zaštite žena i laboratorijske dijagnostike. Sveukupno je odabrano 176 najpovoljnijih ponuditelja.
- Zdravstvena djelatnost na sekundarnoj razini obuhvaća specijalističko-konzilijarnu djelatnost i bolničku djelatnost. U svojem sastavu imaju organiziranu laboratorijsku djelatnost.
- Na području Dubrovačko-neretvanske županije djeluju sljedeće zdravstvene ustanove:

BOLNICE

1. Opća bolnica Dubrovnik
2. Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju «Kalos»

DOMOVI ZDRAVLJA

1. Dom zdravlja Dubrovnik

Nadležnost doma zdravlja Dubrovnik odnosi se na područje od Janjine (Pelješac) do granice s Crnom Gorom.

Hitna medicinska pomoć pri Domu zdravlja Dubrovnik pokriva područje od Mokošice do Župe dubrovačke (uključujući Župu dubrovačku).

2. Dom zdravlja Korčula

Dom zdravlja Korčula nadležan je za područje Grada Korčule općine Smokvica, općine Lumbarda i dijela poluotoka Pelješca, do Janjine.

3. Dom zdravlja Vela Luka

Dom zdravlja Vela Luka nadležan je za područje općine Vela Luka, općine Blato te mjesnog kotara Čara (u sklopu Grada Korčule).

4. Dom zdravlja Ploče

Pokriva područje gradova Ploča i Gradca n/m.

5. Dom zdravlja Metković

Pokriva područje gradova Metkovića i Opuzena s općinama Pojezerje, Kula Norinska, Zažablje i Slivno – Ravno.

6. ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO Dubrovačko-neretvanske županije

u sklopu kojeg djeluju Služba za epidemiologiju, Služba za mikrobiologiju, Odjel za socijalnu medicinu i Odjel za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti.

SOCIJALNA SKRB

Djelatnost socijalne skrbi u Dubrovačko-neretvanskoj županiji obavljaju:

- ustanove socijalne skrbi (Domovi za starije i nemoćne osobe, Dom za djecu i mlađe punoljetne osobe, Obiteljski centar)
- vjerske zajednice i
- obiteljski dom.

- Dom socijalne skrbi javna je ustanova koja se osniva za pružanje skrbi izvan vlastite obitelji.

- Domovi za starije i nemoćne osobe: Dubrovačko-neretvanska županija osnivač je i vlasnik četiri doma za starije i nemoćne osobe :

1. «Dubrovnik»: smještajni kapacitet 121 korisnik, zaposlena 52 djelatnika.

Podružnica «Thermoterapija»: smještajni kapacitet 52 korisnika, zaposleno 20 djelatnika.

2. «Domus Christi»: smještajni kapacitet 97 korisnika, zaposleno 28 djelatnika.

3. Korčula iz Vela Luke: smještajni kapacitet 70 korisnika, zaposleno 26 djelatnika.

4. «Korčula» iz Korčule: smještajni kapacitet 42 korisnika, zaposleno 18 djelatnika.

Ustanove socijalne skrbi u nadležnosti Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi na području Dubrovačko-neretvanske županije:

1. Dom za psihički bolesne odrasle osobe "Blato"
2. Dom za starije i nemoćne osobe «Majka Marija Petković» Blato
3. Dom za starije i nemoćne osobe i tjelesno ili mentalno oštećene osobe Metković
4. Ustanova "Josipovac" u Mandaljeni
5. Dom za djecu i mlađe punoljetne osobe Maslina.

Obiteljski centar

- Obiteljski centar u sklopu svoje djelatnosti obavlja poslove savjetodavnog i preventivnog rada i druge stručne poslove. Uloga Obiteljskog centra Dubrovačko-neretvanske županije jest poboljšanje kvalitete življenja pojedinca i obitelji.

Vjerske zajednice

- Na području Županije dvije vjerske zajednice vode brigu o starijim i nemoćnim osobama (Dubrovnik i Cavtat).
- **Obiteljski dom „Viva de vita“** Župa dubrovačka: kapacitet 20 korisnika.

Tablica 48. Osnovni razvojni problemi i potrebe

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- <i>Nezadovoljavajuće održavanje kapaciteta i opreme u zdravstvu posebno za hitnu medicinsku pomoći.</i> - <i>Nedostatni kapaciteti za hitnu medicinsku službu za zadovoljavajuću dostupnost i kvalitetu.</i> - <i>Nepostojanje palijativne skrbi, hospicija.</i> - <i>Nedostatak preventivnih zdravstvenih programa.</i> - <i>Nedostatak kadrova u zdravstvu i nedovoljne stimulacije za njihovo privlačenje (smještaj, posao za članove obitelji i dr.).</i> - <i>Nedovoljni smještajni kapaciteti, posebno za odrasle duševno bolesne osobe, u odnosu na potrebe.</i> - <i>Nedovoljna suradnja i koordiniranost među JLS u pružanju socijalne skrbi.</i> - <i>Neriješen socijalni status nekih kategorija stanovnika.</i> - <i>Nedostatak osoblja u nekim centrima / ustanovama socijalne skrbi.</i> - <i>Nedostatno sudjelovanje lokalne zajednice u poboljšanju kvalitete života osoba treće dobi i osoba s raznim oblicima invaliditeta.</i> - <i>Nedovoljna briga o mladima.</i> - <i>Nedovoljne potpore za unapređenje obiteljskog života.</i>	- <i>Ulaganje u održavanje zdravstvenih ustanova i objekata te osuvremenjivanje nedostatne opreme.</i> - <i>Podizanje standarda zdravstvenih usluga.</i> - <i>Izrada preventivnih zdravstvenih programa.</i> - <i>Unapređenje uvjeta i kvalitete rada hitne medicinske pomoći.</i> - <i>Obnova i razvoj specijalne bolnice „Kalos“ u Vela Luci.</i> - <i>Razvijati dodatne sadržaje za hendikepirane, starije i nemoćne osobe u Županiji i uključiti učenike i studente.</i> - <i>Jačati suradnju među JLS u provedbi programa socijalne skrbi.</i> - <i>Osigurati dovoljan broj kvalitetnog stručnog kadra za rad u socijalnim ustanovama.</i> - <i>Ulagati u proširenje smještajnih kapaciteta u socijalnim ustanovama.</i> - <i>Podizati standarde socijalnih usluga prema korisnicima.</i> - <i>Kontinuirano informirati građane, poglavito osjetljive skupine, o pravima i uslugama koje su im na raspolaganju.</i> - <i>Unapređenje politike prema mladima.</i> - <i>Poticati unapređenje obiteljskog života.</i>

10.3. Kulturne i športske djelatnosti

- Na području Županije djeluje 285 kulturnih i 607 športskih udruga te 15 muzeja i galerija, 12 knjižnica, 13 domova kulture i 1 kazalište.
- Tradicionalno, Županija obilježava različita kulturna događanja koja su održala kontinuitet i u najtežim uvjetima. Kulturni programi od velike važnosti za Dubrovačko-neretvansku županiju su Dubrovačke ljetne igre, Festival Julian Rachlin i prijatelji, Marco Polo Fest, Festival zabavne glazbe Opuzen „Melodije Hrvatskog juga“ itd. Kao smotre očuvanja tradicijskih vrijednosti ističu se proslava svetoga Vlaha, Maraton lađa na području doline Neretve te stalni i povremeni postavi galerija i muzeja. Djelatnost udruga izražava se kroz amaterske kulturno-umjetničke aktivnosti, i to tradicionalnom smotrom puhačkih orkestara, smotrom folklora «Na Neretvu misečina pala», likovnim kolonijama, Župskim karnevalom, Ljetnom školom filma Šipan te raznim programima koje organiziraju udruge mladih.

- Šport i športska djelatnost prisutna je u svim dijelovima Dubrovačko-neretvanske županije. Razvijenija je u većim gradskim središtima. Na otocima je u začetku, osim tradicijskih grana poput jedrenja, športskog ribolova i boćanja. Najmasovniji je ali i podjednako razvijen nogomet, koji nema predstavnika na nacionalnoj razini (6 trećeligaša, a ostali klubovi natječu se u 4, 5. i 6. razredu). U više od u 31-oj grani športa djeluju klubovi koji su učlanjeni u Zajednicu športa Dubrovačko-neretvanske županije putem 16 županijskih športskih saveza (nogometni, košarkaški, rukometni, vaterpolski, odbojkaški, judo, karate, stolnoteniski, teniski, športski ribolov, planinarski, boćarski, veslački, jedriličarski, ronilački, bridž) i 4 gradske zajednice športa (Dubrovnik, Ploče, Metković, Korčula). Športska natjecanja organiziraju se ovisno o razvijenosti pojedine športske grane i masovnosti, za sve dobne kategorije od najmlađih do veteranskih. Nositelji kvalitete u skupnim športovima vaterpolisti su VK Jug, kojisu međunarodne kvalitete, slijede rukometašice RK Ploča, Košarkaški klub Dubrovnik, a u pojedinačnim športovima prednjače plivačice i plivači PK Jug kao međunarodne veličine odnosno judašice JK Dubrovnik na nacionalnoj razini.
- Najveći je problem neriješeno financiranje športa. Pojedini športovi u nekim su se sredinama gotovo ugasili i niz klubova jedva opstaje. Drugi je velik problem nedostatna i nekvalitetna odnosno zapuštena športska infrastruktura. Na području Županije nema športskog borilišta koje zadovoljava visoke kriterije za međunarodno natjecanje. Treći je problem nedovoljan broj stručnog kadra u športu. Svi studenti kinezioloških fakulteta vide sebe kao buduće zaposlenike u športu, ali zbog nesigurnosti plaće i podcijenjenosti struke traže se u školstvu. Stoga je potrebno donijeti strategiju razvoja športa.

Tablica 49. Osnovni razvojni problemi i potrebe

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- Nedovoljno učinkovit sustav organizacije i financiranja kulturnih aktivnosti. - Manjak stručnih kadrova u kulturi i športu (u županijskim institucijama, lokalnoj samoupravi i udrugama). - Koncentracija na ljetne kulturne aktivnosti, sezonalnost izražena i kod organizacije i održavanja kulturnih i športskih manifestacija. - Nedovoljna razina sustavnog praćenja i valorizacija kvalitete kulturnih i športskih aktivnosti i sadržaja. - Nedovoljna iskorištenost potencijala u kulturi i športu s obzirom na velik potencijal Županije.	- Poticati postojeći i privlačiti novi stručni kadar sposoban za podizanje razine i standarda kulturnih i športskih aktivnosti. - Unaprijediti organiziranje i marketing posebno za produljenje ponude kulturnih i športskih aktivnosti i sadržaja na cijelu godinu. - Poticati tradicionalna kulturna događanja koja odražavaju i pridonose očuvanju običaja i prepoznatljivog identiteta Županije, uz suradnju udruga. - Posebnim poticajima stimulirati uspješne športske udruge te jačati njihovu ulogu kroz bolju promociju i informiranost stanovništva, poglavito mladih. - Unaprijediti športsku infrastrukturu te obogatiti postojeći sadržaj. - Uključiti športske i kulturne potencijale Županije u razvoj novih selektivnih oblika turizma radi produljenja sezone. - Osigurati ujednačene uvjete u svim područjima Županije za rad ustanova i udruga, kao i primatelja, korisnika kulturnih i športskih potencijala i usluga.

11. UPRAVLJANJE RAZVOJEM

- Upravljanje razvojem u DNŽ, slično kao u drugim županijama, može se podijeliti na nekoliko segmenata: upravna tijela Županije, gradova i općina, regionalna razvojna agencija DUNEa, civilni sektor, ostali subjekti.

11.1. Upravna tijela Županije, gradova i općina

- Županijska uprava i uprave gradova i općina imaju glavnu ulogu u upravljanju razvojem. Glavna su tijela županijske uprave DNŽ: župan, zamjenici župana, stručna služba župana, Skupština te upravni odjeli i to: Upravni odjel za zajedničke poslove, Upravni odjel za obrazovanje, kulturu i šport, Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb, Upravni odjel za turizam, more i poduzetništvo, Upravni odjel za ruralni razvoj i poljoprivredu, Upravni odjel za financije, Upravni odjel za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša, Upravni odjel za promet i veze, Upravni odjel za međugeneracijsku solidarnost, branitelje i obitelji te Tajništvo Županije. Preko tih županijskih tijela oblikuje se i provodi razvojna politika, u skladu s ovlastima utvrđenim zakonskim propisima o jedinicama područne (regionalne) samouprave.
- Suradnja u oblikovanju i provedbi razvojne politike između pojedinih upravnih tijela nije zadovoljavajuća. Nedostatna je također interakcija i kontinuirana suradnja svih ključnih županijskih aktera u predlaganju, izradi i provedbi razvojnih inicijativa, strateških dokumenata, planova i programa.
- Sustavno strateško planiranje razvoja, kako na godišnjoj razini tako i za kraća razdoblja, otežano je zbog nedovoljno definiranih razvojnih prioriteta. Nisu sustavno definirana pravila rada i norme niti su standardizirani postupci i procedure prema kojima bi se razvojna politika u DNŽ cjelovito kreirala, provodila i pratila. Nedostaju praćenje i vrednovanje rezultata i učinaka razvojne politike te provedbe programa i projekata na razvoj DNŽ.
- Suradnja županijskih upravnih tijela s tijelima na središnjoj razini u vezi s razvojnim problemima i potrebama nije zadovoljavajuća niti je dovoljno koordinirana. Dijelom je to posljedica nepoznavanja rada i organizacije u područnoj i lokalnoj samoupravi među tijelima državne uprave, a dijelom i prometne izoliranosti DNŽ.
- Veći gradovi i općine imaju uz gradonačelnika ili načelnika, skupštinu i neka od spomenutih upravnih tijela i stručne službe, a male općine imaju načelnika i nekoliko zaposlenika u stručnim službama. Te općine imaju male sposobnosti za upravljanje razvojem (kadrovske, financijske, komunikacijske), a to osobito vrijedi za one periferno smještene. To zahtijeva dobru, sustavnu povezanost i suradnju županijske uprave, DUNEa-e i jedinica lokalne samouprave te drugih subjekata u Županiji. Unapređenju i poboljšanju te suradnje može pridonijeti institucionalizacija suradnje s jasnim i konkretnim postupcima i aktivnostima (npr. savez gradova i općina) uz suglasje oko zajedničke pomoći slabijim jedinicama lokalne samouprave.
- U tijelima regionalne, a naročito lokalne samouprave relativno je mnogo zaposlenih djelatnika sa srednjom stručnom spremom. Mali je udio djelatnika s visokom i višom stručnom spremom, što je ograničenje za uspješno upravljanje lokalnim razvojem.

- Važan instrument provedbe razvojne politike DNŽ i njezinih gradova i općina jest proračun. Pritom je osobito važno planiranje proračuna, naročito u dijelu koji se tiče razvojnih projekata te vrednovanja rezultata i učinaka realiziranih projekata na razvoj Županije, gradova i općina. No kao i u drugim županijama, ni u DNŽ te funkcije proračuna nisu dovoljno razvijene. Proračunske projekcije (trogodišnje) također nisu usredotočene na razvojne funkcije. Uostalom, takve su funkcije nedostatne i u državnom proračunu.
- Sljedeći važan instrument za upravljanje razvojem DNŽ i njezinih gradova i općina jesu strateški razvojni dokumenti. U prvom redu to je trebao biti ROP za DNŽ i PUR-ovi za gradove i općine, zatim Prostorni plan DNŽ i prostorni planovi gradova i općina te drugi planovi i programi.
- ROP DNŽ izrađen je i usvojen 2006. godine kao sveobuhvatan strateško-razvojni dokument. Kao ni ROP-ovi drugih županija, nije ispunio svoj temeljni cilj - poticanje, planiranje i provedba razvojnih projekata prema prihvaćenim razvojnim ciljevima i prioritetima. Osim pitanja kvalitete sadržaja ROP-a DNŽ, kao i pitanja uključivanja javnosti kroz partnerstvo, ključan je nedostatak to što mjere i mehanizmi provedbe nisu bili razrađeni. Stoga je ROP DNŽ ostao na razini oblikovanja ciljeva i razvojnih smjernica.
- Slično je i s PUR-ovima, koji bi zajedno s ROP-om DNŽ i Strategijom regionalnog razvoja Republike Hrvatske te drugim sektorskim strategijama trebali tvoriti konzistentnu cjelinu i osigurati učinkovito i djelotvorno upravljanje razvojem te pripremu, provedbu i vrednovanje razvojnih projekata u jedinicama lokalne samouprave. Činjenica da takva vertikalna povezanost i usklađenost do sada nije postojala veliko je ograničenje u upravljanju razvojem gradova i općina jer su u većini slučajeva njihove sposobnosti - upravljačke, financijske i kadrovske - vrlo male i nedostatne za veće razvojne projekte. To posebno potencira činjenica da među jedinicama lokalne samouprave, kao i između njih i DNŽ, suradnja na razvoju nije dostatno razvijena. Pritom treba imati u vidu i regionalne specifičnosti i posebnosti DNŽ (Dubrovnik i okolica, dolina Neretve i otoci).
- Uza sve navedene manjkavosti ROP-a i PUR-ova, oni predstavljaju početni korak i polazište u budućem planiranju razvoja u DNŽ i njezinih gradova i općina koji slijede nakon usvajanja Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske, donošenja zakona o regionalnom razvoju te uspostavljanja potrebne institucionalne strukture za regionalni razvoj na državnoj razini.
- Od drugih strateških dokumenata za upravljanje razvojem važni su Prostorni plan DNŽ i prostorni planovi gradova i općina. Osim tri općine čiji su prostorni planovi pred usvajanjem (Trpanj, Ston i Pojezerje) i jedne čiji je plan u izradi (Lastovo), sve druge jedinice lokalne samouprave imaju prostorne planove. Značaj tih planova za upravljanje razvojem potenciran je važnošću prostora kao razvojnog resursa DNŽ. Sljedeći važan strateški dokument jest Program zaštite okoliša za Dubrovačko-neretvansku županiju, koji je nedavno usvojen, a *master plan* turizma nalazi se u postupku izrade.

11.2. Razvojna agencija DUNEA

- DUNEA d.o.o. županijska je regionalna razvojna agencija čiji je osnivač DNŽ. Njezin glavni cilj jest postizanje ravnomjernog gospodarskog razvoja na području cijele Dubrovačko-neretvanske županije. Ciljevi su DUNEA-e :

- Poticati i razvijati kreativnost i inovativnost.
 - Poticati i razvijati poduzetništvo.
 - Privlačiti i poticati proizvodnju kompatibilnu strateškom gospodarskom opredjeljenju.
 - Educirati i osmišljavati edukativne programe za teže zapošljive osobe.
 - Izraditi programe razvoja za jedinice lokalne samouprave kao razvojnu podlogu za projektni pristup.
- Osnovna je uloga koordinirati implementaciju strateškog plana razvoja Županije te unaprijediti i koordinirati postojeće razvojne aktivnosti, a u skladu s potrebama regije.
 - Zadatak je agencije biti glavni promotor i nositelj svih perspektivnih projekata kako bi omogućila stvaranje mehanizama za upravljanje razvojem i povoljne poduzetničke klime u Dubrovačko-neretvanskoj županiji.
 - Glavna su područja djelovanja: poticanje razvoja malog i srednjeg poduzetništva te institucija kroz edukaciju, savjetovanje, informiranje i pomoć pri iznalaženju sredstava financiranja, jačanje regionalne i međunarodne suradnje svih sektora kroz suradnju na razvojnim projektima te osmišljavanje i priprema projektne dokumentacije razvojnih projekata radi ravnomjernog regionalnog razvoja Županije. Kako bi se pojedini projekti počeli realizirati, posebnu pozornost DUNEA pridaje razvoju ljudskih resursa i obrazovanju, otvaranju radnih mjesta, privlačenju investicija, razvijanju malog poduzetništva te ruralnom razvoju.
 - Premda je prema broju zaposlenih (šest djelatnika) DUNEA na razini prosjeka razvojnih agencija Hrvatske, brojem i kvalitetom svojih aktivnosti ulazi u grupu uspješnih agencija. To potvrđuje činjenica da se DUNEA nalazi u maloj skupini razvojnih agencija koje imaju certifikat ISO 9001:2000/2008 (sustav upravljanja kvalitetom), koji je dobila 2007. godine te certifikat ISO 14001:2004(sustav upravljanja okolišem) , koji je dobila 2009. godine.
 - DUNEA inicira, osmišljava i provodi razvojne projekte i druge razvojne aktivnosti u raznim područjima i sektorima. Suraduje s drugim razvojnim agencijama u Hrvatskoj inicirajući i provodeći međuregionalnu, međužupanijsku suradnju. Također, ostvaruje i razvija međunarodnu suradnju. Glavni projekti DUNEA su:
 - Glavni sporazumi o suradnji na međunarodnoj razini:
 - Suradnja s Razvojnou agencijou Bosne i Hercegovine Redah-om
 - Institut der Reegionen Europas
 - Regija Veneto, Italija
 - Forum jadransko-jonskih gospodarskih komora (LP)
 - Regija Marche, Italija
 - SE.A – Jadransko tajništvo
 - Sporazum sa Sarajevskom razvojnom agencijou SERDA-om
 - Sporazum o suradnji s Institutom EastWest
 - Sporazum s Konzorcijem LINK
 - Sporazum s Vision 2000
 - USAID
 - INFORMEST

- Sporazum o suradnji s Razvojnomo agencijom HERAG
 - Sporazum o suradnji s talijanskom regijom Ascoli Piceno
 - SPRINT – agencija za razvoj malog i srednjeg poduzetništva regije Molise
- Do sada su uspješno provedeni projekti:
- Development of Rural tourism in South Dalmatia and bordering areas in Bosnia and Herzegovina/ Razvoj ruralnog turizma u južnoj Dalmaciji i graničnim područjima Bosne i Hercegovine (CARDS 2004)
 - AMAMO – Across the Sea and the Mountains / Preko mora i planina (Adriatic New Neighbourhood Programme)
 - BIOLFISH – Program poboljšanja kakvoće i vrednovanja maslinova ulja, riba i plodova mora iz ekološke poljoprivrede i održivog ribarstva s jadranskih obala
 - SE.A – Secretariat for Adriatics/ Jadransko tajništvo
 - Kulturni turizam u hrvatskim regijama – Izrada alata za valorizaciju kulturne baštine u turističke svrhe
 - B.A.R.C.A. – in Adrias Kolpos (INTERREG III A / CARDS-PHARE)
 - I.W.M.A. – Integrirani pristup upravljanju otpadom (Adriatic New Neighbourhood Programme)

Tablica 50. Projekti u provedbi

R.B.	Naziv projekta
1.	Očuvanje biološke raznolikosti DNŽ-COAST
2.	Valorizacija lokalnih resursa u svrhu razvoja ruralnog turizma - SEENET
3.	Razmjena iskustava NVU mladih u području EU - Politika mladih u DNŽ - „EU&YOUth
4.	Priroda za budućnost – valorizacija zaštićenih prirodnih područja
5.	Tradicionalno maslinarstvo kao dio zajedničke prekogranične turističke ponude
6.	Identifikacija interventnih nejednakosti u Regiji Nejednakosti u zdravstvu na području Regije – AIR
7.	Jadransko-dunavski klaster (ADC)
8.	Projekt: Integralno upravljanje priobaljem – COASTANCE
9.	Energetska učinkovitost u manjim zajednicama na Jadranskoj obali - ALTERENERGY – u ugovaranju
10.	Uspostava ICT sustava – PITAGORA
11.	Pilot-program zapošljavanja visoko obrazovanih mladih – S.I.P. – u suradnji s HZZ-om Dubrovnik
12.	Dubrovačko-neretvanska županija – Vinska regija – u suradnji s AREV-om.
13.	Otvaranje zajedničkog Ureda za poticanje malog i srednjeg poduzetništva u suradnji s agencijom SPRINT – regija Molise.

- Pregled projekata u izradi:
- Županijska razvojna strategija
 - Strategija razvoja ljudskih potencijala Dubrovačko-neretvanske županije
 - Akcijski plan za održivo korištenje kulturne i prirodne baštine DNŽ u funkciji lokalnog razvoja
 - Studija integralnog upravljanja priobaljem
 - Strateški plan razvoja pčelarstva
 - Strateški plan razvoja vinogradarstva i vinarstva
 - Izrada strategije razvoja za LAG-ove
 - Swot analiza za ICT tehnologije.
- Kao i druge županijske razvojne agencije, DUNEa je dobila važnu ulogu u upravljanju regionalnim razvojem nakon usvajanja Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske kao i Zakona o regionalnom razvoju. Također, važnost uloge DUNEa-e potencira početak realizacije programa koji zahtijeva osobito dobru koordinaciju i

suradnju ključnih aktera u DNŽ te koncentraciju znanja, umijeća i vještina za uspješnu pripremu i dobivanje razvojnih projekta. U međužupanijskoj suradnji, posebno u sklopu razvojnih programa i projekta na NUTS 2 razini - Jadranska Hrvatska, DUNEa također ima značajne zadaće.

11.3. Civilni sektor

- U DNŽ, slično kao u drugim županijama, postoji velik broj registriranih udruga a aktivnih je tek nešto više od 1/3. Registrirane udruge djeluju u brojnim i različitim područjima. Najzastupljenije su udruge iz područja kulture i športa (više od sto), udruge iz područja gospodarstva (oko sto), tehničkih djelatnosti, zatim udruge proizišle iz Domovinskoga rata (tridesetak). Manji je broj udruga iz područja ekologije, poljoprivrede (masline, vino), zatim iz humanitarnog i karitativnog područja, iz kulture i zdravstva. Svega oko desetak udruga djeluje u znanosti, a tek nekoliko udruga djeluje na očuvanju i njegovanju identiteta Dubrovnika i Županije.
- Djelovanje udruga, gledano u cjelini, pridonosi poboljšanju upravljanja razvojem DNŽ. Iako je iz godine u godinu vidljiv napredak, još uvijek je taj doprinos, a stoga i utjecaj građana na svekoliki razvoj DNŽ, vrlo slab. Postoji nekoliko udruga koje mogu poslužiti za primjer uspješnog funkcioniranja i sudjelovanja u lokalnom i regionalnom razvoju. One mogu u budućnosti poslužiti za benchmarking, za korištenje i prijenos dobre prakse za razvoj civilnog sektora u čitavoj DNŽ te za jačanje njegovog doprinosa upravljanju razvojem.
- Suradnja između civilnog i javnog sektora u DNŽ nije institucionalizirana u smislu kreiranja dugoročnog programa i mjera za njegovu provedbu (kao što postoji npr. Program suradnje Istarske županije i nevladinog, neprofitnog sektora, odnosno Savjet za razvoj civilnog društva kao tijelo zaduženo za njegovu provedbu). Udruge se u pravilu ne uključuju u rasprave o pitanjima od društvenog interesa i ne sudjeluju u odlukama važnim za razvoj zajednice. Djelovanje udruga obično je fragmentirano, ograničeno na kratkotrajne kampanje s nedovoljno razvijenim strategijama te stoga i bez većeg utjecaja.
- Jedno je od obilježja rada udruga također nedostatna međusobna koordinacija i nedovoljna suradnja. Kada se nekoliko različitih udruga bavi istim područjem, suradnja među njima obično je slaba i svaka se uglavnom usredotočuje na provedbu svojih programa premda je ciljana grupa korisnika ista.

11.4. Ostali subjekti

- U DNŽ djeluje i niz drugih subjekata koji imaju veći ili manji utjecaj na upravljanje razvojem, uglavnom u provedbi mjera. To su primjerice različiti državni fondovi, zavodi, agencije i uredi, na primjer Državna geodetska uprava, Državna uprava za zaštitu i spašavanje, Vatrogasna zajednica Dubrovačko-neretvanske županije, Državni hidrometeorološki zavod, Državni inspektorat, Financijska agencija, Hrvatska agencija za telekomunikacije, Hrvatska komisija za suradnju s UNESCO-om, Hrvatske šume, Hrvatski fond za privatizaciju, Hrvatski restauratorski zavod, Hrvatski stočarski centar, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, Hrvatski zavod za poljoprivredno-savjetodavnu službu, Hrvatski zavod za vinogradarstvo i vinarstvo, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatski

zavod za zdravstveno osiguranje, Zavod za javno zdravstvo te Zavod za školstvo Republike Hrvatske.

- Na području Dubrovačko-neretvanske županije djeluju i sljedeći zavodi: Institut za more i priobalje, Zavod za obnovu Dubrovnika te Zavod za razvoj društvenoga sistema informiranja. U Županiji, osim navedenih, djeluju županijska Lučka uprava i županijska Uprava za ceste. Tu je također niz organizacija u komunalnim, infrastrukturnim i drugim poslovima.
- Za upravljanje razvojem važne su i turističke zajednice s obzirom na to da turizam ima jednu od ključnih uloga u razvoju DNŽ. U Županiji djeluju 23 turističke zajednice. Osim Turističke zajednice Dubrovačko-neretvanske županije postoji 5 gradskih i 14 općinskih turističkih zajednica te 3 turističke zajednice mjesta.
- Privatni je sektor kao i u drugim županijama organiziran i djeluje kroz Hrvatsku gospodarsku komoru i Hrvatsku obrtničku komoru. Osim svojih uobičajenih i redovitih aktivnosti, obje komore angažirane su i uključene u osmišljavanje i planiranje gospodarskog i ukupnog razvoja DNŽ te u oblikovanje i pripremu razvojnih projekata.

Tablica 51. Osnovni razvojni problemi i potrebe

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- <i>Nedovoljno sudjelovanje upravnih tijela u strateškom planiranju, u izradi razvojnih programa, u pripremi, provedbi i praćenju razvojnih projekata.</i>	- <i>Uvoditi i sustavno razvijati strateško planiranje, ocjenu provedbe mjera, razvojnih programa i projekata te ocjenu financiranja izvršenja programa.</i>
- <i>Nedostatna koordinacija i suradnja među nositeljima razvoja i tijela uprave Županije i između jedinica lokalne samouprave.</i>	- <i>Kontinuirano provoditi edukaciju i usavršavanje u tijelima uprave Županije, gradova i općina te drugih nositelja razvoja, osobito za pripremu, provedbu, praćenje i vrednovanje projekata.</i>
- <i>Nedostatna specijalistička znanja koja su potrebna s obzirom na daljnji tijek decentralizacije i poslove vezane za sudjelovanje u pretprijetnom programu EU, ali i programima državnih i drugih institucija.</i>	- <i>Poboljšati koordinaciju i intenzivirati suradnju među nositeljima razvoja u Županije te s ministarstvima i drugim tijelima državne uprave.</i>
- <i>Nedovoljna pripremljenost tehničke dokumentacije potrebne za razvojne projekte.</i>	- <i>Poboljšati koordinaciju s JLS radi povećanja sposobnosti za upravljanje razvojem i poboljšanje njihovih kadrovskih, financijskih i komunikacijskih sposobnosti.</i>
- <i>Nedovoljna uključenost civilnog, gospodarskog i privatnog sektora u osmišljavanje i planiranje ukupnog razvoja Županije.</i>	- <i>Uspostaviti kvalitetnu komunikaciju između upravnih tijela Županije uključivo i druge nositelje razvoja, predstavnike privatnog i javnog sektora.</i>
- <i>Potencijal i doprinos udruga civilnog društva cjelokupnom razvoju Županije nedovoljno je iskorišten.</i>	- <i>Unaprijediti organizaciju posla i podjelu rada i odgovornosti na svim županijskim razinama djelovanja.</i>
- <i>Nedostatak nekih strateških dokumenata neophodnih za ubrzan razvoj Županije (master plan turizma, strategija razvoja poljoprivrede, cjeloživotnog učenja, tehnološkog razvoja, ravnomjernog razvoja...).</i>	- <i>Informirati, poticati i privlačiti privatni sektor, osobito vodeća poduzeća u Županije, da se uključe u osmišljavanje, pripremu i realizaciju razvojnih projekata.</i>
	- <i>Razvijati partnerstvo udruga, javnog i privatnog sektora u iniciranju i provedbi ključnih razvojnih programa i projekata.</i>
	- <i>Poticati jače uključivanje i suradnju udruga na</i>

projektima razvoja Županije.

- *Izraditi strategije razvoja svih sektora relevantnih za razvoj Županije*
- *Uvesti i sustavno primjenjivati sustav praćenja i vrednovanja provedbe mjera, razvojnih projekata i njihovih učinaka na razvoj Županije.*
- *Jačati kapacitete DUNEa-e i ulogu u pripremi i provedbi razvojnih projekata Županije, posebno s obzirom na mogućnosti koje pružaju državni i EU te drugi programi.*

12. MEĐUŽUPANIJSKA, PREKOGRANIČNA I MEĐUNARODNA SURADNJA

12.1. Međužupanijska suradnja

- DNŽ ima uspostavljenu suradnju s više od pola županija u Hrvatskoj. Sporazumi o suradnji sklopljeni su sa sljedećim županijama:
 - Splitsko-dalmatinska županija – 1996.
 - Zadarska županija – 1996.
 - Karlovačka županija – 1996.
 - Varaždinska županija – 1996.
 - Požeško-slavonska županija – 1996.
 - Osječko-baranjska županija – 1996.
 - Vukovarsko-srijemska županija – 1996.
 - Krapinsko-zagorska županija – 1997.
 - Ličko-senjska županija – 2002.
 - Međimurska županija – 2004.
- Dubrovačko-neretvanska županija članica je i osnivač Hrvatske zajednice županija 2003. godine.
- Suradnja Dubrovačko-neretvanske županije s drugim hrvatskim županijama omogućuje suradnju i partnerstvo u jačanju i izgradnji sposobnosti i organizacije potrebnih za regionalni razvoj, kao i za stvaranje jedinstvenog okvira za regionalnu politiku Republike Hrvatske.
- Dubrovačko-neretvanska županija intenzivno je uključena i u koordinaciju na razini NUTS II statističke regije, Jadranska Hrvatska.
- Redovitom koordinacijom članice Jadranske regije u 2010. godini definirale su 7 zajedničkih projektnih područja:
 - Valorizacija kulturne baštine u funkciji turizma
 - Ribarska infrastruktura
 - Prometna infrastruktura u svrhu jačanja konkurentnosti turizma
 - Ruralni razvoj
 - Inovacije i energetika
 - Zaštita izvornosti autohtonih jadranskih poljoprivrednih kultura
 - Zajedničko upravljanje pomorskim rizicima.
- Kao projekt od nacionalnog značaja definiran je projekt vodoopskrbe i odvodnje na području cijele regije, kao i projekt razminiranja.

- Zajednički definirani projekti NUTS II regije Jadranska Hrvatska predstaviti će se predsjednici Vlade (i ministrima) te će se iznijeti potreba uvrštavanja regionalnih projekata u Operativne programe i njihovo financiranje putem strukturnih fondova EU-a. Također će se iznijeti problem nalaženja sredstava za financiranje projektne dokumentacije od strane Županije i sredstava za sufinanciranje projekata te će se zatražiti podrška Vlade i pomoć resornih ministarstava.
- Osim toga, Županija je uključena u rad Jadranske euroregije kroz sudjelovanje u zajedničkom razvoju projekata svih 26 članica regionalnih i lokalnih vlasti iz Italije, Slovenije, Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Albanije i Grčke. Takav oblik suradnje omogućit će ubrzanje razvoja Županije kroz kvalitetniju izradu i veću mogućnost lobiranja za zajedničke projektne prijedloge kroz značajno i jako partnerstvo na jadranskom području.

12.2. Prekogranična i međuregionalna suradnja Dubrovačko-neretvanske županije

- DNŽ se uključila u snažan razvoj prekogranične i međuregionalne suradnje potaknut procesom pristupanja Republike Hrvatske EU-u radi koordinirane, sustavne i strateške suradnje s partnerima iz susjednih zemalja. Brojne su inicijative i oblici suradnje koje je počela i ostvaruje kako bi se smanjio negativan učinak granica na regionalni razvoj te promicala i unaprijedila društveno-gospodarska kohezija.

Skupština europskih regija

Od 1999. Dubrovačko-neretvanska županija učlanjena je u Skupštinu europskih regija kao četvrta županija u Republici Hrvatskoj u tom udruženju (nakon Istarske, Primorsko-goranske i Međimurske).

Jadranska euroregija

Dubrovačko-neretvanska županija aktivno je sudjelovala u pripremi osnivanja Jadranske euroregije i 30. lipnja 2006. postala je njezinim članom.

Institut europskih regija

Dubrovačko-neretvanska županija članica je Instituta europskih regija od 2007. godine.

Ured DNŽ u Bruxellesu

Ured DNŽ u Bruxellesu – osnovan i počeo s radom 10. travnja 2010.

Regija Furlanija Julijska krajina

Dubrovačko-neretvanska županija potpisala je sporazum o suradnji s Furlanijom Julijskom krajinom (Republika Italija) u travnju 2001. Pokrenuta je inicijativa za obnovu sporazuma (potpisan na vrijeme od 5 godina). Suradnja se nastavila kroz sudjelovanje s talijanskim partnerima na raznim projektima.

Regija Puglia

Sporazum o uspostavljanju suradnje DNŽ s regijom Puglia (Italija) potpisan je 2006. Od tada se održava dobra suradnja s tom regijom.

Bosna i Hercegovina

Dubrovačko-neretvanska županija u okviru svojih mogućnosti prati i sudjeluje u prekograničnim aktivnostima u Bosni i Hercegovini. Sudjeluje u više inicijativa.

Crna Gora (Boka Kotorska)

Posljednjih godina Dubrovačko-neretvanska županija održava intenzivnije kontakte s Hrvatima u Republici Crnoj Gori. Krajem 2006. godine intenzivirane su aktivnosti za razvoj kulturne i druge suradnje.

- U suradnji sa Skupštinom europskih regija (AER) i Srednjoeuropskom inicijativom (CEI) Dubrovačko-neretvanska županija sudjelovala je u pilot-projektu AER Peer Review Initiative – Working Methodology. Cilj je projekta bio da se kroz kontakt s lokalnom zajednicom prepoznaju snage i slabosti razvojnih politika regije.
- U suradnji s Informestom (Italija), Dubrovačko-neretvanska županija trenutačno sudjeluje u projektu AMAMO. Projekt je zamišljen kao prostor i prilika za prikupljanje ideja i prijedloga za razmjenu dobrih iskustava u zaštiti i valorizaciji tipičnih proizvoda visoke kvalitete.
- Dubrovačko-neretvanska županija prihvatila je Sporazum o suradnji na provedbi EU INTERREG/CARDS-PHARE projekta “BIOLFISH – program poboljšanja kakvoće i vrednovanja maslinova ulja, riba i plodova mora iz ekološke poljoprivrede i održivog ribarstva s jadranskih obala” 2007. godine.

Operativni program "IPA - Jadranska prekogranična suradnja"

- Program IPA Jadranska prekogranična suradnja 2007.–2013. nastavak je „Jadranskog programa za susjedstvo“ – INTERREG IIIA, koji završio 2008. godine. Izrađeni su prijedlozi hrvatske strane, zajedno s prijedlozima ostalih zemalja sudionica, za izradu Operativnog programa. DNŽ, uz ostalih 7 hrvatskih županija, sudjeluje u tom programu i to u:
 - Prekograničnom programu između Republike Hrvatske i Republike Bosne i Hercegovine za programsko razdoblje 2007.–2013.
 - Prekograničnom programu između Republike Hrvatske i Republike Crne Gore za programsko razdoblje 2007.–2013.
- Dubrovačko-neretvanska županija ima mogućnost sudjelovanja u IPA prekograničnom programu, i to prema sljedećim komponentama:
 - Prekogranični program IPA Adriatic za programsko razdoblje 2007.–2013.
 - Prekogranični program Hrvatska-Bosna i Hercegovina za programsko razdoblje 2007.–2013.
 - Prekogranični program Hrvatska – Crna Gora za programsko razdoblje 2007.–2013.
- Na taj način Županiji je omogućeno jačanje prekogranične suradnje na cijelom njenom području s obzirom na položaj i blizinu susjednih država i to kroz projekte u zajednički definiranim prioritetnim područjima. Potrebno je istaknuti da Dubrovačko-neretvanska županija jedina u Hrvatskoj graniči s Crnom Gorom i da je stoga istaknuta potreba i

važnost korištenja upravo tog dijela IPA programa prekogranične suradnje te uspostavljanja zajedničkih razvojnih projekata na tom području.

12.3. Projekti međunarodne suradnje u pripremi

Europska komisija utvrdila je svoj interes u prekograničnoj suradnji dviju jadranskih obala. Dubrovačko-neretvanska županija započela je s pripremama za intenzivniju suradnju sa sljedećim talijanskim regijama.

Sporazum o suradnji s regijom Abruzzo

DNŽ je bila domaćinom visokoj delegaciji iz regije Abruzzo, kojoj je dostavljen nacrt tog sporazuma nakon preliminarnih razgovora.

Sporazum o suradnji s regijom Marche

Pokrenuta je i inicijativa za razvoj održivog turizma na Jadranskom području te osnutak Radne zajednice za odgovorni turizam.

Sporazum o suradnji s regijom Molise

Regija Molise nositelj je projekta AdriEurOp (Adriatic Euroregion Operational Plan) – pripremne su aktivnosti u tijeku, a Dubrovačko-neretvanska županija u projektu je ravnopravan partner uz Primorsko-goransku, Splitsko-dalmatinsku i Istarsku županiju.

Sporazum o suradnji s regijom Šleskom

U Dubrovačko-neretvanskoj županiji temeljem suradnje između Županijske gospodarske komore i Gospodarske komore Rybnika, sjedišta regije Šleske, tijekom 2006. pokrenuta je inicijativa za uspostavljanje intenzivnije suradnje s tom poljskom regijom.

Tablica 52. Osnovni razvojni problemi i potrebe

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- Nedovoljno projekata međužupanijske suradnje vezanih za razvojne interese i ciljeve Županije. - U prekograničnoj i međuregionalnoj suradnji nedostaje sustavno planiranje u skladu s dugoročnim razvojnim ciljevima županije - Gospodarstvo nije dovoljno uključeno u projekte međužupanijske suradnje. - Za projekte međužupanijske suradnje ne vrednuju se rezultati i učinci na razvoj Županije. - Nedostatna osposobljenost zaposlenika u tijelima uprave, ali i drugih nositelja razvoja, osobito u jedinicama lokalne samouprave, za pripremu, kandidiranje i provedbu projekata u programe EU, državne i druge programe.	- Definirati ciljeve i prioritete za daljnju međužupanijsku suradnju te sačiniti plan za provedbu i organizaciju. - Poboljšati sustavno praćenje i ocjenjivanje realiziranih razvojnih projekata međužupanijske suradnje. - Inicirati, predlagati i prijavljivati razvojne projekte iz područja i sektora koji su ključni za razvoj Županije. - Upoznati i poticati gospodarstvenike i njihova udruženja za sudjelovanje u pripremi i realizaciji projekata koji mogu pridonijeti povećanju njihove konkurentnosti. - Sustavno provoditi edukaciju i stručno usavršavanje, razvijati nova znanja i poslovne vještine, uz jače korištenje programa EU, međunarodnih i drugih programa. - Održavati i razvijati Bazu projekata za razvojne programe EU, državnih institucija i druge programe (potpora DUNEa-i u vođenju Baze projekata).

13. PRORAČUNI ŽUPANIJE I LOKALNIH JEDINICA

- Porast i pad ekonomskih aktivnosti na području Županije može se vidjeti i u kretanju prihoda proračuna županijskih i lokalnih jedinica. U sljedećoj tablici dan je pregled osnovnih stavki prihoda i rashoda za Županiju.

Tablica 53. Proračun Dubrovačko-neretvanske županije 2005.-2011.(HRK)

	Godišnji obračun Proračuna		Plan proračuna 2011.	Indeks 2010/2005	Projekcija 2013.*
	2005.	2010.			
1. PRIHODI POSLOVANJA	101.511.166	130.067.292	134.374.840	128,1	129.951.808
1.1. Prihodi od poreza	91.420.736	119.196.177	61.130.000	130,4	65.470.000
Porez i prirrez na dohodak	34.478.575	57.523.234	52.510.000	166,8	
Dio poreza na dohodak dobiven kroz potpore izravnjanja iz Državnog proračuna**	47.059.536	54.509.168	-	115,8	
Porez na imovinu, robu i usluge	5.697.368	7.163.775	8.620.000	125,7	
1.2. Pomoći iz inozemstva i ostalih subjekata unutar opće države	5.880.159	5.087.845	64.999.146	86,5	55.651.108
1.3. Prihodi od imovine	1.752.605	3.761.148	6.116.900	214,6	6.551.000
1.4. Prihodi od administrativnih pristojbi	2.457.666	1.835.183	1.876.794	74,7	2.009.700
1.5. Ostali prihodi	-	186.939	252.000	-	270.000
2. PRIHODI OD PRODAJE NEFINANCIJSKE IMOVINE	144.739	-	800.000	-	
3. PRIMICI OD FINANCIJSKE IMOVINE I ZADUŽIVANJA	305.974	3.054.190	5.025.160	998,2	2.540.160
4. RASPOLOŽIVA SREDSTVA IZ PRETHODIH GODINA	5.816.091	4.088.173	3.000.000	70,3	3.000.000
UKUPNO PRIHODI / PRIMICI (1+2+3+4):	107.777.970	137.209.655	143.200.000	127,3	135.491.968
1. RASHODI POSLOVANJA	82.300.113	111.273.781	119.116.645	135,2	114.788.227
Rashodi za zaposlene	13.323.545	25.617.530	22.688.470	192,3	19.588.770
Materijalni rashodi	49.275.374	63.641.459	62.772.584	129,2	65.124.199
Financijski rashodi	676.183	768.387	994.302	113,6	1.239.158
Subvencije	1.154.565	1.832.200	2.385.000	158,7	1.359.000
Pomoći	4.806.398	4.929.595	7.825.820	102,6	9.240.500
Naknade građanima i kućanstvima	2.509.230	2.909.500	3.127.200	116,0	3.187.200
Donacije i ostali rashodi	10.554.818	11.575.110	19.323.269	109,7	15.049.400
2. RASHODI ZA NABAVU NEFINANCIJSKE IMOVINE	22.349.017	20.117.173	22.993.355	90,0	19.613.741
3. IZDACI ZA FINANCIJSKU IMOVINU I OTPLATE ZAJMOVA	-	1.097.314	1.090.000	-	1.090.000
UKUPNO RASHODI / IZDACI (1+2)	104.649.130	132.488.268	143.200.000	126,6	135.491.968

*Projekcija za 2013. se donosi za drugoj razini.

**Dio poreza na dohodak dobiven kroz potpore izravnjanja iz Državnog proračuna u planu 2011. i projekcijama se prikazuje kroz pomoći iz inozemstva i od subjekata unutar opće države. U 2011. planirano je 51.201.373 kuna.

Izvor: Proračun Dubrovačko-neretvanske Županije

- U 2010. prihodi od poslovanja Županije porasli su za 28,1% u odnosu na 2005. a rashodi poslovanja povećani su za 35,2%. Glavni su izvor prihoda Županije porezi, od čega su

najznačajniji porezi na dohodak. Udio neporeznih prihoda i dalje je vrlo mali; u 2010.g. iznosio je 8,3%.

- U strukturi ukupnih rashoda poslovanja materijalni su rashodi najveća stavka, koja čini 57,2% ukupnih rashoda za poslovanje. Od materijalnih rashoda, najviše se troši na usluge tekućeg i investicijskog održavanja, usluge telefona, pošte i prijevoza, naknade troškova zaposlenicima, energiju i uredski materijal te ostale rashode. Vrlo značajan udio u ukupnim rashodima poslovanja imaju tekuće i kapitalne donacije, rashodi za zaposlene te pomoći za subjekte unutar opće države, što se uglavnom odnosi na proračune jedinica lokalne samouprave.
- Porastu rashoda u odnosu na 2005. najviše su pridonijeli porast rashoda za zaposlene (rast od 92,3%) i povećana izdvajanja za materijalne rashode (rast od 29,1%). Rashodi za nabavku nefinancijske imovine u promatranom su razdoblju stagnirali što znači da Županija nije povećavala investicijsku aktivnost. Za razliku od većine drugih županija DNŽ već godinama izdvaja vrlo malo sredstava za ulaganja u građevinske objekte. Prosječni udio takvih ulaganja iznosi 6,0% svih rashoda za sve županije, a u DNŽ je u 2009. iznosio tek 0,2%.
- Podaci o lokalnim proračunima vrlo dobro odražavaju snagu lokalnih gospodarstava te upotpunjuju sliku o mogućnostima županijskih aktera za poticanje društveno-gospodarskog razvoja.
- Rezultati za razdoblje 2003.-2010. daju uvid o najvećim gospodarskim centrima Županije. Dubrovnik se kao i u većini ostalih područja izdvaja od ostalih jedinica. Dovoljno je spomenuti da proračun Dubrovnika gotovo premašuje zbroj proračuna svih ostalih lokalnih jedinica u Županiji. S druge strane, čak 10 JLS raspolaže proračunom manjim od 10 milijuna kuna što znači da su takve jedinice suočene s vrlo ograničenim mogućnostima poticanja razvoja. Budući da se posljedice gospodarske krize izravno prenose i na stanje u lokalnim proračunima, realno je pretpostaviti da je u 2010. došlo do pogoršanja financijskih kapaciteta lokalnih jedinica, a samim tim i ulaganja u društveno-gospodarski razvoj.
- **Za DNŽ je karakterističan iznimno velik udio pomoći odnosno transfera središnje države u prihodima lokalnih proračuna.** Tako je u 2008. više od trećine ukupnih prihoda JLS u Županiji rezultat transfera, odnosno pomoći vanjskih subjekata, pri čemu najvažniju ulogu imaju tijela opće države. Za usporedbu, na nacionalnoj razini taj je udio tek oko 20%. Kod pojedinih jedinica, poput Zažablja, Pojezerja i Kule Norinske, transferi čine čak 80% i više ukupnih prihoda što dovoljno govori o njihovoj ovisnosti o vanjskim izvorima.
- Relativni pokazatelji govore da **lokalne jedinice u DNŽ u prosjeku bilježe iznadprosječnu proračunsku snagu u odnosu na nacionalnu razinu** što je tipično obilježje turistički jakih županija. No podaci za svaku pojedinu jedinicu upućuju na znatne unutaržupanijske razlike u pogledu proračunske snage. Tako npr. Konavle bilježe 4,4 puta veće prihode poslovanja po stanovniku od Kule Norinske, a Dubrovnik gotovo 3 puta veće prihode po stanovniku od Metkovića. **Većina jedinica s relativno najslabijim proračunima nalazi se u neretvanskoj dolini.** Uglavnom su to područja sa snažnom

poljoprivrednom proizvodnjom od koje lokalni proračuni imaju mnogo manje koristi nego od turizma, koji dominira u većini ostalih jedinica.

- Podaci o dinamici proračunskih prihoda upućuju na iznimno dobre rezultate lokalnih jedinica. U razdoblju 2003.–2008. ostvaren je znatno veći porast prihoda poslovanja lokalnih proračuna u odnosu na nacionalni prosjek. Posebno je važno istaknuti da na tako visok porast nije utjecao porast transfera iz tijela središnje države, koji je bio sličan rastu na nacionalnoj razini. U Županiji su međutim opet prisutne znatne razlike u pogledu rasta prihoda. Dok su neke jedinice, poput Požezerja, Zažablja i Lastova, ostvarile ekstremno visok rast prihoda (što je dijelom posljedica niske osnovice), neke su zabilježile vrlo skroman rast (Korčula, Trpanj).

Tablica 54. Osnovni razvojni problemi i potrebe

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
- Relativno niska razina ulaganja u građevinske objekte u odnosu na ostale županije.	- Dodatno povećati izdvajanja za obrazovanje zaposlenih.
- Iznimno velike razlike u financijskim kapacitetima lokalnih jedinica.	- Povećati ulaganja u razvojne projekte u slabije razvijenim lokalnim jedinicama.
- Znatna ovisnost pojedinih lokalnih jedinica o pomoći tijela središnje države.	- Sredstva sustavno ulagati u pripremu projekata za financiranje iz fondova EU-a i drugih međunarodnih izvora te tako nadomjestiti nizak investicijski potencijal (dijela) lokalnih proračuna.
- Znatna rast materijalnih rashoda i rashoda za zaposlene županijskog proračuna nije pratio rast investicijskih rashoda.	

14. POLITIKA DUBROVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE PREMA POSEBNIM PODRUČJIMA

- U lipnju 2010. Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva je objavilo rezultate rangiranja jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema indeksu razvijenosti. Indeks razvijenosti³ je kompozitni pokazatelj stupnja razvijenosti JLP(R)S-a koji se sastoji od pet osnovnih pokazatelja: dohodak po stanovniku, stopa nezaposlenosti, prihodi proračuna bez pomoći središnje države i ostalih subjekata, kretanje stanovništva, stopa obrazovanosti.
- U sljedećoj su tablici prikazani rezultati rangiranja lokalnih jedinica prema indeksu razvijenosti.

Tablica 55. Indeks razvijenosti za jedinice lokalne samouprave Dubrovačko-neretvanske županije

Ime	Indeks razvijenosti	Skupina	Rang (od 550)
Dubrovnik	121,11%	100-125%	36
Konavle	114,72%	100-125%	52
Župa dubrovačka	102,81%	100-125%	93
Dubrovačko	94,67%	75-100%	133
Korčula	94,59%	75-100%	134

³ Detaljniji opis metodologije izračuna indeksa razvijenosti se nalazi u Uredbi o indeksu razvijenosti (NN 63/2010).

Mljet	92,95%	75-100%	147
Ploče	91,62%	75-100%	158
Lumbarda	90,95%	75-100%	164
Blato	88,93%	75-100%	177
Orebić	87,00%	75-100%	194
Vela Luka	86,19%	75-100%	202
Lastovo	86,16%	75-100%	203
Metković	82,72%	75-100%	226
Trpanj	82,00%	75-100%	232
Janjina	81,93%	75-100%	233
Opuzen	79,16%	75-100%	253
Ston	77,54%	75-100%	273
Smokvica	75,48%	75-100%	298
Slivno	72,03%	50-75%	333
Kula Norinska	71,59%	50-75%	338
Zažablje	65,51%	50-75%	393
Pojezerje	61,36%	50-75%	430

Izvor : Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske

- Ukupno četiri jedinice s područja DNŽ zadovoljavaju kriterije za stjecanje statusa potpomognutog područja, odnosno bilježe indeks razvijenosti niži od 75% nacionalnog prosjeka. To su Slivno, Kula Norinska, Zažablje i Pojezerje.
- Budući da do sada nije usvojen Zakon o potpomognutim područjima koji bi zamijenio postojeći Zakon o područjima posebne državne skrbi, primjena novog modela kategorizacije potpomognutih područja još uvijek nije zaživjela. Drugim riječima, za Županiju je i dalje relevantan Zakon o područjima posebne državne skrbi. Prema tom Zakonu, s područja DNŽ je u cijelosti obuhvaćeno ukupno 7 lokalnih jedinica (Dubrovačko Primorje, Župa Dubrovačka, Konavle, Ston, Kula Norinska, Zažablje i Pojezerje), dok je djelomično uključena jedna jedinica (grad Dubrovnik). Očito je da će se primjenom nove kategorizacije potpomognutih područja smanjiti obuhvat lokalnih jedinica s područja županije koji će moći koristiti poticajne mjere.
- Međutim, lokalne jedinice s područja županije će i dalje moći koristiti poticajne mjere temeljem Zakona o otocima, budući da bi prema Strategiji regionalnog razvoja RH, isti Zakon i dalje trebao ostati. Spomenuti zakon ima veliku važnost za razvoj županije, budući da je njime obuhvaćeno čak 11 lokalnih jedinica s 26.870 stanovnika.
- Osim područja posebne državne skrbi, Dubrovačko-neretvanska županije obuhvaća i sljedeće naseljene otoke: Korčulu, Mljet, Lastovo, Koločep, Lopud i Šipan. Zakonom o otocima obuhvaćene su jedinice lokalne samouprave na otocima te poluotoku Pelješcu. Radi se o sljedećim jedinicama: Korčula, Mljet, Lumbarda, Blato, Orebić, Vela Luka, Lastovo, Trpanj, Janjina, Ston i Smokvica.
- Županija trenutno nema razvijene programe poticanja razvoja određenih područja, ali ipak postoje primjeri pojedinačnih mjera posebno usmjerenih za pojedina područja. U slučaju županije, radi se o otocima. Poticajne mjere za razvoj otoka obuhvaćaju:
 - Subvencioniranje brodske linije: Viganj-Kučište-Korčula – stavka proračuna 60.000,00kn.

- Otočni održivi razvoj – subvencioniranje rada Otočnog Informativnog centra – rada njihovog novootvorenog ureda na Lastovu i plana otvaranja ureda u Dubrovniku (proračun DNŽ; 25.000,00kn).
- planirana sredstva Subvencioniranje korištenja obnovljivih izvora energije na otocima (proračun DNŽ; 910.000,00kn ; zajednička sredstva - Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost RH i DNŽ).

15. REZULTATI PROVEDBE REGIONALNOG OPERATIVNOG PROGRAMA DUBROVAČKO NERETVANSKE ŽUPANIJE

- Regionalni operativni program Dubrovačko-neretvanske županije 2007.-2013. izrađen je po metodologiji tadašnjih regionalnih operativnih programa (ROP). Sastoji se od razrađene hijerarhije razvojnih ciljeva – od vizije, preko strateških ciljeva, do prioriteta i mjera – s jedne strane, te od skupa više manje razrađenih projekata, svaki sa svojim željenim/namjeravanim razvojnim učincima, s druge. I dok je konačna uspješnost i vrijednost ROP-a uvelike ovisila o kvaliteti osnovnih sastavnih dijelova ROP-a – koliko dobro hijerarhija ciljeva strateški usmjerava razvoj na način koji iskorištava snage i prednosti te prevladava i zaobilazi slabosti i prepreke, u kojoj mjeri predlagani projekti doista pridonose harmoničnom ostvarivanju određenih prioriteta i mjera – ona je također znatno ovisila i o kvaliteti provedbe i upravljanja projektima. Projekti su dio cjeline ROP-a kojim se njime definirane vizije i ciljevi postupno ostvaruju a evidentiraju se u bazama projekata.
- Međutim u metodologiji izrade ROP-ova, nisu bili razrađeni ključni elementi za provedbe: provedbene mehanizme, financijski okvir, postupke za praćenje i vrednovanje projekata, procedure za redovito ažuriranje, akcijski plan provedbe.
- U provedbi ROP-a Dubrovačko-neretvanske županije ključnu ulogu imala je Regionalna razvojna agencija Dubrovačko-neretvanske županije, DUNEa. Agencija je pripremila poziv za prikupljanje županijskih razvojnih projekata u bazu projekata.
- Prvim „pozivom za iskazivanje interesa“ u 2006. prikupljeno je preko 200 projektnih prijedloga. Svi razvojni projekti koje je DNŽ zaprimila putem javnog poziva ili izravnom komunikacijom s predlagateljima i dionicima, nalaze se u bazi projekata.
- Osnovni analizom dobiveni nalaz jest izrazito neravnomjerna raspodjela prikupljenih projektnih prijedloga (i broja inicijativa i potrebnih sredstava) preko određenih razvojnih ciljeva/prioriteta/mjera – ili kraće: nesklad između postojeće stvarnosti i RS-om usuglašene vizije.
- Tijekom 2008. i 2009. započelo je revizija ROP-a. U sklopu plana revizije izrađena je nova osnovna analiza u kojoj su sistematizirani razvojna obilježja, razvojni problemi i razvojne potrebe. Izrađen je prijedlog za uspostavljanje nove baze projekata, razrađen je postupak za prikupljanje i vrednovanje razvojnih projekata Županije. Također izrađeni su i popratni obrasci i upute. Pripremljeni je poziv za ponovno prikupljanje razvojnih projekata, koji međutim zbog najave izrade županijske strategije nije proveden.

- Premda nije do kraja uređena i ažurirana baza projekata, ona je ipak dijelom poslužila DUNEA-i Dubrovačko-neretvanskoj županiji kao osnova u pripremi i kandidiranju razvojnih projekata za financijska sredstva iz raznih izvora (uključujući Vladu Republike Hrvatske, Europsku komisiju te bilateralne i multilateralne izvore financiranja).
- U cjelini uzevši mogućnosti ROP-a Dubrovačko-neretvanske županije, imajući u vidu sva ograničenja koja je kao strateški dokument imao zbog manjka provedbenih mehanizama i nepostojanja financijskog okvira, nisu u dovoljnoj mjeri bile korištene.

II. SWOT

SWOT ANALIZA RAZVOJA DNŽ

SNAGE	SLABOSTI
Prostorna obilježja - dobra razvedenost obale - ugodna klima mediteranska - bogatstvo vodnih resursa - znatni hidroenergetski potencijali - dobri potencijali i za obnovljive izvore energije - potencijali mineralnih sirovina (kamen, sol) Stanovništvo - visoka razina opće obrazovanosti stanovništva Kulturna i prirodna baština - brojna i raznovrsna, bogata i atraktivna kulturna baština (materijalna i nematerijalna baština) na području čitave Županije - dio kulturne baštine prepoznat je i čini brend Dubrovnika i dijela Županije - bogata prirodna baština (nacionalni park, 2 parka prirode, 1 regionalni park) - krajobrazne vrijednosti prostora	Prostorna obilježja - nepovoljan geografski oblik (uski pojas uz more bez zaleđa) i geoprometni položaj, državna granica unutar Županije - prometna (cestovna) izoliranost od ostatka zemlje - kišna zimska razdoblja, limitirajući čimbenik za sadašnji model turizma Stanovništvo - depopulacija ruralnih područja i otoka - starenje stanovništva, mali prirodni prirast - prostorno populacijska neravnoteža - ispodprosječni udio stanovnika s magisterijem i doktoratom u Županiji Tržište rada - nedostani strateški programi razvoja tržišta rada - nedovoljna usklađenost obrazovnih programa i potreba na tržištu rada - nedovoljan razvoj tržišta rada - slabo lokalno partnerstvo za razvoj tržišta rada Kulturna i prirodna baština - nedovoljna očuvanje i zaštita kulturne baštine - nedovoljno korištenje kulturne baštine kao resursa za razvoj, na načelima održivog razvoja - nedovoljno vrednovanje pojedinih zaštićenih područja, krajobraza, nedostatak informacijskog sustava - nedostatak planova upravljanja za pojedina zaštićena područja - nedovoljni kapaciteti za sustavnu zaštitu prirode - gradnja u zaštićenim područjima - ogoljenost (nepošumljenost) u dijelu Županije

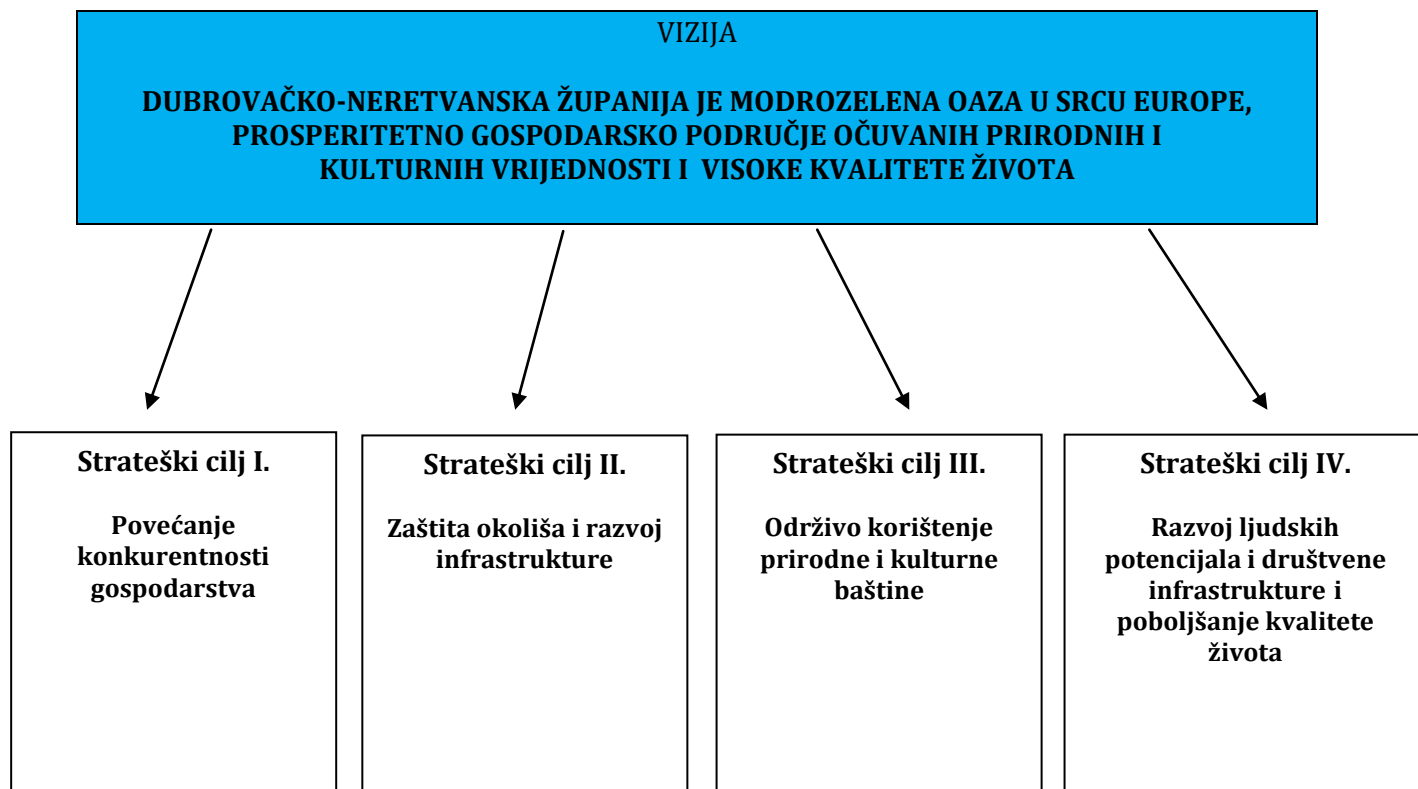
Zaštita okoliša - očuvanost dobre kakvoće mora - očuvan okoliš u dijelu Županije - izrađen Program zaštite okoliša Županije Gospodarstvo - razvijen pomorski sektor (brodogradnja, transport, špedicija, logistika – luka Ploče, trgovina) - tradicija u brodogradnji, proizvodnji mineralnih sirovina (kamen, sol) - dobri resursi za “zeleno poduzetništvo” - razvijen turizam, Grad Dubrovnik (i druga središta), kao svjetski brend - dobar i raspoloživ know-how (znanje i vještine) turističkih stručnjaka - raspoloživost objekata za male obiteljske hotele	Komunalna infrastruktura - dio Županije bez odgovarajuće vodoopskrbe / problemi sanitarne zaštite - neizgrađeni sustavi odvodnje - nedovoljna zaštita od poplava - nedovoljna suradnja JLS i Županije u razvoju komunalne infrastrukture - slaba povezanost s energetske sustavom države - nepostojanje cjelovitih planova i programa korištenja obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti - nedovoljno učinkovito korištenje potencijala pomorskog dobra Prometna infrastruktura - slaba povezanost unutar Županije, dodatna izoliranost određenih dijelova Županije - nedovoljno razvijena i održavana prometna infrastruktura - nedovoljna pomorska povezanost i nedostatna pomorska infrastruktura Zaštita okoliša - nedostatna zaštita kakvoće zraka i zaštita od buke - slabo izgrađen i održavan sustav navodnjavanja - nepostojanje županijskog odlagališta otpada i sustavnog upravljanja otpadom, ilegalna odlagališta otpada Gospodarstvo - neravnomjeran gospodarski i društveni razvoj unutar Županije - monokultura – osim turizma i pomorskog sektora slabo razvijeni drugi gospodarski sektori - nekonkurentna i neučinkovita prerađivačka industrija, zastarjele tehnologije - nedostatan razvoj „zelenog poduzetništva“ - izražena sezonalnost poslovanja u glavnim gospodarskim sektorima - nedostatak kvalificirane radne snage za potrebe turizma, brodogradnje i graditeljstva - nedostatna kvaliteta potpornih institucija za poduzetništvo - nedovoljna financijska potpora za malo i srednje poduzetništvo - nedovoljno razvijene poduzetničke zone i aktivnosti za privlačenje poželjnih ulaganja - nedovoljna suradnja gospodarstva sa znanstvenim i istraživačko-razvojnim institucijama, nedostatak tehnološke infrastrukture
--	--

Poljoprivreda, ribarstvo i marikultura - dobri resursi za poljoprivredu, marikulturu i ribarstvo (dijelu Županije) - razvijeno vinogradarstvo, podrumarstvo, maslinarstvo, uzgoj ljekovitog bilja i agruma Društvene djelatnosti - obrazovanje, tradicija i kvaliteta, dobra mreža osnovnih škola - djelovanje i razvoj visokoškolskih ustanova, Sveučilište u Dubrovniku, DIU i AMCT - dobra mreža domova zdravlja, poliklinike - organizirana skrb za stare i nemoćne - mnogobrojni i raznovrsni kulturni programi/događaji - visoka kvaliteta jednog dijela kulturnih programa - očuvanost i njegovanje lokalne nematerijalne kulturne baštine (folklor, proslave i priredbe i dr.)	- neiskorištene mogućnosti pomorskog dobra - nedovoljna iskorištenost turističkih kapaciteta, neprovedena privatizacija - nedovoljno razvijeni ruralni turizam, nautički turizam, selektivni oblici turizma - nedostatan razvoj zajedničkog turističkog proizvoda (klasteri u turizmu, turistička destinacija) Poljoprivreda, ribarstvo i marikultura - nedostatak cjelovitog plana razvoja poljoprivrede - usitnjena poljoprivredna gospodarstva, nedostatak stručne radne snage - nesređeni vlasnički odnosi koje okrupnjivanje poljoprivrednih površina - nedovoljna organiziranost i povezanost proizvođača u poljoprivredi i marikulturi - nedovoljna ulaganja u tehnologiju i pristup tržištu - nedovoljno razvijena poljoprivredno-ribarska infrastruktura - nedovoljno razvijena ekološka poljoprivredna proizvodnja - neorganiziran plasman poljoprivrednih proizvoda na tržište - necjelovit program ruralnog razvoja - nedovoljna lokalna povezanost i suradnja za unapređenje ruralnog razvoja (LAG) Društvene djelatnosti - nedovoljna opremljenost i moderniziranost škola - nedostatak obrazovnih programa za potrebe gospodarstva (srednjoškolski strukovni programi) - nedostatak ustanova sa sustavnim programima za prekvalifikaciju, osposobljavanje, cjeloživotno učenje - nedostatak smještajni kapaciteti za učenike i studente, nedostatak sveučilišnog kampusa - nedostatna športsko-rekreativna infrastruktura, programi i sadržaji - nedovoljno unapređenje uvjeta i kvalitete rada u zdravstvenim djelatnostima; održavanje zdravstvene infrastrukture, nedostatak specijalističkog kadra - otežano djelovanje hitne medicinske pomoći - nepristupačnost usluga osobama s posebnim potrebama (fizička dostupnost, nedostatak domova za smještaj, posebne škole i programi za djecu, javne institucije za odrasle) - sporo poboljšavanje uvjeta života ljudi s posebnim potrebama,
---	---

Upravljanje razvojem - osposobljenost, znanje i vještine u pripremi i realizaciji razvojnih projekata za IPA i druge međunarodne programe te programe županije (Regionalna razvojna agencija DUNEA i neka tijela područne i lokalne samouprave te pojedine udruge) - dobra međužupanijska suradnja na NUTS 2 razini - dobra prekogranična suradnja – institucionalno povezivanje, zajednička priprema projekata itd. - angažirano sudjelovanje civilnog društva u javnom životu	umirovljenika (nedostatak domova i sl.) - potencijali u kulturi nedovoljno su vrednovani i iskorištenost za razvoj Županije - visoki troškovi održavanja kulturnih manifestacija, zastarjelost prezentacije, nedovoljno neučinkovita organizacija - sezonalnost kulturnih programa, koncentracija na ljetnu sezonu Upravljanje razvojem - nedostatak sustavnog strateškog planiranja te cjelovitog planiranja, praćenja i vrednovanja razvojnih programa županijskih i lokalnih uprava - nedostadni kapaciteti za pripremu, provedbu i praćenje razvojnih projekata (u županijskoj upravi i u Regionalnoj razvojnoj agenciji DUNEA za potrebe županijskog razvoja - nedovoljna suradnja i koordinacija između županijske i lokalne samouprave te s ostalim javnim tijelima - niska razina identifikacije kvalitetnih razvojnih projekata koji bi proizveli pozitivne efekte na razvoj županije - nedostaje sustav jačanja vještina i osposobljenosti zaposlenika u lokalnoj i županijskoj upravi - tehnička nepripremljenost infrastrukturnih projekata za kandidiranje za sredstva fondova EU-a (postoji niz projekata i inicijativa, ali nisu u fazi u kojoj bi se mogli prijavljivati) - nedovoljna uključenost organizacija civilnog društva u upravljanje županijskim razvojem
PRILIKE	PRIJETNJE
- fondovi EU-a i financiranje razvojnih programa i projekata u ključnim razvojnim područjima Županije - porast potreba za ulaganja u obnovljive izvore energije i upotrebu novih tehnologija - rastuća potražnja za selektivnim oblicima turizma - poticaji razvoju turističke destinacije, klastera u turizmu - porast potražnje za ekološko-poljoprivrednim proizvodima - izgradnja V c koridora - jačanje prekogranične suradnja - jačanje međuregionalne suradnja - izgradnja jadransko-jonska autocesta	- zaštićeni obalni pojas u nekim slučajevima je ograničavajući faktor (nemogućnost izgradnje vjetroelektrana, korištenje mineralnih sirovina) - neodgovarajuća sanitarna zaštita izvorišta pitke vode u susjednim državama - elementarne nepogode (potresi, požari, poplave, šumski požari iz susjednih država) - migracije iz susjednih država - politički nestabilno okruženje - ugroženost mora i obale zbog broskog prometa (veliki tankeri i putnički brodovi), mogućnost ekološkog incidenta (tankeri/putnički brodovi) - negativan utjecaj projekta „Gornji horizonti“ na Neretvu i Župski zaljev - neuređena odlagališta otpada u susjednim državama ugrožavaju vodne

	resurse - zaslanjivanje doline Neretve - društveno subvencionirana stanogradnja neiskoristiva u Županiji s obzirom na visoku cijenu stanova - uvođenje tzv. schengenske granice može nepovoljno utjecati na promet roba i ljudi globalna gospodarska kriza
--	--

III. VIZIJA I STRATEŠKI CILJEVI

IV. STRATEŠKI CILJEVI, PRIORITETI I MJERE

STRATEŠKI CILJEVI	PRIORITETI	MJERE
1. Povećanje konkurentnosti gospodarstva	<u>1.1.Poticanje razvoja malog i srednjeg poduzetništva</u>	1.1.1. Razvoj poduzetničkih zona i privlačenje ulaganja
		1.1.2. Pобољшanje financijske potpore za malo i srednje poduzetništvo
		1.1.3. Jačanje kvalitete potpornih institucija za poduzetništvo
		1.1.4. Poticanje razvoja “zelenog” poduzetništva
	<u>1.2.Poticanje inovacija i tehnološkog razvoja</u>	1.2.1. Razvoj tehnološkog parka/centra
		1.2.2. Poticanje korištenja znanja i inovacija u gospodarstvu
	<u>1.3. Razvoj turizma i turističke infrastrukture</u>	1.3.1. Razvoj klastera u turizmu
		1.3.2. Razvoj nautičkog turizma
		1.3.3. Razvoj selektivnih oblika turizma
		1.3.4. Potpore za unaprjeđenje manifestacija koje obogaćuju turističku ponudu
		1.3.5. Unaprjeđenje turističke infrastrukture
		1.3.6. Razvoj ruralnog turizma
	<u>1.4. Ruralni razvoj i razvoj poljoprivrede, ribarstva i marikulture</u>	1.4.1. Izrada i provedba plana poticanja razvoja poljoprivrede i ruralnog razvoja
		1.4.2. Razvoj poljoprivredno-ribarske infrastrukture
		1.4.3. Unapređenje udruživanja u poljoprivredi, marikulturi i ribarstvu i promocija autohtonih poljoprivrednih proizvoda
		1.4.4. Zaštita od zaslaničivanja poljoprivrednog zemljišta u dolini Neretve
		1.4.5. Osnivanje lokalnih akcijskih grupa (LAG)
		1.4.6. Razvoj ekološke poljoprivrede

	<u>1.5. Gospodarsko korištenje pomorskog dobra</u>	1.5.1. Poboljšanje upravljanja pomorskim dobrom
2. Zaštita okoliša i razvoj infrastrukture	<u>2.1. Razvoj prometa</u>	2.1.1. Izgradnja autoceste i brzih cesta
		2.1.2. Poboljšanje županijskog sustava prometne infrastrukture
		2.1.3. Poboljšanje pomorske povezanosti
	<u>2.2. Razvoj vodnog gospodarstva</u>	2.2.1. Izgradnja sustava vodoopskrbe
		2.2.2. Izgradnja sustava odvodnje
		2.2.3. Zaštita od poplava
	<u>2.3. Zaštita okoliša</u>	2.3.1. Učinkovito gospodarenje otpadom (prema Programu zaštite okoliša DNŽ)
		2.3.2. Zaštita kakvoće zraka i zaštita od buke (prema Programu zaštite okoliša DNŽ)
	<u>2.4. Izgradnja sustava zaštite i spašavanja</u>	2.4.1. Ustroj operativnih snaga zaštite i spašavanja
	<u>2.5. Razvoj energetike</u>	2.5.1. Poboljšanje energetske povezanosti
		2.5.2. Poticanje proizvodnje i uporabe energije iz obnovljivih izvora energije
3.Održivo korištenje prirodne i kulturne baštine	<u>3.1. Održivo korištenje zaštićenih prirodnih vrijednosti</u>	3.1.1. Jačanje stručnog vrednovanja i zakonske zaštite pojedinih zaštićenih područja
		3.1.2. Jačanje kapaciteta javne ustanove u području zaštite prirode
		3.1.3. Unaprjeđenje partnerstva kroz jače uključivanje lokalnog stanovništva, dionika u zaštiti i održivom korištenju zaštićenih područja
	<u>3.2. Upravljanje ekološkom mrežom</u>	3.2.1. Izrada i provođenje planova upravljanja za područja ekološke mreže i mreže NATURA 2000

	<u>3.3. Revitalizacija i održivo korištenje krajobraza</u>	3.3.1. Evidentiranje, stručno vrednovanje i zaštita krajobraza
	<u>3.4. Obnova i održivo korištenje kulturne baštine</u>	3.4.1. Obnova, očuvanje i održivo korištenje kulturne baštine
4. Razvoj ljudskih potencijala, društvene infrastrukture i poboljšanje kvalitete života	<u>4.1. Razvoj ljudskih potencijala</u>	4.1.1. Razvoj ljudskih potencijala – obrazovanje prilagođeno potrebama gospodarstva
		4.1.2. Promicanje cjeloživotnog učenja
		4.1.3. Razvoj tržišta rada
	<u>4.2. Unapređenje sustava obrazovanja</u>	4.2.1. Jačanje kvalitete obrazovnih institucija (predškolskog, osnovnog i srednjoškolskog te stručnog obrazovanja)
		4.2.2. Prilagodba infrastrukture i programa obrazovanja za osobe s posebnim potrebama
		4.2.3. Izgradnja i dogradnja objekata za obrazovanje
		4.2.4. Razvoj Sveučilišta u Dubrovniku
	<u>4.3. Razvoj športsko-rekreativnih i kulturnih sadržaja</u>	4.3.1. Unapređenje športsko-rekreativnih i kulturnih sadržaja i uvjeta za razvoj
	<u>4.4. Unapređenje zdravstva i socijalne skrbi</u>	4.4.1. Unapređenje uvjeta i kvalitete rada u zdravstvenim djelatnostima
		4.4.2. Unapređenje uvjeta i kvalitete rada u Hitnoj medicinskoj pomoći
		4.4.3. Poboljšanje socijalne skrbi i uvjeta života ranjivih skupina, ljudi s posebnim potrebama te podizanje kvalitete života umirovljenika i osoba treće životne dobi
	<u>4.5. Unapređenje nevladinog sektora</u>	4.5.1. Jačanje kapaciteta nevladinih organizacija i poboljšanje suradnje s javnim sektorom

		4.5.2. Potpora razvoju programa braniteljskih udruga koji uključuju pozitivan pristup osobnom napretku kroz profesionalnu orijentaciju
	<u>4.6. Unapređenje kvalitete društvenog života</u>	4.6.1. Potpora aktivnostima za unaprjeđenje kvalitete obiteljskog života, osobito brige o djeci
		4.6.2. Unapređenje politike prema mladima
	<u>4.7. Unapređenje upravljanja razvojem</u>	4.7.1. Jačanje kapaciteta područne (regionalne) i lokalne samouprave
		4.7.2. Jačanje kapaciteta regionalne razvojne agencije DUNEA-e
		4.7.3. Poboljšanje suradnje i zajedničkog djelovanja tijela područne (regionalne) i lokalne samouprave i drugih javnih organizacija (razvojnih partnera)

V. MJERE

5.1. Strateški cilj 1

STRATEŠKI CILJ	1. Povećanje konkurentnosti gospodarstva
PRIORITET	1.1 Poticanje razvoja malog i srednjeg poduzetništva
MJERA	1.1.1. Razvoj poduzetničkih zona i privlačenje ulaganja
SVRHA MJERE	Olakšati poslovanje postojećih poduzetnika u Županiji i privući nova ulaganja u gospodarstvo, razviti poduzetničku klimu te pojačati konkurentnost gospodarstva.
CILJ MJERE	Nastavak izgradnje poduzetničkih zona sukladno Planu razvoja poduzetničkih zona na području DNŽ 2010.-2012., izgradnja mreže poduzetničkih inkubatora unutar zona te jačanje kapaciteta za učinkovito i djelotvorno upravljanje zonama.

SADRŽAJ	• Nastavak izgradnje poduzetničkih zona ○ izrada projektne dokumentacije ○ pribavljanje potrebnih dozvola za gradnju ○ priprema projektnih prijava za fondove EU-a ○ otkup i priprema zemljišta ○ izgradnja komunalne infrastrukture i uređenje okoliša. • Izgradnja poduzetničkih inkubatora unutar zona ○ izrada plana razvoja poduzetničkih inkubatora (analiza potreba, potencijalnih lokacija itd.) ○ izrada projektne dokumentacije ○ pribavljanje potrebnih dozvola za gradnju ○ priprema projektnih prijava za fondove EU-a ○ izgradnja inkubatora. • Jačanje institucionalnih kapaciteta za upravljanje zonama ○ izrada i organizacija trening programa za osobe nadležne za upravljanje zonama ○ pomoć JLS u izradi poslovnih planova zona ○ izrada i provedba županijske strategije privlačenje ulaganja, s posebnim naglaskom na ulaganja u zone ○ imenovan koordinacijski ured, odnosno nadležna osoba za privlačenje ulaganja ○ uvođenje softverskog programa za praćenje realizacije ulaganja. • Promidžba Županije kao lokacije privlačne za ulaganje ○ izrada višejezičnog vodiča za investitore ○ redovita promocija investicijskog potencijala Županije u domaćim i stranim medijima ○ organizacije specijaliziranih događanja, poput investicijskih sajмова i sličnih aktivnosti. • Kod izgradnje zona i objekata potpornih institucija posebno će se voditi računa o mogućnostima prenamjene bivših vojnih objekata (sada u nadležnosti MORH-a) kako bi se skratilo vrijeme do stavljanja objekata u funkciju te smanjili troškovi.
REZULTAT	• izrađena županijska strategija privlačenja ulaganja u zone • pribavljene dozvole potrebne za izgradnju zona • izrađene prijave projekata za fondove EU-a za komunalno opremanje prioritetnih poduzetničkih zona • izrađen plan razvoja poduzetničkih inkubatora unutar zone • pribavljene dozvole potrebne za izgradnju inkubatora • pripremljene projektne aplikacije za izgradnju najmanje 2 inkubatora • izrađeni planovi upravljanja za poduzetničke zone • provedeno osposobljavanje zaposlenika zaduženih za upravljanje zonama • imenovana odgovorna osoba na razini Županije za koordinaciju i potporu gospodarskim ulaganjima • instaliran softver za praćenje realizacije ulaganja • izrađen vodič za investitore u Županiju u svrhu privlačenja ulagača • promocija vodiča i drugih promotivnih materijala za ulaganje u medijima te na reprezentativnim skupovima u zemlji i inozemstvu.

RAZVOJNI UČINAK	Planirane aktivnosti donijet će porast gospodarskih aktivnosti i razine zaposlenosti te veću konkurentnost gospodarstva DNŽ. Konkretni očekivani učinci: - povećanje broja tvrtki u zonama za 20% do kraja 2013. - povećanje broja zaposlenih u zonama za 20% do kraja 2013. - najmanje 10 novoosnovanih tvrtki počelo s radom u inkubatorima do kraja 2013.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	- broj izrađenih poslovnih planova zona - izrađena županijska strategija privlačenja ulaganja u zone - broj provedenih aktivnosti iz strategije privlačenja ulaganja u zone - broj sati treninga koji su prošli zaposlenici zaduženi za upravljanje zonama - broj pripremljenih i prihvaćenih projektnih prijava za fondove EU-a za izgradnju i komunalno opremanje zona - broj prihvaćenih projektnih prijava za fondove EU-a za izgradnju i komunalno opremanje zona - broj novootvorenih poduzeća u zonama - vrijednost ulaganja poduzeća u zoni - broj novih zaposlenika poduzeća u zonama - porast prihod poduzeća smještenih u zonama - broj poduzeća u inkubatorima.
NOSITELJI	Upravni odjel za turizam, more i poduzetništvo DNŽ – planiranje i koordinacija rada, izrada strategije upravljanja i privlačenja investicija u zone. Regionalna razvojna agencija DUNEa – priprema projektnih aplikacija za fondove EU-a, organizacija treninga za upravljanje zonama. JLS – rješavanje imovinsko-pravnih poslova, pribavljanje potrebnih dozvola za gradnju, izrada poslovnih planova zona, sudjelovanje u treninzima.
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Izravni korisnici mjere odnosno aktivnosti i projekata su mali i srednji poduzetnici, obrtnici te gradovi i općine na čijem se teritoriju nalaze poduzetničke zone.
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 40.000.000,00 kn Struktura ulaganja: 10% proračun DNŽ, 20% proračuni JLS , 10% državni proračun, 60% fondovi EU
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.-2013.

STRATEŠKI CILJ	1. Povećanje konkurentnosti gospodarstva
PRIORITET	1.1. Poticanje razvoja malog i srednjeg poduzetništva
MJERA	1.1.2. Poboljšanje financijske potpore za MSP
SVRHA MJERE	Olakšati poslovanje poduzetnika kroz prevladavanje otežanih tržišnih uvjeta u području financiranja.

CILJ MJERE	Nastavak dosadašnjih uspješnih mjera iz područja financiranja poduzetništva, njihovo poboljšanje te uvođenje novih modela financiranja gospodarskih projekata uz aktivno sudjelovanje Dubrovačko-neretvanske županije te praćenje odobrenih projekata.
SADRŽAJ	- Nastavak dosadašnjih uspješnih mjera iz područja financiranja poduzetništva. Na temelju povratnih informacija poduzetnika i analize stručnih tijela ocijenit će se potreba za unapređenjem postojećih modela poticaja za gospodarstvenike te će se krenuti s izradom novih mjera gdje se ocijeni potrebnim. - Provest će se istraživanja i analize, uz identificiranje poduzetnika s određenim poteškoćama i sastaviti te utvrditi paket mjera za izlazak iz poteškoća (reprogram odobrenih nepovoljnih kredita, monitoring i savjetovanje na temelju kojeg će se usmjeriti njihovo poslovanje i predložiti strategija daljnjeg razvoja pojedinih poduzetnika). - Uspostavit će se monitoring svih poduzetnika koji su dobili kredite kroz županijske programe te vrednovanje rezultata programa
REZULTAT	Nakon donošenja Programa razvoja malog i srednjeg poduzetništva Dubrovačko-neretvanske županije za 2010. godinu stvorene su pretpostavke za ugovaranje poslovne suradnje s bankama u kreditiranju malog i srednjeg poduzetništva. Početkom godine zaključen je ugovor o jamstveno-kreditnom fondu za zeleno poduzetništvo, a projekti Mikrokreditiranje i Regionalni jamstveni instrumenti u ponudi su iz prijašnjih godina. Kroz dva nova kreditna programa, Poticaj 2010 i Ruralni turizam, malim i srednjim poduzetnicima (privatnim tvrtkama, OPG-ima, proizvodnim zadrugama, obrtničkim zadrugama, obrtima) bit će ponuđeno i plasirano, uz već postojeće kreditne programe, cca 17.000.000 kn putem kredita uz subvenciju kamate od strane DNŽ od 3-4%. Nadležni odjel pokrenut će istraživanje ocjene zadovoljstva korisnika poticajnih mjera te mogućnosti za poboljšanje. Na temelju rezultata istraživanja provest će se odgovarajuće aktivnosti daljnjeg poboljšanja uvjeta financiranja za gospodarstvo.
RAZVOJNI UČINAK	Nove investicije u sektoru malog i srednjeg poduzetništva. Financijska konsolidacija tvrtki u poteškoćama. Poboljšanje likvidnosti. Novo zapošljavanje.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	- izrađena brošura Programa razvoja malog i srednjeg poduzetništva - broj odrađenih prezentacija kreditnih programa na području cijele DNŽ - broj i iznos odobrenih kredita - broj reprogramiranih nepovoljnih kredita - vrijednost investicijskog ulaganja - broj neto novozaposlenih u tvrtkama, OPG-ima, zadrugama, obrtima...
NOSITELJI	Dubrovačko-neretvanska županija, Upravni odjel za turizam, more i poduzetništvo -donositelj Programa te financira kamatnu stopu u visini 3-4% ovisno o vrsti programa, Regionalna razvojna agencija Dunea izrađuje poslovne planove i elaborate za odobravanje kredita poduzetnicima, Deša – Dubrovnik nositelj je depozita u svrhu jamstva poduzetnicima pri odobravanju kredita u visini 50.000 EUR te partner u projektu Ruralni turizam, Dubrovački centar za poduzetništvo – izrada programa i poslovnih planova; poslovne banke su partneri u programu.
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Izravni korisnici mjere odnosno aktivnosti i projekata su mali i srednji poduzetnici, obrtnici, OPG-i, zadruge te svi oni obuhvaćeni Programom.
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 18.000.000,00 kn Struktura ulaganja: 15% proračun DNŽ 83 % poslovne banke 2% UNDP (jamstveni depozit)

RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.- 2013.
---------------------------------	--------------

STRATEŠKI CILJ	1. Povećanje konkurentnosti gospodarstva
PRIORITET	1.1. Poticanje razvoja malog i srednjeg poduzetništva
MJERA	1.1.3. Jačanje kvalitete potpornih institucija za poduzetništvo
SVRHA MJERE	Olakšati poslovanje poduzetnika kroz osiguranje kvalitetnih obrazovnih programa koji pridonose većoj konkurentnosti gospodarskih subjekata.
CILJ MJERE	Unaprijediti kvalitetu postojećih obrazovnih programa i povećati zainteresiranost poduzetnika za pohađanje programa.
SADRŽAJ	• Provesti analizu kvalitete postojećih obrazovnih programa u Županiji za poduzetnike te ocijeniti potrebe za uvođenjem novih programa. • Identificirati potencijalne predavače i pripremiti nove obrazovne programe. • Unaprijediti informacije o sadržaju obrazovnih programa. Osmisliti nove načine upoznavanja poduzetnika s dostupnim obrazovnim programima.
REZULTAT	• Povećanje broja polaznika obrazovnih programa za 30% do kraja 2013. (u odnosu na 2010.). • Povećanje broja obrazovnih programa.
RAZVOJNI UČINAK	Povećanje broja novih poduzetnika (uključujući i obrtnike). Povećanje zaposlenosti. Povećanje kompetencija poduzeća i obrtnika.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• broj novih obrazovnih programa • povećanje broja polaznika • izrađena nova brošura obrazovnih programa za poduzetnike • broj novoosnovanih poduzeća i obrta od strane polaznika • povećanje broja zaposlenih u poduzećima i obrtima polaznika • povećanje prihoda u poduzećima i obrtima polaznika.
NOSITELJI	Regionalna razvojna agencija DUNEA.
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Izravni korisnici mjere odnosno aktivnosti i projekata su mali i srednji poduzetnici, obrtnici, OPG-i, zadruge, nezaposleni.
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 400.000,00 kn Struktura ulaganja: 65% proračun DNŽ 5% MINGROP 30% Fondovi EU-a

RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.–2013.
---------------------------------	-------------

STRATEŠKI CILJ	1. Povećanje konkurentnosti gospodarstva
PRIORITET	1.1. Poticanje razvoja malog i srednjeg poduzetništva
MJERA	1.1.4. Poticanje razvoja zelenog poduzetništva
SVRHA MJERE	Poticanje gospodarskih subjekata iz sektora poljoprivrede, turizma, ribarstva/marikulture s poduzetničkim idejama kojima se naročito pridonosi očuvanju i održivom korištenju prirodnih vrijednosti obalnog područja Dalmacije.
CILJ MJERE	Cilj je projekta sustavno i kontinuirano utjecati na aktivnosti i prakse gospodarstva u turizmu, poljoprivredi, ribarstvu i marikulturi te unutar bankarskog sektora radi promicanja održivog razvoja sukladnog s očuvanjem okoliša.
SADRŽAJ	- Kroz male darovnice i uspostavom namjenskog jamstveno-kreditnog fonda razvija se poduzetništvo koje je u skladu s očuvanjem i održivim korištenjem prirodne baštine, pri čemu se prvenstveno potiče ekološka poljoprivreda i proizvodnja visoko kvalitetnih autohtonih proizvoda dodane vrijednosti, uzgoj autohtonih sorti i pasmina, održivo ribarstvo i marikultura, eko, agro i pustolovni turizam. - Kroz program će se: 1) pružati savjetodavna (i tehnička i poduzetnička) i financijska potpora (u obliku bespovratnih sredstava, kreditnih jamstava i subvencioniranih kredita) pojedinačnim zainteresiranim poduzetnicima; 2) provoditi druge aktivnosti kojima se pridonosi unapređenju klime za zeleno poduzetništvo (umrežavanje zelenih poduzetnika, uvođenje standarda kvalitete ponude, zajednički marketing i dr.). - EKOLOŠKA POLJOPRIVREDA: Stvaranje fonda koji je namijenjen poticajima u ekološkoj poljoprivredi na području Dubrovačko-neretvanske županije kroz koji će se subvencionirati troškovi rada nadzornih stanica u ekološkoj poljoprivredi i dodatno poticati novi ekološki proizvođači. - RURALNI TURIZAM: Standardizacijom seoskih domaćinstava, financiranjem eksperata za seoski turizam, stvaranjem udruženja te uspostavljanjem jamstveno-kreditnog fonda stvoriti povoljne uvjete za razvoj ruralnog turizma na području Dubrovačko-neretvanske županije.
REZULTAT	- povećan broj poduzetnika u "zelenom sektoru" (poljoprivreda, ruralni turizam, ribarstvo/marikultura,...) i - popravljanje uvjeta u tom segmentu gospodarstva u DNŽ.
RAZVOJNI UČINAK	Povećanje proizvodnje roba i usluga s većom dodanom vrijednosti, poboljšanje stabilnosti poslovanja poduzeća, jačanje razvojne osnove, poboljšanje strukture zaposlenih i veće zapošljavanja ljudi, usmjeravanje turističke ponude u ruralna područja i razvoj ruralnih područja u DNŽ.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	- broj novih poduzetničkih pothvata utemeljenih na očuvanju i održivom korištenju prirodne baštine - broj ekoloških proizvođača - broj novih seoskih domaćinstava.
NOSITELJI	DNŽ DUNEA UNDP.

CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Fizički i pravni gospodarski subjekti (OPG-i, obrti, tvrtke, zadruge,...) čija djelatnost uključuje: ekološku poljoprivredu i proizvodnju visoko kvalitetnih autohtonih proizvoda dodane vrijednosti, uzgoj autohtonih sorti i pasmina, održivo ribarstvo i marikulturu, eko, agro i pustolovni turizam, druge slične kreativne poduzetničke ideje i projekte.
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2103.: 2.500.000,00 kn Struktura ulaganja: 70% proračun DNŽ 10% projekt COAST i dr, 10% državni proračun i dr. 10% fondovi EU
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2009.-2013. Program će se uspostaviti kao trajan program županijske razvojne agencije.

STRATEŠKI CILJ	1. Povećanje konkurentnosti gospodarstva
PRIORITET	1.2. Poticanje inovacija i tehnološkog razvoja
MJERA	1.2.1. Razvoj tehnološkog parka/centra
SVRHA MJERE	Uvođenje i povećavanje sustavnog korištenja znanja i tehnologije te poticanje tehnološkog razvoja kod poduzetnika, posebno malih i srednjih, koji nisu u mogućnosti sami organizirati istraživanje i razvoj.
CILJ MJERE	Cilj je osnivanjem tehnološkog parka /centra pomoći pritransferu i razvoju tehnologije kroz informiranje, upoznavanje, povezivanje i pribavljanje u proizvodnim i uslužnim aktivnostima te u organizaciji i u upravljanju. U razvoju tehnologije cilj je skratiti i olakšati put od nastajanja ideje preko inovacije, razvoja tehnologije, prototipa do proizvoda za tržišta. Zadaća parka/centra također je podupirati osnivanje i razvoj poduzeća zasnovanih na razvoju tehnologije.
SADRŽAJ	• Analiza tehnoloških profila tvrtki i njihovih potreba u kontekstu usluga koje im tehnološki park potencijalno može pružiti. • Izrada studije izvedivosti za osnivanje i rad tehnološkog parka, koja će uključiti i definiranje modela financiranja izgradnje i rada parka. • Priprema dokumentacije za osnivanje i gradnju tehnološkog parka; izrada projektne aplikacije za financiranje parka kroz fondove EU-a; započeta gradnja parka.
REZULTAT	• Određen optimalan model gradnje i rada tehnološkog parka sukladno potrebama gospodarstva i potencijalima tehnološki naprednih gospodarskih sektora. • Identificirani ljudski i drugi resursi potrebni za rad tehnološkog parka. • Pripremljena građevinska i ostala dokumentacija za početak gradnje projekta.

	Pripremljena projektna aplikacija za fondove EU-a.
RAZVOJNI UČINAK	Unapređenje tehnološkog razvoja u gospodarstvu DNŽ, posebno u malim i srednjim poduzećima u ključnim razvojnim sektorima; povećanje proizvodnje roba i usluga s većom dodanom vrijednosti, poboljšanje stabilnosti poslovanja poduzeća; poboljšanje strukture zaposlenih i povećanje zapošljavanja ljudi s visokim kompetencijama.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	- Izrađena studija izvedivosti za gradnju tehnološkog parka. - Definiran model financiranja gradnje i rada tehnološkog parka. - Pripremljena projektna aplikacija.
NOSITELJI	DUNEA – organizacija izrade studije izvedivosti, priprema projektne aplikacije. HGK – analiza tehnoloških profila tvrtki i potreba za izgradnjom tehnološkog parka.
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Tehnološki orijentirana mala i srednja poduzeća, inovatori pojedinci te istraživačke organizacije u Županiji i izvan Županije.
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 1.070.000,00 kn Struktura ulaganja: 50% proračuna DNŽ 50% iz državnog proračuna (MINGROP/BICRO-a) Gradnja parka financirala bi se kroz fondove EU-a
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.–2013.

STRATEŠKI CILJ	1. Povećanje konkurentnosti gospodarstva
PRIORITET	1.2. Poticanje inovacija i tehnološkog razvoja
MJERA	1.2.2. Poticanje korištenja znanja i inovacija u gospodarstvu
SVRHA MJERE	Osnažiti upotrebu i korištenje znanja, tehnologija i inovacija u poduzetništvu radi intenziviranja razvoja i povećanja konkurentnosti županijskog gospodarstva.
CILJ MJERE	Uspostaviti i razvijati mehanizme za poticanje i za potporu intenzivnijem korištenju i razvoju znanja, tehnologija i inovacija u poduzetništvu.

SADRŽAJ	• Analiza stanja u pogledu upotrebe i korištenja znanja, tehnologija i inovacija u gospodarstvu. • Izrada programa potpore za razvoj i primjenu inovacija. • Izrada baze podataka dostupnih natječaja i potencijalnih korisnika, umrežavanje inovatora i poduzeća sa znanstveno-istraživačkim organizacijama i nacionalnim institucijama koje financiraju inovacije. • Medijska promocija upotrebe i korištenja znanja, tehnologije i inovacija i njihove komercijalizacije.
REZULTAT	• Uspostavljena baza podataka o natječajima, poduzećima-inovatorima, inovatorima pojedincima i znanstveno-istraživačkim institucijama (na razini pojedinih istraživača). • Izrađen model povezivanja korisnika baze temeljem IT rješenja. • Izrađen županijski program financiranja razvoja i primjene inovacija. • Financiranje najmanje 15 inovativnih projekata do kraja 2013. godine, s konačnim učinkom razvoja barem 10 novih proizvoda utemeljenih na inovacijama.
RAZVOJNI UČINAK	Povećanje broja novih proizvoda, povećanje prihoda gospodarstva i novo zapošljavanje zbog razvoja i primjene inovacija. Jača svijesti o važnosti inovacija za razvoj gospodarstva i važnosti davanja potpore inovatorima.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• Broj odobrenih potpora poduzećima, znanstvenim institucijama i pojedincima-inovatorima. • Broj novih proizvoda nastalih korištenjem novih tehnologija i inovacija. • Porast zapošljavanja u tvrtkama-korisnicima potpora dvije godine nakon korištenja potpore.
NOSITELJI	DNŽ – Upravni odjel za turizam, more i poduzetništvo u suradnji s DUNEa-om i savezom udruga inovatora – uspostava baze podataka o mogućnostima financiranja i potencijalnih korisnika; izrada županijskog programa za financiranje razvoja i primjene inovacija, provedba natječaja.
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Mala i srednja poduzeća, poduzetnici početnici, obrtnici, slobodne profesije u sektoru prerađivačke industrije, poljoprivredi, turizmu, prometu, poduzetništvu u kulturi te Sveučilište u Dubrovniku i istraživačke organizacije, stručnjaci specijalisti u DNŽ i izvan nje.
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2103.: 3.600.000,00 kn Struktura ulaganja: 1000% proračun DNŽ
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.-2013.

STRATEŠKI CILJ	1. Povećanje konkurentnosti gospodarstva
PRIORITET	1.3. Razvoj turizma i turističke infrastrukture
MJERA	1.3.1. Razvoj klastera u turizmu
SVRHA MJERE	Olakšati poslovanje postojećih poduzetnika, razviti poduzetničku klimu te pojačati konkurentnost gospodarstva u segmentu turizma.
CILJ MJERE	Organizirati jedan ili više funkcionalnih i svrsishodnih klastera u turizmu. Cilj je klastera međusobno povezati veći broj turističkih i ostalih subjekata važnih za turizam radi dobivanja složenijeg i konkurentnijeg turističkog proizvoda.
SADRŽAJ	• Pripremiti stručnu podlogu za organiziranje klastera u turizmu ○ izrada strategije turizma DNŽ će dati odgovore o optimalnim mogućnostima za osnivanje i funkcioniranje klastera u turizmu u DNŽ. • Osnivanje klastera ○ identifikacija gospodarskih i drugih subjekata – potencijalnih članova klastera ○ definiranje organizacijskog ustroja i financijskog okvira ○ izrada pripremnih dokumenata za osnivanje klastera (ugovora, pravilnika, sporazuma itd.) ○ izrada plana aktivnosti rada klastera ○ procjena i osiguranje financijskog okvira za rad klastera u prve tri godine ○ zapošljavanje upravitelja klastera. • Rad klastera ○ stručno osposobljavanje zaposlenika za rad klastera ○ provedene aktivnosti sukladno usvojenom planu rada klastera za prve tri godine.
REZULTAT	Glavni očekivani rezultat u dugom roku jest bolja povezanost subjekata u turizmu na način koji će im olakšati različite aspekte poslovanja i omogućiti veću konkurentnost u odnosu na stranu i domaću konkurenciju. • izrađena stručna podloga za osnivanje klastera s jasnom identifikacijom ciljanih korisnika, oblika međusobnog povezivanja i očekivanih koristi • pokrenuto osnivanje barem jednog klastera u turizmu (potpisan sporazum o osnutku), imenovane odgovorne osobe za rad na mjestu upravitelja klastera • definiran plan aktivnosti rada klastera za prve tri godine • izrađena pripremna dokumentacija potrebna za rad klastera

	- definirana organizacija rada klastera i financijski okvir za prve tri godine - imenovan upravitelj klastera - imenovana odgovorna osoba na razini Županije za koordinaciju rada klastera - provedba planiranih aktivnosti iz plana rada.
RAZVOJNI UČINAK	Očekuje se da će osnivanje klastera dovesti do: - izrade novih, atraktivnijih i povoljnijih turističkih proizvoda s aspekta „pružene vrijednosti za novac“ - smanjenja troškova za gospodarske subjekte članove klastera u području promocije i nabave.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	- broj osnovanih klastera u turizmu - izrađena stručna podloga za definiranje optimalnih mogućnosti za osnivanje klastera u turizmu - izrađena pripremna dokumentacija za osnivanje konkretnog klastera ili više njih - izrađen plan aktivnosti za rad klastera - broj provedenih aktivnosti iz plana rada na godišnjoj razini - broj novih turističkih proizvoda/aktivnosti kao rezultat rada klastera - smanjenje troškova poslovanja gospodarskih subjekata u turizmu kao rezultat rada klastera.
NOSITELJI	Tijelo odgovorno za mjeru: Upravni odjel za turizam, more i poduzetništvo DNŽ – planiranje i koordinacija rada na osnivanju klastera. Ostali važni akteri: Turistička zajednica DNŽ-a i Regionalna razvojna agencija DUNEA – tehnička potpora u eventualnoj pripremi projektnih aplikacija za EU i nacionalne fondove čiji bi nositelj/partner bio novoosnovani klaster, organizacija treninga za upravljanje klasterom. Gospodarski subjekti u turizmu – osnivači klastera, aktivno sudjeluju u definiranju okvira za rad klastera i plana aktivnosti.
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Izravni korisnici mjere odnosno aktivnosti i projekata su mali i srednji poduzetnici te obrtnici u sektoru turizma i ostalih djelatnosti usko vezanih za turizam.
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 1.000.000,00 kn Struktura ulaganja: 50% proračun, DNŽ 20% TZ DNŽ, 30% državni proračun
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.-2013.

STRATEŠKI CILJ	1. Povećanje konkurentnosti gospodarstva
PRIORITET	1.3. Razvoj turizma i turističke infrastrukture
MJERA	1.3.2. Razvoj nautičkog turizma
SVRHA MJERE	Popravljanje uvjeta za razvoj nautičkog turizma
CILJ MJERE	Povećanje kapaciteta za pružanje visoko kvalitetnih usluga u nautičkom turizmu
SADRŽAJ	- Izrada urbanističkih planova za izgradnju novih nautičkih luka od strane jedinica lokalne samouprave (uz eventualnu financijsku podršku Županije) sukladno prostornom planu Županije. - Priprema natječajne dokumentacije za dodjelu koncesija za izgradnju i upravljanje nautičkim lukama. - Izrada promidžbenih materijala za privlačenje ulaganja u luke nautičkog turizma i sustavno promoviranje projekata u Hrvatskoj i inozemstvu. - U suradnji s JLS osnovati timove zadužene za potporu investitorima u procesu izgradnje/dogradnje luka nautičkog turizma. - Županijska tijela posebno će se angažirati u ispitivanju mogućnosti sufinanciranja gradnje kroz fondove EU-a (npr. komunalne infrastrukture). - Marketinški promovirati cjelokupnu ponudu postojećih i novosagrađenih nautičkih luka na području Županije u suradnji s vlasnicima/koncesionarima luka.
REZULTAT	- Povećan broj vezova do kraja 2013. za najmanje 400, odnosno za 1300 do kraja 2015. - Realizirana ulaganja u razvoj luka nautičkog turizma u iznosu od 200.000.000 kuna do kraja 2013.
RAZVOJNI UČINAK	Realizacija planiranih investicija u nautičku infrastrukturu donijet će povećanje prihoda od nautičkog turizma za 40%, veće zapošljavanje (osobito na otocima) te veću konkurentnost ukupne turističke ponude Županije.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	- Broj novih vezova u Županiji. - Visina ulaganja u izgradnju/dogradnju luka nautičkog turizma.
NOSITELJI	DNŽ – Upravni odjel za turizam, more i poduzetništvo – koordinator aktivnosti, dodjela koncesija. Upravni odjel za prostorno uređenje i gradnju i zaštitu okoliša. Gradovi i općine na čijim se područjima planiraju investicije.
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Privatni i javni investitori zainteresirani za ulaganja u razvoj nautičkog turizma na području DNŽ.
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013: 150.000,00 kn Struktura ulaganja: 100% proračun DNŽ

RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.–2013.
---------------------------------	-------------

STRATEŠKI CILJ	1. Povećanje konkurentnosti gospodarstva
PRIORITET	1.3. Razvoj turizma i turističke infrastrukture
MJERA	1.3.3. Razvoj selektivnih oblika turizma
SVRHA MJERE	Produljenje turističke sezone kroz razvoj novih oblika turizma te privlačenje novih ciljanih skupina turista.
CILJ MJERE	Nastavak rada na privlačenju ulagača u turističke potencijale DNŽ te na stavljanju u funkciju potencijala za razvoj selektivnih oblika turizma (sportski turizam, zdravstveni turizam, cruising turizam, itd.).
SADRŽAJ	- Nastavak aktivnosti na privlačenju ulaganja privatnog kapitala u turističke zone, u objekte zdravstvenog turizma te, sportske objekte. - Priprema studija izvedivosti za ulaganja u objekte zdravstvenog turizma i sportske objekte, infrastrukturu za cruising turizam i ostale oblike selektivnog turizma. - Priprema marketinških materijala (prezentacija i ostalih pratećih materijala) za prezentiranje pojedinih zona potencijalnim investitorima.
REZULTAT	Započeta realizacija barem dvije investicije u objekte zdravstvenog turizma i sportske objekte do kraja 2013. u ukupnom iznosu od najmanje 50.000.000 kn.
RAZVOJNI UČINAK	Povećanje investicija u smještajne objekte, novo zapošljavanje, turistička promidžba, edukacije za pružatelje usluga, povećan profit gospodarskog sektora.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	- Visina realiziranih ulaganja - Broj novozaposlenih na temelju ulaganja
NOSITELJI	Upravni odjel za turizam, more i poduzetništvo Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb Upravni odjel za obrazovanje, kulturu i šport Turistička zajednica DNŽ
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Izravni su korisnici mjere i projekata/aktivnosti potencijalni investitori u zdravstveni i sportski turizam.
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 3.600.000,00 kn Struktura ulaganja: 100% proračun DNŽ

RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.–2013.
STRATEŠKI CILJ	1. Povećanje konkurentnosti gospodarstva
PRIORITET	1.3. Razvoj turizma i turističke infrastrukture
MJERA	1.3.4. Potpore za unapređenje manifestacija koje obogaćuju turističku ponudu
SVRHA MJERE	Obogaćivanje turističke ponude i veći prihodi od turizma.
CILJ MJERE	Pokrenuti nove manifestacije u funkciji turizma, odnosno unaprijediti postojeće manifestacije novim sadržajima.
SADRŽAJ	• Manifestacije u funkciji turizma odnose se na sve oblike događanja koji mogu donijeti više turističkih dolazaka i povećanja turističke potrošnje. • Obuhvaćaju kulturne, zabavne, sportske i sve druge oblike manifestacija. • Planirane su sljedeće aktivnosti: osnutak radne skupine za unapređenje (turističkih) manifestacija na području Županije u kojoj bi se okupili svi relevantni dionici (predstavnici turističkih zajednica, turističkih agencija, event agencija, hotela i restorana, JLS, HGK, HOK) radi pripreme plana razvoja turističkih manifestacija. • Nakon usvojenog plana, koji uključuje jasne kriterije za dodjelu financijskih potpora, pripremiti odgovarajuće natječaje za dodjelu potpora.
REZULTAT	• Glavni očekivani rezultat jest pokretanje 3-5 novih manifestacija u razdoblju do 2013. odnosno poboljšanje kvalitete sadržaja 3-5 postojećih manifestacija.
RAZVOJNI UČINAK	50.0 novih dolazaka turista godišnje. Bolja turistička ponuda.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• Broj turista na manifestacijama. • Ostvareni prihodi od prodaje ulaznica.
NOSITELJI	Turistička zajednica DNŽ – koordinator aktivnosti.
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Izravni su korisnici mjere i projekata/aktivnosti hoteli, vlasnici privatnog smještaja, ugostitelji, agencije, prijevoznici, obrtnici/rukotvorstvo, lokalno stanovništvo.
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 3.000.000,00 kn Struktura ulaganja: 50% proračun DNŽ 50% Turistička zajednica DNŽ
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.–2013.

STRATEŠKI CILJ	1. Povećanje konkurentnosti gospodarstva
PRIORITET	1.3. Razvoj turizma i turističke infrastrukture
MJERA	1.3.5. Unapređenje turističke infrastrukture
SVRHA MJERE	Unapređenje turističkih sadržaja za rekreaciju
CILJ MJERE	Poboljšati javnu infrastrukturu za turizam i rekreaciju
SADRŽAJ	- Izgradnja komunalne infrastrukture u funkciji razvoja turizma. - Potpoma uređenju plaža (pristupni putovi, parkirališta, javna rasvjeta, javni sadržaji, okoliš), vidikovaca, šetnica, pješačkih i biciklističkih staza, poučnih staza i ostalih staza u funkciji turizma i rekreacije.
REZULTAT	- Uređenje najmanje 10 novih turističkih staza do kraja 2013. - Uređenje najmanje 10 plaža godišnje. - Uređenje najmanje novih 5 šetnica godišnje.
RAZVOJNI UČINAK	Poboljšanje turističkog imidža Županije, razvoj novih turističkih sadržaja koji će obogatiti ukupnu turističku ponudu s posebnim naglaskom na rekreaciju.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	- Broj kilometara novih turističko-rekreacijsko-edukativnih staza - Broj kilometara novouređenih plaža - Broj kilometara novouređenih šetnica
NOSITELJI	DNŽ – Upravni odjel za turizam, more i poduzetništvo koordinator je aktivnosti, zadužen za izradu plana aktivnosti. DNŽ i JLS – zajedno donose kriterije za davanje potpora. Gradovi i općine, javne ustanove, turističke zajednice, gospodarski subjekti – predlagatelji projekata.
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Izravni su korisnici mjere i projekata/aktivnosti turisti, turistički djelatnici, lokalno stanovništvo.
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 5.000.000,00 kn Struktura ulaganja: 33% proračun DNŽ, 77% TZ DNŽ, TZ JLS, proračun JLS
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.-2013.

STRATEŠKI CILJ	1. Povećanje konkurentnosti gospodarstva
PRIORITET	1.3. Razvoj turizma i turističke infrastrukture
MJERA	1.3.6. Razvoj ruralnog turizma
SVRHA MJERE	Produljenje turističke sezone kroz razvoj novih oblika turizma te očuvanje autohtonih proizvoda i tradicionalnih vrijednosti ruralnog prostora
CILJ MJERE	Povećanje dohotka poljoprivrednih gospodarstva koja se bave agroturizmom, povećanje broja poljoprivrednih gospodarstva u agroturizmu te povećanje ponude i kvalitete smještajnih kapaciteta.
SADRŽAJ	• Donošenje programa potpora za ulaganja u objekte ruralnog turizma. • Nastavak provedbe programa edukacije u području agro-turizma • Osiguranje potpora za ulaganja u objekte ruralnog turizma • Očuvanje tradicionalnih obrta u funkciji ruralnog turizma • Izrada i provedba plana promocije objekata ruralnog turizma
REZULTAT	• Izrađen programa razvoja ruralnog turizma • Provedeni programi edukacije u području ruralnog turizma • Odobreno barem 25 potpora za ulaganje u objekte ruralnog turizma do kraja 2013. • Identificiranje tradicionalnih obrta na području županije • Izrađene projektne prijave za očuvanje EU fondove i druge izvore u cilju očuvanja tradicionalnih obrta i njihovog uključivanja u turističku ponudu županije
RAZVOJNI UČINAK	Jačanje kapaciteta i ponude u agroturizmu dovest će do povećanja prihoda stanovništva u ruralnim područjima što će potpomoći njihov ostanak i ukupni razvoj tih područja
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• Izrađen program razvoja ruralnog turizma • Broj poljoprivrednih gospodarstva uključenih u obrazovni program • Broj i vrijednost dodijeljenih potpora za ulaganja u objekte ruralnog turizma i druge oblike razvoja ruralnog turizma • Broj projektnih prijava za očuvanje tradicionalnih obrta
NOSITELJI	Upravni odjel za turizam, more i poduzetništvo Upravni odjel za ruralni razvoj i poljoprivredu Turistička zajednica DNŽ
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Izravni su korisnici mjere i projekata/aktivnosti poljoprivredni proizvođači i drugi zainteresirani za aktivnosti u području ruralnog turizma
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 3.600.000,00 kn Struktura ulaganja: 20% proračun DNŽ 80% EU fondovi

RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.–2013.
---------------------------------	-------------

STRATEŠKI CILJ	1. Povećanje konkurentnosti gospodarstva
PRIORITET	1.4. Ruralni razvoj i razvoj poljoprivrede, ribarstva i marikulture
MJERA	1.4.1. Izrada i provedba plana poticanja razvoja poljoprivrede
SVRHA MJERE	Iskoristiti prirodne potencijale kojima Dubrovačko-neretvanska županija raspolaže, tj. na optimalan način staviti u funkciju poljoprivredne obradive površine u dolini Neretve, Konavoskom polju, kao i priobalne i otočne površine pogodne za uzgoj mediteranskih kultura.
CILJ MJERE	Unaprijediti uvjete za bavljenje poljoprivredom i marikulturom.
SADRŽAJ	• Na temelju analize isplativosti sadnje pojedinih poljoprivrednih kultura, postojećih državnih poticaja, promjena temeljem ulaska u EU ažurirati županijski plan dodjele poticaja za poljoprivrednu proizvodnju. • U suradnji s Ministarstvom poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja pokrenuti projekte okrupnjivanja poljoprivrednih čestica. • Izraditi plan dodjela koncesija u marikulturi, provesti dodjelu koncesija uz kontrolu nadzora utjecaja na okoliš.
REZULTAT	• Usvojen plan potpora u poljoprivredi za razdoblje 2011.–2013. • Pokrenuta barem 2 županijska pilot-projekta okrupnjivanja poljoprivrednih čestica do kraja 2013. • Provedeno sufinanciranje barem 1 projekta navodnjavanja do 2013.
RAZVOJNI UČINAK	Stvoreni preduvjeti za povećanje navodnjavanih površina za 500 ha do kraja 2013. Povećanje proizvodnje u marikulturi za 30% do kraja 2013. kao rezultat dodijeljenih koncesija.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• Broj i vrijednost potpora dodijeljenih za poljoprivredu • Broj pokrenutih pilot-projekata okrupnjivanja poljoprivrednih površina • Broj i površina koncesija dodijeljenih u marikulturi • Povećanje proizvodnje u marikulturi temeljem dodijeljenih koncesija
NOSITELJI	DNŽ – Upravni odjel za ruralni razvoj i poljoprivredu
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	JLS, OPG i poduzeća koja se bave poljoprivrednom proizvodnjom i marikulturom

OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 2.000.000,00 kn Struktura ulaganja: 100% proračun DNŽ
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.-2013.

STRATEŠKI CILJ	1. Povećanje konkurentnosti gospodarstva
PRIORITET	1.4. Ruralni razvoj i razvoj poljoprivrede, ribarstva i marikulture
MJERA	1.4.2. Razvoj poljoprivredno-ribarske infrastrukture
SVRHA MJERE	Podići konkurentnost poljoprivrednog i ribarskog sektora gradnjom hladnjača i razvojem ribarskih luka.
CILJ MJERE	Povećanje rashladnih kapaciteta za čuvanje ili zamrzavanje poljoprivrednih i ribarskih proizvoda te poboljšanje kvalitete ribarskih luka.
SADRŽAJ	U segmentu izgradnje rashladnih kapaciteta: • Financijski podupirati izradu dokumentacije za projekte navodnjavanja poljoprivrednog zemljišta. • Sufinancirati realizaciju projekata navodnjavanja. • Izraditi analizu potreba za gradnjom hladnjača u poljoprivredi i ribarstvu, s posebnim naglaskom na tzv. zadružne hladnjače, odnosno hladnjače čiji bi vlasnici bili sami proizvođači. • Osigurati tehničku pomoć u pripremi projektnih aplikacija za sufinanciranje gradnje hladnjača iz državnog proračuna/fondova EU-a. • Sufinanciranje gradnje hladnjača iz županijskog proračuna. U segmentu izgradnje ribarskih luka: • Sufinancirati projektну dokumentaciju za obnovu postojećih luka i izgradnju novih pristaništa. • Sufinancirati obnovu pristaništa za ribarske brodove i izgradnju novih pristaništa te veletržnicu ribe. • Izgraditi otpremno-purifikacijski centar na Bistrini.
REZULTAT	• Provedeno sufinanciranje izrade dokumentacije za barem 5 projekata navodnjavanja. • Izgradnja najmanje dviju hladnjača ukupnog kapaciteta 1000 tona do kraja 2013. • Pripremljena dokumentacija za izgradnju novih ribarskih luka (Sustjepan, Vela

	Luka). • Pripremljena dokumentacija za gradnju veletržnice ribe. • Započeta izgradnja barem jedne ribarske luke do kraja 2013. • Započeta obnova 3 postojeća pristaništa za ribarske brodove do kraja 2013.						
RAZVOJNI UČINAK	Povećanje konkurentnosti poljoprivredne i ribarske proizvodnje zbog povećanih mogućnosti skladištenja robe na dulji rok i plasmana na tržište po povoljnijim cijenama te unapređenje infrastrukture za prihvati i prodaju ribe.						
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• Broj sufinancirane projektne dokumentacije za projekte navodnjavanja. • Broj realiziranih projekata navodnjavanja. • Izrađena analiza potreba za gradnjom hladnjača. • Broj izrađenih projektnih aplikacija za financiranje gradnje hladnjača. • Broj i kapacitet izgrađenih hladnjača. • Broj projekata obnove postojećih pristaništa sa spremnom dokumentacijom za gradnju. • Izrađene projektne aplikacije za gradnju novih ribarskih luka. • Broj ribarskih luka u gradnji. • Izrađena projektna aplikacija za gradnju veletržnice. • Započeta gradnja veletržnice.						
NOSITELJI	DNŽ – Upravni odjel za ruralni razvoj i poljoprivredu						
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Poljoprivredne i ribarske zadruge, OPG, obrti, trgovačka društva u poljoprivredi i ribarstvu.						
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: <table> <tr> <td>dokumentacija</td> <td>1.000.000,00 kn</td> </tr> <tr> <td>ribarske luke i veletržnica</td> <td>17.000.000,00 kn</td> </tr> <tr> <td>veletržnica</td> <td>4.000.000,00 kn</td> </tr> </table> Struktura ulaganja: 100% proračun DNŽ 40% državni proračun 60% fondovi EU	dokumentacija	1.000.000,00 kn	ribarske luke i veletržnica	17.000.000,00 kn	veletržnica	4.000.000,00 kn
dokumentacija	1.000.000,00 kn						
ribarske luke i veletržnica	17.000.000,00 kn						
veletržnica	4.000.000,00 kn						
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.-2013.						

STRATEŠKI CILJ	1. Povećanje konkurentnosti gospodarstva
PRIORITET	1.4. Ruralni razvoj i razvoj poljoprivrede, ribarstva i marikulture
MJERA	1.4.3. Unapređenje udruživanja u poljoprivredi, marikulturi i ribarstvu i promocija autohtonih poljoprivrednih proizvoda

SVRHA MJERE	Potaknuti udruživanje u poljoprivrednim granama te na taj način stvoriti promicanje i zaštitu autohtonosti poljoprivrednih proizvoda Dubrovačko-neretvanske županije.
CILJ MJERE	Unaprijediti udruživanje poljoprivrednih proizvođača Dubrovačko-neretvanske županije radi lakšeg plasmana proizvoda i njihovog zajedničkog predstavljanja na tržištu.
SADRŽAJ	• Potaknuti osnivanje krovnih udruga u vinogradarstvu i vinarstvu, uljarstvu i maslinarstvu, ribarstvu i marikulturi, voćarstvu i pčelarstvu. • Osnivanje novih poljoprivrednih zadruga te poslovno povezivanje malih proizvođača u segmentu nabave, prodaje i promoviranja županijskih autohtonih proizvoda.
REZULTAT	• Osnovane nove krovne udruge i poljoprivredne zadruge. • Intenzivnija komunikacija i jača povezanost među poljoprivrednim proizvođačima trebale bi dovesti do boljeg položaja pri nabavi repromaterijala i plasmanu proizvoda. • Osobito se očekuje veća suradnja u pogledu zajedničkih promocija poljoprivrednih proizvoda u Hrvatskoj i inozemstvu.
RAZVOJNI UČINAK	Nove inicijative u poljoprivredi, ribarstvu i marikulturi koje će povećati njihovu konkurentnost.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• Broj poljoprivrednih proizvođača uključenih u udruženja po pojedinim područja poljoprivredne proizvodnje • Broj inicijativa/projekata pokrenutih od strane udruga proizvođača u poljoprivredi, ribarstvu i marikulturi • Broj organiziranih promocija županijskih poljoprivrednih proizvoda u zemlji i inozemstvu
NOSITELJI	DNŽ – Upravni odjel za ruralni razvoj i poljoprivredu.
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Poljoprivredni proizvođači, OPG, zadruge i udruge na području DNŽ.
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 1.000.000,00 kn Struktura ulaganja: 100% DNŽ
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.-2013.

STRATEŠKI CILJ	1. Povećanje konkurentnosti gospodarstva
-----------------------	---

PRIORITET	1.4. Ruralni razvoj i razvoj poljoprivrede, ribarstva i marikulture
MJERA	1.4.4. Zaštita od zaslanjivanja poljoprivrednog zemljišta u dolini Neretve
SVRHA MJERE	Zaštita poljoprivrednih površina i poljoprivrednih kultura od prodora mora.
CILJ MJERE	Očuvati i unaprijediti poljoprivrednu proizvodnju u dolini Neretve kao jednog od glavnih izvora prihoda lokalnog stanovništva.
SADRŽAJ	• U suradnji s nadležnim ministarstvom i Hrvatskim vodama investirati u razvoj postojećeg hidromelioracijskog sustava i tako osigurati dovoljan dotok vode iz zaleđa i izbjeći daljnje zaslanjivanje poljoprivrednog zemljišta.
REZULTAT	• Izrađena projektna dokumentacija za dogradnju postojećeg hidromelioracijskog sustava radi sprečavanja daljnjeg zaslanjivanja poljoprivrednog zemljišta u dolini Neretve.
RAZVOJNI UČINAK	Omogućivanje nastavka poljoprivredne proizvodnje u doline Neretve, koja bi bez potrebnih zahvata bila ozbiljno ugrožena daljnjim zaslanjivanjem.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• Izrađena projektna dokumentacija za dogradnju hidromelioracijskog sustava. • Započeta dogradnja hidromelioracijskog sustava.
NOSITELJI	Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva, Ministarstvo poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, Hrvatske vode, DNŽ i jedinice lokalne samouprave iz doline Neretve.
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Poljoprivredni proizvođači u dolini Neretve.
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: projekt u pripremi Struktura ulaganja: -
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.-2013.

STRATEŠKI CILJ	1. Povećanje konkurentnosti gospodarstva
PRIORITET	1.4. Ruralni razvoj i razvoj poljoprivrede, ribarstva i marikulture

MJERA	1.4.5. Osnivanje lokalnih akcijskih grupa (LAG)
SVRHA MJERE	Vodeći se principom programa LEADER Europske unije za ruralni razvoj OSNOVATI lokalne akcijske grupe u svrhu održivog razvoja ruralnih područja Dubrovačko-neretvanske županije.
CILJ MJERE	Cilj mjere je kroz Lokalne akcijske grupe potaknuti ruralni razvoj te usmjeriti poticaje koje pruža program LEADER prema krajnjim korisnicima na ruralnom području.
SADRŽAJ	LEADER na prvo mjesto stavlja izradu razvojne strategije i razvojnih programa o kojima odlučuju lokalni akteri, dionici na lokalnoj razini – javni, poslovni i civilni sektor u suradnji kroz LAG organizaciju. • prepoznati i provesti lokalnu razvojnu strategiju • donijeti odluke o raspodjeli financijskih resursa i upravljanju njima • reprezentativno povezivanje javnih i privatnih partnera iz različitih društveno-ekonomskih sektora na nekom području • privatni partneri i udruženja moraju činiti barem 50% privatnih partnera (poslovni i civilni sektor) Implementacija politika EU-a nameće potrebu ustroja LAG-ova kao temelja za provedbu načela LEADER-a kojima se može povećati apsorpcijski kapacitet ruralnih područja za korištenje sredstava iz fonda IPARD EU-a.
REZULTAT	• Lokalna akcijska grupa trebala bi postati jedan od ključnih nositelja razvoja svojeg lokalnog, ruralnog područja. • Stvorit će se pretpostavke za održivi ruralni razvoj i omogućiti dodatni izvori financiranja krajnjim korisnicima s područja LAG.
RAZVOJNI UČINAK	Povećanje proizvodnje roba i usluga s većom dodanom vrijednosti, poboljšanje stabilnosti poslovanja poduzeća, jačanje razvojne osnove, poboljšanje strukture zaposlenih i povećanje zapošljavanja ljudi, usmjeravanje turističke ponude u ruralna područja i razvoj ruralnih područja u DNŽ.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• Broj novih poduzetničkih pothvata, broj novih seoskih domaćinstava, broj projekata provedenih na ruralnom području DNŽ.
NOSITELJI	Županija DUNEA UNDP JLS.
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Gradovi i općine te fizički i pravni gospodarski subjekti (OPG, obrti, tvrtke, zadruge...) s ruralnog područja DNŽ.
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 470.000,00 kn Struktura ulaganja: 57% proračun DNŽ 43% UNDP
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2009.–2013. Program će se uspostaviti kao trajan program županijske razvojne agencije.

STRATEŠKI CILJ	1. Povećanje konkurentnosti gospodarstva
PRIORITET	1.4. Ruralni razvoj i razvoj poljoprivrede, ribarstva i marikulture
MJERA	1.4.6. Razvoj ekološke poljoprivrede
SVRHA MJERE	Oснаžiti i povećati ekološku poljoprivrednu proizvodnju
CILJ MJERE	Povećati svijest o mogućnostima razvoja ekološke poljoprivrede te pružiti podršku zainteresiranim proizvođačima.
SADRŽAJ	Razvoj ekološke proizvodnje poticati kroz: • edukaciju o prednostima ekološke proizvodnje • sufinanciranje udruživanja ekoloških proizvođača • sufinanciranje potvrđivanja certifikacije ekološke proizvodnje • priprema projekata za EU fondova iz područja eko-poljoprivrede
REZULTAT	• Provedene aktivnosti u području obrazovanja o ekološkoj poljoprivredi te dodijeljene potpore za razvoj ekološke proizvodnje.
RAZVOJNI UČINAK	Povećanje proizvodnje eko-proizvoda, veći prihod poljoprivrednih proizvođača te doprinos razvoju imidža DNŽ kao ekološki osviještene županije
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• broj provedenih edukacija • broj novih certificiranih eko-proizvođača • broj projektnih prijava pripremljenih za EU fondove
NOSITELJI	Županija DUNEA JLS.
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Gradovi i općine te fizički i pravni gospodarski subjekti (OPG, obrti, tvrtke, zadruge...) s ruralnog područja DNŽ.
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 400.000,00 kn Struktura ulaganja: 30% županijska sredstva, 20% državni proračun, 50% fondovi EU i drugi inozemni izvori
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.-2013.

STRATEŠKI CILJ	1. Povećanje konkurentnosti gospodarstva
PRIORITET	1.5. Gospodarsko korištenje pomorskog dobra

MJERA	1.5.1. Pобољшanje upravljanja pomorskim dobrom
SVRHA MJERE	Korištenje obalnog pojasa odnosno pomorskog dobra na području Dubrovačko-neretvanske županije u svrhu gospodarske namjene tj. iskoristivosti znatnih kapaciteta prirodnog okruţja u funkciji razvoja gospodarstva sukladno načelima održivog razvitka na način da se osiguraju potrebni prostorno-planski odnosno zakonski preduvjeti za uspostavljanje kvalitetnog dugoročnijeg koncesijskog sustava.
CILJ MJERE	Koncesioniranje pomorskog dobra za obavljanje ponajprije gospodarskih djelatnosti na pomorskom dobru u svrhu razvoja poduzetništva, zatim iskoristivosti pomorskog dobra za posebnu upotrebu a u svrhu održivog razvitka tj. osiguranja kvalitetnijih uvjeta života osobito na otočkom području Źupanije te za unaprjeđenje odnosno uspostavu kvalitetnijih odnosa u djelatnosti nautičkog turizma osiguravanjem uvjeta za utvrđivanje luka posebne namjene – marina, brodogradilišta, industrijskih, ribarskih i sportskih luka i sl.
SADRŹAJ	- Nakon što se sukladno utvrđenom interesu Źupanije, odnosno interesu podnositelja zahtjeva, rješenjem Povjerenstva za granice pomorskog dobra Ministarstva mora, prometa i infrastrukture utvrdi granica pomorskog dobra/lučkog područja na određenom lokalitetu te se ona provede u zemljišnim knjigama odnosno pomorsko dobro/lučko područje upiše se u zemljišnike, ostvaren je jedan od bitnih preduvjeta za koncesioniranje odnosno donošenje Odluke o javnom prikupljanju ponuda za gospodarsko korištenje pomorskog dobra. - Glavne su aktivnosti: - nova katastarska izmjera pomorskog dobra - utvrđivanje granice pomorskog dobra - provedba Rješenja /Uredbe o granici pomorskog dobra u katastarskom operatu - provedba granice pomorskog dobra u zemljišnim knjigama općinskih sudova - postupci koncesioniranja pomorskog dobra u svrhu gospodarskog korištenja.
REZULTAT	- Na više od dvjesto lokaliteta na području Dubrovačko-neretvanske županije pokrenuti su postupci za utvrđivanje granica pomorskog dobra koji se trenutačno nalaze u raznim fazama postupka. - Na većini tih lokaliteta utvrđene su granice pomorskog dobra, čija je provedba u tijeku (dio kojih je i proveden) te će se u skorom roku pristupiti donošenju Odluke o javnom prikupljanju ponuda za predmetne lokacije.
RAZVOJNI UČINAK	Povećanje investicija, novo zapošljavanje s obzirom na to da se svakim novouspostavljenim koncesijskim sustavom uspostavljaju nove gospodarske djelatnosti. Poboљшanje financijskog učinka i povećanje državnog, županijskog, gradskih/općinskih proračuna što je utvrđeno i samim zakonom o pomorskom dobru i morskim lukama na način da se sama koncesijska naknada dijeli na trećine u korist gore navedenih proračuna.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	- Izgrađeni novi kapaciteti luke posebne namjene – marine i novoplaniranih privezišta na otocima. - Proširenje ugostiteljske ponude na plaţama te dijelovima obale odnosno pomorskog dobra ispred gotovo svih hotelskih kuća koje gravitiraju pomorskom dobru uz obogaćivanje ponude športa i rekreacije na vodi itd.
NOSITELJI	Upravni odjel za turizam, more i poduzetništvo, gradovi i općine kao davatelji koncesije na pomorskom dobru (Vijeća za dodjelu koncesijskih odobrenja).
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Izravni su korisnici mjere odnosno aktivnosti/projekta gospodarski subjekti.
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 1.500.000,00 kn Struktura ulaganja: 100% proračun DNŹ
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.-2013.

5.2. Strateški cilj 2

STRATEŠKI CILJ	2. Zaštita okoliša i razvoj infrastrukture
PRIORITET	2.1. Razvoj prometa
MJERA	2.1.1. Izgradnja autoceste i brzih cesta
SVRHA MJERE	Svrha planiranja razvoja autocesta i brzih cesta u DNŽ jest bolje povezivanje Dubrovnika s ostatkom zemlje (s obzirom na to da je teritorij Hrvatske na Neumu prekinut pa je Dubrovnik s okolicom odijeljen od matice zemlje) i šire, kao i bolja povezanost unutar Županije
CILJ MJERE	Poboljšati cestovnu povezanost Županije s ostalim dijelovima Hrvatske i Europe .
SADRŽAJ	Prema Programu građenja i održavanja javnih cesta za razdoblje od 2009. – 2012 planirani sljedeći radovi: • Autocesta A1, dionica Ravča – Ploče, uključivo 6,5 km BC Ploče – CP Karamatići, dovršetak radova i puštanje u promet podionice Ravča – Vrgorac • Autocesta A1, dionica čvor Ploče – Metković – izrada projektne dokumentacije • Autocesta A1, dionica čvor Metković – čvor Opuzen – izrada projektne dokumentacije • Autocesta A1, dionica Opuzen – Čvor Pelješac • Autocesta A1, dionica Doli – Dubrovnik – izrada projektne dokumentacije • Autocesta A10, dionica granica BiH – čvor Metković – izrada projektne dokumentacije • Most kopno – poluotok Pelješac, radovi u okviru rekonstrukcije i održavanja cesta na otocima
REZULTAT	• Nastavak izgradnje autoceste na pravcu prema Dubrovniku, izgradnja novih spojnih cesta . • Bolja povezanost Županije s ostalim dijelom Hrvatske kao i unutaržupanijska povezanost.
RAZVOJNI UČINAK	• Izravna cestovna povezanost Županije s ostatkom države bez prolaska kroz BiH. • Skraćeno vrijeme putovanja, povećana udobnost i sigurnost vožnje. • Povećanje atraktivnosti jadransko-jonskog pravca za transport roba i ljudi u odnosu na ostale europske transportne koridore. • Poboljšani uvjeti za dolazak turista osobnim automobilima i autobusima, rasterećenje jadranske magistrale.

POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Broj izgrađenih kilometara autocesta, brzih cesta. Ostvareni prihodi od cestarine na dijelu koji prolazi kroz Županiju.
NOSITELJI	Vlada RH, Hrvatske autoceste, Hrvatske ceste, Ministarstvo zaštite okoliša,
STRATEŠKI CILJ	2. Zaštita okoliša i razvoj infrastrukture
PRIORITET	2.1. Razvoj prometa
MJERA	2.1.2. Poboljšanje županijskog sustava prometne infrastrukture
SVRHA MJERE	Podizanje kvalitete prometne infrastrukture.
RAZDOBLJE PROVEDBE	Zavisno od odluke Vlade RH i osiguranih sredstava.
CILJ MJERE	Cilj je mjere podignuti kvalitetu županijskih i lokalnih cesta ulaganjima u izgradnju i obnovu cesta te gradnjom objekata i drugih aktivnosti u funkciji povećanja kvalitete prometa. Posebni dodatni cilj jest ocijeniti mogućnosti za daljnji razvoj željezničke infrastrukture.
SADRŽAJ	<u>Cestovni promet</u> • U suradnji s lokalnim jedinicama i Županijskom upravom za ceste definirati kriterije te izraditi godišnju listu prioriternih ulaganja u mrežu županijskih i lokalnih cesta i u ostale aktivnosti povezane s kvalitetom prometne infrastrukture i sigurnosti prometa. • Pripremiti odgovarajuću dokumentaciju za izvođenje radova te organizirati radove. U suradnji s DUNE-a-om ocijeniti mogućnosti financiranja projekata kroz fondove EU-a. • Radovi uključuju redovito održavanje i podizanje razine prometne i tehničke kvalitete već izgrađene mreže cesta, investicijsko održavanje kolnika, opreme i objekata, izgradnju novih lokalnih cesta, ugibališta. Posebnu pažnju posvetiti edukaciji svih sudionika u prometu radi povećanja sigurnosti u suradnji s Ministarstvom unutarnjih poslova. • Svake godine podnositi izvještaj o učincima ulaganja na kvalitetu prometne infrastrukture i na sigurnost u prometu. <u>Željeznički promet</u> • U suradnji s Hrvatskim željeznicama i Ministarstvom prometa, pomorstva i infrastrukture naručiti studiju izvedivosti (uključujući analizu troškova i koristi) za gradnju željezničke mreže od Ploča do Dubrovnika te od Ploča do Splita.
REZULTAT	• Definirana lista godišnjih prioriternih ulaganja u skladu s utvrđenim kriterijima. • Pripremljena projektna dokumentacija. • Provedena ulaganja u skladu s predviđenim planom. • Izrađeni godišnji izvještaji o učincima ulaganja.
RAZVOJNI UČINAK	Bolja cestovna povezanost rubnih dijelova Županije, smanjenje broja prometnih

	nesreća, smanjenje prometnih "čepova" u vrijeme turističke sezone.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Broj izgrađenih novih cesta, broj km obavljenih rekonstrukcija postojeće cestovne mreže i objekata, broj ozlijeđenih u prometu na županijskim i lokalnim cestama.
NOSITELJI	DNŽ – UO za za komunalne poslove, promet i veze, Županijska uprava za ceste, Upravni odjel za prostorno uređenje i gradnju i zaštitu okoliša, Hrvatske ceste.
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Cjelokupno stanovništvo, gospodarski subjekti, JLS, turisti.
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 150.000.000,00 kn Struktura ulaganja: 60% ŽUC DNŽ 30% JLS 10% državni proračun 5% fondovi EU
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.–2013.

STRATEŠKI CILJ	2. Zaštita okoliša i razvoj infrastrukture
PRIORITET	2.1. Razvoj prometa
MJERA	2.1.3. Poboljšanje pomorske povezanosti
SVRHA MJERE	Stvoriti uvjete za poboljšanje pomorske povezanosti unutar Županije i prema izvanžupanijskim destinacijama.
CILJ MJERE	Izraditi i započeti provedbu programa razvoja morskih luka u pogledu razvitka fizičke infrastrukture luka i pomorskog prometa u cjelini, i to s aspekata ekonomske racionalnosti, maritimnih zahtjeva, sigurnosti prometa, ekoloških uvjeta i drugog.
SADRŽAJ	- Izrada programa razvoja morskih luka koja uključuje analizu potreba i mogućnosti razvoja morskih luka u Županiji zajedno s listom prioritetnih projekata - Izrada prostorno-planske dokumentacije te pribavljanje potrebnih dozvola za gradnju - Izrada projektnih prijava za fondove EU-a - Izgradnja nove i unapređenje postojeće lučke infrastrukture sukladno usvojenom programu
REZULTAT	- Izrađen programa razvoja morskih luka u DNŽ. - Definirani prioritetni projekti ulaganja u razvoj luka. - Pripremljena dokumentacija za početak gradnje (uključujući potrebne studije i dozvole) za barem 5 projekata do kraja 2013. - Izrađene projektne prijave za fondove EU-a.
RAZVOJNI UČINAK	Unaprijeđena prometna povezanost unutar Županije i prema odredištima izvan Županije. Poboljšani uvjeti življenja na otocima. Poboljšani uvjeti za dolazak turista u Županiju, osobito na otoke.

POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	- Izrađen program razvoja morskih luka. - Usklađena prostorno-planska dokumentacija. - Ishodovane potrebne dozvole za početak gradnje.
NOSITELJI	Dubrovačko-neretvanska županija, Upravni odjel za turizam, more i poduzetništvo (nositelj), Upravni odjel za prostorno uređenje i gradnju i zaštitu okoliša, gradovi i općine na čijem se prostoru predviđa gradnja.
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Ciljana skupina je stanovništvo na području Županije, osobito na otocima. Koristi od projekta također će imati gospodarski subjekti i turisti.
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 3.000.000,00 kn Struktura ulaganja: 30% proračun DNŽ (30%) 50% proračuni JLS 20% državni proračun
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.–2013.

STRATEŠKI CILJ	2. Zaštita okoliša i razvoj infrastrukture
PRIORITET	2.2. Razvoj vodnog gospodarstva
MJERA	2.2.1. Izgradnja sustava vodoopskrbe
SVRHA MJERE	Omogućiti stanovništvu na području DNŽ jednaku kvalitetu opskrbe pitkom vodom, a svi korisnici iskorištavaju vode na održiv način.
CILJ MJERE	Sačuvati vode koje su još čiste saniranjem i uklanjanjem onečišćenosti zbog kojih dolazi do ugrožavanja ili onečišćavanja vode za piće na postojećim i planiranim izvorima te zaustaviti trend pogoršavanja kakvoće podzemnih, površinskih voda i mora ondje gdje je teže narušena i postupno mjerama zaštite osigurati propisanu vrstu vode. U skladu s raspoloživim obnovljivim količinama dugoročno omogućiti da svi korisnici vode iskorištavaju na održiv način.

SADRŽAJ	• Izraditi i donijeti Plan upravljanja vodnim područjem sukladno Zakonu o vodama. • Izraditi i donijeti detaljne planove upravljanja pojedinim podslovima i sektorima sukladno važećoj prostorno planskoj dokumentaciji. • Definirati prioritetne projekte za svaku godinu temeljem kriterija važnosti za društveno-gospodarski razvoj. • Izraditi projektnu dokumentaciju. • Ishoditi potrebne dozvole sukladno Zakonu. • Kandidirati projekte radi osiguravanja potrebnih financijskih sredstava. • Razraditi faze realizacije svakog projekta. • Realizacija projekata izgradnje/dogradnje sustava vodoopskrbe.
REZULTAT	• Izgrađeni i dograđeni sustavi vodoopskrbe za područja naselja, turističkih zona, poduzetničkih zona i ostalih područja. • Djelomično izrađena dokumentacija i ishođene potrebne dozvole.
RAZVOJNI UČINAK	Poboljšana komunalna opremljenost naselja. Kvalitetnije upravljanje resursima. Bolja zaštita prostora od onečišćenja.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• Izrađen županijski plan upravljanja vodnim područjem. • Broj izrađenih detaljnih planova upravljanja pojedinim podslovima. • Broj km novoizgrađene primarne i sekundarne vodoopskrbne mreže. • Broj novoizgrađenih vodoopskrbnih građevina u sustavu. • Broj km provedene rekonstrukcije postojeće vodoopskrbne mreže. • Broj novih kućanstava priključenih na sustav javne vodoopskrbe. • Broj novih gospodarskih subjekata priključenih na sustav javne vodoopskrbe. • Postotak opskrbljenosti stanovništva i gospodarstva DNŽ zdravstveno ispravnom pitkom vodom.
NOSITELJI	Jedinice lokalne samouprave – izrada dokumentacije, ishođenje potrebnih dozvola rješavanje imovinsko-pravnih odnosa. Dubrovačko-neretvanska županija – izdavanje potrebnih dozvola priprema projektnih aplikacija za fondove EU-a u suradnji s Regionalnom razvojnom agencijom DUNEA-om. Hrvatske vode – zajedničko apliciranje projekata za fondove EU-a, pomoć u prikupljanju potrebnih podataka za izradu projektnih aplikacija. Ministarstva (MZOPUG, MRRSVG) – pomoć pri aplikaciji projekata za fondove EU-a.
CILJNE SKUPINE I KORISNICI	Lokalno stanovništvo Gospodarski subjekti Turisti
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 60.000.000,00 kn Struktura ulaganja: 10% proračuni JLS, 15% državni proračun, 75% fondovi EU-a.

RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.–2013. (2011.–2016.)
-------------------------------------	---------------------------

STRATEŠKI CILJ	2. Zaštita okoliša i razvoj infrastrukture
PRIORITET	2.2. Razvoj vodnog gospodarstva
MJERA	2.2.2. Izgradnja sustava odvodnje
SVRHA MJERE	Cjelovit sustav upravljanja odvodnjom otpadnih voda.
CILJ MJERE	Očuvati kakvoću površinskih voda u propisanim kategorijama provedbom i održavanjem zaštitnih mjera te djelotvornim nadzorom nad radom sagrađenih objekata i uređaja za pročišćavanje voda.
SADRŽAJ	Mjera podrazumijeva izgradnju kanalizacijskih sustava za • sva veća naselja • naselja u obalnom području • naselja uz vodotoke i jezera • naselja u vodozaštitnom području izvorišta koja se koriste u vodoopskrbi • poduzetničke zone i gospodarske objekte. Aktivnosti potrebne za realizaciju mjere: • Izraditi i donijeti Plan upravljanja odvodnjom otpadnih voda sukladno Zakonu o vodama. • Izraditi i donijeti detaljne planove upravljanja pojedinim podslivovima i sektorima sukladno važećoj prostorno planskoj dokumentaciji. • Definirati prioritetne projekte za svaku godinu temeljem kriterija važnosti za društveno-gospodarski razvoj. • Izraditi projektnu dokumentaciju. • Ishoditi potrebite dozvole sukladno Zakonu. • Kandidirati projekte radi osiguravanja potrebnih financijskih sredstava. • Razrada faza realizacije svakog projekta. • Realizacija projekata izgradnje/dogradnje sustava odvodnje.
REZULTAT	• Izgrađeni sustavi odvodnje za područja naselja, turističkih zona, poduzetničkih zona i ostalih područja. • Djelomično izrađena dokumentacija i ishođene potrebne dozvole.
RAZVOJNI UČINAK	Poboljšana komunalna opremljenost naselja. Kvalitetnije upravljanje resursima.

	Bolja zaštita prostora od onečišćenja.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• Povećanje broja stanovnika koji živi u komunalno opremljenim naseljima • Gospodarski subjekti • Turistički kapaciteti
NOSITELJI	Jedinice lokalne samouprave – izrada dokumentacije, ishođenje potrebnih akata i rješavanje imovinsko-pravnih odnosa. Dubrovačko-neretvanska županija – izdavanje potrebnih dozvola priprema projektnih aplikacija za fondove EU-a u suradnji s Regionalnom razvojnom agencijom DUNEa-om. Hrvatske vode – zajedničko apliciranje projekata za fondove EU-a, pomoć u prikupljanju potrebnih podataka za izradu projektnih aplikacija. Ministarstva (MZOPUG,MRRSVG) – pomoć pri aplikaciji projekata za fondove EU-a.
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Lokalno stanovništvo Gospodarski subjekti Turisti
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 100.000.000,00 kn Struktura ulaganja: 10% proračuni JLS, 15% državni proračun, 75% fondovi EU-a.
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.–2013. (za sve projekte 2011.–2020.)

STRATEŠKI CILJ	2. Zaštita okoliša i razvoj infrastrukture
PRIORITET	2.2. Razvoj vodnog gospodarstva
MJERA	2.2.3. Zaštita od poplava
SVRHA MJERE	Zaštita od plavljenja kvalitetnih poljoprivrednih površina.
CILJ MJERE	Umanjiti štetno djelovanje voda na poljoprivredne površine izgradnjom sustava zaštite od poplava.

SADRŽAJ	- Izgraditi manju retenciju u višem dijelu Vinskog polja kojom bi se zadržavao vodni val i sprečavalo plavljenje, a u vegetacijskom razdoblju omogućivalo navodnjavanje. - Radi zaštite od poplava Vrgorskog polja provesti radove prema "Studiji odvodnje viška voda iz Vrgorskog polja" (povećanje kapaciteta odvodnog tunela Krotuša i tunela od Baćinskih jezera do mora, izgradnja obodnog kanala uz sjeverni rub polja). - Stalno unapređivati i osuvremenjivati sustave za praćenje i prognoziranje hidrometeoroloških pojava (automatske mjerne postaje, radari, satelitske snimke, prognostički modeli i slično) te postojeće komunikacijske sustave. - Za pojedine vodotoke izraditi, službeno prihvatiti i redovito novelirati poplavne prognostičke modele, a za međunarodne rijeke modele razvijati u okvirima nadležnih tijela, temeljem multilateralnih i bilateralnih sporazuma. - Uvesti renaturalizacijske mjere preventivne zaštite od poplava: smanjivanje vršnih protoka poplavnih valova reaktiviranjem bivših poplavnih površina i obnovama vodotoka; provedba dobre prakse u prevenciji od poplava pri korištenju zemljištem. - Promicati jačanje međunarodne suradnje između RH i BiH za zaštitu od poplava rijeke Neretve. - Promovirati i provoditi međunarodne projekte za zaštitu neretvanskog područja od poplava i onečišćenja same Neretve.
REZULTAT	- Izgrađena retencija u višem dijelu Vinskog polja. - Provedeni radovi prema "Studiji odvodnje viška voda iz Vrgorskog polja". - Unaprijeđeni i osuvremenjeni sustavi za praćenje i prognoziranje hidrometeoroloških pojava. - Izrađeni i ažurirani poplavni prognostički modeli. - Uvedene renaturalizacijske mjere preventivne zaštite od poplava. - Ostvareni međunarodni projekti za zaštitu od poplava.
RAZVOJNI UČINAK	Očuvanje područja od poplava Povećana poljoprivredna proizvodnja Spriječeno onečišćenje rijeke Neretve, Baćinskih jezera itd.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	- Vrijednost realiziranih ulaganja u projekte zaštite od štetnog djelovanja voda - Stupanj realizacije studije odvodnje viška voda iz Vrgorskog polja - Broj međunarodnih projekata vezanih za zaštitu od štetnog djelovanja voda - Smanjenje prosječnih godišnjih šteta izazvanih poplavom za 20% do 2015.
NOSITELJI	Republika Hrvatska – zajedničko apliciranje i priprema projekata vezanih za rijeku Neretvu i prekogranična područja s BiH. Federacija Bosne i Hercegovine – zajedničko apliciranje i priprema projekata vezanih za rijeku Neretvu i prekogranična područja s RH.

	Jedinice lokalne samouprave – izrada i ishođenje potrebnih dozvola za gradnju. Dubrovačko-neretvanska županija – koordinacija JLS i ministarstava u izradi projektne dokumentacije, izdavanje potrebnih dozvola za gradnju. Hrvatske vode – izrada i ishođenje potrebnih dozvola za gradnju. Ministarstva (MRRSVG,MZOPUG,MK) – pomoć pri aplikaciji projekata.
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Lokalno stanovništvo Poljoprivredni proizvođači Poduzetnici
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 100.000.000,00 kn Struktura ulaganja: 5% proračuni JLS, 20% državni proračun, 75% fondovi EU-a i dr.
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	do 2020.

STRATEŠKI CILJ	2. Zaštita okoliša i razvoj infrastrukture
PRIORITET	2.3. Zaštita okoliša
MJERA	2.3.1. Učinkovito gospodarenje otpadom (prema Programu zaštite okoliša DNŽ)
SVRHA MJERE	Zbrinjavanje otpada na području DNŽ sukladno zakonskoj regulativi RH.
CILJ MJERE	Osigurati funkcioniranje sustava zbrinjavanja otpada sukladno propisima i najboljoj europskoj praksi kroz pripremu odgovarajućih planova, izradu tehničke dokumentacije za realizaciju projekata, realizaciju investicijskih projekata, provedbu edukacijskih aktivnosti te drugih povezanih aktivnosti.
SADRŽAJ	- Izraditi tehničku dokumentaciju za izgradnju Županijskog centra za gospodarenje otpadom (ŽCGO) i izgradnju pretovarnih stanica. - Izraditi gradske i općinske planove gospodarenja otpadom (PGO) s programima za odvojeno sakupljanje te materijalno i energetske vrednovanje korisnih i štetnih sastojaka komunalnog otpada - Postaviti zelene otoke u svim gradovima i općinama Županije za odvojeno prikupljanje otpada koji se može reciklirati (papir, staklo, plastika, metali ...) iz kućanstava prema PGO DNŽ i PGO grada/općine. - U prostornim planovima i PGO gradova i općina definirati lokacije reciklažnih dvorišta i mini reciklažnih dvorišta. Izgraditi reciklažna dvorišta za izdvojeno

skupljanje papira, stakla, PET i metalne ambalaže, biorazgradivog te građevinskog otpada iz kućanstava.

- Osigurati izdvojeno skupljanje zelenog otpada s javnih površina, kao i biootpada iz kućanstava i turističke privrede u posebnim posudama te njegovo kompostiranje na lokacijama prema PGO DNŽ i PGO LU. Mikrolokacije odrediti u PGO i prostornim planovima grada/općine.
- Definirati lokacije reciklažnih dvorišta za građevni otpad u prostornim planovima i PGO grada/općine. Osigurati izgradnju reciklažnih dvorišta za građevni otpad kao i postavljanje opreme na lokacijama predviđenim u PGO DNŽ PGO grada/općine.
- U prostornim planovima i PGO gradova i općina definirati lokacije za postavljanje rashladnih vitrina za animalni otpad. Dugoročno predvidjeti mogućnost gradnje centralnog skladišta ili objekta za obradu.
- Županijski centar gospodarenja otpadom osnovati skladu s važećim propisima RH i Europske unije, odnosno prema napucima u PGO DNŽ.
- Educirati i promovirati životne stilove koji nastoje smanjiti količinu otpada (npr. kroz škole).
- Osigurati djelovanje tvrtkama/koncesionarima za sakupljanje sekundarnih sirovina.
- Omogućiti funkcioniranje mobilnog sustava za sakupljanje papira i kartonske ambalaže te opasnog/štetnog otpada iz kućanstava.
- Organizirati i poticati tržišta recikliranih materijala.
- Osigurati adekvatno sakupljanje i prijevoz svih vrsta otpada (ambalažni, opasni, infektivni i dr.) što uključuje razvoj infrastrukture, odabir transportnih vozila i dr.
- Izraditi Studiju o konceptu izbjegavanja nastanka otpada u DNŽ s programom mjera i načinom provedbe (Projekt provedbe primarne reciklaže).
- Sanirati, a po uspostavi Županijskog centra za gospodarenje otpadom i zatvarati zaostala odlagališta u Županiji.
- Nastaviti s čišćenjem divljih odlagališta (smetlišta). Informiranjem stanovništva te inspekcijskim nadzorom nastojati spriječiti njihovo nastajanje.
- Razviti promotivne i edukativne mjere o novom načinu gospodarenja otpadom u Županiji (studija, program, provedba mjera).
- Kadrovski jačati inspekciju zaštite okoliša i komunalne redarstvene službe gradova i općina.
- Provoditi redovit monitoring na odlagalištima.

REZULTAT	• Sustav zbrinjavanja otpada na području DNŽ usklađen sa zakonskim propisima te jača svijest o važnosti očuvanja okoliša i pravilnog gospodarenja otpadom. • Do kraja 2013.: ○ Izgrađene 3 pretovarne stanice na području Županije. ○ 80% lokalnih jedinica usvojilo planove gospodarenja otpadom. ○ 80% lokalnih jedinica otvorilo reciklažna dvorišta. ○ Svaka lokalna jedinica ima barem 1 zeleni otok. ○ Pripremljena dokumentacija za gradnju ŽCGO-a. ○ Izrađena studija o konceptu izbjegavanja nastanka otpada. ○ Izrađen i proveden program edukacije o zaštiti okoliša u osnovnim i srednjim školama. ○ Provedena sanacija za barem 5 prioritetnih divljih odlagališta.
RAZVOJNI UČINAK	Smanjenje štetnog djelovanja otpada na okoliš te ljepši i uredniji krajobrazi.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• Broj saniranih divljih odlagališta. • Broj izgrađenih pretovarnih stanica. • Broj općinskih i gradskih planova gospodarenja otpadom. • Broj postavljenih zelenih otoka u gradovima i općinama. • Broj izgrađenih reciklažnih dvorišta. • Smanjenje broja prijava o divljim deponijima.
NOSITELJI	Jedinice lokalne samouprave – sanacija postojećih i divljih odlagališta, sufinanciranje Županijskog centra za gospodarenje otpadom. Dubrovačko-neretvanska županija (suradnja upravnih odjela) – koordinacija JLS, sufinanciranje izgradnje Županijskog centra za gospodarenje otpadom. Nevladine udruge i organizacije – sudjelovanje u podizanju razine javne svijesti i informiranosti o gospodarenju otpadom, sudjelovanje u organizaciji tribina, edukaciji i informiranju javnosti. Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva – izdavanje potrebnih dozvola pomoć pri aplikaciji projekata.
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Lokalno stanovništvo Gospodarski subjekti Turisti
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 100.000.000,00 kn Struktura ulaganja: 5% proračun DNŽ i JLS 45% državni proračun i FZOEU 50% fondovi EU
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.-2013. (2011.-2015.)

STRATEŠKI CILJ	2. Zaštita okoliša i razvoj infrastrukture
PRIORITET	2.3. Zaštita okoliša
MJERA	2.3.2. Zaštita kakvoće zraka i zaštita od buke (prema Programu zaštite okoliša DNŽ)
SVRHA MJERE	Uspostava monitoringa stanja buke i kakvoće zraka te poboljšanje kakvoće života tj. smanjenje onečišćenja kakvoće zraka na području DNŽ.
CILJ MJERE	Izgraditi sustav za praćenje stanja buke i kakvoće zraka u DNŽ te sustavno educirati i informirati širu javnost o stanju.
SADRŽAJ	• Izraditi karte buke za Županiju, gradove i općine. • Izraditi akcijske planove za smanjenje buke za Županiju, gradove i općine. • Radi smanjenja utjecaja buke od zračne luke Dubrovnik u Čilipima, kao i sprečavanja buke od drugih predviđenih zračnih luka potrebno je planirati oko aerodroma namjene prostora manje osjetljive na buku te uvesti nove procedure slijetanja i polijetanja u smislu korekcije putanje leta. • Izraditi karte buke na aerodromu na temelju novih procedura slijetanja, očekivanog prometa i novih tipova zrakoplova. • Pri izradi prostorno-planske dokumentacije te studija utjecaja na okoliš uvažavati utjecaj buke ne samo na čovjeka nego i na ostali živi svijet. • Fokusirati se na rješavanje problema buke koju proizvodi tranzitni promet (na pr. slučaj Metković) i buke zbog velikog broja automobila u gradovima (na pr. Dubrovnik). • Predložiti i početi provedbu konkretnih mjera zaštite od buke, poput izgradnje obilaznica, premještanja prometa izvan stambenih zona, regulacije tranzitnog prometa, izgradnje bukobrana u osjetljivim područjima. • Riješiti problem tranzitnog prometa u dolini Neretve, u sklopu mjera potrebnih za održavanje predloženog budućeg parka prirode. • Poboljšati inspekcijski nadzor nad provedbom odredbi iz SUO. • Uspostaviti postaje za praćenje kakvoće zraka u sklopu državne mreže i lokalne mreže. • Izraditi Izvješće o provedbi Programa zaštite i poboljšanja kakvoće zraka za područje Županije za dvogodišnje razdoblje. • Poticati mijenjanje navika korisnika prometa; poticati uporabu javnog prijevoza, javnom prijevozu dati povlašten položaj, uvesti biciklističke staze gdje god je moguće, smanjiti opseg prijevoza u gradskim središtima, uvesti parkirališta s odgovarajućom politikom cijena. • Primjena MARPOL propisa za brodove.

	• Promicati upotrebu plinskog goriva i biogoriva, osobito u javnom gradskom prijevozu i na otocima. • Uključiti se u kartiranje kritičnog opterećenja zraka teškim metalima i uspostaviti monitoring. • Uspostaviti program obrazovanja i rada s javnošću u pogledu zaštite kvalitete zraka i smanjenja buke. • Objavljivati jedanput godišnje podatke o kakvoći zraka u službenom glasniku ili na mrežnim stranicama lokalne i područne samouprave u sažetom opsegu i na način razumljiv široj javnosti. • Informatizirati uspostavljeni sustav Katastra/ Registra onečišćenja okoliša, učiniti ga transparentnim te provoditi redovito informatičko osposobljavanje zaposlenih na katastru.
REZULTAT	• Izgrađeni sustav monitoringa za zrak i buku.
RAZVOJNI UČINAK	Bolji uvjeti života stanovništva. Uspostavljen sustav zaštite okoliša sukladno propisima RH i europskim zakonima
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJE MJERE	• Povećanje broja karata emisija buke i konfliktnih karata za Županiju, općine i gradove. • Izrađeni akcijski planovi zaštite kvalitete zraka i zaštite od buke. • Povećana svijest o štetnosti buke i važnosti održavanja kakvoće zraka (provedene edukacije, radionice, tribine). • Povećanje broja postaja za praćenje kakvoće zraka u sklopu državne i lokalne mreže.
NOSITELJI	Jedinice lokalne samouprave – ishođenje potrebnih dozvola. Dubrovačko-neretvanska županija – izdavanje potrebnih akata,vođenje Registra onečišćavanja okoliša, koordinacija JLS. Nevladine udruge i organizacije-sudjelovanje u edukacijama i informiranju javnosti Zavod za prostorno uređenje Dubrovačko-neretvanske županije – priprema potrebnih stručnih podloga i karata. Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva – pomoć pri aplikaciji projekata, izdavanje potrebnih dozvola.
CILJNE SKUPINE I KORISNICI	Lokalno stanovništvo Turisti

OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 5.000.000,00 kn Struktura ulaganja: 50% županijski proračun i proračun JLS, državni proračun 50% fondovi EU
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.-2013.

STRATEŠKI CILJ	2. Zaštita okoliša i razvoj infrastrukture
PRIORITET	2.4. Izgradnja sustava zaštite i spašavanja
MJERA	2.4.1. Ustroj operativnih snaga zaštite i spašavanja
SVRHA MJERE	Preventivno djelovanje, planiranje i održavanje stanja pripravnosti za djelovanje u slučaju katastrofa i velikih nesreća te provođenje nužnih aktivnosti radi ublažavanja posljedica katastrofa ili velikih nesreća kada se one na nekom području već dogode.
CILJ MJERE	Planiranje djelovanja u slučaju katastrofa i velikih nesreća. Osposobiti i opremiti timove ljudi za učinkovito djelovanje u cilju zaštite ljudskih života i imovine, a u slučaju katastrofa ili velikih nesreća, imajući na umu posebnosti Dubrovačko-neretvanske županije; povećan broj stanovnika za vrijeme turističke sezone, mnogobrojna zaštićena prirodna područja, dugo granično područje s Bosnom i Hercegovinom, šumski požar uz granicu se lako širi na priobalni dio.
SADRŽAJ	• donošenje Procjene ugroženosti stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara i okoliša od katastrofa i velikih nesreća, • donošenje Plana zaštite i spašavanja Dubrovačko-neretvanske županije, • donošenje različitih planova vezanih uz područje zaštite i spašavanja, povećanja sigurnosti kako domicilnog stanovništva i posjetitelja, tako i važnijih gospodarskih objekata. • osnivanje i opremanje timova civilne zaštite • opremanje vatrogasnih postrojbi vozilima i opremom za intervencije u zaštiti okoliša na području Dubrovačko-neretvanske županije • uspostava registra poslovnih subjekata koje rade s opasnim tvarima • priprema projektnih prijava za EU fondove kojima bi se osiguralo financiranje opreme i druge aktivnosti • redovite vježbe/simulacije kriznih situacija i postupaka spašavanja
REZULTAT	• razrađeni planovi za postupanje u zaštiti ljudskih života i materijalnih dobara, a u slučaju katastrofa i velikih nesreća (ponajprije elementarnih nepogoda - požara i potresa) • vatrogasne postrojbe i timovi civilne zaštite adekvatno pripremljeni za djelovanje • identificirani poslovni subjekti koji rade s opasnim tvarima • provedene vježbe spašavanja
RAZVOJNI UČINAK	Dubrovačko-neretvanska županija imat će na svom području osposobljene timove Civilne zaštite za spašavanje u slučaju katastrofa i velikih nesreća. Time će se povećati sigurnost domicilnog stanovništva, ali i sigurnost u destinaciji, što može biti ključno, uzimajući u obzir činjenicu da je turizam glavna gospodarska grana na našem području, ali jednako tako jedna od "najosjetljivijih" gospodarskih grana. U sklopu osposobljavanja timova moguće je "iskoristiti" i braniteljsku populaciju i tako u cijeli proces uključiti civilno društvo, odnosno braniteljske udruge.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Broj usvojenih planskih dokumenata u području upravljanja kriznim situacijama Broj osposobljenih timova za spašavanje iz ruševina, za spašavanje iz vode, za logistiku i za radiološko kemijsko nuklearno biološku zaštitu. Izrađen registar tvrtki koje posluju s opasnim tvarima.
NOSITELJI	Dubrovačko-neretvanska županija, Regionalna razvojna agencija DUNEa, Državna uprava za zaštitu i spašavanje - Područni ured Dubrovnik, Vatrogasna zajednica Dubrovačko-neretvanske županije
CILJNE SKUPINE I KORISNICI	Dužnosnici Dubrovačko-neretvanske županije, čelnici upravnih tijela, članovi Stožera zaštite i spašavanja, te Zapovjedništva civilne zaštite Dubrovačko-neretvanske županije
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 5.159.500,00 kn Struktura ulaganja: 18% proračun DNŽ 72% ostali

RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011. - 2013.
---------------------------------	---------------

STRATEŠKI CILJ	2. Zaštita okoliša i razvoj infrastrukture
PRIORITET	2.5. Razvoj energetike
MJERA	2.5.1. Poboljšanje energetske povezanosti
SVRHA MJERE	Svrha poboljšanja energetske povezanosti DNŽ jest kvalitetna i trajna opskrbljenost područja Županije a posebice grada Dubrovnika i energetskog sustava RH.
CILJ MJERE	Poboljšati povezanost Županije s energetske sustavom Hrvatske i Europe kroz izgradnju nove energetske infrastrukture.
SADRŽAJ	- Izrada programa razvoja prijenosne mreže u DNŽ i identificiranje prioriteta projekata na županijskoj i lokalnoj razini. - Izgradnja potrebne infrastrukture sukladno usvojenom programu. - Osiguranje prostorno-planske dokumentacije, tehničke i stručne pomoći. - Koordinacija i lobiranje kod nadležnih ministarstava i javnih poduzeća
REZULTAT	- Započeta izgradnja 220 kV dalekovoda TS Plat – TS Nova Sela. - Započeta izgradnja 400 kV dalekovoda, TS Nova Sela – TS Zagvozd. - Započeta izgradnja TS 400 kV Nova Sela, TS 220 kV Plat. - Započeta izgradnja 110 kV elektroenergetske mreže s pripadajućim 110 kV TS (Srđ, Ploče, Janjina, Korčula, Orebić, Brijesta, Doli, Orašac, Konavle, Lapad itd.). - Započeta rekonstrukcija 110 kV Komolac – Ston. - Započeta rekonstrukcija 110 kV TS Komolac. - Započeta rekonstrukcija TS iz 35/10 kV u 110/20 kV (Lapad, Janjina, Orašac, Slano itd.). - Započeta realizacija ostalih prioriteta ulaganja sukladno sadržaju programa razvoja prijenosne mreže.
RAZVOJNI UČINAK	Stvaranje preduvjeta za brži razvoj gospodarstva, osobito za privlačenje novih investicija. Bolja kvaliteta života stanovništva.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	- Broj izgrađenih kilometara dalekovoda. - Broj izgrađenih trafostanica.

NOSITELJI	HEP, DNŽ – Upravni odjel za prostorno uređenje i gradnju i zaštitu okoliša, JLS, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva.
CILJNE SKUPINE I KORISNICI	Stanovništvo i gospodarski subjekti
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: prema raspoloživim sredstvima državnog proračuna Struktura ulaganja: 100% državni proračun
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.–2013. (2020.)

STRATEŠKI CILJ	2. Zaštita okoliša i razvoj infrastrukture
PRIORITET	2.5. Razvoj energetike
MJERA	2.5.2. Poticanje proizvodnje i uporabe energije iz obnovljivih izvora energije
SVRHA MJERE	Potaknuti nove oblike proizvodnje energije iz obnovljivih izvora kao i veće korištenje obnovljivih izvora energije u javnom i privatnom sektoru.
CILJ MJERE	Olakšati potencijalnim poduzetnicima ulaganja u proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora te razviti instrumente za poticanje većeg korištenja OIE u privatnom i javnom sektoru.
SADRŽAJ	• Komponenta 1: privlačenje novih ulaganja u proizvodnju iz OIE • Izrada studije za utvrđivanje najpovoljnijih lokacija za smještaj vjetroelektrana (VE) • Izrada studije za utvrđivanje najpovoljnije lokacije za smještaj solarnih elektrana (SE) • Unos novih zona za VE i SE u prostorno-plansku dokumentaciju • Promotivne aktivnosti radi privlačenja novih investitora (izrada materijala, pozivi ciljanim investitorima, upoznavanje središnjih tijela zaduženih za privlačenje ulaganja, odlasci na međunarodne skupove. Komponenta 2: poticanje većeg korištenja OIE u javnom i privatnom sektoru • Edukacija poduzetnika o mogućnostima za korištenje obnovljivih izvora energije (s posebnim naglaskom na poljoprivredne prerađivače i turističke objekte).

	• Izrađena analiza zainteresiranosti poduzetnika za korištenje OIE. • Povezivanje proizvođača opreme za OIE s potencijalnim korisnicima u DNŽ putem posebnih savjetovanja. • Izrada plana korištenja i investicijske studije OIE u objektima u nadležnosti DNŽ. • Izrada i provedba pilot-projekta korištenja solarne energije u zgradi u vlasništvu JLPS (npr. postavljanje solarnih kolektora). • Definiranje modela za sufinanciranje troškova uvođenja solarnih kolektora u kućanstvu.
REZULTAT	Komponenta 1: • Definirane najpovoljnije lokacije za otvaranje solarnih i vjetroelektrana. • Unesene potrebne izmjene u prostorno-plansku dokumentaciju. • Pripremljene i provedene promotivne aktivnosti radi privlačenja ulaganja u VE i SE. Komponenta 2: • Provedene edukacijske aktivnosti o mogućnostima korištenja OIE u turističkom i poljoprivrednom sektoru te ostalim gospodarskim sektorima. • Organizirana savjetovanja proizvođača opreme i potencijalnih korisnika. • Pripremljena dokumentacija za provedbu pilot-projekta. • Izrađen plan korištenja OIE u objektima u nadležnosti DNŽ. • Proveden pilot-projekt instaliranja solarnih kolektora na zgradi u vlasništvu DNŽ. • Izrađen model za sufinanciranje uvođenja solarnih kolektora u kućanstvima. • Proveden natječaj za sufinanciranje uvođenja solarnih kolektora u kućanstvima.
RAZVOJNI UČINAK	Veća energetska sigurnost, diverzifikacija izvora energije. Stvaranje imidža „zelene“ županije. Smanjenje negativnog utjecaja na okoliš. Smanjenje troškova za energiju (usporedno sa smanjenjem cijene tehnologije za dobivanje energije iz obnovljivih izvora). Novo zapošljavanje – u pogonima za proizvodnju energije (ako se pogoni otvore).
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• Broj izrađenih studija o izboru najpovoljnijih lokacija za VE i SE. • Izmijenjena prostorna dokumentacija (DA/NE). • Broj kontaktiranih potencijalnih poduzetnika. • Broj poduzetnika educiranih o mogućnostima korištenja OIE (posebno u sektoru poljoprivrede i turizma). • Broj izrađenih investicijskih studija za korištenje OIE u objektima u nadležnosti DNŽ. • Izrađen pilot-projekt korištenja OIE u objektu u nadležnosti DNŽ. • Broj kućanstava kojima je sufinancirano postavljanje solarnih kolektora.
NOSITELJI	Ministarstvo gospodarstva, HERA (energetske suglasnosti); HEP; DNŽ – uvršteno u Prostorni plan Županije; MZOPU (lokacijske i građevinske dozvole za VE i SE); JLS – uvrštenje u PPPUO/G; DNŽ; Upravni odjel za prostorno uređenje, gradnju i zaštitu

	okoliša DNŽ; Ured za gospodarstvo RH u Županiji; Hrvatski zavod za zapošljavanje podružnica Dubrovnik; Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	JLS, lokalni poduzetnici, lokalno stanovništvo, strani investitori
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 3.150.000,00 kn Struktura ulaganja: 70% proračun DNŽ 30% investitori
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.-2013.

5.3. Strateški cilj 3

STRATEŠKI CILJ	3. Održivo korištenje prirodne i kulturne baštine
PRIORITET	3.1. Održivo korištenje zaštićenih prirodnih vrijednosti
MJERA	3.1.1. Jačanje stručnog vrednovanja i zakonske zaštite pojedinih zaštićenih područja
SVRHA MJERE	Vrednovanje i očuvanje prirodnih područja na području DNŽ.
CILJ MJERE	Kvalitetnije upravljanje i zaštita očuvanih prirodnih područja. Donijeti Program zaštite prirode za DNŽ sukladno Zakonu o zaštiti prirode. Ispuniti sve obveze koje proizlaze iz procesa pridruživanja Europskoj uniji i usklađivanja zakonodavstva s relevantnim direktivama i uredbama EU-a (Direktivom o staništima, Direktivom o pticama, CITES uredbama). Ispuniti obveze koje proizlaze iz međunarodnih ugovora na području zaštite prirode, biološke sigurnosti, pristupa informacijama i dr.
SADRŽAJ	- Izraditi i donijeti planove upravljanja za ostala područja zaštićena u kategorijama strogog rezervata, posebnog rezervata, regionalnog parka i značajnog krajobraz. - Znanstvena i stručna istraživanja tih područja. - Izrada Prijedloga za zaštitu takvih područja sukladno zakonskoj regulativi. - Provedba postupka zaštite tih područja. - Uvrštenje tih područja u prostorno-planske dokumente. - Provoditi edukaciju područne (regionalne) i lokalne uprave za provedbu i primjenu odredbi prostorno-planske dokumentacije i izdavanje dopuštenja za korištenje prirodnih resursa i zahvate u prostoru, posebno s obzirom na važnost očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti, novo vrednovanje prostora Županije, zaštićena područja i ekološku mrežu. - Upravljanje tim zaštićenim područjima sukladno zakonskoj regulativi. - Dovršiti započetu reviziju postojećih zaštićenih područja.

	• Proglasiti park prirode Delta Neretve. • Stručno vrednovati i zakonski zaštititi područja Elafita. • Stručno vrednovati područja NP Mljet i PP Lastovsko otočje za kandidaturu za Popis posebno zaštićenih područja značajnih za Sredozemlje SPA Protokola Barcelonske konvencije. • Unapređivati mehanizme za financiranje projekata koji su od koristi za promociju i prezentaciju javnosti na temu zaštite prirode za NVO. • Poticati financiranje akcija koje podižu razinu obrazovanja i svijesti javnosti o biološkoj, krajobraznoj i geološkoj raznolikosti i sudjelovanja javnosti u odlučivanju. • Poticati suradnju organizacija civilnog društva i javnog i gospodarskog sektora. • Objediniti sve baze podataka o zaštićenim područjima u cjelovit Informacijski sustav zaštite prirode dostupan zainteresiranoj javnosti i povezati ga s Informacijskim ustavom zaštite okoliša (ISZO). • Uspostaviti kontinuiranu suradnju s turističkim sektorom na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini.
REZULTAT	• Donesen Program zaštite prirode za DNŽ sukladno Zakonu o zaštiti prirode. • Ispunjene sve obveze koje proizlaze iz procesa pridruživanja Europskoj uniji i usklađivanja zakonodavstva s relevantnim direktivama i uredbama EU-a (Direktivom o staništima, Direktivom o pticama, CITES uredbama). • Ispunjene obveze koje proizlaze iz međunarodnih ugovora na području zaštite prirode, biološke sigurnosti, pristupa informacijama i dr. • Novo vrednovanje prostora Dubrovačko-neretvanske županije. • Završena revizija zaštićenih područja Dubrovačko-neretvanske županije. • Upravljanje zaštićenim područjima. • Proglašen park prirode Donja Neretva. • Vrednovano i zakonom zaštićeno područje Elafitskog otočja. • Stručno vrednovano područje NP Mljet i PP Lastovsko otočje za kandidaturu na Popis posebno zaštićenih područja značajnih za Sredozemlje SPA Protokola Barcelonske konvencije.
RAZVOJNI UČINAK	Poboljšano (učinkovito) i odgovorno upravljanje zaštićenim područjima na temelju izrađenih i planskih dokumenata, uvrštenja zaštićenih područja u prostorno-planske dokumente, njihovog vrednovanja i uvrštenja/kandidiranja na popise, učinkovitijih mehanizama financiranja, šire suradnje s gospodarskim sektorom, lokalnom upravom i civilnim društvom, educiranih kadrova te učinkovitog informacijskog sustava. Bolja zaštita očuvanih prirodnih područja i bolje održivo korištenje zaštićenih područja. Izravan doprinos održivom razvoju Županije i na taj način podizanje kvalitete područja. Upravljanje prema standardima na međunarodnoj razini (kriteriji EU-a). Prilagodba legislativi EU-a za upravljanje zaštićenim područjima
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA	• Povećanje vrijednosti prostora Dubrovačko-neretvanske županije. • Vrednovano područje Elafitskog otočja.

MJERE	• Proglašen park prirode Donja Neretva. • Stručno vrednovano područje NP Mljet, Park prirode Lastovo kao i ostala istraživana područja.
NOSITELJI	Javne ustanove nacionalnih parkova i parkova prirode - planiranje i koordinacija rada. Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Dubrovačko-neretvanske županije – planiranje i koordinacija rada. Ministarstvo kulture, Državni zavod za zaštitu prirode – planiranje i koordinacija rada. Dubrovačko-neretvanska županija, Upravni odjel za prostorno uređenje, gradnju i zaštitu okoliša – planiranje i koordinacija rada. Jedinice lokalne samouprave – dionici u zajedničkom apliciranju projekata, korisnici koncesija zaštićenih područja. Nevladine udruge i organizacije – edukacija stanovništva o potrebi održive zaštite prostora, dionici u apliciranju zajedničkih projekata. Regionalna razvojna agencija DUNEA – priprema projektnih aplikacija za fondove EU-a.
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Lokalno stanovništvo Turisti
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 15.000.000,00 kn Struktura ulaganja: 10% proračuna DNŽ 5% proračuni JLS 10% državni proračun 75% fondovi EU-a i međunarodni izvori financiranja
RAZDOBLJE PROVEDBE	2010.-2015.

STRATEŠKI CILJ	3. Održivo korištenje prirodne i kulturne baštine
PRIORITET	3.1. Održivo korištenje zaštićenih prirodnih vrijednosti
MJERA	3.1.2. Jačanje kapaciteta javne ustanove u području zaštite prirode
SVRHA MJERE	Aktivna provedba zaštite prirode na području Dubrovačko-neretvanske županije. Ojačati institucionalno rad Javne ustanove za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Dubrovačko-neretvanske županije.
CILJ MJERE	Razvijati mehanizme provedbe propisa jačanjem zakonodavnih i institucionalnih kapaciteta, obrazovanjem, razvojem znanstvenih resursa, aktivnosti obavješćivanjem, razvojem mehanizama financiranja. Osigurati integralnu zaštitu prirode suradnjom s drugim sektorima (u turističkoj djelatnosti, malom i srednjem poduzetništvu i slično).
SADRŽAJ	• Kadrovski ojačati stručne i nadzorne službe javnih ustanova.

	• Uspostaviti edukativno-prezentacijske centre i druge edukativne sadržaje u ostalim zaštićenim područjima. • Institucionalno i kadrovski jačati ustrojstvene jedinice za zaštitu i očuvanje prirodnih vrijednosti na svim razinama: ○ zapošljavanjem stručnog kadra ○ razvojem znanstvenih aktivnosti ○ obavješćivanjem ○ kroz mehanizme financiranja ○ kroz oblikovane procese i postupke suradnje s drugim sektorima ○ drugo. • Osnivanje edukacijsko-prezentacijskog Centra za predstavljanje prirodnih vrijednosti na kopnu. • Osnivanje edukacijsko-prezentacijskog Centra za predstavljanje prirodnih vrijednosti u moru. • Organizirati edukacije za djecu predškolske i školske dobi. • Organizirati edukacije za nevladine udruge, turističke djelatnike i dr.
REZULTAT	• Provedba Zakona o zaštiti prirode radi očuvanja prirodnih vrijednosti područja. • Osigurani institucionalni kapaciteti. • Osnovani edukacijsko-prezentacijski centri za prirodne vrijednosti na kopnu i moru. • Educirana populacija djece i nevladinog sektora kao i turistički djelatnici.
RAZVOJNI UČINAK	Očuvane prirodne vrijednosti. Održivo korištenje prirodnih vrijednosti i baštine. Povećanje prihoda, zaposlenosti, novih ulaganja, multiplicirajući učinci na gospodarske i društvene djelatnosti (turizam, kulturne industrije, obrazovanje i dr.) u DNŽ. Značenje za ukupni razvoj Dubrovačko-neretvanske županije višestruko je jer se uz vrednovanje prostora povećava i gospodarsko korištenje resursa.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• Uspostavljeni edukativno-prezentacijske centri i drugi edukativni sadržaji u ostalim zaštićenim područjima. • Kadrovski ojačane stručne i nadzorne službe javnih ustanova. • Institucionalno i kadrovski ojačane ustrojstvene jedinice za zaštitu i očuvanje prirodnih vrijednosti na svim razinama. • Povećana turistička ponuda Dubrovačko-neretvanske županije.
NOSITELJI	Javne ustanove nacionalnih parkova i parkova prirode – planiranje i koordinacija rada. Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Dubrovačko-neretvanske županije – planiranje i koordinacija rada. Dubrovačko-neretvanska županija, Upravni odjel za prostorno uređenje, gradnju i zaštitu okoliša – planiranje i koordinacija rada. Nevladine udruge i organizacije – pomoć u edukaciji stanovništva o potrebi održive zaštite prostora, dionici u apliciranju zajedničkih projekata. Regionalna razvojna agencija DUNEA – priprema projektnih aplikacija za fondove EU-a.

CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Djeca predškolske i školske dobi Lokalno stanovništvo Nevladine udruge Turisti
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 8.000.000,00 kn Struktura ulaganja: 10% proračuna DNŽ 5% proračuni JLS 10% državni proračun 75% Fondovi EU-a i međunarodni izvori financiranja
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2010.-2015.

STRATEŠKI CILJ	3. Održivo korištenje prirodne i kulturne baštine
PRIORITET	3.1. Održivo korištenje zaštićenih prirodnih vrijednosti
MJERA	3.1.3. Unaprjeđenje partnerstva kroz jače uključivanje lokalnog stanovništva, dionika u zaštiti i održivom korištenju zaštićenih područja
SVRHA MJERE	Uključiti lokalno stanovništvo u aktivno očuvanje zaštićenih prirodnih vrijednosti DNŽ.
CILJ MJERE	Poticati provedbu institucionalnih i izvaninstitucionalnih načina obrazovanja o biološkoj raznolikosti i sudjelovanje javnosti u postupcima odlučivanja. Poboljšati educiranost stanovništva o vrijednosti prostora te zajednički stvoriti preduvjete za razvoj područja kroz razvoj seoskog turizma. Osnažiti uključivanje stanovništva u odlučivanje za očuvanje prostora, gospodarenje i upravljanje njime.
SADRŽAJ	- Izraditi i provesti programe za uključivanje lokalnog stanovništva u provedbu akcije zaštite staništa (čišćenje obraštajne vegetacije, košnja, ispaša itd.). - Osigurati poticaje za provedbu mjera očuvanja ugroženih staništa privatnim vlasnicima. - Kroz edukaciju uključiti ribare u sustav monitoringa strogo zaštićenih vrsta, posebno morskih kornjača, dupina, sredozemne medvjedice, morskih pasa. - Unapređivati mehanizme za financiranje projekata koji su od koristi za promociju i prezentaciju javnosti na temu biološke raznolikosti za NVO.

	• Poticati suradnju između organizacija civilnog društva i javnog i gospodarskog sektora. • Poticati ulaganja stanovništva u obnovu zapuštenih domaćinstava i izgradnju poučnih staza do vrijednih prirodnih i kulturnih područja. Poticati revitalizaciju takvih područja izgradnjom vidikovaca i odmorišta na istaknutim krajobraznim točkama. • Provoditi edukaciju područne (regionalne) i lokalne uprave za provedbu i primjenu odredbi prostorno-planske dokumentacije i izdavanje dopuštenja za korištenje prirodnih resursa i zahvate u prostoru, posebno s obzirom na važnost očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti, novo vrednovanje prostora Županije, zaštićena područja i ekološku mrežu.
REZULTAT	• Unapređivanje ali i provođenje zaštite svrhovitim institucionalnim i izvaninstitucionalnim načinima obrazovanja o biološkoj raznolikosti i sudjelovanje javnosti u postupcima odlučivanja. • Povećan broj radnih mjesta, očuvan prostor i na taj način dodatno povećana prepoznatljivost Županije u odnosu na ostala područja RH. • U Dubrovačko-neretvanskoj županiji potiču se ulaganja stanovništva u obnovu zapuštenih domaćinstava. • Izgrađene poučne staze do vrijednih prirodnih i kulturnih područja, revitalizirana takva vrijedna područja. • Izgrađeni vidikovci i odmorišta na istaknutim krajobraznim točkama. • Osigurani poticaji za provedbu mjera očuvanja ugroženih staništa privatnim vlasnicima. • Kroz edukaciju ribari uključeni u sustav monitoringa strogo zaštićenih vrsta, posebno morskih kornjača, dupina, sredozemne medvjedice, morskih pasa. • Unaprijeđeni mehanizmi za financiranje projekata koji su od koristi za promociju i prezentaciju javnosti na temu biološke raznolikosti za NVO.
RAZVOJNI UČINAK	Planirane aktivnosti dovest će do bolje očuvane prirodne vrijednosti prostora, održivog korištenja prirodnih resursa te gospodarskog razvoja prije svega ruralnog dijela Dubrovačko-neretvanske županije. Višestruko je značenje za sveukupni razvoj Dubrovačko-neretvanske županije jer se uz vrednovanje prostora povećava i gospodarsko korištenje resursa.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• Zaštićeni prostor sačuvan od devastacije. • Očuvane prirodne vrijednosti. • Održivo korištenje prirodnih vrijednosti i baštine. • Prihodi, zaposlenost, nova ulaganja, multiplicirajući učinci na gospodarske i društvene djelatnosti (turizam, kulturne industrije, obrazovanje i dr.) u DNŽ.
NOSITELJI	Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Dubrovačko-neretvanske županije – planiranje i koordinacija rada. Upravni odjel za prostorno uređenje, gradnju i zaštitu okoliša – planiranje i koordinacija rada.

	Gradovi i općine – planiranje i koordinacija rada. Nevladine udruge i organizacije – pomoć u edukaciji stanovništva o potrebi održive zaštite prostora, dionici u apliciranju zajedničkih projekata. Regionalna razvojna agencija DUNEa – priprema projektnih aplikacija za fondove EU-a.
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Lokalno stanovništvo, ostali građani Turisti Poduzetnici
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 8.000.000,00 kn Struktura ulaganja: 10% proračuna DNŽ 5% proračuni JLS 10% državni proračun 75% Fondovi EU-a i međunarodni izvori financiranja
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.–2020.

STRATEŠKI CILJ	3. Održivo korištenje prirodne i kulturne baštine
PRIORITET	3.2. Upravljanje ekološkom mrežom
MJERA	3.2.1. Izrada i provođenje planova upravljanja za područja ekološke mreže i mreže NATURA 2000
SVRHA MJERE	Izrada i provedba mjera očuvanja u područjima ekološke mreže RH. Izrada dokumenata radi očuvanja prirodnih staništa a u skladu s međunarodnim konvencijama i regulativi EU-a.
CILJ MJERE	Upravljanje područjima ekološke mreže RH na temelju zakona RH i europske regulative.
SADRŽAJ	- Izraditi i provoditi planove upravljanja za područja ekološke mreže i mreže NATURA 2000. - Ugraditi mjere i uvjete zaštite prirode te smjernice očuvanja ekološke mreže u planove gospodarenja u poljoprivredi. - Izraditi programe zaštite šumskih ekoloških sustava u zaštićenim područjima, u kojima nije dopušteno gospodarsko korištenje prirodnih dobara. - Ugraditi mjere i uvjete zaštite prirode u programske dokumente iz područja morskog ribarstva. - Donijeti planove upravljanja za zaštićena područja i područja ekološke mreže koja

	obuhvaćaju vodene ekosustave. • Donijeti Program zaštite prirode za Dubrovačko-neretvansku županiju sukladno Zakonu o zaštiti prirode. • Provoditi ocjenu prihvatljivosti zahvata za prirodu za svaki plan i zahvat koji sam ili u kombinaciji s drugim zahvatima može bitno utjecati na ciljeve očuvanja i/ili integritet pojedinog područja ekološke mreže i mreže NATURA 2000. • Provesti strateške procjene utjecaja na okoliš i ocjene prihvatljivosti za prirodu planova upravljanja vodnim područjima te pojedinačnih zahvata i radnji pri vodno gospodarskim aktivnostima, osim za zahvate i radnje tehničkog održavanja nužne za obranu od poplava. • Poticati istraživanja koja će pridonijeti uspostavljanju kvalitetnijih mjera zaštite prirode. • Osigurati financijska sredstva za provedbu mjera očuvanja u područjima ekološke mreže RH koja su dana na upravljanje županijskim javnim ustanovama.
REZULTAT	• Izrađeni i provedeni planovi upravljanja za područja ekološke mreže i mreže NATURA 2000. • Mjere i uvjeti zaštite prirode te smjernice očuvanja ekološke mreže ugrađeni u planove gospodarenja u poljoprivredi. • Izrađeni programi zaštite šumskih ekoloških sustava u zaštićenim područjima u kojima nije dopušteno gospodarsko korištenje prirodnih dobara. • Mjere i uvjeti zaštite prirode ugrađeni u programske dokumente iz područja morskog ribarstva. • Provedba ocjena prihvatljivosti zahvata za prirodu za svaki plan i zahvat koji sam ili u kombinaciji s drugim zahvatima može bitno utjecati na ciljeve očuvanja i /ili integritet pojedinog područja ekološke mreže i mreže NATURA 2000. • Provedba strateške procjene utjecaja na okoliš i ocjene prihvatljivosti za prirodu planova upravljanja vodnim područjima. • Potaknuta i obavljena istraživanja koja će pridonijeti uspostavljanju kvalitetnijih mjera zaštite prirode. • Osigurana financijska sredstva za provedbu mjera očuvanja u područjima ekološke mreže RH koja su dana na upravljanje županijskim javnim ustanovama.
RAZVOJNI UČINAK	Upravljanje i održivo korištenje zaštićenih područja ekološke mreže za ukupni razvoj Dubrovačko-neretvanske županije ima višestruko značenje jer se uz vrednovanje prostora povećava i gospodarsko korištenje resursa.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• Zaštićeni prostor sačuvan od devastacije. • Očuvane prirodne vrijednosti. • Održivo korištenje prirodnih vrijednosti i baštine. • Povećanje prihoda, zaposlenosti, novih ulaganja, multiplicirajući učinci na gospodarske i društvene djelatnosti (turizam, kulturne industrije, obrazovanje i dr.) u DNŽ.

	• Značenje za ukupni razvoj Dubrovačko-neretvanske županije višestruko je jer se uz vrednovanje prostora povećava i gospodarsko korištenje resursa. • Povećan broj radnih mjesta, očuvan prostor i na taj način dodatno povećana prepoznatljivost Županije u odnosu na ostala područja RH.
NOSITELJI	Javne ustanove nacionalnih parkova i parkova prirode - planiranje i koordinacija rada. Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Dubrovačko-neretvanske županije – planiranje i koordinacija rada. Ministarstvo kulture, Državni zavod za zaštitu prirode – planiranje i koordinacija rada. Upravni odjel za prostorno uređenje, gradnju i zaštitu okoliša – planiranje i koordinacija rada. Gradovi i općine – dionici u zajedničkom apliciranju projekata, korisnici koncesija zaštićenih područja. Nevladine udruge i organizacije – edukacija stanovništva o potrebi održive zaštite prostora, dionici u apliciranju zajedničkih projekata. Regionalna razvojna agencija DUNEa – priprema projektnih aplikacija za fondove EU-a.
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Lokalno stanovništvo Turisti Posjetitelji Ostali.
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 12.000.000,00 kn Struktura ulaganja: 15% proračun DNŽ 70% državni proračun i FZOEU 15% fondovi EU-a i dr.
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	Dugoročno. Od 2011.–2020.

STRATEŠKI CILJ	3. Održivo korištenje prirodne i kulturne baštine
PRIORITET	3.3. Revitalizacija i održivo korištenje krajobraza
MJERA	3.3.1. Evidentiranje, stručno vrednovanje i zaštita krajobraza
SVRHA MJERE	Vrednovanje i očuvanje prirodnih i kultiviranih krajobraza na području DNŽ.
CILJ MJERE	Kvalitetnije upravljanje visokovrijednim prirodnim i kultiviranim krajobrazima na prostoru DNŽ.

	Zaštititi biološku i krajobraznu raznolikost od negativnih učinaka na obalu, otoke i more kroz prostorno-plansku dokumentaciju te druge planove i programe tj. na taj način spriječiti njihovu devastaciju.
SADRŽAJ	• Utvrditi krajobrazne tipove i značajnije krajobraze u DNŽ i uključiti ih u baze podataka sustava o zaštiti prirode. • Izraditi planove zaštite i upravljanja za značajnije krajobraze. • Utvrditi krajobrazne tipove za DNŽ i osobito vrijedne krajobraze kao zaštićene prirodne vrijednosti te osigurati praćenje stanja značajnih i karakterističnih obilježja krajobraza. • Izrada dokumenata valorizacije visokovrijednih prirodnih i kultiviranih krajobraza. • Znanstvena i stručna istraživanja tih područja. • Izrada Prijedloga za zaštitu takvih područja sukladno zakonskoj regulativi. • Provedba postupka zaštite tih područja. • Uvrštenje tih područja u prostorno planske dokumente. • Upravljanje tim zaštićenim područjima sukladno zakonskoj regulativi.
REZULTAT	• Zaštita i očuvanje visoko vrijednih područja Županije. • Krajobrazni tipovi i značajniji krajobrazi u Županiji utvrđeni i uključeni u baze podataka sustava o zaštiti prirode. • Izrađeni planovi zaštite i upravljanja za značajnije krajobraze. • Utvrđeni krajobrazni tipovi za Županiju i osobito vrijedne krajobraze kao zaštićene prirodne vrijednosti te osigurano praćenje stanja značajnih i karakterističnih obilježja krajobraza. • Provedba postupka zaštite tih područja. • Upravljanje tim zaštićenim područjima sukladno zakonskoj regulativi.
RAZVOJNI UČINAK	Upravljanje po standardima na međunarodnoj razini (kriteriji EU-a). Prilagodba legislativi EU-a za upravljanje zaštićenim područjima. Vrednovani krajobrazi obogaćuju prirodnu i kulturnu vrijednost prostora Dubrovačko-neretvanske županije.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• Izrađeni krajobrazni tipovi kultiviranih i prirodnih krajobraza. • Izrađeni planovi upravljanja takvim područjima. • Vrednovani krajobrazi uključeni u prostorno-planske dokumente. • Obnovljeni zapušteni kultivirani krajobrazi tj. revitalizirane zapuštene poljoprivredne površine (vinogradi, maslinici itd.).
NOSITELJI	Javne ustanove nacionalnih parkova i parkova prirode - planiranje i koordinacija rada. Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Dubrovačko-neretvanske županije – planiranje i koordinacija rada. Ministarstvo kulture, Državni zavod za zaštitu prirode – planiranje i koordinacija rada. Upravni odjel za prostorno uređenje, gradnju i zaštitu okoliša – planiranje i koordinacija rada. Gradovi i općine – dionici u zajedničkom apliciranju projekata, korisnici koncesija

	zaštićenih područja. Nevladine udruge i organizacije – edukacija stanovništva o potrebi održive zaštite prostora, dionici u apliciranju zajedničkih projekata. Regionalna razvojna agencija DUNEa – priprema projektnih aplikacija za fondove EU-a. Agronomski fakultet, Katedra za krajobraz.
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Lokalno stanovništvo Turisti Nevladine udruge Svi korisnici prostora
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 12.000.000,00 kn Struktura ulaganja: 10 % proračun DNŽ 5 % proračuni JLS 15 % državni proračun (Ministarstvo kulture, Ministarstvo turizma, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost) 70% fondovi EU-a i dr.
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.–2015.

STRATEŠKI CILJ	3. Održivo korištenje prirodne i kulturne baštine
PRIORITET	3. 4. Obnova i održivo korištenje kulturne baštine
MJERA	3.4.1. Obnova, očuvanje i održivo korištenje kulturne baštine
SVRHA MJERE	Povećati gospodarsko korištenje razvojnog potencijala kulturne baštine na načelima održivosti uz podizanje svijesti korisnika o značaju kulture za DNŽ i njezin razvoj.
CILJ MJERE	Unaprijediti zaštitu i očuvanje kulturne baštine u DNŽ koja ima značajan kulturni, turistički i gospodarski potencijal, uz istodobno poticanje i povećanje gospodarskog korištenja različitim oblicima i načinima.
SADRŽAJ	• Analiza stanja zaštite i održivog korištenja kulturne baštine. • Iskustva dobre prakse održivog korištenja kulturne baštine u DNŽ i u drugim hrvatskim i stranim regijama i mogućnosti njezine šire primjene. • Utvrđivanje i evidentiranje kulturne baštine DNŽ koja se može koristiti kao razvojni resurs, za gospodarsko korištenje te radi identificiranja i utvrđivanja programa i projekata. • Povezivanje i umrežavanje institucija zaštite i očuvanja kulturne baštine i gospodarskih organizacija, poduzetnika, investitora, kulturnih menadžera, turističkih organizacija radi zajedničkog utvrđivanja uvjeta, standarda i načina korištenja kulturne baštine. • Izrada programa zaštite, upravljanja i korištenja kulturne baštine (osobito kulturne baštine upisane u svjetski registar kulturne baštine).

	• Prezentiranje mogućnosti gospodarskog korištenja kulturne baštine DNŽ. • Upoznavanje, educiranje i motiviranje poduzetnika, investitora, kulturnih menadžera, turističkih organizacija i drugih subjekata. • Izrada programa poticanja gospodarskog korištenja kulturne baštine. • Povezivanje s međunarodnim institucijama radi traženja i korištenja sredstava i stručne pomoći. • Uspostava praćenja i kontrole gospodarskog korištenja kulturne baštine. • Vrednovanje programa i projekata gospodarskog korištenja kulturne baštine.
REZULTAT	• Poboljšana zaštita kulturne baštine, povećana sredstva za njezino očuvanje i zaštitu te povećanje gospodarskih aktivnosti uz uvođenje inovacija. • Porast broja obnovljenih i u funkciju održivog razvoja stavljenih objekata kulturne baštine, veći broj posjetitelja, turista, konzumenata kulturnih i kulturno-turističkih sadržaja, veća ulaganja, veći prihod od tih djelatnosti, povećanje zaposlenosti.
RAZVOJNI UČINAK	Bolje korištenje sveukupnih razvojnih potencijala DNŽ, jačanje novih djelatnosti, kulturne i kreativne industrije, novih proizvoda i usluga, poboljšanje turističkih destinacija u DNŽ i obogaćivanje županijske kulture, povećanje konkurentnosti Županije.
NOSITELJI	Upravni odjeli DNŽ. Gradovi i općine. Nadležne stručne ispostave državnih institucija (npr. Konzervatorski odjel). Gospodarstvenici i investitori. Turističke zajednice gradova i općina.
KORISNICI	Turisti, posjetitelji i konzumenti, stanovnici DNŽ.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• Broj obnovljene i promovirane materijalne i duhovne baštine. • Broj organiziranih manifestacija – izložbi, predstavljanja, gostovanja.
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 5.000.000,00 kn Struktura ulaganja: 20% proračun DNŽ 10% proračuni JLS 30% državni proračun 40% fondovi EU
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.-2013.

5.4. Strateški cilj 4

STRATEŠKI CILJ	4. Razvoj ljudskih potencijala, društvene infrastrukture i poboljšanje kvalitete života
-----------------------	--

PRIORITET	4.1. Razvoj ljudskih potencijala
MJERA	4.1.1. Razvoj ljudskih potencijala – obrazovanje prilagođeno potrebama gospodarstva
SVRHA MJERE	Povećati prilagodljivosti radnika, poduzeća, nezaposlenih i drugih skupina gospodarskim promjenama i novim zahtjevima tržišta rada. Poboljšati praćenje potreba i prilagodbu obrazovnog sustava zahtjevima tržišta rada u DNŽ.
CILJ MJERE	Oснаžiti i pokrenuti nove aktivnosti u obrazovnim organizacijama za praćenje promjena i potreba, prilagodbu obrazovanja i razvoj novih vještina vezanih uz unapređenje tehnologije, pokretljivost i primjenjivost znanja u gospodarstvu. Unaprijediti savjetovanje poslodavaca za ulaganje u ljudske resurse radi povećanja kompetencija, motiviranost i produktivnost zaposlenika te bolje prilagodljivosti u procesima preustroja i restrukturiranja.
SADRŽAJ	• Poboljšati predviđanja i praćenje potreba na tržištu rada. • Unaprijediti planiranje radi usklađivanje potreba gospodarstva s programima obrazovanja. • Sustavno provoditi identifikaciju i analiziranje potreba za usavršavanje zaposlenika, poboljšanje organizacije rada i uvođenje fleksibilne strukture rada. • Osigurati potpore obrazovnim institucijama u kreiranju i provedbi dodatnih obrazovnih programa prema sadašnjim i budućim potrebama gospodarstva te osnivanje učeničkih zadruga u srednjim školama. • Osigurati potpore programima za razvoj poduzetničkih vještina, vještina upravljanja ljudskim resursima. • Poboljšati planiranje i provedbu aktivnosti za povećanje zapošljivosti nezaposlenih osoba, promovirati samozapošljavanje i poduzetništvo. • Izraditi i provoditi programe osvješćivanja i motiviranja poslodavaca za povećanje ulaganja u obrazovanje zaposlenika i poboljšanje razvoja ljudskih resursa. • Ojačati podršku lokalnim inicijativama pomoći nezaposlenima za ulazak na tržište rada. • Proširiti i poboljšati programe za profesionalno usmjeravanje i informiranje sa svrhom lakšeg, bržeg i efikasnijeg odabira budućeg zanimanja, usklađenog s sposobnostima i mogućnostima pojedinca kao i s potrebama tržišta. • Jačati programe poticaja nezaposlenim osobama u pokretanju samozapošljavanja.
REZULTAT	• Bolja usklađenost na tržištu rada u DNŽ između potražnje za zaposlenjem i ogovarajuće ponude obrazovane, stručne, kompetentne i motivirane radne snage. • Izrađene analize i predviđanja potreba tržišta rada. • Organizirani dodatni obrazovni programi, osnovane učeničke zadruge u srednjim školama, treninzi, viša obrazovna razina korisnika (poslodavci, zaposleni, nezaposleni), ojačan razvoj ljudskih potencijala u poduzećima, učinkovita partnerstva poslodavaca, obrazovnih institucija i potpornih institucija na tržištu rada, povećanje

	zapošljivosti, povećanje zapošljavanja i smanjenje nezaposlenosti.
RAZVOJNI UČINAK	povećano zapošljavanje smanjenje nezaposlenosti kraće čekanje na zaposlenje povećanje konkurentnosti doprinos razvoju gospodarstva DNŽ.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• broj dodatnih obrazovnih programa • broj obrazovnih institucija koje razvijaju i provode dodatne obrazovne programe • broj osoba uključenih u obrazovne aktivnosti • uspješnost u zapošljavanju osoba nakon završetka obrazovanja • promjene obrazovne strukture poslodavaca, radnika i nezaposlenih osoba • broj zaposlenih u DNŽ • broj nezaposlenih u DNŽ prijavljenih na evidenciji HZZ-PS Dubrovnik • broj poslodavaca s programima razvoja ljudskih potencijala.
NOSITELJI	Upravni odjel za turizam, more i poduzetništvo, drugi upravni odjeli DNŽ Hrvatski zavod za zapošljavanje - Područna služba Dubrovnik Županijska komora Dubrovnik - HGK Obrtnička komora DNŽ Sveučilište u Dubrovniku obrazovne institucije, srednjoškolske i strukovne obrazovne institucije, pučka, učilišta, privatne obrazovne institucije DUNEA poslodavci.
CILJNE SKUPINE I KORISNICI	zaposlene osobe nezaposleni, posebno mladi bez radnog iskustva đaci i studenti poslodavci.
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 3.500.000,00 kn Struktura ulaganja: 10% proračun DNŽ 20% državni proračun 20% proračuni HOK i HGK 50% fondovi EU
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2010.-2013.

STRATEŠKI CILJ	4. Razvoj ljudskih potencijala, društvene infrastrukture i poboljšanje kvalitete života
PRIORITET	4.1. Razvoj ljudskih potencijala

MJERA	4.1.2. Promicanje cjeloživotnog učenja
SVRHA MJERE	Pripremati radno aktivno stanovništvo na izazove tržišnog privređivanja i smanjivanje potrebe angažmana socijalnog sustava. Podizati razinu zapošljivosti i konkurentnosti.
CILJ MJERE	Poticati cjeloživotno obrazovanje svih dobnih skupina, osobito odraslih te osigurati mogućnost obrazovanja za sve. Promovirati potrebu cjeloživotnog učenja zaposlenih, nezaposlenih i socijalno isključenih kategorija. Razvijati i modernizirati školske programe. Unaprijediti sustave stipendiranja učenika i studenata kroz cjeloživotno učenje zaposlenih, nezaposlenih i socijalno isključenih te promicati i poticati povećanje njihove zapošljivosti.
SADRŽAJ	• Izrada programa za promoviranje potrebe cjeloživotnog učenja zaposlenih i nezaposlenih, za osiguranje obrazovanja za sve, razvijanje školskih programa i sustava stipendija, poticanje i promicanje obrazovanja djece i odraslih svih dobnih skupina. • Razvijati nove načine obrazovanja, usavršavanja i osposobljavanja koji mogu pratiti potrebe za novim vještinama, uvođenje novih programa obrazovanja, osposobljavanja i usavršavanja s naglaskom na ranjive skupine društva. • Razvijanje sustava profesionalnog usmjeravanja kao ključne komponente strategija cjeloživotnog učenja i podrška sudjelovanju građana u gospodarstvu i društvu utemeljenog na znanju.
REZULTAT	• Povećan broj znanja i kompetencija po stanovniku. • Veća ulaganja u obrazovanje, veći broj edukacija, veće sudjelovanje u cjeloživotnom učenju zaposlenih. • Ljudski potencijal bolje usklađen s potrebama gospodarstva – stručan, fleksibilan i spreman na permanentno učenje te unapređivanje postojećih znanja i vještina. • Smanjenje broja nezaposlenih, poboljšanje obrazovne strukture stanovništva.
RAZVOJNI UČINAK	Brži i snažniji razvoj gospodarstva, povećana konkurentnost. Smanjen broj nezaposlenih, bolja usklađenost ponude i potražnje na tržištu rada, veća konkurentnost gospodarstva.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• Broj zaposlenih u DNŽ. • Broj nezaposlenih na evidenciji HZZ. • Obrazovna struktura i zaposlenih i nezaposlenih osoba. • Rezultati gospodarskih aktivnosti u DNŽ. • Konkurentnost gospodarstva u cjelini (poslodavaca, zaposlenika). • Prilagodljivost radnika i poslodavaca novim zahtjevima na tržištu rada. • Broj uključenih u obrazovne aktivnosti. • Obrazovne strukture nezaposlenih i zaposlenih osoba. • Broj programa za osposobljavanje i usavršavanje, formalnih i neformalnih, obrazovanja za odrasle.
NOSITELJI	Upravni odjeli DNŽ

	Hrvatski zavod za zapošljavanje - Područna služba Dubrovnik Županijska komora Dubrovnik - HGK Obrtnička komora DNŽ obrazovne institucije poslodavci udruga
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	zaposlene i nezaposlene osobe posebne kategorije (mladi, starije osobe i sl.) poslodavci
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 4.500.000,00 kn Struktura ulaganja: 65% državni proračun i HZZ 35% fondovi EU
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2010.-2013.

STRATEŠKI CILJ	4. Razvoj ljudskih potencijala, društvene infrastrukture i poboljšanje kvalitete života
PRIORITET	4.1. Razvoj ljudskih potencijala
MJERA	4.1.3. Razvoj tržišta rada
SVRHA MJERE	Unaprijediti tržište rada smanjivanjem postojećeg nerazmjera između ponude i potražnje za radnom snagom.
CILJ MJERE	Jačati razvoj lokalnog/regionalnog tržišta rada kroz planiranje, predviđanje i praćenje potreba tržišta rada radi usklađenja ponude i potražnje kao podrška razvoju i zapošljavanju u DNŽ. Jačati suradnju i umrežavanje svih sudionika na lokalnom tržištu rada.
SADRŽAJ	- Izraditi strategiju razvoja ljudskih potencijala DNŽ. - Izraditi programe za razvoj ljudskih potencijala na konceptu lokalnog partnerstva. - Razvijati vještine i kvalifikacije zaposlenih, poduzetnika i nezaposlenih. - Planirati, predviđati i usklađivati potrebe gospodarstva povezivanjem obrazovnog sustava i gospodarstva kroz efikasnije srednjoškolsko obrazovanje, bolju suradnju poslodavaca, zaposlenika i nezaposlenih osoba. - Jačati poticajne mjere za edukaciju mentora i nastavnika za specijalizaciju visoko obrazovanog kadra, majstora te ustanova za programe prekvalifikacije, doškoloavanja i specijalizacije, osuvremenjivanje i podizanje na višu razinu proizvodnih i tehnoloških procesa u svim djelatnostima. - Poticati poduzetništvo za razvoj vještina i kvalifikacija poduzetnika i radne snage kako bi se povećala zapošljivost i kvalitetno zapošljavanje, a smanjila nezaposlenost i prijetnje od nove nezaposlenosti. - Poticati povezanost i suradnju poslovnih subjekata, obrazovnih institucija, komora, razvojnih agencija i institucija zapošljavanja

	kako bi se povećala zapošljivost i omogućilo kvalitetno zapošljavanje. Razviti aktivnosti – sudjelovanje i potpora svih u procesu planiranja i provedbi aktivnosti i mjera u programima razvoja ljudskih potencijala DNŽ na partnerskom principu, sudjelovanje na radionicama/tribinama, istraživanjima potreba na tržištu rada, promoviranju aktivnosti, izradi strategije za razvoj ljudskih potencijala.
REZULTAT	- Izrađena strategija razvoja ljudskih potencijala DNŽ. - Izrađeni i provedeni programi za razvoj tržišta rada i bolja usklađenost ponude i potražnje na tržištu rada, razvijen partnerski odnos dionika na tržištu rada. - Razvijeno i uspješno lokalno partnerstvo za zapošljavanje.
RAZVOJNI UČINAK	Smanjena nezaposlenost.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	- Broj zaposlenih i nezaposlenih. - Broj programa za povećanje zapošljivosti. - Obrazovna struktura zaposlenih i nezaposlenih osoba. - Broj poslodavaca s kvalitetnim razvojnim programima i dobrim rezultatima poslovanja. - Konkurentnost gospodarstva. - Rast i razvoj gospodarstva.
NOSITELJI	Hrvatski zavod za zapošljavanje – Područna služba Dubrovnik Upravni odjel za turizam, more i poduzetništvo i drugi upravni odjeli DNŽ srednje strukovne i ostale škole, obrazovne institucije – javne i privatne, na razini srednjoškolskog i poslijesrednjoškolskog obrazovanja, kao institucije za cjeloživotno obrazovanje (odraslih) predstavnicima poslodavaca Hrvatska gospodarska komora – Županijska komora Dubrovnik Obrtnička komora Dubrovačko-neretvanske županije srednje strukovne i ostale škole obrazovne institucije – javne i privatne, na razini srednjoškolskog i poslijesrednjoškolskog obrazovanja, kao institucije za cjeloživotno obrazovanje (odraslih) DUNEA
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	zaposlene i nezaposlene osobe đaci, studenti poduzetnici nevladine udruge
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 3.500.000,00 kn Struktura ulaganja: 10% proračun DNŽ 10% JLS 30% državni proračun i HZZ 50% fondovi EU
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERA	2010.-2013.

STRATEŠKI CILJ	4. Razvoj ljudskih potencijala, društvene infrastrukture i poboljšanje kvalitete života
PRIORITET	4.2. Unapređenje sustava obrazovanja
MJERA	4.2.1. Jačanje kvalitete obrazovnih institucija (predškolskog, osnovnog i srednjoškolskog te stručnog obrazovanja)
SVRHA MJERE	Povećati kvalitetu obrazovnog sustava u DNŽ radi veće sposobnosti obrazovnog sustava da odgovori na brze promjene u gospodarstvu i društvu u cjelini.
CILJ MJERE	Povećati kvalitetu provedbe postojećih programa obrazovanja, osnažiti uvođenje dodatnih programa radi postizanja veće izvrsnosti u stjecanju znanja, vještina i ponašanja učenika. Pridonijeti bržem usklađivanju i usvajanju standarda obrazovanja u EU-u.
SADRŽAJ	- Razvoj dodatnih programa za unapređenje predškolskog sustava kroz stalnu edukaciju osoblja i unapređenje odgojnih metoda i kulture odnosa i suživota s drugom djecom te socijalizacije, poticanje humanističkih i kreativnih odnosa i vještina te stalne edukacije osoblja. - U osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju uvesti dodatne programe u postojeće radi: - poticanja kreativnosti učenika - stjecanja vještina i znanja s naglaskom na društveno-odgojne komponente učenja pravila građanskog odgoja, normi civilnog društva, tolerancije svih vrsta različitosti (rasnih, nacionalnih, vjerskih, spolnih i dr.), načine nenasilnog rješavanja sukoba među mladima i dr. - upoznavanje osnova poduzetništva kroz izborni predmet u postojeće obrazovne programe - prihvaćanje novih edukativnih i pedagoških standarda kroz kontinuirano obrazovanje i osposobljavanje nastavnog osoblja te brzu implementaciju suvremenih nastavnih metoda i tehnika - razraditi program racionalizacije škola. - Srednjoškolsko obrazovanje uskladiti s potrebama gospodarstva uvažavajući stvarne potrebe tržišta rada. - Redefinirati upisne kvote na temelju deficitarnosti i suficitarnosti pojedinih zanimanja na tržištu rada u DNŽ. - Prilagoditi nastavne metode, sredstva i obrazovne programe specifičnim skupinama polaznika (daroviti učenici, osobe s invaliditetom, osobe s teškoćama u razvoju, osobe s kroničnim zdravstvenim poteškoćama). - Jačati partnerstvo kroz organizirane susrete škola, gospodarstvenika i roditelja. - Uvesti dodatne programe za odgajanje i obrazovanje mladih za prepoznavanje, njegovanje i poticanje zavičajnog identiteta. - Oblikovati i provesti mjere za sprečavanje ispadanja iz redovnog obrazovanja i socijalne isključenosti, omogućivanje vertikalne i horizontalne prohodnosti. Razvijanje pomoći mladima kroz razvoj sustava profesionalnog usmjeravanja kako bi prepoznali svoje mogućnosti, kompetencije i interese i donosili odluke o obrazovanju, osposobljavanju i zapošljavanju te sami upravljali svojom karijerom. - Provesti angažiranje stručnih djelatnika u nastavi uz omogućavanje njihovog stalnog stručnog usavršavanja, pripremanje za upise u prve razrede srednjih škola i organiziranje susreta s gospodarstvenicima iz HGK – ŽK Dubrovnik i OK-DNŽ-om te s roditeljima (partnerstvo). - Provesti „investicijsko“ uređivanje postojećih objekata školstva te proširenje školskih kapaciteta za prelazak na jednosmjenski rad. - Provesti optimizaciju mreže škola i mreže programa u skladu s potrebama gospodarstva – tržištem rada i stručnim/znanstvenim potrebama regije. - Izraditi i provesti programe za poboljšanje suradnje i uvođenje partnerskih odnosa između upravnih, regionalnih i lokalnih tijela s odgojno- obrazovnim ustanovama, osnivačima škola, gospodarstvom, roditeljima i učenicima.

REZULTAT	• Viša razina kvalitete obrazovnog sustava u DNŽ. • Bolja obrazovanost učenika, njihovog ponašanja i uklopljenosti u društvo. • Poboljšanje zapošljivosti učenika i mladih. • Veće zadovoljstvo učenika, roditelja i nastavnika. • Pomaci u rješavanju potreba gospodarstva i drugi sektora za stručnim kadrovima.
RAZVOJNI UČINAK	Doprinos obrazovanja razvoju gospodarstva. Povećanje konkurentnosti i razvijenosti DNŽ.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• Promjena obrazovne strukture mlade populacije. • Broj i struktura dodatnih programa u sustavu obrazovanja. • Broj učeničkih nagrada na regionalnim, državnim i međunarodnim natjecanjima. • Rang županijskih škola u RH prema uspjehu učenika na državnoj maturi. • Rang županijskih škola prema drugim vrednovanjima. • Broj programa obrazovanja i usavršavanja obrazovnog kadra. • Odnos broja upisanih i završenih đaka. • Broj partnerstava i programa upravnih, odgojnih i gospodarskih institucija. • Broj incidenata u kojima sudjeluju učenici. • Broj završenih srednjoškolaca među novozaposlenim osobama u DNŽ. • Broj završenih srednjoškolaca među poduzetnicima i slobodnim profesijama. • Broj završenih srednjoškolaca među nezaposlenim osobama prijavljenim na evidenciju HZZ – Područne službe Dubrovnik.
NOSITELJI	Upravni odjel za obrazovanje, kulturu i šport osnivači obrazovnih institucija predškolske ustanove osnovne škole srednje škole gradovi i općine Županijska komora Dubrovnik - HGK Obrtnička komora Dubrovačko-neretvanske županije - HOK Hrvatski zavod za zapošljavanje – Područna služba Dubrovnik roditeljske udruge i asocijacije župe Katoličke crkve Ministarstvo prosvjete i športa RH
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	djeca predškolske dobi učenici osnovnih škola učenici srednjih škola nastavnici roditelji poduzetnici JLS
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 3.000.000,00 kn Struktura ulaganja: 10% proračuni DNŽ

	10 % državni proračun 80 % EU fondovi
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2010.–2013.

STRATEŠKI CILJ	4. Razvoj ljudskih potencijala, društvene infrastrukture i poboljšanje kvalitete života
PRIORITET	4.2. Unapređenje sustava obrazovanja
MJERA	4.2.2. Prilagodba infrastrukture i programa obrazovanja za osobe s posebnim potrebama
SVRHA MJERE	Kvalitetnije uključivanje osoba s posebnim potrebama u socijalnu i radnu okolinu.
CILJ MJERE	Izgradnja novih i prilagođavanje postojećih objekata i opreme obrazovanja za osobe s posebnim potrebama.
SADRŽAJ	• Ugradnja dizala i pristupnih rampi, prilagođavanje ulaza u objekte i zahode te opreme u prostorima obrazovnih ustanova. • Edukacija nastavnog osoblja za provedbu prilagođenih programa za osobe s posebnim potrebama. • Programi tolerantnog ponašanja učenika i prilagođavanja.
REZULTAT	• Omogućivanje dostupnosti svih prostora obrazovanja osobama s posebnim potrebama i omogućivanje praćenja nastave te uključivanje u vježbe osoba s posebnim potrebama. • Nastavnici osposobljeni za provedbu prilagođenih programa za osobe s posebnim potrebama. • Uspostavljeno tolerantno ponašanje učenika i prilagođavanje za što kvalitetnije izvođenje nastavnog procesa i suživot s osobama s posebnim potrebama.
RAZVOJNI UČINAK	Socijalno i radno prihvaćanje osoba s posebnim potrebama. Tolerantna i poticajna obrazovna sredina za osobe s posebnim potrebama te ispunjenje svih infrastrukturnih preduvjeta za izvođenje nastavnih programa.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• Godišnji planovi. • Izvještaji realizacije ulaganja u školske objekte u Dubrovačko-neretvanskoj županiji. • Planirani projekti. • Izgrađena dizala, rampe, uklanjanje prepreka. • Programi za edukaciju i sl.
NOSITELJI	Upravni odjel za obrazovanje, kulturu i šport gradovi i općine Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa RH

CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Osobe s posebnim potrebama, učenici i nastavnici.
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 2.000.000,00 kn Struktura ulaganja: 20% proračun DNŽ 30% državni proračun 50 % fondovi EU
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.–2014.

STRATEŠKI CILJ	4. Razvoj ljudskih potencijala, društvene infrastrukture i poboljšanje kvalitete života
PRIORITET	4.2. Unapređenje sustava obrazovanja
MJERA	4.2.3. Izgradnja i dogradnja objekata za obrazovanje
SVRHA MJERE	Osiguranje uvjeta za povećanje kvalitete i uspješnosti osnovnog i srednjeg obrazovanja.
CILJ MJERE	Izgradnja novih, dogradnja i adaptacija postojećih objekata. natjecanja.
SADRŽAJ	- Izgradnja novih, dogradnja i adaptacija postojećih objekata. natjecanja radi osiguranja propisanog školskog standarda i uvođenja jednosmjenske nastave te stvaranja uvjeta za što kvalitetniju nastavu i ugodniji boravak učenika i nastavnika u školi, što kvalitetniji rad školskih športskih klubova i organiziranje športskih školskih - Izgradnja školskih športskih dvorana. - Dubrovačko-neretvanska županija i jedinice lokalne samouprave na čijem se području nalaze objekti obrazovanja financirat će i izraditi projektnu dokumentaciju te osigurati olakšice kod plaćanja komunalne naknade. - Nastavak aktivnosti na dovršavanju izrade dokumenata za gradnju što je preduvjet za kandidiranje projekata prema fondovima EU-a.
REZULTAT	- Nastava u jednoj smjeni. - Kvalitetno organizirana nastava tjelesnog odgoja. - Kvalitetan rad školskih športskih klubova.
RAZVOJNI UČINAK	Zadovoljni učenici, zadovoljni nastavnici i bolji obrazovni rezultati. Doprinos razvoju ljudskih potencija, a time i razvoj u DNŽ.

POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	- Izrađena projektna dokumentacija i dozvole za izgradnju. - Izgrađeni i adaptirani objekti za obrazovanje na području DNŽ.
NOSITELJI	Upravni odjel za obrazovanje, kulturu i šport DNŽ te gradovi i općine na čijem su području ustanove obrazovanja, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa RH, Ministarstvo regionalnog razvoja RH, Ministarstvo mora, prometa i veza RH.
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Učenici i nastavnici osnovnih i srednjih škola.
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 160.000.000,00 kn Struktura ulaganja: 10 % proračun DNŽ i JLS 20 % državni proračun 80 % EU fondovi
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.–2019.

STRATEŠKI CILJ	4. Razvoj ljudskih potencijala, društvene infrastrukture i poboljšanje kvalitete života
PRIORITET	4.2. Unapređenje sustava obrazovanja
MJERA	4.2.4. Razvoj Sveučilišta u Dubrovniku
SVRHA MJERE	Pridonijeti stvaranju vrhunskog znanja u DNŽ i jačanju razvoja Županije utemeljenom na znanju, na razvoju gospodarstva zasnovanog na primjeni novih tehnoloških znanja i dostignuća radi povećanja konkurentnosti. Povećati udio visoko obrazovanih građana u stanovništvu.
CILJ MJERE	Uspostaviti Sveučilište visoke izvrsnosti u obrazovnom, istraživačkom, organizacijskom, kadrovskom i tehnološkom pogledu, s višestrukim mogućnostima smještaja, koje će omogućiti ubrzan razvoj zajednice i poboljšati kvalitetu života domaćeg stanovništva Unaprijediti visokoškolsko obrazovanje i postići stalan razvoj i koncentraciju novih znanja i konkurentnih nastavnih programa s povećanjem kompetencija i broja visoko obrazovanih osoba. Povećati broj studenata i nastavnog osoblja i potaknuti razvoj znanstveno-obrazovnog turizama.

SADRŽAJ	• Unaprijediti postojeća i jačati razvoj novih nastavnih programa u skladu s razvojnim prioritetima DNŽ i regije • Izrada i provedba programa za povećanje kvalitete i izvrsnosti nastavnog i istraživačkog rada. • Izrada programa međunarodnih studijskih programa u suradnji sa sveučilištima iz inozemstva. • Poduzimati zajedničke promotivne i regrutiranje aktivnosti, omogućiti razmjenu profesora i studenata s tim sveučilištima. • Sustavno provoditi regrutiranje vrhunskih talentiranih studenata i mladih istraživača. • Jačati međunarodnu suradnju, napose sudjelovanje u EU programima i projektima visokog obrazovanja i istraživanja, umrežavanje s vodećim sveučilištima u EU-u i svijetu. • Jačati povezivanje s gospodarstvom DNŽ i čitave regije, suradnju s poduzećima kroz istraživanje i razvoj (I&R). • Jačati predstavljanje i brendiranje Dubrovačkog sveučilišta. • Pronalaziti izvore financijskih sredstava za usavršavanje znanstveno-nastavnog kadra (stjecanje doktorata, postdoktorski studiji, specijalizacije). • Poboljšati upravljanje razvojem Sveučilišta (poslovni planovi i dr.). • Dislocirati stručne studije u druge dijelove Županije. • Provesti izgradnju sveučilišnog kampusa (I. i II. faza) i studentskog doma.
REZULTAT	• Sveučilište u Dubrovniku postaje regionalni visokoškolski lider, s čvrstom i respektabilnom pozicijom u međunarodnoj akademskoj zajednici, a Dubrovnik postaje prestižno mjesto za studiranje. • Porast fakultetski obrazovanog stanovništva u DNŽ. • Porast broja studenata osobito iz inozemstva, nastavnog kadra i istraživača, uključenost u programe EU-a i međunarodne programe, snažna suradnja s gospodarstvom DNŽ i čitave regije, dobri uvjet za studiranje i istraživački rad, porast znanstveno-obrazovnog turizma.
RAZVOJNI UČINAK	Povećanje broja visoko obrazovanog mladog stanovništva povećava raspoloživost znanja u Dubrovniku i DNŽ te atraktivnost za ulaganja u proizvodnju utemeljenu na znanju (kreativne industrije, kulturne industrije), utječe na porast kapitalnih ulaganja i veći gospodarski rast. Povećava konkurentnosti DNŽ i kvalitetu i stila života njezinih stanovnika.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• Broj studenata, broj završenih studenata, uspješnost studenata, broj studenata usmjerenih na područja koja su od prioritetne važnosti za razvoj DNŽ, broj studenata koji sudjeluju u međunarodnoj suradnji, broj međunarodnih nastavnih i istraživačkih programa, broj i izvrsnost nastavnog osoblja, rang Sveučilišta prema kvaliteti u RH i u Europi.

	• Postotak visoko obrazovanog stanovništva, povećanje broja sudionika znanstveno-obrazovnog turizma.
NOSITELJI	Sveučilište u Dubrovniku Upravni odjel za prosvjetu, kulturu i šport Grad Dubrovnik Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa RH
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Studenti (domicilni, nedomicilni i inozemni), nastavni kadar, domaće stanovništvo (poboljšanje kvalitete života domaćeg stanovništva). Mladi DNŽ i susjednih županija i regije.
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 6.000.000,00 kn Struktura ulaganja: 70% proračun DNŽ i JLS 30% drugi izvori
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2010.-2013.

STRATEŠKI CILJ	4. Razvoj ljudskih potencijala, društvene infrastrukture i poboljšanje kvalitete života
PRIORITET	4.3. Razvoj športsko-rekreativnih i kulturnih sadržaja
MJERA	4.3.1. Unapređenje športsko-rekreativnih i kulturnih sadržaja i uvjeta za razvoj
SVRHA MJERE	Osiguranje kvalitetnih uvjeta za bavljenje športom i rekreacijom domicilnog stanovništva, sportaša i turista. Športom i rekreacijom u slobodnom vremenu pridonijeti zdravlju stanovništva te smanjiti i spriječiti razne oblike ovisnosti. Osiguranje kvalitetnih uvjeta za razvoj kulture i dostupnosti kulturnih sadržaja svim građanima.
CILJ MJERE	Podići i proširiti tjelesno-zdravstvene sposobnosti što većeg broja stanovnika, pogotovo mladih i to kroz bavljenje svim dostupnim oblicima športa, školskim, amaterskim i poluprofesionalnim, pomaganje darovitih pojedinaca i kvalitetnih klubova u napredovanju do vrha profesionalnog športa.

	Izgraditi športsko-rekreacijske zone s pratećim sadržajima na području DNŽ. Podići kvalitetu upravljanja športskim objektima (korištenje, održavanje i dr.) i organizacija športskih aktivnosti. Poboljšati osmišljavanje, pripremu i provođenje programa u području kulture i povećati dostupnost i sudjelovanje u kulturnim sadržajima i programima.
SADRŽAJ	• Izgraditi i urediti športsko-rekreacijske centre. • Izgraditi i urediti stadion za atletske discipline, pješačke i biciklističke staze, zatvorena i otvorena plivališta, športske školske dvorane na području DNŽ. • Izraditi i provesti programe za uključivanje što većeg broja mladih u športske i rekreacijske aktivnosti, za financijsko i stručno pomaganje školskim klubovima, raznim športskim udrugama, pojedincima. • Poboljšati akcije, manifestacije i natjecanja uz što više sudionika. • Osposobiti menadžere za uspješno upravljanje športskim objektima. • Izraditi programe za bolje korištenje športskih programa i upravljanje objektima. • Izraditi programe za organiziranje športskih kampova, športskih školskih natjecanja, edukacije. • Ojačati potpora provođenju projekata i programa u području kulture. • Povećati ponudu autentičnih kulturnih sadržaja s područja Županije. • Pripremiti i ostvariti nove programe i nove oblike kulturnog izričaja u Županiji. • Poticati stjecanje znanja i vještina u jačanju sposobnosti zajedničkog rada te međusobnog povezivanja u području razvoja kulturnih sadržaja i razmjene informacija u kulturi.
REZULTAT	• Velik broj stanovnika Županije uključen u športske i rekreacijske aktivnosti. • Veća angažiranost mladih i poboljšana socijalizacija te smanjen broj ovisnika, • Razvijen športski duh stanovnika u Županiji. • Doprinos zapošljivanju. • Poboljšanje zdravstvenog stanja stanovništva Županije. • Unapređenje turističke ponude. • Povećanje ponuda autentičnih kulturnih sadržaja s područja Županije; ostvarenje novih programa i novih oblika kulturnog izričaja u Županiji.
RAZVOJNI UČINAK	Veća radna sposobnost i zadovoljstvo stanovništva. Povećanje društvene kohezije. Poboljšanje kvalitete i stila života.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• Broj obnovljenih i novosagrađenih športskih objekata. • Broj novih aktivnih športaša i rekreativaca. • Broj korisnika, uključenost lokalnog stanovništva i turista. • Broj športskih rekreacijskih programa. • Broj športskih manifestacija. • Broj mladih uključenih u športske i rekreacijske aktivnosti. • Broj osvojenih nagrada u profesionalnom i amaterskom športu i rekreaciji

	• Broj novih radnih mjesta. • Broj pojedinaca uključen u rad institucija u kulturi. • Broj projekata i programa međusobne suradnje institucija u Županiji te međužupanijske i prekogranične suradnje. • Broj stanovnika u Županiji i izvan nje koji posjećuju kulturne programe. • -Broj zadovoljnih stanovnika kulturnom ponudom u Županiji
NOSITELJI	Upravni odjel za društvene djelatnosti, Upravni odjel za turizam, more i poduzetništvo JLS, škole i školski klubovi, športski klubovi, zajednice športova, stručni pojedinci, kulturne ustanove i institucije, obrazovne institucije, kulturno-umjetnička društva, udruge u području kulture
CILJNE SKUPINE I KORISNICI	lokalno stanovništvo, športaši, amateri svih dobni kategorija i turisti
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 30.000.000,00 kn Struktura ulaganja: 10% proračun DNŽ 20% državni proračun 70% fondovi EU
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.-2013.

STRATEŠKI CILJ	4. Razvoj ljudskih potencijala, društvene infrastrukture i poboljšanje kvalitete života
PRIORITET	4.4. Unapređenje zdravstva i socijalne skrbi
MJERA	4.4.1. Unapređenje uvjeta i kvalitete rada u zdravstvenim djelatnostima
SVRHA MJERE	Poboljšanje zdravstvenih usluga te usklađivanje zdravstvenog sustava sa standardima EU-a.
CILJ MJERE	Poboljšanje kvalitete rada zdravstvenih i nezdravstvenih radnika putem školovanja i stručnog usavršavanja, opremanja zdravstvenih ustanova kvalitetnom opremom i osiguranja adekvatnog poslovnog prostora.
SADRŽAJ	• Poboljšanje uvjeta rada zdravstvenih radnika u primarnoj i sekundarnoj zdravstvenoj zaštiti. • Osiguranje potrebne medicinske i nemedicinske opreme. • Osiguranje odgovarajućeg broja zdravstvenih i nezdravstvenih radnika. • Permanentno usavršavanje zdravstvenih radnika na primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj razini zdravstvene zaštite.
REZULTAT	• Primarna zdravstvena djelatnost: ○ poboljšanje efikasnosti i definiranog standarda kvalitete prostora i opreme te razine normativnih vrijednosti programa i usluga po ugovornim zdravstvenim

	djelatnostima kao i kvalitete rada, mjera preventivne zdravstvene zaštite i postupaka liječenja (korištenje uputa i preporuka temeljenih na kliničkim i terapijskim smjernicama) ○ provedba aktivnosti promocije zdravlja i prevencije bolesti te cijepljenja ○ unapređenje informatičkoga sustava primarne zdravstvene zaštite. • Sekundarna zdravstvena, odnosno bolnička djelatnost: ○ praćenje, planiranje, suradnja, unapređenje i organizacija sustava zdravstvene zaštite u bolničkim zdravstvenim ustanovama ○ provedba mjera bolničke zdravstvene zaštite ○ predlaganje mjera za kontinuirano poboljšanje bolničke skrbi ○ utvrđivanje mjerila za praćenje kvalitete rada, uvođenje mjera kontrole kvalitete u zdravstvenim ustanovama ○ planiranje i popravljivanje tehničko-medicinske opremljenosti zdravstvenih ustanova ○ povezivanje u integriran bolnički informatički sustav ○ unapređenje sustava financiranja plaćanjem prema dijagnostičkom, odnosno terapijskom postupku.
RAZVOJNI UČINAK	Odgovarajući broj zdravstvenih djelatnika; podizanje kvalitete zdravstvenih usluga; dostupnost zdravstvenih usluga svima; popunjavanje mreže javnozdravstvene službe.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• Broj održanih seminara, stručnih skupova i drugih oblika usavršavanja za zdravstvene radnike. • Podaci o nabavi strateške medicinske opreme. • Kadrovsko jačanje Opće bolnice Dubrovnik (broj specijalističkih kadrova i doktora medicine). • Podaci o izgradnji i adaptaciji poslovnih objekata zdravstvene zaštite.
NOSITELJI	Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi DNŽ, Opća bolnica Dubrovnik, domovi zdravlja, ostali, Zavod za javno zdravstvo DNŽ.
KORISNICI	Osigurane osobe na području DNŽ, zdravstveni i nezdravstveni radnici u zdravstvenim ustanovama, zdravstveni radnici koji se nalaze u zakupljenom prostoru.
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 25.000.000,00 kn Struktura ulaganja: 15% proračun DNŽ 50% državni proračun 35% fondovi EU
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.–2013.

STRATEŠKI CILJ	4. Razvoj ljudskih potencijala, društvene infrastrukture i poboljšanje kvalitete života
PRIORITET	4.4. Unapređenje zdravstva i socijalne skrbi
MJERA	4.4.2. Unapređenje uvjeta i kvalitete rada u Hitnoj medicinskoj pomoći
SVRHA MJERE	Unaprijediti učinkovitost službe, smanjiti vrijeme potrebno za dobivanje usluga hitne medicine te time unaprijediti zdravstveni ishod. Uskladiti zdravstveni sustav sa standardima EU-a.
CILJ MJERE	Poboljšanje kvalitete rada zdravstvenih i nezdravstvenih radnika putem školovanja i stručnog usavršavanja, opremanja zdravstvenih ustanova kvalitetnom opremom i osiguranja adekvatnog poslovnog prostora.
SADRŽAJ	• Postići jednakost-isti standard usluga, jednaku opremljenost,
REZULTAT	Jednakost- isti standard usluga, jednaku opremljenost, standardizirani postupci u zbrinjavanju pacijenata,. Dostupnost-što veća pokrivenost terena s timovima HMP. Učinkovitost- smanjenje mortaliteta i invaliditeta.
RAZVOJNI UČINAK	Podizanje funkcionalnosti sustava primarne zdravstvene zaštite. Unapređenje učinkovitosti sustava.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• Broj održanih seminara, stručnih skupova i drugih oblika usavršavanja za zdravstvene radnike. • Podaci o nabavi strateške medicinske opreme. • Kadrovska jačanje Hitne medicinske pomoći (broj specijalističkih kadrova i doktora medicine). • Podaci o izgradnji i adaptaciji objekata i nabavci medicinske opreme.
NOSITELJI	Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, DNŽ, Ustanova za HMP, Fondovi EU.
KORISNICI	Domicilno stanovništvo, turisti.
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 10.000.000,00 kn Struktura ulaganja: 15% proračun DNŽ 50% državni proračun 35% fondovi EU
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2011.-2013.

STRATEŠKI CILJ	4. Razvoj ljudskih potencijala, društvene infrastrukture i poboljšanje kvalitete života
-----------------------	--

PRIORITET	4.4. Unapređenje zdravstva i socijalne skrbi
MJERA	4.4.3. Poboljšanje socijalne skrbi i uvjeta života ranjivih skupina, ljudi s posebnim potrebama te podizanje kvalitete života umirovljenika i osoba treće životne dobi
SVRHA MJERE	Poboljšati socijalnu sigurnost, kvalitetu života i socijalni standard ranjivih skupina društva, ljudi s posebnim potrebama te jačati uvažavanje različitosti svakog pojedinca sudjelovanjem u izradi javnih politika i njihovoj provedbi mjera u lokalnoj zajednici. Osnajiti opću toleranciju, solidarnost i uzajamnost prema individualnim razlikama i potrebama širenjem spoznaja, obogaćivanjem iskustava, promicanjem humanosti u svakodnevnom životu. Pridonijeti da se svakom pojedincu omogući odlučivanje o vlastitom životu i preuzimanju odgovornosti.
CILJ MJERE	Uspostaviti i provoditi različite programe i službe podrške koje će omogućiti opredjeljivanje obitelji i same osobe za zadržavanje u poznatoj socijalnoj sredini i za institucionalno zbrinjavanje. Potaknuti i razvijati specijalizirano ili terapeutsko udomiteljstvo prilagođeno stanju i potrebama starijih osoba, djece i odraslih s poteškoćama u razvoju s ciljem razvijanja samostalnosti djeteta/odrasle osobe te njihova boljeg funkcioniranja u obitelji i široj društvenoj zajednici. Povećati kapacitete i kvalitetu za institucionalni i udomiteljski smještaj.
SADRŽAJ	• Provesti istraživanje o potrebama ranjivih skupina u društvu (za osobe treće životne dobi, osobe s psihičkim smetnjama, osobe s poteškoćama u razvoju, tjelesne invalide). • Izraditi programe za pružanje kvalitetne podrške, zaštite i usluga svim osobama iz ranjivih skupina u društvu, uz uključivanje i sudjelovanje institucija, udruga i drugih građana. • Izraditi i provoditi programe za unapređenje obiteljskog života, za dobre međugeneracijske odnose, za zdrav način življenja (prehrana, rekreacija, kretanje i dr.), razvijati i održavati društvene veze, ostati aktivan u društvu, njegovati samopoštovanje, prihvatiti starenje, pojačati osjećaj sigurnosti i potrebnosti. • Izraditi programe za: ○ specijalizirano ili terapeutsko udomiteljstvo za djecu i odrasle osobe s poteškoćama u razvoju ○ samostalno stanovanje, koje omogućuje da se odraslim osobama s mentalnom retardacijom osigura smještaj u stanove u zajednici uz pružanje potrebne podrške i praćenje njihovog samostalnog života ○ za utemeljivanje i rad Obrazovno-kreativnog centra (dnevni centar otvorenog tipa), koji korisnicima omogućava uključivanje u prilagođene obrazovne programe i kreativne sadržaje, a za djelatne članove, udomiteljske obitelji i volontere organizirati obrazovanje; takav centar može pružati usluge i korisnicima iz susjednih gradova i općina u DNŽ.

	• Povećati smještajne kapacitete u domovima za stare i nemoćne, psihički bolesne osobe, osobe s poteškoćama i osobe s posebnim potrebama. • Izraditi i provesti program osnivanja hospicija. • Utvrditi i usvojiti umirovljenički standard. • Poduprijeti i širiti volonterske aktivnosti za pomoć osobama treće životne dobi, osobama s psihičkim smetnjama, osobama s poteškoćama u razvoju, tjelesnim invalidima. • Ojačati promociju u svijesti javnosti o brizi za poboljšanje socijalne skrbi i uvjeta života ranjivih skupina društva. • Provoditi programe za djecu iz domova za nezbrinutu djecu za smještaj nakon završene srednje škole, za stipendiranje dobrih učenika koji žele studirati te utjecati na njihovu zapošljivost.
REZULTAT	• Povećana i poboljšana kvaliteta života ranjivih skupina društva u DNŽ. Razvijena kvalitetna institucionalna skrb i udomiteljstvo. • Povećani kapaciteti za institucionalnu skrb i udomiteljstvo. • Povećanje broja različitih aktera (ustanova, udruga, volontera, obitelji, župnih zajednica Crkve, koji skrbe o starijim osobama). • Povećana osjetljivost i briga građana DNŽ za ranjive skupine društva. • Povećanje solidarnosti, uzajamnosti, poštovanja, brige za drugoga.
RAZVOJNI UČINAK	Poboljšanje kvalitete života starijih osoba. Zadovoljno starenje, duži ostanak u svojoj sredini, manja institucionalizacija, jeftiniji i humaniji odnos, duži životni vijek, aktivno sudjelovanje u društvenom i političkom životu, pozitivan utjecaj na druge demografske skupine. Povećanje društvene kohezije u DNŽ.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• Broj programa za poboljšanje socijalne sigurnosti, kvalitete života i socijalnog standarda ranjivih skupina društva. • Broj korisnika programa. • Broj korisnika uključenih u institucionalne i vaninstitucionalne oblike. • Kapaciteti institucionalnog zbrinjavanja i udomiteljstva. • Kvaliteta institucionalnog zbrinjavanja i udomiteljstva. • Zadovoljstvo korisnika i drugih stanovnika DNŽ. • Zadovoljstvo korisnika i drugih stanovnika, broj novoosnovanih udruga i klubova koji se bave problemima starijih osoba i podizanja kvalitete života starijih osoba. • Broj volontera. • Broj i kvaliteta prijedloga na strategije i zakonske propise. • Broj rasprava o javnim politikama i broj struktura sudionika.
NOSITELJI	Upravni odjel za međugeneracijsku solidarnost, branitelje i obitelj Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb gradovi i općine, zdravstvene ustanove, centri za socijalnu skrb, udruge invalida, udruge za osobe s teškoćama u razvoju škole

	pojedinci MZSS MOBMS
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Osobe treće životne dobi; osobe s poteškoćama u razvoju, osobe s invaliditetom i drugi stanovnici DNŽ (osobe starije od 65 godina, bolesne, stare i iznemogle osobe, samačka domaćinstva; - osobe s invaliditetom - polupokretne i nepokretne osobe); socijalno najugroženije kategorije stanovništva, osobe s invaliditetom i osobe s poteškoćama u razvoju, drugi stanovnici; djeca iz domova za nezbrinutu djecu
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 4.000.000,00 kn Struktura ulaganja: 90% proračun DNŽ 10% fondovi EU
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2010.-2013.

STRATEŠKI CILJ	4. Razvoj ljudskih potencijala, društvene infrastrukture i poboljšanje kvalitete života
PRIORITET	4.5. Unapređenje nevladinog sektora
MJERA	4.5.1. Jačanje kapaciteta nevladinih organizacija i poboljšanje suradnje s javnim sektorom
SVRHA MJERE	Povećanje sudjelovanja civilnog sektora na županijskoj i lokalnoj razini u procesima donošenja odluka o gospodarskom i društvenom razvoju DNŽ.
CILJ MJERE	Jačanje kapaciteta civilnog sektora za sudjelovanje u upravljanju razvojem. Jačanje angažmana civilnog sektora u područjima gospodarskog i društvenog života DNŽ u kojima su slabi i nedovoljno prisutni javni i privatni sektor.
SADRŽAJ	• stvaranje mreže udruga prema području djelovanja • informiranje javnosti o mogućnosti rješavanja problema kroz udruge civilnog društva • neformalna edukacija, stjecanje vještina i znanja bitnih za razvoj (gospodarski, društveni, politički/javni) • razmjena iskustava s regijama u inozemstvu i razvoj partnerstava (turizam, poljoprivreda, ekologija) • primjena modela transparentne dodjele financijske pomoći djelovanju udruga na

	području DNŽ • stvaranje uvjeta za aktivnije uključivanje građana u proces donošenja odluka • osnivanje savjetodavnih i radnih tijela s aktivnim sudjelovanjem predstavnika građana, odnosno članova udruga, uključivanje udruga u izradu i donošenje razvojno-strateških planova • izrada i provedba programa za unapređenje rada Partnerskog vijeća • povećano korištenje suvremenih komunikacijskih sredstava • poticanje osnivanja udruga na područjima poželjnim za unapređenje razvoja civilnog društva (npr. ljudska prava, socijalne aktivnosti, volonterstvo).
REZULTAT	• Jačanjem nevladinog sektora podiže se kvaliteta upravljanja lokalne zajednice. • Povećava se i poboljšava sposobnost lokalne zajednice za upravljanje razvojem. • Poboljšavaju se programi razvoja i njihova provedba. • Povećava se i poboljšava sposobnost (iniciranje, priprema, selekcija prioriteta, odabir, kandidiranje, izvedba, nadzor, vrednovanje razvojnih projekata) lokalne zajednice za upravljanje razvojem.
RAZVOJNI UČINAK	Veće zadovoljstvo lokalnog stanovništva. Povećava se društvena kohezija. Poboljšava se politički život regije primjenom načela pravednosti i ravnopravnosti. Uspješniji cjelokupni razvoj (gospodarski, društveni, kulturni) lokalne zajednice.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• Broj realiziranih projekata na koje NVO apliciraju. • Broj pripremljenih projekata. • Sudjelovanje u partnerstvu (broj sastanaka, dogovara, konsenzusa). • Rezultati i učinci na razvoj lokalne zajednice.
NOSITELJI	Upravni odjeli DNŽ gradovi i općine udruge DUNEA
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	građani DNŽ lokalna zajednica JLS
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 3.000.000,00 kn Struktura ulaganja: 25% proračun DNŽ 25% udruge 50% fondovi EU

RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2010.–2013.
-------------------------------------	-------------

STRATEŠKI CILJ	4. Razvoj ljudskih potencijala, društvene infrastrukture i poboljšanje kvalitete života
PRIORITET	4.5. Unapređenje nevladinog sektora
MJERA	4.5.2. Potpora razvoju programa braniteljskih udruga koji uključuju pozitivan pristup osobnom napretku kroz profesionalnu orijentaciju
SVRHA MJERE	Stvarati nove poglede tih skupina usmjerene na budućnost samih udruga i njihovu ulogu u zajednici. Rješavanje osnovnih problema branitelja i njihovih obitelji te članova obitelji poginulih branitelja provedbom aktivnosti udruga i poduzetničkih projekata.
CILJ MJERE	Integrirati udruge ovisno o njihovim ciljevima. Povećati kvalitetu i učinkovitost djelovanja udruga i ojačati njihovu međusobnu komunikaciju i integriranje te povezivanje branitelja poduzetnika radi jačanja pokaznog primjera dobre poduzetničke prakse.
SADRŽAJ	• Održavanje radionica i predavanja voditeljima udruga: a) stručnih radionica radi stjecanja profesionalnog znanja s ciljem bolje zapošljivosti i samozapošljivosti ; b) predavanja članovima tih skupina s ciljem osmišljavanja njihove nove konstruktivne uloge u zajednici; c) unutar sustava obaveznog obrazovanja dostojno predstaviti važnost te skupine. • Organiziranje radionica “dobre prakse”, pojedinačni primjeri uspješnih branitelja poduzetnika radi prijenosa iskustva i vještina te mijenjanja percepcije branitelja kao problematičnih članova zajednice. • Međusobno povezivanje branitelja poduzetnika i nezaposlenih branitelja radi otvaranja novih mogućnosti zapošljavanja i samozapošljavanja.
REZULTAT	• Manji broj udruga koje su posvećene svojim ciljevima i svjesne svojih vrijednosti. • Broj nezaposlenih branitelja i članova njihovih obitelji. • Anketa o stvaranju pozitivne percepcije o braniteljima u zajednici.
RAZVOJNI UČINAK	Posljedica je aktivna uloga tih skupina; novac koji dobivaju od lokalne zajednice svrsishodno je iskorišten s obzirom na to da one znaju svoje ciljeve – djelovanje usmjereno na dobrobit zajednice; daje im se dostojno mjesto u zajednici.

POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	Manje branitelja koji se obraćaju za financijsku pomoć jer ne mogu zadovoljiti osnovne životne potrebe.
NOSITELJI	Upravni odjel za međugeneracijsku solidarnost, branitelje i obitelj drugi upravni odjeli DNŽ Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti RH gradovi i općine
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	braniteljske udruge, branitelji pojedinačno, njihove obitelji, lokalna zajednica
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 1.150.000,00 kn Struktura ulaganja: 85% proračun DNŽ 15% državni proračun
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2010.-2013.

STRATEŠKI CILJ	4. Razvoj ljudskih potencijala, društvene infrastrukture i poboljšanje kvalitete života
PRIORITET	4.6. Unapređenje kvalitete društvenog života
MJERA	4.6.1. Potpora aktivnostima za unapređenje kvalitete obiteljskog života, osobito brige o djeci
SVRHA MJERE	Kroz jačanje obiteljskih vrijednosti i razvoj svih aspekata uspješnog obiteljskog života, osobito brige za djecu i njihov odgoj, pridonijeti dobrobiti u lokalnoj zajednici i Županiji te podizanju kvalitete života.

CILJ MJERE	Poticati i pomagati izgradnju kvalitetnijih odnosa u obitelji, poboljšati zaštitu i socijalnu sigurnost obitelji, korištenje prava i ostvarivanje postojećih i novih mogućnosti za razvoj i unapređenje obiteljskog života. Potaknuti i osigurati potporu obiteljima, osobito mladim obiteljima, da imaju više djece, da se više posvete odgoju i razvoju djece, temeljeći to na glavnim ljudskim vrijednostima (ljubavi, pravednosti, poštenju, iskrenosti, brizi za drugoga). Promovirati vrijednosti obiteljskog života i uspješne obitelji s ciljem poticajnog doprinosa zajednici: manje zapuštene djece – ovisnosti o drogama, kriminalu i sl., manje ljudi starije dobi o kojima nema tko skrbiti, više mladih ljudi s odgovornim odnosom prema zajednici (čuvanje zajedničke imovine, čuvanje tradicijskih vrijednosti, čuvanje i unapređenje gospodarskih mogućnosti lokalne zajednice, čuvanje jezika i kulture), zaštita roditelja, djece, žrtava nasilja.
SADRŽAJ	• izraditi analizu i vrednovanje dosadašnjih aktivnosti na unapređenju obiteljskog života, posebno brige za djecu i njihovog odgoja • izraditi programe za unapređenje obiteljskog života i podizanja djece te utvrditi prioritetne aktivnosti • osnažiti programe specijalističkih edukacija, predavanja, vježbe, tribine • pojačati rad "obiteljskog centra" za unapređenje podizanja djece • razvijati organiziranje športskih, kulturnih i drugih manifestacija usmjerenih na djecu, roditelje i obiteljski život • poboljšati savjetovanje i društvenu potporu za roditelje koji zanemaruju djecu, savjetovalište za žrtve obiteljskog nasilja; osigurati zbrinjavanje beskućnika • ojačati materijalne i druge potpore u podizanju djece • poticati razumijevanje i skrb za članove šire obitelji (posebno u ruralnim područjima) • jačati obiteljsko poduzetništvo (turizam, poljoprivreda, usluge i dr.) • promicati vrijednosti i prednosti obiteljskog života kao stil života u obitelji • promicati važnost ideje o formiranju vlastite obitelji kod mladeži i samaca • jačati suradnju volonterskih centara i obrazovnih ustanova; sudjelovanje mladih u životu osoba treće životne dobi: pomoć u svakodnevnom životu, prigodni kulturni programi u domovima za treću životnu dob
REZULTAT	• Viša razina obiteljskih odnosa, doprinos jačanju temeljnih ljudskih vrijednosti u zajednici, poboljšanje društvene kohezije. • Jačanje društvenog statusa obitelji s djecom, naročito onih s više djece. • Doprinos porastu zasnivanju većeg broja obitelji, više djece u obitelji, manje problematičnih obitelji, manje nasilnika u obitelji, manje mladih s poremećajima u ponašanju (ovisnici, nezainteresirani za svoju budućnost, marginalizirani).
RAZVOJNI UČINAK	Podizanje ukupne kvalitete življenja i poboljšanje životnog stila u Županiji. Veći broj zadovoljnih obitelji koje stvaraju motivirane pojedince za doprinos razvoju lokalne zajednice, veći broj obitelji s više djece, bolja demografska slika, motivirani i odgovorni radnici, razvijeno obiteljsko poduzetništvo, "zdravije društvo", usporavanje napuštanja ruralnih područja i otoka.

POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• Broj sklopljenih brakova, rastavljenih. • Rezultati anketa o kvaliteti obiteljskog života. • Podaci o natalitetu, o broju obitelji s dvoje i više djece. • Broj slučajeva registriranog delikventnog i nasilničkog ponašanja. • Broj samoubojstva maloljetnika. • Broj mladih koji se odaju rizičnim ponašanjima. • Broj promotivnih akcija. • Broj održanih predavanja, savjetovanja. • Broj umreženih obitelji.
NOSITELJI	Glavni nositelji: Upravni odjel za međugeneracijsku solidarnost, branitelje i obitelj drugi upravni odjeli DNŽ gradovi/općine udruge športski klubovi škole volonteri Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Obitelji (s dva roditelja, s jednim, obitelji rastavljenih roditelja koji imaju nove obitelji, mladi koji se tek spremaju za osnivanje obitelji, samci, osobe treće životne dobi, obitelji koje imaju djecu s mentalnim i tjelesnim oštećenjima i zdravu djecu), članovi šire obitelji, djeca i mladi.
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 350.000,00 kn Struktura ulaganja: 75% proračun DŽ 10% zaklade 10% EU 5% državni proračun
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2010.-2013.

STRATEŠKI CILJ	4. Razvoj ljudskih potencijala, društvene infrastrukture i poboljšanje kvalitete života
PRIORITET	4.6. Unapređenje kvalitete društvenog života
MJERA	4.6.2. Unapređenje politike prema mladima
SVRHA MJERE	Doprinos provedbi dugoročnog opredjeljenja u stvaranju socijalnih, obrazovnih,

	kulturnih, materijalnih, političkih i drugih uvjeta za trajnu dobrobit mladih te njihovo aktivno, potpuno i odgovorno sudjelovanje u društvenoj zajednici, koje je utvrđeno Nacionalnim programom za mlade od 2009. do 2013. godine.
CILJ MJERE	Uspostavljanje i provedba aktivne politike prema mladima te njihovo uključivanje u sve sfere javnog života. Stvaranje uvjeta za sustavno poticanje djelovanja mladih na svim područjima društvenog, gospodarskog i političkog života u Županiji, poticanje svekolikih aktivnosti usmjerenih na poboljšanje položaja mladih u Dubrovačko -neretvanskoj županiji, uz veći angažman mladih, ali i odgovornije brige nadležnih za mlade na svim razinama.
SADRŽAJ	- Izrada Županijskog programa djelovanja za mlade i utvrđivanje prioritetnih aktivnosti u područjima: - obrazovanja i informatizacije - zapošljavanja i poduzetništva - socijalne politike - zdravstvene zaštite i reproduktivnog zdravlja - aktivnog sudjelovanja mladih u društvu - izgradnje civilnoga društva i unapređenja volonterskoga rada - kulture mladih i slobodnog vremena - mobilnosti, informiranja i savjetovanja. - Izrada Operativnog plana uz povećanje angažmana utvrđenih nositelja pri realizaciji zacrtanih mjera; uska suradnja s korisnicima. - Poticanje korisnika i izvršitelja programa na sustavnu provedbu zacrtanih mjera, ciljano korištenje financijskih sredstava.
REZULTAT	- Ostvarenje zacrtanih ciljeva Županijskog programa djelovanja za mlade i uključenost mladih u sve važnije procese donošenja odluka u razvoju Županije. - Aktivno sudjelovanje mladih u društvenom životu i procesu donošenja odluka o razvoju DNŽ. - Veća svijest mladih o njihovom mjestu i ulozi u Županiji i o njihovom opredjeljenju i odgovornosti u razvoju lokalne zajednice.
RAZVOJNI UČINAK	Uključivanje mladih u javni život i procese donošenja odluka važnih za čitavu Županiju, bolji uvjeti za razvoj ljudskih potencijala i njihovo bolje korištenje za razvoj Županije. Pomaci nabolje u rješavanju ključnih razvojnih problema u DNŽ pod utjecajem novih pristupa, ideja i rješenja. Poboljšanje društvene kohezije. Promicanje aktivnog građanstva mladih općenito, napose europskog građanstva. Podizanje svijesti i mobilizacija mladih u vezi s globalnim izazovima (npr. održivi razvoj, klimatske promjene, migracije).
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	- Valorizacija realizacije Županijskog programa djelovanja za mlade, odnosno njegovog Operativnog plana. - Broj realiziranih ciljeva Županijskog programa djelovanja za mlade.

	• Broj mladih u tijelima odlučivanja DNŽ i JLS (županijska skupština, gradska i općinska vijeća i dr.). • Broj rasprava i odluka o ključnim pitanjima razvoja DNŽ u kojima su sudjelovali mladi. • Broj prijavljenih i odobrenih projekata i programa za mlade.
NOSITELJI	Upravni odjel za međugeneracijsku solidarnost, branitelje i obitelji, drugi UO DNŽ JLS javne ustanove i institucije (obrazovne, kulturne, zdravstvene, socijalne, športske, crkvene) udruge mladih.
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	mladi nevladine udruge
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 250.000,00 kn Struktura ulaganja: 80% proračun DNŽ 20% fondovi EU
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2010.-2013.

STRATEŠKI CILJ	4. Razvoj ljudskih potencijala, društvene infrastrukture i poboljšanje kvalitete života
PRIORITET	4.7. Unapređenje upravljanja razvojem
MJERA	4.7.1. Jačanje kapaciteta područne (regionalne) i lokalne samouprave
SVRHA MJERE	Pridonijeti stvaranju depolitizirane, profesionalne, obrazovane i učinkovite lokalne / regionalne lokalne samouprave koja pruža visoko kvalitetne javne usluge. Poboljšati učinkovitost upravljanja razvojem DNŽ boljom koordinacijom i informatizacijom županijskih upravnih tijela te njihovom redovitom suradnjom s upravnim tijelima jedinica lokalne samouprave uspostavljajući sustav svojevrstne lako dostupne <i>e-uprave</i> .
CILJ MJERE	Povećati i poboljšati profesionalizam, stručnost i kadrovsku ekipiranost te osnažiti upravljanje ljudskim potencijalima kroz kontinuirano osposobljavanje, usavršavanje, razvoj karijera i nagrađivanje. Unaprijediti utvrđivanje i određivanje nadležnosti jedinica regionalne samouprave prema krajnjim korisnicima kroz prikupljanje i primjenu iskustava drugih županija i regija putem međužupanijske i međunarodne suradnje.

	Uspostaviti kvalitetan i lako dostupan javni servis prema građanima, ustrojene baze podataka iz djelokruga rada upravnih tijela DNŽ. Upravu DNŽ učiniti ključnim čimbenikom i poveznicom u razmjeni iskustava s drugim europskim regijama u svim područjima koja su određena djelokrugom rada.
SADRŽAJ	• Izraditi analizu stanja i potreba za jačanje kapaciteta područne (regionalne) i lokalne samouprave. • Izraditi, provoditi i vrednovati programe za: ○ poboljšavanje stručnih kvalifikacija službenika kroz reedukaciju i za stalno stručno osposobljavanje i usavršavanje putem seminara, tečajeva (strani jezici, komunikacijske vještine, upravljanje projektnim ciklusom i dr.) ○ edukaciju službenika u području razvoja i upravljanja ljudskim resursima. ○ upravno obrazovanje zainteresiranih službenika od srednjeg, višeg i visokog obrazovanja do poslijediplomskih upravnih i političkih studija ○ razmjenu službenika radi stjecanja iskustava i međunarodnog iskustva u institucijama EU-a i u drugim europskim regijama ○ ekipiranje kadrovima koji znanjem i sposobnostima mogu odgovoriti na zahtjeve iz nadležnosti jedinica lokalne i područne samouprave. • Uspostaviti standarde i obrasce ponašanja i odnosa prema građanima i partnerima. • Unaprijediti informatizaciju županijske uprave i JLS. • Uspostaviti županijske info točke o važnijim informacijama vezanim za pružanje usluga građanima na nekoliko područja udaljenih od županijskog središta Dubrovnika. • Provesti reviziju različitih sporazuma o suradnji s ostalim županijama i europskim regijama i uspostavljanje suradnje prema razvojnim interesima i ciljevima DNŽ.
REZULTAT	• Poboljšani i ojačani kapaciteti županijske uprave i uprave JLS sposobne da pruža efikasnu, brzu i vrhunsku uslugu građanima uz smanjene troškove poslovanja. • Uspostavljeno upravljanje ljudskim potencijalima. • Brža i učinkovitija razmjena informacija, motivirani službenici obrazovani za pružanje kvalitetnije usluge građanima, gospodarstvenicima i investitorima. • Povećane sposobnosti čitave DNŽ za suradnju s EU-om i sudjelovanje u programima.
RAZVOJNI UČINAK	Učinkovito upravljanje razvojem DNŽ pridonosi podizanju razine ukupne konkurentnosti DNŽ, povećava atraktivnost za ulaganje u gospodarstvo i druge sektore važne za razvoj, podiže kvalitetu življenja i povećava zadovoljstvo građana.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• Broj održanih seminara, radionica, tečajeva. • Broj službenika na prekvalifikaciji, stručnom osposobljavanju, usavršavanju i školovanju i njihove ocjene. • Rezultati ispitivanja javnog mišljenja (putem anketa na mrežnim stranicama) o kvaliteti i profesionalnom obavljanju javnih usluga za građane. • Broj riješenih predmeta u kraćem vremenu iz djelokruga rada upravnih tijela,

	uvjerenja o obrazovanim službenicima. • Broj, oblici i vrste, vrijednost suradnje DNŽ s ostalim jedinicama regionalne samouprave i jedinicama lokalne samouprave te europskim regijama.
NOSITELJI	pročelnici Upravnih odjela DNŽ gradonačelnici i načelnici općina DUNEa Sveučilište u Dubrovniku Ministarstvo uprave RH
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Dužnosnici i službenici jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave DNŽ.
OKVIRNA FINACIJSKA SREDSTAVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 2.000.000,00 kn Struktura ulaganja: 10% proračun DNŽ 10% proračuni JLS 10% državni proračun 70% fondovi EU
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2010.-2013.

STRATEŠKI CILJ	4. Razvoj ljudskih potencijala, društvene infrastrukture i poboljšanje kvalitete života
PRIORITET	4.7. Unapređenje upravljanja razvojem
MJERA	4.7.2. Jačanje kapaciteta regionalne razvojne agencije DUNEa-e
SVRHA MJERE	Pospješiti ulogu razvojne agencije DUNEa-e kao ključnog nositelja i izvršitelja u planiranju i provedbi svih značajnijih razvojnih aktivnosti u DNŽ na razini Županije i JLS-a, a time i važnog aktera i promotora u upravljanju županijskim i regionalnim razvojem.
CILJ MJERE	Osnaživanje DUNEa-e institucionalno, programski, kadrovski, financijski, prostorno i tehnološki (IKT) za provedbu RSDNŽ, za planiranje, iniciranje, pripremu, provedbu, praćenje i vrednovanje realizacije razvojnih projekata na razini Županije i JLS te za pokretanje i realizaciju međupanijske, prekogranične i druge međunarodne suradnje.

SADRŽAJ	• Jačanje kapaciteta DUNEAE-e nužno je kako bi mogla ispuniti zadaće utvrđene Strategijom regionalnog razvoja RH i razvojnim potrebama DNŽ: ○ koordinaciju izrade RSDNŽ i prijedloga razvojnih projekata ○ praćenje provedbe RSi izvještavanje županijskog partnerskog vijeća o provedbi RS ○ koordinaciju svih aktivnosti vezanih za regionalni razvoj između jedinica lokalne samouprave u Županiji ○ provedbu elemenata iz komponente za razvoj potpomognutih područja unutar Županije ○ sudjelovanje u partnerskom vijeću statističkih regija ○ poticanje zajedničkih razvojnih projekata s drugim jedinicama područne (lokalne) samouprave te međuregionalne i prekogranične suradnje ○ aktivnosti vezane za koordiniranje Središnjeg sustava baze razvojnih projekata koji će omogućiti prikupljanje projektnih ideja, evaluaciju, monitoring u provedbi te mjerenje učinaka na lokalnoj i županijskoj razini ○ sudjelovanje u izradi razvojnih projekata statističke regije ○ ostale aktivnosti koje joj u nadležnost daje područna (regionalna) samouprava ○ mobiliziranje financijskih sredstava za provedbu razvojnih projekata ○ koordiniranje aktivnosti prema tijelima na središnjoj i lokalnoj razini (vertikalna i horizontalna koordinacija i suradnja) ○ promoviranje DNŽ u zemlji i inozemstvu ○ lobiranje za potrebe DNŽ ○ razvoj partnerskih odnosa s privatnim i javnim sektorom te s civilnim društvom ○ izrada i provedba strategija razvoja jedinica lokalne samouprave ○ provedba kreditnih i jamstvenih linija ○ izrada, provedba i monitoring projekata EU-a ○ izrada, provedba i monitoring nacionalnih projekata ○ održavanje edukacija ○ usmjeravanje investitora ○ provedba COAST programa i programa poticanja zelenog poduzetništva ○ druge poslove sukladno gospodarskom razvoju DNŽ ○ komercijalne poslove za dobrobit i korist razvoja DNŽ. • Za provedbu jačanja kapaciteta DUNEAE-e potrebno je izraditi i dopuniti odgovarajuće programe i akcijske planove.
REZULTAT	• DUNEAE postiže visoku izvrsnost u provedbi svih ključnih razvojnih aktivnosti u DNŽ. • Inicijator je partner u razvojnim programima i projektima u DNŽ. • Ubraja se među najbolje razvojne agencije u RH.

RAZVOJNI UČINAK	DUNEA svojom izvrsnošću pridonosi ostvarenju strateških razvojnih ciljeva, povećanju konkurentnosti gospodarstva, zaštiti okoliša i razvoju infrastrukture te zaštiti očuvanju i (održivom) korištenju kulturne i prirodne baštine kao i unapređenju razvoja društvene infrastrukture. Tako bitno utječe na poboljšanje uvjeta za rad i život stanovnika DNŽ.
POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• Ocjena uspješnosti provedbe RSDNŽ; broj iniciranih i pokrenutih razvojnih programa i projekata (domaćih, financiranih sredstvima EU-a i drugih izvora). • Broj i financijska vrijednost uspješno realiziranih razvojnih projekata. • Rezultati i učinci realiziranih razvojnih projekata na razvoj Županije. • Broj realiziranih tečajeva za podizanje upravljačkih sposobnosti zaposlenika. • Broj i vrsta promidžbenih aktivnosti županijskog razvoja.
NOSITELJI	DUNEA
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Privatni sektor, javni sektor, civilni sektor, poduzetnici, poslodavci, investitori zaposlenici, drugi stanovnici DNŽ
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 6.492.000,00 kn Struktura ulaganja: 90% proračun DNŽ 10% prihodi DUNEA-e
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2010.-2013.

STRATEŠKI CILJ	4. Razvoj ljudskih potencijala, društvene infrastrukture i poboljšanje kvalitete života
PRIORITET	4.7. Unapređenje upravljanja razvojem
MJERA	4.7.3. Poboljšanje suradnje i zajedničkog djelovanja tijela područne (regionalne) i lokalne samouprave i drugih javnih organizacija (razvojnih partnera)
SVRHA MJERE	Unaprijediti suradnju DNŽ s jedinicama lokalne samouprave i državnim institucijama radi lakšeg donošenja razvojnih planova te suradnju s političkim tijelima radi poštivanja i

	realizacije dugoročnih programa i prioriteta neovisno o političkoj opciji. Unaprijediti suradnju DNŽ s drugim županijama u RH i s prekograničnim regijama u okruženju radi ostvarivanja razvojnih ciljeva DNŽ.
CILJ MJERE	Poboljšati suradnju s gospodarskim i društvenim čimbenicima na županijskoj razini usmjeravajući se na zajedničku međunarodnu suradnju u područjima od interesa za ukupan društveni i gospodarski razvoj.
SADRŽAJ	- Izraditi analizu stanja i potreba na području suradnje u svim područjima između DNŽ, jedinica lokalne samouprave i ostalih institucija i gospodarskih subjekata od interesa za realizaciju prihvaćenih i prihvaćanje razvojnih planova. - Izraditi programe suradnje: - između županijske uprave i uprave JLS, operativne planove i zajedničke baze podataka o svim razvojnim aktivnostima na području županije - DNŽ s drugim županijama s utvrđenim prioritetima suradnje i akcijskim planovima - suradnja DNŽ s europskim regijama s utvrđenim prioritetima suradnje i akcijskim planovima - međunarodnim organizacijama - na provedbi zajedničkih razvojnih projekata s drugim partnerima. - Uspostaviti i razvijati mreže projektnih partnera u regiji, zemlji i inozemstvu. - Unaprijediti rad Savjeta za europske integracije Dubrovačko-neretvanske županije i proširiti ga predstavnicima jedinica lokalne samouprave i gospodarskih subjekata. - Ustrojiti potrebne baza podataka radi učinkovitije komunikacije, bržeg protoka informacija i svrsishodnog zajedničkog pokretanja i realizacije zajedničkih projekata.
REZULTAT	- Uspostavljena učinkovita suradnja DNŽ s JLS s razrađenim sustavom informiranja između DNŽ, JLS, gospodarskih subjekata i predstavnika civilnog društva. - Uspostavljena učinkovita suradnja DNŽ s JLS s međunarodnim okruženjem, EU-om i međunarodnim institucijama i organizacijama. - Poboljšana koordinacija svih subjekata od društvenog i gospodarskog značaja radi ukupnog razvoja DNŽ i povećano korištenje razvojnih potencijala izvan DNŽ, osobito iz fondova EU-a. - Bolje korištenje sredstava za razvoj iz fondova EU-a. - Integracija DNŽ u sustav EU-a.
RAZVOJNI UČINAK	Bolje upravljanje razvojem DNŽ; razvijeno zajedništvo nositelja razvoja omogućuje povećano i učinkovitije korištenje vlastitih razvojnih potencijala, povećano korištenje financijskih sredstva iz EU-a i drugih međunarodnih izvora, poboljšanje usluga građanima i podizanje ukupnog životnog standarda. Poboljšanje koordinacije rada tijela područne (regionalne) samouprave i drugih organizacija donosi veću ukupnu konkurentnost DNŽ i ubrzanje njezinog razvoja.

POKAZATELJI ZA PRAĆENJE OSTVARENJA MJERE	• Broj zajedničkih inicijativa vezanih za razvoj DNŽ. • Broj konferencija, radionica, info seminara, okruglih stolova, prezentacija. • Broj izrađenih i prihvaćenih programa suradnje. • Broj ostvarenih programa suradnje. • Broj zajednički iniciranih i prihvaćanih razvojnih projekata u različitim područjima. • Broj kandidiranih i odobrenih razvojnih projekata i programa iz DNŽ. • Visina i struktura prikupljenih zajedničkih financijskih sredstva za razvojne projekte. • Broj realiziranih mjera i ciljeva iz RSDNŽ.
NOSITELJI	Upravni odjeli DNŽ Općine i gradovi DUNEA
CILJANE SKUPINE I KORISNICI	Dužnosnici i službenici Dubrovačko-neretvanske županije i JLS Institucije s područja potencijalnih inozemnih partnera DNŽ, DUNEA
OKVIRNA FINANCIJSKA SREDSTVA I IZVORI	Planirani iznos ulaganja za 2011.-2013.: 2.250.000,00 kn Struktura ulaganja: 45% proračun DNŽ 55% fondovi EU
RAZDOBLJE PROVEDBE MJERE	2010.-2013.

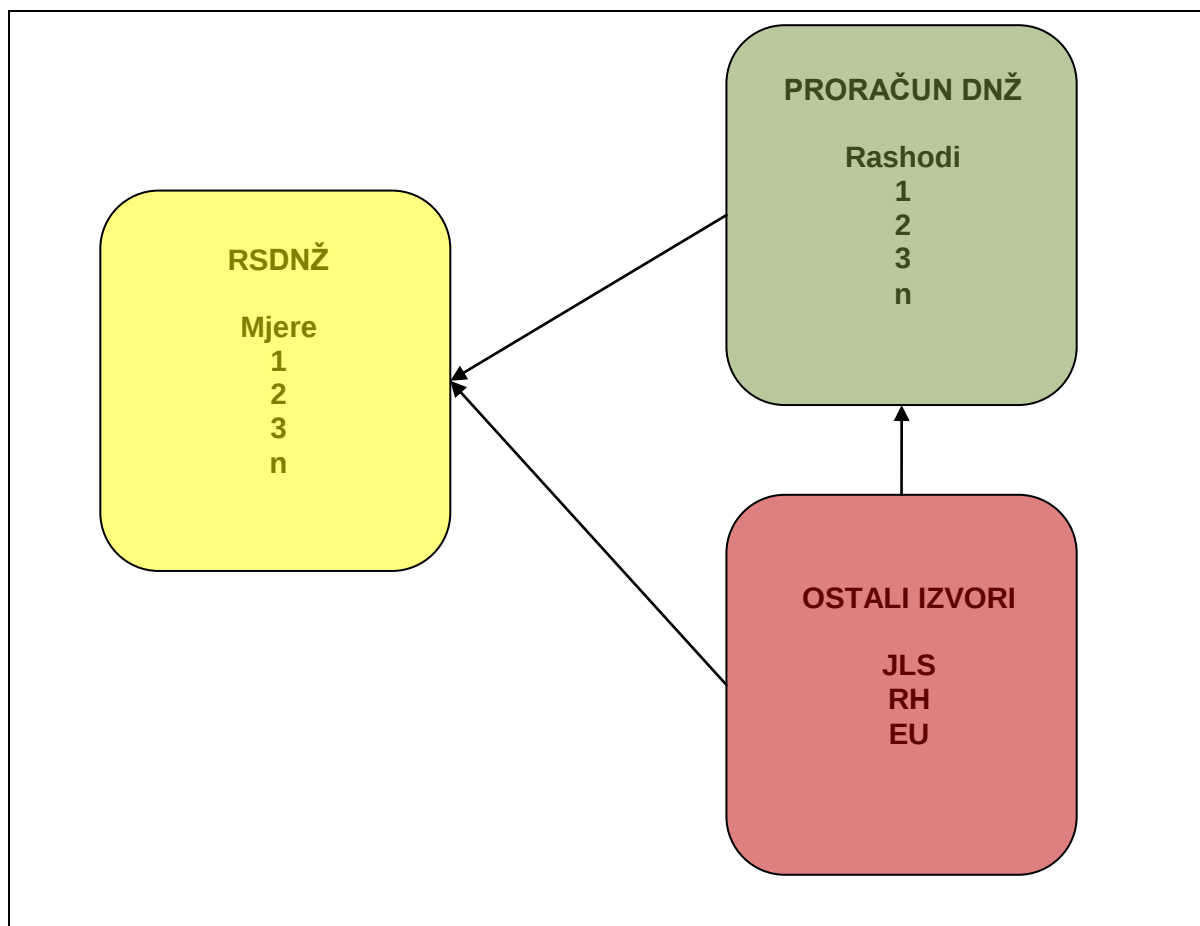
VI. PROVEDBA

6.1. Model za financijski okvir

Svrha je financijskog okvira povezati financiranje provedbe mjera koje su utvrđene u RS-u sa županijskim proračunom DNŽ kao i s financiranjem iz drugih izvora.

Financijski okvir sadrži okvirni pregled i alokaciju financijskih sredstava po cijevima, prioritetima odnosno mjerama. Osnovni su elementi: izvori financijskih sredstava (županijski i lokalni proračuni, državni proračun, pretpristupni fondovi EU-a i drugi inozemni izvori, privatni i drugi izvori) i financijski raspored sredstava prema razdobljima (na godišnjoj razini i razini ukupnog razdoblja RS).

Financijski okvir RSDNŽ: financiranje mjera

Financijski okvir postaje važan instrument za upravljanje razvojem Županije jer prvi put posve jasno i pregledno pokazuje ŠTO se u Županiji smatra strateški važnim, prema mjerama utvrđenim u RS-u (mjera kao okvir za razvojne projekte) i potom KOLIKO uopće ima županijskih sredstva da se to što je strateški važno financira iz županijskog proračuna.

Financijski okvir RSDNŽ obuhvaća i druge izvore za financiranje mjera, odnosno sredstva za razvojne projekte koja nisu evidentirana u županijskom proračunu, npr. sredstva iz proračuna JLS, sredstva nekih ministarstava, agencija, fondova EU-a, međunarodnih institucija, donacija i drugih izvora.

Tako financijski okvir RSDNŽ omogućuje potpun i cjelovit uvid u financiranje svih razvojnih projekata koji se planiraju i realiziraju u Županiji te u sve izvore iz kojih se financiraju. On dakle pruža potpun pregled svih ulaganja u županijski razvoj. Slijedom toga financijski okvir pomaže da se ostvari bolje usklađivanje i koordinacija te veća učinkovitost i uspješnost u pripremi, pribavljanju i korištenju financijskih sredstava za razvojne projekte, a time i za gospodarski i ukupni razvoj DNŽ.

Također, financijski je okvir analitička osnova za rangiranje razvojnih projekata, za akcijski plan i za praćenje provedbe čitave RSDNŽ. Osobito je koristan i za vrednovanje provedbe RSt za ocjenu doprinosa pojedinih projekata razvoju DNŽ.

Kako bi se financijski okvir što lakše ali i što učinkovitije koristio za provedbu RSDNŽ, tj. za upravljanje razvojem Županije, izrađen je model koji na jednostavan i brz način povezuje mjere, a onda i prioritete i strateške ciljeve iz RSDNŽ sa stavkama (izdacima) iz županijskog proračuna i sa sredstvima iz drugih izvora.

Model omogućuje uvid u sljedeće:

- koliko je ukupno sredstva, iz proračuna DNŽ i drugih izvora, raspoloživo za financiranje provedbe RS
- koliko je sredstava i za koje mjere iz RSDNŽ, a u njihovu sklopu i za pojedine razvojne projekte, raspoloživo u proračunu DNŽ a koliko se predviđa ostvariti iz drugih izvora
- koliko se sredstava i za koje mjere iz RSDNŽ, a u njihovu sklopu i za pojedine razvojne projekte, predviđa iz drugih izvora a nije evidentirano u proračunu DNŽ
- za koje mjere iz RSDNŽ, a u njihovu sklopu i za pojedine razvojne projekte, nisu uopće predviđena sredstva iz proračuna DNŽ.

6.2. Financijski okvir – financiranje provedbe ciljeva, prioriteta i mjera

Za cjelovitu primjenu modela potrebno je usuglasiti definiciju razvojnog projekta, njegov sadržaj i obuhvat te generalno razraditi metodologiju koja će razvojne projekte obuhvaćene stavkama u proračunu Dubrovačko-neretvanske županije, njezinih gradova i općina, te Republike Hrvatske, povezati s projektima u mjerama utvrđenim u županijskoj razvojnoj strategiji.

Budući da ova metodologija nije razrađena, financijski okvir utvrđen je za 2011. i za razdoblje 2011.–2013. kao indikativan plan financiranja provedbe mjera županijske strategije, dakle razvojnih projekata koje one sadrže.

Pri izradi financijskog okvira RSDNŽ korišteni su podaci županijskog proračuna za 2011. godinu. Sredstva za financiranje provedbe mjera u 2011. su procijenjena temeljem sredstva predviđenih u odgovarajućim rashodima/izdacima u proračunu DNŽ. Pri tome nije bilo uvijek moguće razgraničiti

sredstva za razvojne projekte od sredstava za tekuće poslovanje, budući da nije usuglašena definicija razvojnih projekata. Za financiranje mjera za razdoblje 2011.–2013., sredstva su procijenjena korištenjem projekcija županijskog proračuna.

Također, procjene su izvršne za financiranje mjera sredstvima iz proračuna jedinica lokalne samouprave, budući da njihovi planovi razvojnih programa (koji se donose sukladno Zakonu o proračunu), nisu bili razrađeni. Posljedica toga je da su tek dijelom bila poznata planirana sredstva kojima JLS financira ili sufinancira razvojne projekte na svojem području.

Za sredstva EU-a za financiranje mjera županijske strategije moguće je sada dati samo procjene i očekivanja s obzirom na to da još nije poznat datum kada će RH postati članica EU-a i kada će moći koristiti sredstva europskih fondova. Za sredstva pretpripravnih fondova iskazana su također očekivanja s obzirom na to da se svi projekti kandidiraju i odabiru putem natječaja. No financijski okvir treba pomoći da se vidi postoje li sredstva za pripremu projekata za EU i za sufinanciranje, tj. sudjelovanje, u dijelu u kojem je to dužna učiniti DNŽ.

Premda u trenutku završavanja RSDNŽ nisu bili dostupni svi potrebni podaci (prvenstveno se to tiče sredstava iz drugih izvora), analiza podatka iz financijskog okvira daje nekoliko važnih uvida koji su bitni za provedbu županijske razvojne strategije, odnosno za upravljanje županijskim razvojem.

Temeljem raspoloživih podataka vidljivo je da se od ukupno potrebnih financijskih sredstava za realizaciju RSDNŽ, odnosno sredstava za sva 4 strateška cilja RS, iz županijskog proračuna može osigurati tek dio sredstava.

Tablica 56. Financiranje realizacije strateških ciljeva*

Ciljevi utvrđeni u RSDNŽ	Sredstva za mjere prema proračunu DNŽ 2011.		Sredstva predviđena prema RS2011.-2013.
	2011.	Procjena 2011./13.	
Cilj 1. Povećanje konkurentnosti gospodarstva	17.220.000,00	26.718.000,00	109.290.000,00
Cilj 2. Zaštita okoliša i razvoj infrastrukture	3.644.000,00	16.105.000,00	526.309.500,00
Cilj 3. Održivo korištenje prirodne i kulturne baštine	2.365.000,00	7.100.000,00	60.000.000,00
Cilj 4. Razvoj ljudskih potencijala, društvene infrastrukture i poboljšanje kvalitete života	11.953.000,00	42.858.000,00	266.992.000,00
UKUPNO	36.782.000,00	92.781.000,00	962.591.500,00

* Preliminarna procjena
Izvor: RRADNŽ

Ako se za pojedine strateške ciljeve pogleda odnos sredstava predviđenih u proračunu DNŽ i sredstava predviđenih u RSDNŽ, vidi se da je najveća

STRATEŠKI CILJ 1.: POVEĆANJE KONKURENTNOSTI GOSPODARSTVA

neusklađenost za strateški cilj br 2 i br 4.

Treba istaknuti da je riječ tek o indikativnim financijskim sredstvima. Daljnjom razradom metodologije za financijski okvir i konkretiziranjem sredstava za razvojne projekte predviđene RS-om dobit će se cjelovit uvid u stvarne mogućnosti financiranja razvoja Dubrovačko-neretvanske županije te mogućnosti drugih financijskih izvora.

Financijski okvir RSDNŽ usklađuje se svake godine. Moguće su promjene i tijekom godine, što daje mogućnost da se financijski okvir za 2011. upotpuni i uskladi tijekom godine, kad budu u cijelosti precizirana sredstava za razvojne projekte.

FINANCIJSKI OKVIR: Predviđena sredstva za prioritete i mjere prema proračunu DNŽ i prema Strategiji razvoja DNŽ

Prioritet <i>Iz RSDNŽ</i>	Br mjere	Mjere <i>Naziv iz RSDNŽ</i>	Sredstva za mjere previđena u RS DNŽ 2011.-2013 u kunama	Ostali izvori u %	Sredstva za mjere iz Proračuna DNŽ 2011. u kunama	Sredstva za mjere iz Proračuna DNŽ 2011.-2013. u kunama
1	2	3	4	5	6	7
1.1 Poticanje razvoja malog i srednjeg poduzetništva	1.1.1.	Razvoj poduzetničkih zona i privlačenje ulaganja	40.000.000,00	10% proračun DNŽ, 20% proračuni JLS , 10% državni proračun, 60% fondovi EU	1.660.000,00	4.000.000,00
	1.1.2.	Poboljšanje financijske potpore za malo i srednje poduzetništvo	18.000.000,00	15% proračun DNŽ 83 % poslovne banke 2% UNDP (jamstveni depozit)	1.000.000,00	2.700.000,00
	1.1.3.	Jačanje kvalitete potpornih institucija za poduzetništvo	400.000,00	65% proračun DNŽ 5% MINGROP 30% Fondovi EU-a	86.000,00	260.000,00
	1.1.4.	Poticanje razvoja zelenog poduzetništva	2.500.000,00	70% proračun DNŽ 10% projekt COAST i dr, 10% državni proračun i dr. 10% fondovi EU	640.000,00	1.750.000,00
1.2. Poticanje inovacija i tehnološkog razvoja	1.2.1.	Razvoj tehnološkog parka/centra	1.070.000,00	50% proračuna DNŽ 50% iz državnog proračuna (MINGROP/BICRO-a) Gradnja parka financirala bi se kroz fondove EU-a	178.000,00	535.000,00
	1.2.2.	Poticanje korištenja znanja i inovacija u gospodarstvu	3.600.000,00	1000% proračun DNŽ	1.200.000,00	3.600.000,00
1.3. Razvoj turizma i turističke infrastrukture	1.3.1.	Razvoj klastera u turizmu	1.000.000,00	50% proračun, DNŽ 20% TZ DNŽ, 30% državni proračun	166.000,00 <i>4.852.000,00</i>	500.000,00
	1.3.2.	Razvoj nautičkog turizma	150.000,00	100% proračun DNŽ	50.000,00	150.000,00
	1.3.3.	Razvoj selektivnih oblika turizma	3.600.000,00	100% proračun DNŽ	1.200.000,00	3.600.000,00

	1.3.4.	Potpore za unapređenje manifestacija koje obogaćuju turističku ponudu	3.000.000,00	50% proračun DNŽ, 50% Turistička zajednica DNŽ	500.000,00	1.500.000,00
	1.3.5.	Unapređenje turističke infrastrukture	5.000.000,00	33% proračun DNŽ, 77% TZ DNŽ, TZ JLS, proračun JLS	500.000,00	1.500.000,00
	1.3.6.	1.3.6. Razvoj ruralnog turizma	3.600.000,00	20% proračun DNŽ 80% EU fondovi	240.000,00	720.000,00
1.4. Ruralni razvoj i razvoj poljoprivrede ribarstva i marikulture	1.4.1.	Izrada i provedba plana poticanja razvoja poljoprivrede i ruralnog razvoja	2.000.000,00	100% proračun DNŽ	670.000,00	2.000.000,00
	1.4.2.	Razvoj poljoprivredno-ribarske dokumentacija ribarske luke i veletržnica veletržnica	1.000.000,00 17.000.000,00 4.000.000,00	100% proračun DNŽ 40% državni proračun 60% fondovi EU	33.000,00 0 0	1.000.000,00 0 0
	1.4.3	Unapređenje udruživanja u poljoprivredi, marikulturi i ribarstvu i promocija autohtonih poljoprivrednih proizvoda	1.000.000,00	100% DNŽ	3330.000,00	1.000.000,00
	1.4.4.	Zaštita od zaslanjivanja poljoprivrednog zemljišta u dolini Neretve	projekt u pripremi	-	-	-
	1.4.5.	Osnivanje lokalnih akcijskih grupa (LAG)	470.000,00	57% proračun DNŽ 43% UNDP	70.000,00	270.000,00
	1.4.6.	1.4.6. Razvoj ekološke poljoprivrede Provjera Prohić	400.000,00	30% županijska sredstva, 20% državni proračun, 50% fondovi EU i drugi inozemni izvori	45.000,00	133.000,00
1.5. Gospodarsko korištenje pomorskog dobra	1.5.1.	Poboljšanje upravljanja pomorskim dobrom	1.500.000,00	100% proračun DNŽ	500.000,00	1.500.000,00
UKUPNO CILJ 1			109.290.000,00		17.220.000,00	26.718.000,00
STRATEŠKI CILJ 2.: ZAŠTITA OKOLIŠA I RAZVOJ INFRASTRUKTURE						
	2.1.1.	Izgradnja autoceste i brzih cesta	Sredstva nisu utvrđena	državni proračun	-	-

2.1. Razvoj prometa	2.1.2.	Poboljšanje županijskog sustava prometne infrastrukture	150.000.000,00	60% ŽUC DNŽ 30% JLS 10% državni proračun 5% fondovi EU	0	0
	2.1.3.	Poboljšanje pomorske povezanosti	3.000.000,00	30% proračun DNŽ (30%) 50% proračuni JLS 20% državni proračun	333.000,00	1.000.000,00
2.2. Razvoj vodnog gospodarstva	2.2.1.	Izgradnja sustava vodoopskrbe	60.000.000,00	10% proračuni JLS, 15% državni proračun, 75% fondovi EU-a.	0	-
	2.2.2.	Izgradnja sustava odvodnje	100.000.000,00	10% proračuni JLS, 15% državni proračun, 75% fondovi EU-a.	0	-
	2.2.3.	Zaštita od poplava	100.000.000,00	5% proračuni JLS, 20% državni proračun, 75% fondovi EU-a i dr.	1.666.000,00	5.000.000,00
2.3. Zaštita okoliša	2.3.1.	Učinkovito gospodarenje otpadom (prema Programu zaštite okoliša DNŽ)	100.000.000,00	5% proračun DNŽ i JLS 45% državni proračun i FZOEU 50% fondovi EU	2.000.000,00	5.000.000,00
	2.3.2.	Zaštita kakvoće zraka i zaštita od buke (prema Programu zaštite okoliša DNŽ)	5.000.000,00	50% županijski proračun i proračun JLS, državni proračun 50% fondovi EU	660.000,00	2.000.000,00
2.4. Izgradnja sustava zaštite i spašavanja	2.4.1.	Ustroj operativnih snaga zaštite i spašavanja	5.159.500,00	18% proračun DNŽ 72% ostali	250.000,00	900.000,00
2.5. Razvoj energetike	2.5.1.	Poboljšanje energetske povezanosti	sredstva nisu utvrđena	HEP i državni proračun. participacija DNŽ i JLS	-	-
	2.5.2.	Poticanje proizvodnje i uporabe energije iz obnovljivih izvora energije	3.150.000,00	70% proračun DNŽ 30% investitori	735.000,00	2.205.000,00
UKUPNO CILJ 2			526.309.500,00		3.644.000,00	16.105.000,00
STRATEŠKI CILJ 3.: ODRŽIVO KORIŠTENJE KULTURNE I PRIRODNE BAŠTINE						
	3.1.1.	Jačanje stručnog vrednovanja, zakonske zaštite za pojedina zaštićena područja	15.000.000,00	10% proračuna DNŽ 5% proračuni JLS 10% državni proračun 75% fondovi EU-a i	500.000,00	1.500.000,00

3.1. Održivo korištenje zaštićenih prirodnih vrijednosti				međunarodni izvori financiranja		
	3.1.2.	Jačanje kapaciteta javne ustanove u području zaštite prirode	8.000.000,00	10% proračuna DNŽ 5% proračuni JLS 10% državni proračun 75% Fondovi EU-a i međunarodni izvori financiranja	266.000,00	800.000,00
	3.1.3.	Unaprjeđenje partnerstva kroz jače uključivanje lokalnog stanovništva, dionika u zaštitu i održivo korištenje zaštićenih područja	8.000.000,00	10% proračuna DNŽ 5% proračuni JLS 10% državni proračun 75% Fondovi EU-a i međunarodni izvori financiranja	266.000,00	800.000,00
3.2. Upravljanje ekološkom mrežom	3.2.1.	Izrada i provedba planova upravljanja za područja ekološke mreže i mreže NATURA 2000	12.000.000,00	15% proračun DNŽ 70% državni proračun i FZOEU 15% fondovi EU-a i dr.	600.000,00	1.800.000,00
3.3. Revitalizacija i održivo korištenje krajobraza	3.3.1.	Evidentiranje, stručno vrednovanje i zaštita krajobraza	12.000.000,00	10 % proračun DNŽ 5 % proračuni JLS 15 % državni proračun (Ministarstvo kulture, Ministarstvo turizma, Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost) 70% fondovi EU-a i dr.	400.000,00	1.200.000,00
3.4. Obnova i održivo korištenje kulturne baštine	3.4.1.	Obnova, očuvanje i održivo korištenje kulturne baštine	5.000.000,00	20% proračun DNŽ 10% proračuni JLS 30% državni proračun 40% fondovi EU	333.000,00	1.000.000,00
UKUPNO CILJ 3			60.000.000,00		2.365.000,00	7.100.000,00
Strateški cilj 4.: Razvoj ljudskih potencijala, društvene infrastrukture i poboljšanje kvalitete života						
	4.1.1.	Razvoj ljudskih potencijala– obrazovanje prilagođeno potrebama gospodarstva	3.500.000,00	10% proračun DNŽ 20% državni proračun 20% proračuni HOK i HGK 50% fondovi EU	167.000,00	350.000,00

4.1. Razvoj ljudskih potencijala	4.1.2.	Promicanje cjeloživotnog učenja	4.500.000,00	65% državni proračun i HZZ 35% fondovi EU	0	-
	4.1.3.	Razvoj tržišta rada	3.500.000,00	10% proračun DNŽ 10% JLS 30 % državni proračun i HZZ 50% fondovi EU	167.000,00	350.000,00
4.2. Unapređenje sustava obrazovanja	4.2.1.	Jačanje kvalitete obrazovnih institucija (predškolskog, osnovnog i srednjoškolskog te stručnog obrazovanja)	3.000.000,00	10% proračuni DNŽ 10 % državni proračun 80 % EU fondovi	100.000,00	300.000,00
	4.2.2.	Prilagodba infrastrukture i programa obrazovanja za osobe s posebnim potrebama	2.000.000,00	20% proračun DNŽ 30% državni proračun 50 % fondovi EU	133.000,00	400.000,00
	4.2.3.	Izgradnja i dogradnja objekata za obrazovanje	160.000.000,00	10 % proračun DNŽ i JLS 20 % državni proračun 80 % EU fondovi	2.000.000,00	16.000.000,00
	4.2.4.	Razvoj Sveučilišta u Dubrovniku	6.000.000,00	70% proračun DNŽ i JLS 30% drugi izvori	1.400.000,00	4.200.000,00
4.3. Razvoj športsko-rekreativnih i kulturnih sadržaja	4.3.1.	Unapređenje športsko-rekreativnih i kulturnih sadržaja i uvjeta za razvoj	30.000.000 ,00	10% proračun DNŽ 20% državni proračun 70% fondovi EU	1.400.000,00	3.000.000,00
4.4. Unapređenje zdravstva i socijalne skrbi	4.4.1.	Unapređenje uvjeta i kvalitete rada u zdravstvenim djelatnostima	25.000.000,00	15% proračun DNŽ 50% državni proračun 35% fondovi EU	1.750.000,00	3.750.000,00
	4.4.2.	Unapređenje uvjeta i kvalitete rada u Hitnoj medicinskoj pomoći	10.000.000,00	15% proračun DNŽ 50% državni proračun 35% fondovi EU	500.000,00	1.500.000,00
	4.4.3.	Poboljšanje socijalne skrbi i uvjeta života ranjivih skupina, ljudi s posebnim potrebama te podizanje kvalitete života umirovljenika i osoba treće životne dobi	4.000.000,00	90% proračun DNŽ 10% fondovi EU	1.260.000,00	3.600.000,00
4.5. Unapređenje nevladinog sektora	4.5.1.	Jačanje kapaciteta nevladinih organizacija i poboljšanje suradnje s javnim sektorom	3.000.000,00	25% proračun DNŽ 25% udruge 50% fondovi EU	250.000,00	750.000,00
	4.5.2.	Potpora razvoju programa braniteljskih udruga koji uključuju pozitivan pristup osobnom napretku kroz profesionalnu orijentaciju	1.150.000,00	85% proračun DNŽ 15% državni proračun	330.000,00	990.000,00

4.6. Unapređenje kvalitete društvenog života	4.6.1.	Potpota aktivnostima za unaprjeđenje kvalitete obiteljskog života, osobito brige o djeci	350.000,00	75% proračun DŽ 10% zaklade 10% EU 5% državni proračun	70.000,00	270.000,00
	4.6.2.	Unapređenje politike prema mladima	250.000,00	80% proračun DNŽ 20% fondovi EU	50.000,00	206.000,00
4.7. Unapređenje upravljanja razvojem	4.7.1.	Jačanje kapaciteta područne (regionalne) i lokalne samouprave BLAŽ	2.000.000,00	10% proračun DNŽ 10% proračuni JLS 10% državni proračun 70% fondovi EU	66.000,00	200.000,00
	4.7.2.	Jačanje kapaciteta regionalne razvojne agencije DUNEA-e	6.492.000,00	90% proračun DNŽ 10% prihodi DUNEA-e	2.000.000,00	6.000.000,00
	4.7.3.	Poboljšanje suradnje i zajedničkog djelovanja tijela područne (regionalne) i lokalne samouprave i drugih javnih organizacija (razvojnih partnera)	2.250.000,00	45% proračun DNŽ 55% fondovi EU	300.000,00	992.000,00
UKUPNO CILJ 4			266.992.000,00		11.953.000,00	42.858.000,00
SVEUKUPNO 1-4			962.591.500,00		36.782.000,00	92.781.000,00

6.3. Akcijski plan

6.3.1. Model za akcijski plan

Akcijski plan služi za operacionalizaciju i provedbu RSa omogućuje cjelovit pregled i strukturu svih aktivnosti potrebnih za njegovu provedbu u određenom razdoblju.

Akcijski plan sadrži sljedeće glavne sastavnice:

- ciljeve
- predviđene aktivnosti
- razdoblje provedbe plana i pojedinih aktivnosti
- izvršitelje aktivnosti
- prioritizaciju aktivnosti
- troškove provedbe pojedinih aktivnosti
- načine i indikatore praćenja ostvarivanja plana
- kontrolu provedbe plana.

Načelno: AP bi trebao biti jednostavan, pregledan i brz jer su mjere detaljno razrađene naprijed u RSDNŽ, a financiranje u financijskom okviru.

Pojašnjenja:

Razina

Akcijski plan radi se na razini mjera.

Temeljem toga, na razini aktivnosti/projekta za svaku mjeru odgovorni nositelj izrađuje detaljan akcijski plan, prema istoj metodologiji.

Razdoblje

AP se donosi za razdoblje 2011.–2013. AP se povezuje s financijskim okvirom RS.

Temeljem toga izrađuju se godišnji AP.

Rangiranje mjera za provedbu

Premda Pravilnikom o izradi RS nisu predviđeni postupak i kriteriji za rangiranje mjera, u sklopu AP dani su okvirni prijedlozi za rangiranje/prioritiziranje. Oni se temelje na pristupu i praksi koja se primjenjuje pri rangiranju projekata na natječajima EU-a. Postupak za rangiranje mjera utvrđuju Radna skupina i DUNEa-a. Redoslijed prioriteta i mjera predlaže RS, a uz sugestije Partnerskog vijeća usvaja županijska skupština.

Praćenje provedbe i rezultati

Praćenje provedbe provodi se preko skupine pokazatelja: ciljani rezultati. Pokazatelji se koriste iz opisa mjera u RSDNŽ i utvrđivanjem onog što je postignuto u realizaciji pojedine mjere.

Razrada akcijskog plana za 2011.

Aksijski plan DNŽ razrađen je za sve prioritete i mjere utvrđene županijskom razvojnom strategijom i dostupan je u DUNEA-i. Razrada se temelji na planovima aktivnosti u DNŽ, programima razvojnih projekata, financijskom okviru i programu rada DUNEA-e.

6.4. Institucionalni okvir

Institucionalni okvir sadrži kratak popis svih uključenih dionika, opis njihovih uloga i zadaća vezano uz izradu, donošenje, provedbu i praćenje provedbe RS, kao i način njihove komunikacije i koordinacije.

Ključni dionici RSDNŽ:

- Županijska skupština
- Županijska uprava
 - župan, dožupani
 - pročelnici.
- Partnersko vijeće
 - privatni sektor, strukovne skupine
 - javni sektor
 - civilni sektor, udruge, savezi
 - istaknuti pojedinci iz pojedinih djelatnosti.
- DUNEA
- Nositelji provedbe mjera
- Agencija za regionalni razvoj RH
- MRRŠVG
- Stručnjaci za *ex ante* evaluaciju

Tablica 57. Pregled ključnih dionika u pripremi, izradi i provedbi ŽTS DNŽ

Dionici	Priprema RS	Izrada nacrtu RS	Ex ante evaluacija RS	Usvajanje RS	Provedba RS	Praćenje i ocjena provedbe RS
UPRAVA DNŽ (župan, pročelnici)	• Inicira izradu nacrtu • Angažira stručnjake za <i>ex ante</i> evaluaciju	• Suraduje u izradi nacrtu • Priprema i usklađuje financijski okvir • Prati i nadzire izradu nacrtu	• Prima izvješće i rezultate <i>ex ante</i> evaluacije	• Razmatra i usvaja konačni nacrt • Predlaže nacrt Skupštini DNŽ na usvajanje	• Župan donosi odluke o provedbi razvojnih projekata • Pročelnici iniciraju, predlažu i koordiniraju provedbu razvojnih projekata	• Prima i usvaja izvješća o provedbi • Nadzire i kontrolira provedbu • Razmatra rezultate i učinke provedbe na razvoj DNŽ • Inicira i provodi dopune i izmjene financijskog okvira • Inicira dopune i izmjene RSDNŽ
DUNEA	• Organizira Radnu skupinu • Angažira konzultante • Izrađuje plan rada • Organizira partnersko vijeće • Osigurava administrativnu podršku za rad partnerskog vijeća • Konzultira se s MRRŠVG i ARR	• Koordinira izradu svih faza nacrtu • Izrađuje akcijske planove provedbe RS • Suraduje na izradi financijskog okvira • Koordinira poslove za središnju elektroničku bazu razvojnih projekata • Upravlja županijskom bazom razvojnih projekata • Inicira i priprema razvojne projekte	• Suraduje pri izradi <i>ex ate</i> evaluacije • Koordinira rad na dopunama i izmjenama nacrtu	• Daje stručna pojašnjenja nacrtu RSDNŽ prije usvajanja i na sjednici županijske skupštine	• Koordinira ukupnu provedbu RSDNŽ • Inicira razvojne projekte • Priprema i realizira razvojne projekte • Suraduje s drugima na pripremi, predlaganju i kandidiranju razvojnih projekata • Obavlja poslove za središnju bazu razvojnih projekata • Upravlja i razvija županijsku bazu razvojnih projekata • Provodi komunikacijsku strategiju RSDNŽ	• Obavlja poslove praćenja provedbe RS • Izrađuje izvješća o provedbi RS • Izvještava o rezultatima i učincima provedbe RS • Prikuplja ocjene o provedbi RSDNŽ • Predlaže dopune i izmjene RSDNŽ

Partnersko vijeće DNŽ	Upoznavanje s ciljevima i metodologijom izrade nacrt	- Daje savjete i prijedloge na pojedine dijelove nacrt - Daje mišljenje i na konačni nacrt	Prima rezultate <i>ex ante</i> evaluacije	Prilaže svoje mišljenje na konačni nacrt RSDNŽ	Daje mišljenja na provedbu RSDNŽ;	Prima izvješća o provedbi RSDNŽ
Županijska skupština	Upoznavanje s s iniciranjem izrade nacrt	Prima informacije o tijeku izrade nacrt		- Razmatra nacrt - Usvaja RSDNŽ - Donosi izmjene i dopune RSDNŽ - Usvaja izvješća o praćenju i vrednovanju		Usvaja izvješća o praćenju i vrednovanju provedbe RSDNŽ
Nositelji mjera	Upoznavanje s ciljevima i metodologijom izrade nacrt	- Konzultiraju se pri iniciranju i izradi mjera - Suraduju pri izradi pokazatelja za praćenje i vrednovanje provedbe te rezultata i učinaka razvojnih projekata - Suraduju u izradi prijedloga za financijski okvir	Informiranje o rezultatima <i>ex ante</i> evaluacije		- Provedba mjera prema Akcijskom planu - Priprema i predlaganje razvojnih projekata - Koordinacija s DUNEA-om	- Prati rezultate i razvojne učinke provedbe mjera RSDNŽ - Izrada izvješća o provedbi mjera RSDNŽ
Agencija za regionalni razvoj RH		Konzultacije s DUNEA-om za središnju elektroničku bazu razvojnih projekata	•	•	- Suradnja sa DUNEA-om kod registracije razvojnih projekata i prijavljivanja u središnju elektroničku bazu razvojnih projekata - Suradnja u održavanju i razvoju središnje elektroničke baze razvojnih projekata	•
MRRŠVG		Konzultira se s DUNEA-om tijekom izrade	Prima izvješće o <i>ex ante</i>	Prima odluku o usvajanju RSDNŽ	Konzultira se s DUNEA-om o provedbi	Prima izvješća o provedbi RSDNŽ

		nacrta	evaluacije			• Prati rezultate i razvojne učinke provedbe mjera RSDNŽ
Stručnjaci za <i>ex ante</i> evaluaciju		Suradnja radi <i>ex ante</i> evaluacija pojedinih faza nacarta	<i>Ex ante</i> evaluacija pojedinih faza nacarta <i>Ex ante</i> evaluacija konačnog nacarta Izrada izvješća o <i>ex ante</i> evaluaciji			
Drugi						

6.5. Praćenje i izvještavanje

Sustav praćenja i izvještavanja temelji se na dva ključna elementa: elektroničkoj bazi u kojoj se nalaze podaci o ostvarenim rezultatima te na izvještajima, koji na sažet i jasan način pružaju informacije o ostvarenim rezultatima. Svrha je sustava praćenja i izvještavanja osigurati dovoljno informacija za nositelje provedbe strategije, uključujući županijsko partnerstvo, za donošenje ocjena o sljedećim ključnim elementima:

- uspješnosti postizanja postavljenih ciljeva za tekuće razdoblje
- razlozima za eventualno nepostizanje postavljenih ciljeva te o mogućim rješenjima
- adekvatnosti planiranih resursa (materijalnih, ljudskih, finansijskih) za postizanje planiranih ciljeva, odnosno prijedlozima za eventualne realokacije resursa
- relevantnosti planiranih prioriteta i mjera s obzirom na eventualne promijenjene okolnosti odnosno temeljem iskustava iz provedbe
- finansijskoj učinkovitosti provedbe mjera
- uspješnosti procesa partnerstva s ključnim socio-ekonomskim dionicima.

Ključnu ulogu u procesu praćenja i izvještavanja ima županijska razvojna agencija, koja je zadužena za vođenje elektroničke baze projekata i izradu redovitih izvještaja o provedbi. Izvještaji će se pripremati za župana, županijsku skupštinu i županijsko partnersko vijeće. DUNEa će pripremati godišnje izvješće.

Godišnje izvješće će pored pokazatelja izravnih rezultata na godišnjoj razini posebnu pozornost posvetiti tzv. pokazateljima razvojnih učinaka.

U postupku izvještavanja koriste se obrasci koji predstavljaju ključne izvore podataka za izradu izvještaja. Sam sadržaj obrasca usklađen je s obrascima koje koriste središnja državna tijela pri izvještavanju o provedbi vlastitih strateških planova. Na taj se način promovira komplementarnost u cijelom sustavu praćenja provedbe razvojne politike na središnjoj i regionalnoj razini.

KLASA: 500-01/11-01/31
UR.BROJ: 2117/1-04-11-8
Dubrovnik, 19. travnja 2011.

**Predsjednik
Županijske skupštine**

mr. sc. Ivan Prce

PRILOG 1.

POPIS ČLANOVA RADNE SKUPINE ZA IZRADU ŽUPANIJSKE RAZVOJNE STRATEGIJE DUBROVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE

IME I PREZIME	FUNKCIJA	INSTITUCIJA
---------------	----------	-------------

Vladimir Bakić	ravnatelj	TZ Dubrovačko-neretvanske županije
Mato Begović	pom. pročelnika- Upravni odjel za turizam, more i poduzetništvo	DNŽ
Vera Djokaj	direktorica	Razvojna agencija grada Dubrovnika
Ivo Gjaja	pročelnik - Upravni odjel za komunalne poslove, promet i veze	DNŽ
Marijeta Hladilo	pročelnica - Upravni odjel za obrazovanje, kulturu i šport	DNŽ
Dasen Jasprica	ravnatelj	HZZ
Stjepko Kovačić	voditelj odsjeka	Zavod za prostorno uređenje
Maro Kristić	pročelnik - Upravni odjel za turizam, more i poduzetništvo	DNŽ
Dario Kulišić	pročelnik - Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb	DNŽ
Melanija Milić	direktorica	RRA DUNEA d.o.o.
Marija Moretić	viši stručni suradnik za regionalni razvoj	RRA DUNEA d.o.o.
Marina Oreb	ravnateljica	Zavod za prostorno uređenje
Terezina Orlić	ravnateljica	HGK
Davorka Palinić	suradnica	HGK
Svetan Pejić	predsjednik	HOK
Blaž Pezo	pročelnik-Tajništva županije	DNŽ
Nina Skurić	pročelnica - Upravni odjel za međugeneracijsku solidarnost, branitelje i obitelji	DNŽ
Ivan Stanović	ravnatelj (prethodni)	Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području DNŽ
Nike Sudarević	pročelnica(prethodna) - Upravni odjel za prostorno uređenje i gradnju i zaštitu okoliša	DNŽ
Nikolina Šišić	pročelnica - Služba za zajedničke poslove	DNŽ
Dijana Tomašević Rakić	viša savjetnica - Upravni odjel za prostorno uređenje i gradnju i zaštitu okoliša	DNŽ
Jagoda Udženija	viši stručni suradnik za nac. programe	RRA DUNEA d.o.o.
Marija Crnčević	ravnateljica (nova)	Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području DNŽ
Nikola Kalafatović	tajnik	HOK

Vesna Babarović	viši savjetnik- Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb	DNŽ
Mato Tomljanović	viši savjetnik- Služba za zajedničke poslove	DNŽ
Ivica Prović	pročelnik- Upravni odjel za ruralni razvoj i poljoprivredu	DNŽ
Marko Potrebica	ravnatelj – Studentski centar	Sveučilište u Dubrovniku

PRILOG 2.

POPIS ČLANOVA PARTNERSKOG VIJEĆA DUBROVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE

Na temelju članka 6 Odluke o osnivanju Partnerskog vijeća Dubrovačko-neretvanske županije, župan Dubrovačko-neretvanske županije, dana 14. prosinca 2010. godine donio je

ODLUKU O IMENOVANJU PARTNERSKOG VIJEĆA DUBROVAČKO -NERETVANSKE ŽUPANIJE

I.

U Partnersko vijeća Dubrovačko-neretvanske županije (u daljnjem tekstu: Partnersko vijeće) imenuju se.

1. Jerko Andrijić iz Blata
 2. Ivan Pavlović, iz Ploča
 3. Roko Tolić iz Dubrovnika
 4. Pero Kulaš iz Dubrovnika
 5. Niko Koncul iz Dubrovnika
 6. Kristijan Pavić iz Dubrovnika
 7. Mato Franković iz Dubrovnika
 8. Vlaho Sutić iz Dubrovnika
 9. Ivica Prlander iz Dubrovnika
 10. Mateo Milković iz Dubrovnika
 11. Nenad Jasprica iz Dubrovnika
 12. Branko Bazdan iz Dubrovnika
 13. Andro Vlahušić iz Dubrovnika
 14. Stipo Gabrić Jambo iz Metkovića
 15. Ivo Mihaljević iz Opuzena
 16. Mirko Duhović iz Korčule
 17. Krešimir Vejić iz Ploča
 18. Ivo Gavranić iz Blata
 19. Nikola Kežić iz Slanog
 20. Vlatko Mratović iz Janjine
 21. Luka Korda iz Grude
 22. Nikola Krstičević iz Kule Norinske
 23. Miro Maričević iz Lastova
 24. Ivan Radovan iz Lumbarde
 25. Nikola Hajdić iz Babinog Polja
 26. Tomislav Jurjević iz Orebića
 27. Borislav Dominiković iz Otrić Seoca
 28. Smiljan Mustapić iz Opuzena
 29. Lenko Salečić iz Smokvice
 30. Vedran Antunica iz Stona
 31. Jakša Franković iz Trpnja
 32. Boris Žuvela iz Vele Luke
 33. Milenko Glavinić iz Mliništa
 34. Silvio Nardelli iz Mlina
 35. Melanija Milić iz Slanog
 36. Terezina Orlić iz Dubrovnika
-

- 38. Niko Kapović iz Opuzena
- 39. Vladimir Bakić iz Dubrovnika
- 40. Zdenko Bulić iz Dubrovnika
- 41. Jadranka Šimunović iz Dubrovnika
- 42. Marija Kojaković iz Dubrovnika
- 43. Marina Oreb iz Dubrovnika
- 44. Stijepo Raguž iz Dubrovnika

II.

Predstavnici se u Partnersko vijeće imenuju na vrijeme od 4 godine od dana donošenja ove Odluke.

III.

Partnersko vijeće dužno je na svojoj 1. sjednici izabrati predsjednika, zamjenika i tajnika.

Partnersko vijeće iz članka 1. ove Odluke obvezno je donijeti Poslovnik o radu Partnerskog vijeća, kojim će se urediti način njihovog rada u dijelu koji nije propisan Odlukom o osnivanju Partnerskog vijeća

IV.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Ova Odluka objavit će se u Službenom Glasniku Dubrovačko-neretvanske županije.

KLASA: 023-01/10-01/13
URBROJ: 2117/1-01-10-2
Dubrovnik, 14. prosinca 2010. godine.

ŽUPAN

Nikola Dobrosravić

Dostaviti:

- 1. Članovima Partnerskog vijeća –svima
- 2. Razvojna agencija DUNEA
- 3. Tajništvo županije
- 4. Pismohrana

Na temelju članka 6. Odluke o osnivanju Partnerskog vijeća Dubrovačko-neretvanske županije, župan Dubrovačko-neretvanske županije donio je

**DOPUNU ODLUKE O IMENOVANJU PARTNERSKOG VIJEĆA
DUBROVAČKO-NERETVANSKE ŽUPANIJE**

Dopunjuje se Odluka o imenovanju Partnerskog vijeća Dubrovačko-neretvanske županije na način da se u Partnersko vijeće Dubrovačko-neretvanske županije imenuju i:

- 45. Tonći Glumac iz Dubrovnika,
- 46. Goran Viočić iz Dubrovnika
- 47. Dasen Jasprica iz Dubrovnika.

KLASA: 023-01/10-01/13
URBROJ: 2117/1-01-10-2
Dubrovnik, 12. siječnja 2011. godine

